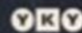
Agota Kristof

Büyük Defter ~ Kanıt ~ Üçüncü Yalan

ROMAN

Çeviren: Ayşe İnce Kurşunlu

Yapı Kredi Yayınları

BÜYÜK DEFTER • KANIT • ÜÇÜNCÜ YALAN

Agota Kristof 1935'te Macaristan'da doğdu. 1956'da Stalin karşıtı sosyalist işçilerin rejimi devirmek için çıkardığı ayaklanma, Sovyet ordusu tarafından bastırılınca, siyaseten faal olan kocası ve dört aylık çocuklarıyla Macaristan'dan kaçıp İsviçre'ye yerleşti. Bir yandan fabrikada çalışan, bir yandan da Fransızca öğrenen Kristof 1970'li yıllarda tiyatro oyunları yazdı. 1986 yılında yayımlanan, üçlemesinin ilk kitabı *Büyük Defter* ile büyük başarı kazandı. Üçlemenin ikinci kitabı *Kanıt* 1988'de, son kitabı *Üçüncü Yalan* ise 1991 yılında yayımlandı. Kristof halen İsviçre'de yaşamaktadır. Kitapları: *Hier* (1995), *L'analphabète* (2004), *C'est égal* (2005), *Où es-tu? Mathias?* (2006)

Ayşe İnce Kurşunlu 1955 yılında Ankara'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Roman Dilleri ve Edebiyatları Bölümü mezunudur.

AGOTA KRISTOF

Büyük Defter
~
Kanıt
~
Üçüncü Yalan

Çeviren:
Ayşe İnce Kurşunlu

Roman

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3112
Edebiyat - 922

Büyük Defter • Kanıt • Üçüncü Yalan / Agota Kristof
Özgün adı: Le grand cahier • La preuve • Le troisième mensonge
Çeviren: Ayşe İnce Kurşunlu

Kitap editörü: Ersel Topraktepe
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Promat Basım Yayım San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul

Çeviriye temel alınan baskı:
Le grand cahier, Editions du Seuil, 1995
La preuve, Editions du Seuil, 1995
Le troisième mensonge, Editions du Seuil, 1997

Büyük Defter 1. baskı: Afa Yayınları, 1987
Kanıt 1. baskı: Afa Yayınları, 1990
Üçüncü Yalan 1. baskı: Afa Yayınları, 1993

Üçü birarada: YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mayıs 2010
ISBN 978-975-08-1798-4

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

BÜYÜK DEFTER

Anneanne'nin Evine Varış

Büyük Şehir'den geliyoruz. Bütün gece yoldaydık. Annemizin gözleri kıpkırmızı. Elinde büyük bir kutu taşıyor, biz ikimiz de içinde giysilerimizin bulunduğu küçük birer valiz taşıyoruz, bir de Babamızın büyük sözlüğünü; kollarımız yorulduğunda sözlüğü diğerimiz alıyor.

Uzun süre yürüyoruz. Anneanne'nin evi gara uzak, Küçük Şehir'in öbür ucunda. Burada, ne tramvay ne otobüs ne de araba var. Yalnızca birkaç askeri kamyon gelip geçiyor.

Yayaların sayısı da az, şehir sessiz. Ayak seslerimiz duyuluyor; konuşmadan yürüyoruz, ortada Annemiz, iki yanında da biz.

Anneanne'nin bahçe kapısının önünde Annemiz, "Beni burada bekleyin" diyor.

Biraz bekleyip bahçeye giriyoruz, evin çevresinde dolaşıyoruz, seslerin yükseldiği bir pencerenin dibine çömeliyoruz. Annemizin sesini duyuyoruz: "Evde hiç yiyeceğimiz yok, ne ekmek ne et ne sebze ne de süt. Hiçbir şey. Onları doyuramıyorum artık."

Başka bir ses: "Demek beni hatırladın. On yıldır hatırlamıyordun. Gelmedin, yazmadın."

Annemiz: "Sebebini gayet iyi biliyorsunuz. Babamı severdim ben."

Beriki: "Evet, şimdi de bir annen olduğunu hatırladın. Geldin, çünkü sana yardım etmemi istiyorsun."

Annemiz: "Kendim için bir şey istediğim yok. Çocuklarımın bu savaştan canlı çıkmalarını istiyorum. Büyük Şehir gece

gündüz bombalanıyor, yiyecek yok. Çocuklar köylere gönderiliyor, akrabalarına veya yabancılara, nereye olursa olsun..."

Öbür ses: "Sen de yabancıların yanına bir yerlere gönderseydin ya!"

Annemiz: "Bunlar sizin torunlarınız."

"Torunlarım mı? Onları tanımıyorum bile. Kaç tane?"

"İki. İki erkek çocuk. İkizler."

Beriki, "Diğerlerini ne yaptın?" diye soruyor.

Annemiz, "Hangi diğerleri?" diye soruyor.

"Köpekler bir batında dört-beş tane doğurur. Bir veya ikisi saklanır, diğerleri de boğulur."

Beriki gülüyor. Annemiz bir şey söylemiyor. Aynı ses soruyor: "Babaları var mı bari? Bildiğim kadarıyla evli değilsin. Düğününe davet edilmedim."

"Evliyim. Babaları cephede. Altı aydır haber alamadım."

"Unut sen onu."

Beriki yeniden gülüyor, Annemiz ağlıyor. Bahçe kapısının önüne dönüyoruz.

Annemiz yaşlı bir kadınla birlikte evden çıkıyor.

Annemiz: "İşte Anneanneniz. Bir süre, savaş bitinceye kadar onun yanında kalacaksınız."

Anneannemiz: "Çok uzun sürebilir. Ama kaygılanma, ben onları çalıştırırım. Yiyecek burada da bedava değil."

Annemiz: "Size para gönderirim. Valizlerde giysileri var. Kutuda da çarşaf ve battaniyeler. Uslu durun yavrularım. Size yazarım."

Bizi öpüyor ve ağlayarak uzaklaşıyor. Anneanne gülüyor. "Çarşaf, battaniye, beyaz gömlekler, cilalı pabuçlar! Ben size yaşamak neymiş göstereceğim!"

Anneannemize dil çıkarıyoruz. Kalçalarını döverek basıyor kahkahayı.

Anneanne'nin Evi

Anneanne'nin evi Küçük Şehir'in dışındaki evlerden beş dakikalık yürüme mesafesinde. Sonrasında barikatla kesilmiş tozlu bir yol var. Buradan öteye geçmek yasak, bir asker nöbet tutuyor. Makineli tüfeği ve dürbünü var, yağmur yağdığında nöbetçi kulübesine sığınıyor. Ağaçlarla örtülü barikatın ardında, gizli bir askeri üs olduğunu biliyoruz, üssün ötesinde sınır ve başka bir ülke var.

Anneanne'nin evi bahçeyle çevrili, bahçenin arkasında bir dere akıyor, sonra orman başlıyor.

Bahçede her çeşit sebze ekili, meyve ağaçları da var. Bir köşede tavşanlık, kümes, domuz ahırı ve keçiler için kulübe sıralanmış. En büyük domuzun sırtına binmeye çalıştık, ama üstünde durmak olanaksız.

Anneanne sebzeleri, meyveleri, tavşanları, ördekleri, tavukları, ördek ve tavuk yumurtalarını, keçi peynirlerini pazarda satıyor. Domuzlar'da kasaba kimi zaman para karşılığında, kimi zaman da jambon veya füme sucuk karşılığında satıyor.

Bir de hırsızlara karşı bir köpekle, fare ve sıçanlara karşı bir kedi var. Aç kalması için kediye sürekli yemek vermemek lazım.

Anneanne'nin yolun karşı tarafında bir bağı var.

Eve büyük ve sıcak bir mutfaktan giriliyor. Odun fırınında bütün gün ateş yanıyor. Pencerenin kenarında, dev bir masa ve köşe sediri var. Bu sedirin üstünde uyuyoruz.

Mutfaktan Anneanne'nin odasına açılan, sürekli kilitli bir kapı var. Buraya yalnızca Anneanne geceleri uyumak için giriyor.

Bahçede, mutfaktan geçmeden girilebilen bir oda daha var. Odada yabancı bir subay kalıyor. Bunun da kapısı kilitli. Evin altında, tıka basa yiyecek dolu bir kiler var, üstünde ise bir tavan arası; merdivenini testereyle kestiğimiz için Anneanne düştü ve canı acıdı, onun için artık yukarı çıkmıyor. Tavan arasının girişi, subayın kaldığı odanın kapısının hemen üzerinde; yukarıya halatla tırmanıyoruz. Kompozisyon defterini, Babamızın sözlüğünü ve saklamak zorunda olduğumuz diğer eşyaları buraya çıkarıyoruz.

Kısa sürede bütün kapıları açan bir anahtar yapıyoruz ve tavan arasının zeminine delikler açıyoruz. Evde kimse olmadığı zaman, anahtar sayesinde her yere rahatça girip çıkabiliyoruz, delikler sayesinde de Anneanne ile subayı odalarında gizlice gözetliyoruz.

Anneanne

Anneannemiz, Annemizin annesi. Onun evine gelmeden önce Annemizin bir annesi olduğunu bilmiyorduk.

Biz ona Anneanne diyoruz.

İnsanlar ona Cadı, o da bize "itoğlu itler" diyor.

Anneanne ufak tefek ve zayıf. Siyah bir başörtüsü var. Giysileri koyu gri. Ayağında eskimiş postalları var. Hava güzel olduğunda yalın ayak geziyor. Yüzü buruşuk, kahverengi lekelerle kaplı, üzeri tüylerle örtülü et benleri var. Ağzında diş kalmamış, en azından görünürde dişi yok gibi.

Anneanne hiç yıkanmıyor. Bir şey yiyip içtiğinde ağzını siyah başörtüsünün kenarına siliyor. Donsuz geziyor. Çişi gelince olduğu yerde duruyor, bacaklarını açıp eteklerinin altından yere işiyor. Bunu evde yapmıyor tabii.

Anneanne hiç soyunmuyor. Gece odasını gözetledik. Etekliğini çıkarıyor, içinde bir eteklik daha var. Böylece yatıyor. Başörtüsünü de çıkarmıyor.

Anneanne az konuşuyor. Geceleri hariç. Geceleri, raftan bir şişe alıyor, kafasına dikip içiyor. Sonra da anlamadığımız bir dilde konuşmaya başlıyor. Yabancı askerlerin konuştuğu dilde değil, bambaşka bir dil bu.

Anneanne bilmediğimiz bu dilde kendine sorular sorup cevaplar veriyor. Kâh gülüyor kâh sinirlenip bağırıyor. Sonunda da, hemen hemen her zaman, ağlamaya başlıyor; sendeleyerek odasına giriyor, yatağa yuvarlanıyor; gece boyunca hıçkırıklarını duyuyoruz.

Görevler

Anneanne'ye karşı bazı görevlerimiz var, bunları yapmazsak bize yemek vermiyor ve geceyi dışarıda geçirmek zorunda kalıyoruz.

Başlangıçta ona boyun eğmiyoruz. Bahçede uyuyup çiğ sebze meyveyle besleniyoruz.

Sabah, gün doğmadan, Anneanne'nin evden çıktığını görüyoruz. Bizimle konuşmuyor. Hayvanları besliyor, keçileri sağıyor, sonra da hepsini dere kenarına götürüp bir ağaca bağlıyor. Bahçeyi suluyor, sebzeleri, meyveleri toplayıp el arabasına yüklüyor. Yumurta dolu bir sepet, kafeste bir tavşan ve bir tavuk veya ayakları bağlı bir ördek de koyuyor el arabasına.

Arabanın kolanını ince boynuna dolayıp başı eğik halde pazara yollanıyor. Ağırlıktan sendeliyor. Yoldaki taşlar, çukurlar dengesini bozuyor, ördek gibi ayaklarını içe basarak yürüyor.

Şehre doğru pazara kadar hiç durmadan yürüyor, arabayı bir kez olsun yere bırakmıyor.

Pazardan dönünce, satamadığı sebzelerle çorba, meyvelerle de reçel yapıyor. Yemek yiyor, bağında bir saat kadar öğlen uykusuna yatıyor, sonra bağıyla uğraşıyor, yapacak bir şey yoksa eve geri dönüyor, yeniden hayvanları yemliyor, odun yarıyor, keçileri geri getirip sağıyor, ormana gidip kuru odun, mantar topluyor, peynir yapıyor, mantarları ve fasulyeleri kurutuyor, sebzeleri kavanozlara koyuyor, bahçeyi yeniden suluyor, mahzenini düzenliyor; hava kararıncaya kadar böyle çalışıyor.

Evdeki altıncı sabahımızda Anneanne evden çıktığında, bahçeyi çoktan sulamıştık. Domuzların yemiyle dolu ağır kovaları elinden alıyor, keçileri dere kıyısına götürüyor, el arabasını yüklemesine yardım ediyoruz. Pazardan döndüğünde de odun yarıyoruz.

Anneanne yemekte, "Anladınız, yemeği ve yatağı hak etmek lazım" diyor.

"Öyle değil, çalışmak çok zor, ama hiçbir şey yapmadan seyretmek daha da zor, hele çalışan yaşlıysa."

Anneanne kıkırdıyor. "İtoğlu itler! Bana acıdığınızı mı söylüyorsunuz?"

"Hayır, Anneanne. Yalnızca kendimizden utandık."

Akşamüstü ormandan odun topluyoruz. Artık yapabildiğimiz bütün işleri yapıyoruz.

Orman ve Dere

Orman çok büyük, dere küçücük. Ormana gitmek için dereyi geçmek lazım. Sular çekildiğinde taşların üzerinden atlayarak dereyi aşabiliyoruz. Ama bazen çok yağmur yağıyor. Soğuk ve çamurlu su belimize geliyor. Bombardıman sırasında yıkılan evlerin yıkıntıları arasında bulduğumuz tuğla ve tahtalarla bir köprü yapmaya karar veriyoruz.

Köprümüz çok sağlam. Anneanne'ye gösteriyoruz. Denedikten sonra, "Çok iyi olmuş. Ama ormanın içlerine dalmayın. Sınır çok yakın, askerler size ateş edebilir. Bir de sakın kaybolmayın. Sizi aramaya gelmem" diyor.

Köprüyü yaparken balıklar gördük. Derenin üzerinde kimi yerde ağaçların dalları birleşmiş; balıklar buralara, büyük taşların altına, çalılıkların gölgesine gizleniyorlar. En büyük balıkları seçiyoruz, yakalayıp sulama kovamıza dolduruyoruz. Gece eve götürdüğümüzde Anneanne, "İtoğlu itler! Bunları nasıl yakaladınız?" diye soruyor.

"Ellerimizle. Çok kolay. Sadece hareketsiz durup beklemek gerek."

"Öyleyse çokçana yakalayın. Yakalayabildiğiniz kadar."

Ertesi gün Anneanne sulama kovasını el arabasına yüklüyor ve balıklarımızı pazarda satıyor.

Sık sık ormana gidiyoruz, hiç kaybolmuyoruz; sınırın hangi yanda olduğunu biliyoruz. Kısa süre sonra nöbetçiler bizi tanımaya başlıyor. Bize ateş etmiyorlar. Anneanne bize zehirli mantarlar ile zehirli olmayan mantarları ayırt etmeyi öğretiyor.

Ormandan sırtımızda odun demetleri, küfelerle mantar ve kestane getiriyoruz. Evin duvarına dayayıp sundurmanın altına odunları diziyoruz. Anneanne evde yokken ocakta kestane kızartıyoruz.

Bir seferinde ormanın derinliklerinde, bir bombanın açtığı çukurun kenarında, ölü bir asker buluyoruz. Bedeni parçalanmamış, yalnızca gözleri yok, kargalar oymuş. Tüfeğini, mermilerini, el bombalarını alıyoruz; tüfeği odun yığınına, mermileri ve el bombalarını sepetlerimize, mantarların altına saklıyoruz.

Anneanne'nin evine dönünce bunları saman ile patates çuvallarının arasına sarıyoruz, subayın penceresinin önündeki sıranın altına gömüyoruz.

Pislik

Büyük Şehir'de evimizdeyken Annemiz bizi sık sık yıkardı. Kimi zaman duşta, kimi zaman küvette. Temiz giysiler giydirip tırnaklarımızı keserdi. Saçlarımızı kestirmek için berbere götürürdü. Her yemekten sonra dişlerimizi fırçalardık.

Anneanne'nin evinde yıkanmak olanaksız. Banyo yok, akarsu bile yok. Avludaki kuyudan su çekip kovayla taşımak lazım. Evde sabun yok, diş macunu yok; bulaşık, çamaşır için de sabun yok.

Mutfakta her şey pis. Yerdeki düzensiz kırmızı döşeme insanın ayaklarına; masa da ellerine ve dirseklerine yapışıyor. Fırın yağdan simsiyah, çevresindeki duvarlar da isten simsiyah. Anneanne bulaşık yıkadığı halde, tabaklar, kaşıklar, bıçaklar hiç temiz olmuyor, tencerelerin üstü bir parmak kir tutmuş. Bezler griye dönmüş, pis kokuyor.

İlk zamanlar yemek yemek istemiyoruz, hele Anneanne'nin yemek pişirmesini gördükten sonra; ellerini yıkamıyor, burnunu da koluna siliyor. Sonraları aldırmıyoruz.

Hava sıcak olduğunda derede yıkanıyoruz; yüzümüzü ve dişlerimizi kuyudan çektiğimiz suyla yıkıyoruz. Hava soğuk olduğunda tamamen yıkanmak imkânsız. Evde yeterince büyük kap yok. Çarşaflarımız, battaniyelerimiz, banyo havlularımız ortadan kayboydu. Annemizin getirdiği kutuyu bir daha göremedik.

Anneanne her şeyi satmış.

Giderek daha çok kirleniyoruz, giysilerimiz de öyle. Sıranın altındaki valizlerimizden temiz giysiler alıyoruz ama bir süre

sonra temiz bir şeyimiz kalmıyor. Üzerimizdekiler yırtılıyor, ayakkabılarımız yıpranıp deliniyor. Havalar elverdiğinde yalınayak yürüyoruz. Üzerimizde bir don veya pantolon. Tabanlarımız sertleşiyor; taşları, dikenleri hissetmiyoruz. Derimiz koyulaşıyor, kollarımız, bacaklarımız yara, bere, çizik, böcek sokması izleriyle kaplı. Tırnaklarımız hiç kesilmediği için kırılıyor, güneşten rengi iyice açılan saçlarımız omuzlarımıza iniyor.

Tuvalet bahçenin en dibinde. Kâğıt yok. Büyük yapraklı bitkilerin yapraklarına siliniyoruz.

Gübre, balık, ot, mantar, is, süt, peynir, çamur, balçık, toprak, ter, çiş ve küf karışımı bir kokumuz var.

Anneanne gibi pis kokuyoruz.

Vücut Güçlendirme Alıştırması

Anneanne bize sık sık, kemikli elleriyle, süpürgeyle veya ıslak bezle vuruyor. Kulaklarımıza asılıp saçlarımızı çekiyor.

Başkaları da bize tokat atıyor, bizi tekmeliyor, nedenini bile bilmiyoruz.

Darbeler canımızı acıtıyor, ağlatıyor.

Düşmeler, kesikler, çizikler, iş, soğuk ve sıcak da ıstırap kaynakları.

Ağlamadan acıya dayanabilmek için vücudumuzu güçlendirmeye karar veriyoruz.

Birbirimize önce tokat, sonra yumruk atmaya başlıyoruz.

Darmadağın yüzümüzü görünce Anneanne, "Bunu kim yaptı size?" diye soruyor.

"Kendimiz, Anneanne."

"Dövüştünüz mü? Neden?"

"Hiç, Anneanne. Endişelenmeyin, bu sadece alıştırma."

"Alıştırma mı? Siz kafayı üşütmüşsünüz! Ama madem eğleniyorsunuz..."

Çırılçıplağız. Birbirimize kemerle vuruyoruz. Her darbede, "Acımıyor" diyoruz.

Sertçe vuruyoruz, daha da sertçe. Ellerimizi ateşin üstünden geçiriyoruz. Baldırlarımızı, kollarımızı, göğsümüzü bıçakla çizip yaralarımıza alkol döküyoruz. Her seferinde, "Acımıyor" diyoruz.

Bir süre sonra gerçekten bir şey hissetmiyoruz. Sanki başka birinin canı acıyor, başka biri yanıyor, kesiliyor, acı çekiyor.

Ağlamıyoruz artık.

Anneanne sinirlenip bağırdığında, "Anneanne, bağıracağınıza vurun bize" diyoruz.

Bize vurduğunda da, "Daha da Anneanne" diyoruz. "Kutsal Kitap'ta söylendiği gibi, öbür yanağımızı da uzatıyoruz. Öbür yanağımıza da vurun Anneanne."

"Sizin de, Kutsal Kitabınızın da, yanağınızın da yüzünü şeytan görsün!"

Posta

Mutfaktaki köşe sedirinde yatıyoruz. Kafalarımız birbirlerine değiyor. Henüz uyumuyoruz ama gözlerimiz kapalı. Biri kapıyı itiyor. Gözlerimizi açıyoruz. Cep fenerinin ışığı gözlerimizi kör ediyor. Soruyoruz: "Kim o?"

Bir erkek sesi cevap veriyor: "Yok korkmak, sizler. Siz var iki kişi, yoksa ben çok içmek?"

Gülüyor, masanın üzerindeki gaz lambasını yakıp cep fenerini söndürüyor. O zaman onu görüyoruz. Yabancı asker, rütbesiz. "Ben subayın postası. Siz ne yapmak burada?"

"Burada oturuyoruz. Anneannemizde."

"Siz Cadı torunları? Ben görmedi siz hiç. Ne zamandır var burada siz?"

"İki haftadır."

"Ah! Ben var gitmek izin köyüme. Çok eğlenmek."

Soruyoruz: "Bizim dilimizi nereden biliyorsunuz?"

Posta: "Annem burada doğmak, ülkenizde. Bizim ülkeye gelmek, barda garson. Tanımak babamı, evlenmek onunla. Ben var küçük, annem var konuşmak sizin dil benimle. Sizin ülke, benim ülke dost olmak. Düşmanla birlikte savaşmak. Sizi ikiniz nereden gelmek?"

"Büyük Şehir'den."

"Büyük Şehir çok tehlike var. Bom! Bom!"

"Evet, yiyecek de kalmadı."

"Burası, yemek var. Patates, domuz, tavuk, her şey. Siz çok kalmak? Yoksa tatil?"

"Savaşın sonuna kadar kalacağız."

"Savaş yakında bitmek. Siz burada uyumak? Sedir çıplak, sert soğuk. Cadı var sizi istememek odası?"

"Anneannemizin odasında uyumak istemiyoruz. Horluyor, kötü kokuyor. Çarşaflarımız, battaniyelerimiz vardı, ama satmış."

Posta fırının üstündeki kazandan sıcak su alıyor, "Ben odayı temizlemek. Subay gelmek izinden bu gece veya yarın" diyor.

Çıkıyor. Birkaç dakika sonra geri geliyor. Elinde iki tane gri asker battaniyesi var.

"İhtiyar Cadı yok satmak bunları. Eğer çok kötü olmak, siz bana söylemek, ben dan, dan, ben öldürmek."

Gene gülüyor. Üstümüzü örtüyor, lambayı söndürüp çıkıyor.

Gündüzleri battaniyeleri tavan arasına saklıyoruz.

Bellek Güçlendirme Alıştırmaları

Anneanne bize, "İtoğlu itler" diyor.

Kimileri, "Cadı'nın piçleri! Orospunun dölleri!" diyor.

Kimileri de: "Aptal. Serseri. Sümüklü. Eşek. Kirloş. Domuz yavrusu. Rezil. Aşağılık. Çürümüş hayvan leşi. Küçük boklar. Katil tohumu. İpten kazıktan kurtulmuş..."

Bu sözleri duyunca yüzümüz kızarıyor, kulaklarımız çınlıyor, gözlerimiz batıyor, dizlerimiz titriyor.

Artık ne kızarmak ne titremek istiyoruz, küfürlere, bizi yaralayan sözlere alışmalıyız.

Mutfaktaki masanın başına karşılıklı oturuyoruz, göz göze, en ağır sözleri söylüyoruz.

Biri: "Süprüntü. Göt deliği."

Diğeri: "Götveren, aşağılık."

Sözcükleri duymaz, hatta beynimize ulaşmaz hale gelinceye kadar tekrarlıyoruz.

Her gün yarın saatlik böyle bir alıştırmadan sonra, sokaklarda dolaşıyoruz.

İnsanları bize hakaret etmeye zorluyoruz, sonunda kayıtsız kalabildiğimizi fark ediyoruz.

Ama eskiden kalma sözcükler de var.

Annemiz bize, "Canlarım. Aşklarım. Mutluluğum. Tapılacak bebeklerim" derdi.

Bu sözcükleri hatırlayınca gözlerimiz doluyor.

Bu sözcükleri unutmalıyız, çünkü artık kimse bize böyle şeyler söylemiyor, bu sözcüklerin anısı da taşınamayacak kadar ağır.

Böylece alıştırmaya başka bir yönden başlıyoruz.

Şöyle diyoruz: "Canlarım. Aşklarım. Sizi seviyorum... Sizi hiç terk etmeyeceğim. Yalnızca sizi seveceğim... Her zaman... Sizler benim için hayatsınız..."

Tekrarlamaktan sözcükler anlamlarını yitiriyor, içerdikleri acı da dinmeye başlıyor.

Okul

Üç yıl önce oldu bu.

Akşam vaktiydi. Annemizle babamız uyuduğumuzu sanıyorlar. Öbür odada bizden söz ediyorlar.

Annemiz: "Ayrılmaya dayanamazlar."

Babamız: "Yalnızca okul saatlerinde ayrılacaklar."

Annemiz: "Dayanamazlar buna."

"Dayanacaklar. Onlar için gerekli. Herkes böyle söylüyor. Öğretmenleri, psikologlar. Başlangıçta zor gelir, ama alışırlar."

Annemiz: "Hayır, asla. Biliyorum. Onları yanıyorum. İkisi bir olmuş."

Babamız sesini yükseltiyor: "İşte bu yüzden, doğal değil. Birlikte düşünüp birlikte hareket ediyorlar. Ayrı bir dünyaları var. Kendilerine ait. Bütün bunlar sağlıklı değil. Hatta endişe verici. Beni endişelendiriyorlar... Garipler. Ne düşündüklerini sezmek mümkün değil. Yaşlarından çok ilerideler. Çok şey biliyorlar."

Annemiz gülüyor. "Onları zekâlarından ötürü suçlayamazsın ya!"

"Komik değil, niçin gülüyorsun?"

Annemiz: "İkizler her zaman sorun olur. Bu felaket değil. Her şey düzelir."

Babamız: "Onları ayırabilirsek, evet, her şey düzelir. Her bireyin kendi hayatı olmalı."

Birkaç gün sonra okula başlıyoruz. Ayrı sınıflardayız. En ön sıraya oturuyoruz.

Bina bizi birbirimizden ayırıyor. Bu uzaklık bize çok büyük ve çektiğimiz acı katlanılmaz geliyor. Sanki vücudumuzun yarısı eksilmiş gibi. Dengemiz bozuluyor, başımız dönüyor, düşüyoruz, bayılıyoruz.

Bir ambulansta hastaneye giderken gözlerimizi açıyoruz.

Annemiz bizi almaya geliyor. Gülümseyerek, "Yarın aynı sınıfa gideceksiniz" diyor.

Evde Babamız, "Numaracılar" diyor yalnızca.

Kısa bir süre sonra cepheye gidiyor. Gazeteci, savaş muhabiri.

İki buçuk yıl boyunca okula gidiyoruz. Erkek öğretmenler de cepheye gidiyor, yerlerine kadın öğretmenler geliyor. Sonra da bombardımanlar arttığı için okul kapanıyor.

Okumayı, yazmayı, hesap yapmayı biliyoruz.

Öğrenimimize Anneanne'nin evinde de öğretmensiz sürdürmeye karar veriyoruz.

Defter, Kâğıt, Kalem Alıyoruz

Anneanne'nin evinde kâğıt, kalem yok.

Kırtasiye malzemeleri de satan kitapçı dükkânından satın almaya gidiyoruz. Bir paket kareli kâğıt, iki kalem ve kalın bir defter seçiyoruz. Aldıklarımızı tezgâhın arkasında ayakta duran şişman beyin önüne koyuyoruz. "Bunlara ihtiyacımız var ama paramız yok."

Kitapçı: "Nasıl olur? Parasını ödemeniz gerek."

Tekrarlıyoruz: "Paramız yok, ancak bunlara kesinlikle ihtiyacımız var."

Kitapçı: "Okul kapalı. Kimsenin deftere, kaleme ihtiyacı olmuyor."

Biz: "Okulumuzu kendimiz yaptık, yalnız başımıza."

"Evdekilerden para isteyin."

"Babamız cephede, Annemiz de Büyük Şehir'de kaldı. Anneannemizin yanında kalıyoruz, onun da parası yok."

Kitapçı: "Parasız bir şey alamazsınız."

Sesimizi çıkarmadan ona bakıyoruz. O da bize bakıyor. Alnı terden sırılsıklam. Bir süre sonra bağırıyor: "Bana öyle bakmayın. Çıkın büradan!"

Biz: "Bu eşyalar mukabilinde çalışabiliriz: Bahçenizi sulayabiliriz, zararlı otları yolabiliriz, kolilerinizi taşıyabiliriz."

Yeniden bağırıyor: "Bahçem yok benim!.. Size de ihtiyacım yok! Hem siz doğru dürüst konuşamaz mısınız?"

"Biz doğru dürüst konuşuyoruz."

"Sizin yaşınızda 'mukabilinde' demek normal mi?"

"Biz düzgün konuşuyoruz."

"Fazla düzgün, evet. Konuşma biçiminizi hiç beğenmedim. Bakışlarınızı da öyle! Çıkın buradan!"

"Tavuklarınız var mı?" diye soruyoruz.

Beyaz bir mendille yüzünü siliyor. "Tavuk mu, neden tavuk?" diye soruyor bağırmadan.

"Eğer tavuklarınız yoksa, bizim için elzem olan bu eşyalar mukabilinde size bir miktar yumurta temin edebiliriz."

Kitapçı ses çıkarmadan bize bakıyor. "Yumurta fiyatları günden güne artıyor. Öte yandan kâğıt kalem fiyatları..."

Kâğıtlarımızı, kalemlerimizi, defterlerimizi kapıya doğru fırlatıp avazı çıktığı kadar bağırıyor: "Defolun! Yumurtalarınıza ihtiyacım yok. Alın bunları, bir daha da gelmeyin."

Eşyalarımızı özenle topladıktan sonra, "Kalemlerimiz veya kâğıdımız bittiğinde yeniden gelmek zorunda kalabiliriz" diyoruz.

Öğrenim Hayatımız

Öğrenimimiz için, Babamızın büyük sözlüğünden ve Anneanne'nin evinde tavan arasında bulduğumuz Kutsal Kitap'tan yararlanıyoruz.

Yazım, kompozisyon, okuma, kafadan hesap, matematik, bellek güçlendirme derslerimiz var.

Yazım ve açıklamalar için sözlükten yararlanıyoruz. Sözlük yeni, eşanlamlı, karşıt anlamlı sözcükler öğrenmede de işimize yarıyor.

Kutsal Kitap yüksek sesle okumada, yazımda ve bellek güçlendirme alıştırmalarında işimize yarıyor. Bu nedenle Kutsal Kitap'ın çeşitli bölümlerini ezbere biliyoruz.

İşte bir kompozisyon dersi:

Mutfaktaki masanın başına geçiyoruz, kareli kâğıtlarımız, kalemlerimiz ve Büyük Defter. Yalnızız.

Birimiz, "Kompozisyon konusu: 'Anneanne'nin Evine Varış'"; diğerimiz, "Kompozisyon konusu: 'Görevlerimiz'" diyor.

Yazmaya başlıyoruz. Konuyu işlemek için iki saatlik süremiz ve iki kareli kâğıt hakkımız var.

İki saatin sonunda kâğıtlarımızı değiştiriyoruz. Sözlükten yararlanarak yazım yanlışlarını düzeltip kâğıdın altına "iyi" veya "iyi değil" yazıyoruz; "iyi değil" ise kompozisyonu ateşe atıp bir sonraki derste aynı konuyu işliyoruz. "İyi" ise kompozisyonu Büyük Defter'e temize çekiyoruz.

"İyi" ve "iyi değil" için çok basit bir kuralımız var: Kompozisyon "gerçek" olmalı. Olanı yazmalıyız, gördüğümüzü, duyduğumuzu, yaptığımızı.

Örneğin "Anneanne bir Cadı'ya benziyor" yazmak yasak ama "insanlar Anneanne'ye Cadı diyor" yazmak serbest.

"Küçük Şehir güzel" yazmak yasak, Küçük Şehir bize güzel gelebilir ama bir başkası için çirkin olabilir.

Aynı ölçüde "Posta iyi" diye yazamayız, bu gerçek değil; çünkü Posta bizim bilmediğimiz kötülükleri yapabilecek biri belki. Bu yüzden yalnızca "Posta bize battaniye veriyor" yazıyoruz.

"Çok ceviz yiyoruz" yazabiliriz; ama "ceviz severiz" yazamayız, çünkü "sevmek" kesin bir sözcük değil, belirginlikten ve nesnellikten uzak. "Ceviz sevmek" ile "Anneannemizi sevmek" aynı şeyi ifade edemez. Birinci cümle ağızdaki hoş bir tadı belirtir, ikincisi duyguyu.

Duyguları tanımlayan sözcükler çok belirsiz, bunları kullanmaktan kaçınıp nesnelerin, insanların kendileriyle, yani olayların sadık betimlemeleriyle yetinmek lazım.

Komşumuz ve Kızı

Komşumuz Anneannemizden daha genç bir kadın. Kızıyla birlikte Küçük Şehir'in en son evinde oturuyor. Ev tam bir virane, damı birkaç yerden delinmiş. Bahçeyle çevrili, ama Anneanne'ninki gibi ekili değil. Her yanı yabani ot bürümüş.

Komşumuz, bütün gün bahçesinde taburede oturup önüne bakıyor, kim bilir neye. Gece olunca veya yağmur yağdığında kızı kolundan tutup onu eve götürüyor. Kimi zaman kızı onu unutuyor veya orada olmuyor, o zaman sabaha kadar, hava nasıl olursa olsun, bahçede kalıyor.

İnsanlar komşumuzun deli olduğunu söylüyor, çocuğunun babası olan adam onu terk ettiğinde aklını kaçırmış.

Anneanne komşusunun tembel olduğunu, çalışmak yerine, yoksulluk içinde yaşamayı seçtiğini söylüyor.

Komşunun kızı bizimle aynı boyda, ama yaşça bizden büyük. Gündüzleri, şehirde sokak köşelerinde, meyhanelerin önünde dileniyor. Pazarda insanların attığı çürük sebzeleri ve meyveleri toplayıp eve götürüyor. Çalabildiği her şeyi de çalıyor. Bizim bahçeden de sebze ve yumurta çalarken onu birkaç kez kovmak zorunda kaldık.

Bir seferinde de keçinin memesinden süt emerken yakaladık.

Bizi görünce doğruluyor. Ağzını elinin tersiyle siliyor: "Canımı acıtmayın!"

Sonra da, "Çok hızlı koşarım, beni yakalayamazsınız" diye ekliyor.

Ona bakıyoruz. İlk kez bu kadar yakından görüyoruz. Doğuştan tavşan dudaklı, şaşı, burnu sümük içinde, gözleri kızarmış ve çapaklı. Kolları ve bacakları sivilce dolu.

"Bana Tavşandudak derler. Süt severim."

Gülümsüyor. Dişleri simsiyah.

"Süt severim. Ama en çok memeden emmesini severim. Çok lezzetlidir. Hem sert hem yumuşaktır."

Cevap vermiyoruz. Yaklaşıyor.

"Başka şey emmesini de severim..."

Elini uzatıyor, biz geri geri gidiyoruz.

"İstemez misiniz? Benimle oynamak ister misiniz? Ben çok isterim. Öyle güzelsiniz ki!"

Başını eğiyor. "Benden iğreniyorsunuz."

"Hayır, senden iğrenmiyoruz."

"Görüyorum. Çok genç, çok çekingensiniz. Ama benden utanmanıza gerek yok. Size çok eğlenceli oyunlar öğretebilirim."

"Biz hiç oyun oynamayız."

"Bütün gün ne yaparsınız?"

"Çalışırız, öğreniriz."

"Ben, dilenir, hırsızlık yapar, oyun oynarım."

"Annenle de ilgileniyorsun. Sen iyi bir kızsın."

Yaklaşıyor. "Benim iyi bir kız olduğumu mu düşünüyorsunuz? Gerçekten mi?"

"Evet. Annenin veya senin bir şeye ihtiyacınız olursa, bizden isteyebilirsin. Sana meyve, sebze, balık, süt veririz."

"Sizin meyvelerinizi, balıklarınızı, sütünüzü istemiyorum. Bütün bunları çalabilirim. İstediğim, beni sevmeniz. Kimse beni sevmiyor. Annem bile. Ama ben de kimseyi sevmiyorum. Ne annemi ne sizi! Sizden nefret ediyorum!" diye bağırıyor.

Dilencilik Alıştırması

Kirli ve yırtık giysiler giyip ayakkabılarımızı çıkarıyor, elimizi yüzümüzü kirletiyoruz. Sokağa çıkıyoruz... Durup bekliyoruz.

Yabancı bir subay geçerken sağ kolumuzu kaldırıp onu selamlayarak sol avucumuzu açıyoruz. Subaylar genellikle durmadan, bizi görmeden, bize bakmadan geçip gidiyor.

Sonunda bir subay duruyor. Anlamadığımız bir dilde bize bir şeyler söylüyor. Bize sorular soruyor. Cevap vermiyoruz, bir kolumuz havada, avucumuzu açıp kımıldamadan duruyoruz. Bunun üzerine ceplerini karıştırıyor, pislik içindeki avucumuza bir parça çikolata ile bozuk para bırakıyor, başını sallayarak uzaklaşıyor.

Beklemeye devam ediyoruz.

Bir kadın geçiyor. Elimizi uzatıyoruz.

"Zavallı çocuklar. Size verebileceğim bir şey yok."

Saçlarımızı okşuyor.

"Teşekkür ederiz."

Bir başka kadın iki elma veriyor, bir diğeri bisküvi.

Bir kadın geçiyor. Avuç açıyoruz, duruyor: "Dilenmeye utanmıyor musunuz? Evime gelin, size göre ufak tefek işler var. Odun kesmek, toprağı küremek gibi. Bu işleri yapmaya gücünüz yeter. İyi çalışırsanız size çorba ve ekmek veririm."

"Sizin için çalışmak istemiyoruz, hanımefendi. Ne çorbanızı içmek ne ekmeğinizi yemek istiyoruz. Aç değiliz."

"Öyleyse neden dileniyorsunuz?"

"Nasıl bir şey olduğunu anlamak için, bir de insanların tepkisini gözlemliyoruz."

"Pis serseriler! Üstelik ukalalar da!" diye bağırarak uzaklaşıyor.

Eve dönerken, bisküvileri, çikolatayı, elmaları ve parayı yolun kenarındaki uzun çalılıkların arasına atıyoruz.

Saçlarımızdaki okşayışı atmak mümkün değil.

Tavşandudak

Oltayla derede balık avlıyoruz. Tavşandudak koşarak geliyor. Bizi fark etmiyor. Otlara uzanıp eteğini kaldırıyor. Donsuz. Çıplak kıçını ve bacaklarının arasındaki tüyleri görüyoruz. Bizim bacaklarımızın arasında daha tüy yok. Tavşandudak'ın var, ama çok az.

Tavşandudak ıslık çalıyor. Bir köpek geliyor. Bizim köpeğimiz. Köpeğe sarılıp otlarda yuvarlanıyor. Köpek havlıyor, kurtulup silkeleniyor ve koşarak uzaklaşıyor. Tavşandudak organını okşayarak köpeği yumuşak bir sesle çağırıyor.

Köpek yavaşça uzaklaşıyor.

Tavşandudak bir süre yattığı yerde kalıyor, sonra kalkıyor, bizi görünce kızarıyor. "Alçak casuslar! Ne gördünüz?" diye bağırıyor.

"Senin köpeğimizle oynadığını gördük."

"Hâlâ arkadaşınız mıyım?"

"Evet. Köpeğimizle istediğin zaman oynamana izin veriyoruz."

"Gördüğünüzü kimseye söylemeyeceksiniz, değil mi?"

"Kimseye bir şey söylemeyiz. Bize güvenebilirsin."

Otlara oturup ağlamaya başlıyor. "Beni yalnızca hayvanlar seviyor."

"Annenin deli olduğu doğru mu?" diye soruyoruz.

"Hayır. Yalnızca sağır ve kör."

"Neden? Başına ne geldi?"

"Hiç, özel bir sebebi yok. Bir gün kör oldu, saha sonra da sağır. Benim de öyle olacağımı söylüyor. Gözlerimi gördünüz mü?

Sabahları uyandığımda, kirpiklerim yapışıyor, gözlerim çapak içinde."

"Tıbbın iyileştirebileceği bir hastalıktır mutlaka."

"Belki. Ama parasız doktora nasıl gidilir? Zaten doktor da yok. Hepsi cephede."

"Ya kulakların? Kulakların ağrıyor mu?"

"Hayır, kulaklarımda bir sorun yok. Sanırım annemin de öyle. Yalandan duymuyormuş gibi yapıyor, ona soru sorduğumda işine geliyor."

Körlük ve Sağırlık Alıştırmaları

Birimiz sağır, diğerimiz kör rolüne soyunuyoruz. Kör olanımız, başlangıçta alışmak için Anneanne'nin siyah bir başörtüsüyle gözlerini bağlıyor; sağır olanımız da kulaklarını otla tıkıyor. Başörtüsü Anneanne gibi kötü kokuyor.

Alarm sırasında, insanlar sığınaklarda saklanırken, biz el ele tutuşup ıssız sokaklarda geziyoruz.

Sağır gördüklerini anlatıyor. "Yol düzgün ve uzun. Tek katlı, alçak evler yol boyunca uzanıyor. Beyaz, gri, pembe, sarı ve mavi renkliler. Yolun sonunda bir park var, içinde ağaçlar ve bir çeşme var. Gök mavi, birkaç beyaz bulut var. Uçaklar görünüyor. Beş bombardıman uçağı. Alçaktan uçuyorlar."

Kör, tane tane konuşuyor, çünkü sağır onun söylediklerini dudaklarını okuyarak anlayabiliyor. "Uçakları duyuyorum. Kesintili ve boğuk bir ses çıkarıyorlar. Motorları zorlanıyor. Bomba yüklüler. Şimdi geçtiler. Kuşları yeniden duyabiliyorum. Bunun dışında her şey çok sessiz."

Sağır körün dudaklarını okuyup cevap veriyor. "Evet, sokak boş."

Kör: "Uzun sürmez. Soldaki yan sokaktan ayak sesleri geliyor."

Sağır: "Haklısın. İşte biri, erkek."

Kör: "Nasıl biri?"

Sağır: "Hepsi gibi. Yoksul ve yaşlı."

Kör: "Biliyorum. Yaşlıların adımlarını bilirim. Yalınayak olduğunu da duyuyorum, dolayısıyla yoksul biri."

Sağır: "Kel. Üzerinde eski bir ceket var. Pantolonu çok kısa. Ayakları kirli."

"Gözleri nasıl?"

"Gözlerini göremiyorum. Yere bakıyor."

"Ya ağzı?"

"Dudakları içeriye çökmüş. Dişleri dökülmüş olmalı."

"Pekiyi, elleri?"

"Cebinde. Cepleri çok büyük, tıka basa dolu. Patatesler veya cevizler küçük tümsekler yapıyor. Başını kaldırdı, bize bakıyor. Ama gözlerinin rengini seçemiyorum."

"Başka bir şey görüyor musun?"

"Yüzünde yara izi gibi duran derin çizgiler var."

Kör: "Sirenleri duyuyorum. Alarmın sonu. Dönelim."

Bir süre sonra, zamanla, gözlerimizi başörtüyle bağlamaya, kulaklarımıza da ot tıkamaya gerek kalmıyor. Kör rolüne soyunan, bakışlarını içine çeviriyor, sağır da kulaklarını her türlü sese kapatıyor.

Asker Kaçağı

Ormanda bir adam buluyoruz. Canlı, genç, üniformalı değil. Bir çalılığın ardına saklanmış. Kıpırdamadan bize bakıyor.

"Neden burada yatıyorsunuz?" diye soruyoruz.

"Artık yürüyemiyorum. Sınırın öbür tarafından geliyorum. İki haftadır yürüyorum. Gece gündüz. Özellikle gece. Çok zayıf düştüm. Açım. Üç gündür bir şey yemedim."

"Neden üniformanız yok?" diye soruyoruz, "Bütün gençlerin üniformaları var. Hepsi asker."

"Artık asker olmak istemiyorum."

"Düşmanla savaşmak istemiyor musunuz?"

"Kimseyle savaşmak istemiyorum. Düşmanım yok benim. Evime dönmek istiyorum."

"Eviniz neresi?"

"Çok uzakta. Yiyecek bulamazsam, oraya hiç ulaşamam."

"Neden yiyecek satın almıyorsunuz? Paranız mı yok?"

"Param yok, hem kimseye gözükmemem lazım. Saklanmalıyım. Beni görmemeliler."

"Neden?"

"Birliğimden izinsiz ayrıldım. Firar ettim. Ben asker kaçağıyım. Beni bulurlarsa ya asarlar ya da kurşuna dizerler."

"Cani gibi mi?"

"Evet, bir cani gibi."

"Oysa siz kimseyi öldürmek istemiyorsunuz. Yalnızca evinize dönmek istiyorsunuz."

"Evet, yalnızca evime dönmek istiyorum."

"Size yemeniz için ne getirelim?"

"Ne olursa olsun."

"Keçi sütü, katı pişmiş yumurta, ekmek ve meyve!"

"Ne olursa olsun."

"Battaniye de ister misiniz? Geceleri soğuk oluyor, sık sık da yağmur yağıyor."

"Olur, ama sizi gören olmasın. Kimseye de bir şey söylemeyin. Annenize bile."

"Bizi gören olmaz, kimseyle konuşmayız, annemiz de yok."

Yiyecekler ve battaniyeyle geri geldiğimizde, "Çok iyisiniz" diyor.

"İyi olmak istemiyoruz. Bunlara çok gereksiniminiz olduğu için getirdik. Hepsi bu."

"Size nasıl teşekkür edebilirim. Sizleri hiç unutmayacağım."

Gözleri doluyor.

"Ağlamanın bir işe yaramadığını biliyorsunuz. Biz hiç ağlamayız. Oysa sizin gibi erkek olmadık daha."

"Haklısınız. Affedersiniz, bir daha ağlamayacağım. Yorgunluktan" diyor gülümseyerek.

Açlık Alıştırması

Anneanne'ye haber veriyoruz: "Bugün ve yarın yemek yemiyoruz. Yalnızca su içeceğiz."

Omuz silkiyor. "Umurumda değil. Ama her zamanki gibi çalışacaksınız."

"Elbette, Anneanne."

Birinci gün, Anneanne bir tavuk kesip fırında kızartıyor. Öğle vakti bize sesleniyor: "Yemeğe gelin."

Mutfağa giriyoruz, çok güzel kokuyor. Biraz açız, çok değil. Anneanne'nin tavuğu kesmesini izliyoruz.

"Ne güzel kokuyor. Duyuyor musunuz? Birer but ister misiniz?"

"Hiçbir şey istemiyoruz, Anneanne."

"Yazık, gerçekten güzel olmuş."

Elleriyle yiyor, parmaklarını yalayıp önlüğüne siliyor. Kemikleri kemirip emiyor.

"Çok yumuşak olmuş. Bundan daha lezzetli bir şey düşünemiyorum."

"Anneanne, geldiğimizden beri bize hiç tavuk pişirmediniz."

"Bugün pişirdim işte, yesenize."

"Bugün ve yarın bir şey yemeyeceğimizi biliyordunuz."

"Benim suçum değil ki, gene sizin saçmalıklarınızdan biri işte."

"Alıştırmalarımızdan biri. Açlığa dayanmayı öğreniyoruz."

"Öğrenin öyleyse, size engel olan mı var?"

Mutfaktan çıkıyoruz, bahçede işler var. Günün sonuna doğru çok acıkıyoruz. Çokçana su içiyoruz. Gece güçbela uyuyabiliyoruz. Rüyamızda yemek görüyoruz.

Ertesi gün öğlen Anneanne tavuğu bitiriyor. Adeta bir sisin ardından onun yemek yiyişini izliyoruz. Artık aç değiliz. Başımız dönüyor.

Akşam Anneanne, beyaz peynirli ve reçelli krepler yapıyor. Midemiz bulanıyor, kramplar giriyor, ama yatar yatmaz derin bir uykuya dalıyoruz. Kalktığımızda Anneanne pazara gitmiş. Kahvaltı etmek istiyoruz, ama mutfakta hiçbir şey yok. Ne ekmek ne süt ne de peynir. Anneanne her şeyi kilere kaldırmış. Açabiliriz, ama hiçbir şeye dokunmamaya karar veriyoruz. Tuza banıp domates ve salatalık yiyoruz.

Anneanne pazardan geliyor. "Bu sabah çalışmamışsınız."

"Bizi uyandırmalıydınız, Anneanne."

"Kendi kendinize uyansaydınız. Ama bu seferlik size yemek vereceğim."

Her zamanki gibi, pazar artıklarından bir çorba yapıyor bize. Az yiyoruz. Yemekten sona Anneanne: "Bu, aptalca bir alıştırma, üstelik sağlığa da zararlı."

Büyükbabanın Mezarı

Bir gün Anneanne, bahçe aletleri ve sulama kovasıyla evden çıkıyor. Bağına değil, başka bir yöne gidiyor. Nereye gittiğini öğrenmek için uzaktan onu izliyoruz.

Mezarlığa giriyor. Bir mezarın önünde durup aletlerini bırakıyor. Mezarlık ıssız, bir tek biz ve Anneanne.

Otların, mezar taşlarının ardına gizlenerek yaklaşıyoruz. Anneanne az işitiyor, gözleri de pek iyi görmüyor. Onu kuşkulandırmadan izleyebiliriz.

Mezarın üzerindeki yabani otları yoluyor, toprağı tırmıklayıp kabartıyor; çiçek dikiyor, kuyudan su çekip mezarı suluyor.

İşi bittikten sonra aletlerini topluyor, tahta haçın önünde, topuklarının üzerine oturarak diz çöküyor. Ellerini karnının üstünde kavuşturuyor, dua edeceğini sanıyoruz, ama daha çok küfür duyuyoruz.

"Pislik... alçak... domuz... kokmuş... lanet olası..."

Anneanne gidince, mezara bakıyoruz, çok bakımlı. Haça bakıyoruz. Üstündeki soyad Anneanne'ninki, Annemizin de kızlık soyadı. İsim ise bir kelime, Bizim isimlerimiz.

Haçın üzerinde doğum ve ölüm tarihleri yazılı. Büyükbabamızın 23 yıl önce 40 yaşında öldüğünü hesaplıyoruz.

Akşam Anneanne'ye, "Büyükbabamız nasıldı?" diye soruyoruz.

"Nasıl? Ne? Büyükbabanız yok sizin."

"Ama bir zamanlar vardı herhalde."

"Hayır. Siz doğduğunuzda ölmüştü. Yani hiç olmadı büyükbabanız."

"Onu neden zehirlediniz?"

"Nereden çıktı bu hikâye?"

"İnsanlar sizin Büyükbaba'yı zehirlediğinizi söylüyorlar."

"Elâlem ne derse desin... Ne halleri varsa görsünler."

"Onu zehirlemediniz mi?"

"Defolun buradan, itoğlu itler. Hiçbir şey ispatlanmadı! Elin ağzı torba değil ki büzesin."

"Büyükbaba'yı sevmediğinizi biliyoruz. Neden mezarına bakıyorsunuz öyleyse?"

"Bu yüzden işte! İnsanların anlattıkları yüzünden. Anlatmayı bıraksınlar diye! Hem mezarına baktığımı nereden biliyorsunuz? Beni mi gözetlediniz, orospu çocukları, gözetlemişsiniz, belli! Yüzünüzü şeytan görsün."

İşkence Alıştırmaları

Bugün pazar. Bir tavuk yakalayıp Anneanne'den gördüğümüz gibi boğazlıyoruz. Tavuğu mutfağa götürüyoruz: "Bunu pişirelim Anneanne."

"Kimden izin aldınız? Buna hakkınız yok! Burada emirleri ben veririm, boklar! Pişirmeyeceğim! Ölürüm daha iyi!" diye bağırıyor.

"Fark etmez. Biz pişiririz."

Tavuğu yolmaya başlıyoruz, ama Anneanne elimizden kapıp, "Nasıl yapılacağını bilmiyorsunuz! Piç kuruları, hayatımı mahvettiniz, Allah'ın cezaları..." diyor.

Anneanne tavuk pişerken, "En güzeli de buydu. En güzelini seçmişler. Salı günkü pazara götürecektim" diye ağlıyor.

Tavuğu yerken, "Çok lezzetliymiş bu tavuk. Her pazar tavuk yiyelim" diyoruz.

"Her pazar mı? Delirdiniz mi? Mahvolmamı mı istiyorsunuz?"

"İsteseniz de, istemeseniz de her pazar tavuk yiyeceğiz."

Anneanne yeniden ağlamaya başlıyor. "Ben bunlara ne yaptım? Allah kahretsin! Öldürmek istiyorlar beni. Savunmasız, yaşlı bir kadınım. Bunu hak etmedim ben. Ben ki onlara bu kadar iyi davranıyorum."

"Evet Anneanne, iyisiniz, çok iyisiniz. İşte bu iyiliğinizden ötürü her pazar tavuk pişireceksiniz."

Biraz sakinleşince, "Bir şey öldürmek gerektiğinde bize haber verin. Biz öldürürüz" diyoruz.

"Seviyorsunuz öldürmeyi, değil mi?"

"Hayır Anneanne, tam tersine, hiç sevmiyoruz. Bu yüzden de alışmalıyız."

"Anlıyorum, yeni bir alıştırma. Haklısınız, gerektiğinde öldürmeyi bilmek lazım."

İşe balıklarla başlıyoruz. Kuyruklarından tutup kafalarını taşa vuruyoruz. Yenebilecek hayvanları öldürmeye çabucak alışıyoruz. Tavuk, tavşan, ördek gibi. Sonraları, öldürülmesi gerekmeyen hayvanları da öldürmeye başlıyoruz. Kurbağa yakalayıp bir tahtaya çakıyoruz, karnını yarıyoruz. Kelebek yakalayıp bir kartona iğneliyoruz. Kısa sürede güzel bir koleksiyonumuz oluyor.

Bir gün erkek sarmanımızı bir ağacın dalına asıyoruz. Asılınca kedi uzuyor, devleşiyor. Kasılıp geriliyor. Hareketsizleşince çözüyoruz. Otların üzerine seriliyor, sonra ansızın kalkıp kaçıyor.

O günden sonra kediyi uzaktan görüyoruz, ama artık eve yaklaşmıyor. Küçük bir tabak içinde kapının önüne koyduğumuz sütü bile içmeye gelmiyor.

Anneanne: "Bu kedi giderek vahşileşiyor."

"Endişelenmeyin Anneanne, fareleri bize bırakın."

Kapanlar yapıp fareleri yakalıyor, kaynar suyun içine atıyoruz.

Diğer Çocuklar

Küçük Şehir'de çocuklara rastlıyoruz. Okul kapalı olduğu için bütün gün sokaktalar. Boy boylar. Kimilerinin anneleri, evleri burada, kimileri de bizim gibi başka yerlerden gelmiş. Özellikle de Büyük Şehir'den.

Çocukların çoğu daha önceden tanımadıkları kişilerin yanlarına yerleştirilmiş. Tarlalarda, bağlarda çalışmak zorundalar; onlara bakan kişiler her zaman iyi davranmayabiliyor.

Çocuklar çoğunlukla kendilerinden yaşça küçük olanlara saldırıyorlar. Bazen ceplerindekileri boşaltıyor, hatta giysilerini bile alıyorlar. Başka yerlerden gelenleri dövüyorlar. Buralı küçük çocuklar anneleri tarafından korunuyor, dışarıya hiç yalnız çıkmıyorlar.

Bizi koruyan kimse yok. Kendimizi büyüklere karşı savunmayı öğreniyoruz.

Silahlar yapıyoruz: Taşları keskinleştiriyoruz, çoraplarımızı çakıl ve kumla dolduruyoruz. Tavan arasındaki sandığın içinde, Kutsal Kitap'ın yanında bulduğumuz bir de usturamız var. Büyük çocukları kaçırtmak için usturayı çıkarmamız yetiyor.

Sıcak bir gün evlerinde kuyu olmayanların su aldıkları çeşmenin yanında oturuyoruz. Az ötemizde bizden daha büyük çocuklar çimlere uzanmış. Serin burası, ağaçların gölgeleri, durmadan akan su…

Tavşandudak, ip gibi akan musluğun altına kovasını yerleştiriyor. Kovanın dolmasını bekliyor.

Kova dolunca çocuklardan biri gelip kovanın içine tükürüyor. Tavşandudak kovayı boşaltıp yeniden musluğun altına yerleştiriyor.

Kova yeniden doluyor, bir başka çocuk gelip kovaya tükürüyor. Tavşandudak, çalkaladığı kovayı yeniden musluğun altına yerleştiriyor. Dolmasını beklemeden, yarıya gelince, kaçmaya çalışıyor.

Çocuklardan biri yetişip kolundan tutuyor, kovaya tükürüyor.

Tavşandudak: "Yeter artık! Temiz, içme suyuna ihtiyacımız var."

Çocuk: "Ama bu su temiz. İçine tükürdüm, hepsi bu. Tükürüğümün pis olduğunu söylemeyeceksin ya? Tükürüğüm sizin evdeki her şeyden daha temizdir."

Tavşandudak ağlayarak kovasını boşaltıyor.

Çocuk düğmelerini açıp, "Beni em! Emersen kovanı doldurabilirsin" diyor.

Tavşandudak eğiliyor. Çocuk çekiliyor.

"Kamışımı senin pis ağzına sokar mıyım sanıyorsun? Pislik!"

Tavşandudak'ın göğsüne tekme atıp düğmelerini kapatıyor.

Yaklaşıyoruz. Tavşandudak'ı ayağa kaldırıp kovasını alıyoruz, çalkalayıp musluğun altına yerleştiriyoruz.

Çocuklardan biri diğer iki arkadaşına, "Gelin başka yerde eğlenelim" diyor.

Bir diğeri: "Deli misin sen? Eğlence şimdi başlıyor."

İlki: "Boş ver. Onları tanırım. Tehlikeli tipler."

"Tehlikeli mi? Bu piçler mi? Ben gösteririm onlara. Bakın şimdi."

Üstümüze geliyor, kovaya tükürmek için, ama birimiz çelme takıyor, diğerimiz de kafasına kum torbasıyla vuruyor. Çocuk düşüyor. Yerde baygın yatıyor. Diğer ikisi bize bakıyor.

Biri hamle yapıyor, beriki: "Dikkat et! Bu adiler her şeyi yapabilir. Bir seferinde taşla şakağımı yardılar. Bir de usturaları var, kullanmaktan çekinmezler. Boğazını keserler de kılları kıpırdamaz. Deli bunlar."

Çocuklar gidiyor.

Su dolu kovayı Tavşandudak'a uzatıyoruz. "Neden bana hemen yardım etmediniz?" diye soruyor.

"Kendini nasıl savunduğunu görmek istedik."

"O uzun boylu üç çocukla nasıl başa çıkabilirdim?"

"Kovayı başlarına atabilirdin, yüzlerini tırmalayabilirdin, hayalarına tekme atabilirdin, bağırıp çağırabilirdin. Veya kaçıp daha sonra gelebilirdin."

Kış

Hava giderek soğuyor. Valizlerimizi karıştırıp ne bulursak üst üste giyiyoruz: Kazak üstüne kazak, pantolon üstüne pantolon. Büyük Şehir'den getirdiğimiz, yıpranmış, delik deşik ayakkabılarımızın üstüne bir ayakkabı daha giyemeyiz ama... Zaten başka ayakkabımız da yok. Ne beremiz ne eldivenlerimiz var. Ellerimiz, ayaklarımız çatlak içinde.

Gökyüzü koyu gri, şehrin sokakları boş, dere donmuş, orman karla örtülü. Ormana gidemiyoruz. Oysa kısa süre sonra odunumuz tükenecek.

Anneanne'ye, "Bize iki çift kauçuk bot lazım" diyoruz.

"Daha neler! Bende para mı var sanki?"

"Anneanne, odun bitti bitecek."

"İdareli kullanmak lazım."

Dışarıya çıkmıyoruz. Her türlü alıştırmayı yapıyoruz: Odun yontup kaşık, ekmek tahtası yapıyoruz; geceleri de geç saatlere kadar ders çalışıyoruz. Anneanne yatağından neredeyse hiç çıkmıyor. Nadiren mutfağa iniyor. Rahatız.

Kötü besleniyoruz, ne meyve ne sebze var; tavuklar da yumurtlamıyor. Anneanne füme etler, reçellerle dolu kilerden, biraz kuru fasulye ile birkaç patates çıkarıyor.

Bazen postacı uğruyor. Anneanne evden çıkıncaya kadar bisikletinin zilini çalıyor. Sonra da postacı kalemin ucunu tükürüklüyor, bir kâğıt parçasının üzerine bir şeyler yazıyor, kâğıdı ve kalemi Anneanne'ye uzatıyor, o da kâğıdın alt kısmına bir

çarpı atıyor. Postacı kimi zaman para, bir paket veya bir mektup veriyor, sonra ıslık çalarak şehre doğru yoluna devam ediyor.

Anneanne, parayla veya paketle odasına kapanıyor. Mektup varsa ateşe atıyor.

"Anneanne, mektubu okumadan neden ateşe atıyorsunuz?"

"Okumam yok. Hiç okula gitmedim ben, hep çalıştım. Sizin gibi şımartılmadım."

"Size gelen mektupları okuyabiliriz."

"Bana gelen mektupları kimse okuyamaz."

"Kim para gönderiyor? Paketler kimden? Mektupları kim yolluyor?"

Cevap vermiyor.

Ertesi gün Anneanne kilerdeyken odasını karıştırıyoruz. Yatağının altında açılmış bir paket buluyoruz. İçinde kazaklar, atkılar, bereler, eldivenler var. Anneanne'ye bir şey söylemiyoruz, söylersek bizde odasının kapısını açan bir anahtar olduğunu anlayacak.

Akşam yemeğinden sonra bekliyoruz. Anneanne içkisini içiyor, sonra sendeleyerek kemerindeki anahtarla odasının kapısını açıyor. Sırtından itiyoruz, yatağına düşüyor. Paketi arayıp bulmuşuz gibi yapıyoruz.

"Anneanne, bu yaptığınız çok ayıp. Üşüyoruz, dışarıya çıkamıyoruz, sıcak tutan giysilere ihtiyacımız var, ama siz Annemizin bizim için örüp gönderdiği bütün giysileri satmak istiyorsunuz."

Anneanne cevap vermiyor, ağlamaya başlıyor.

"Parayı, mektupları gönderen Anneniz. Bana yazmıyordu. Okuma yazma bilmediğimi biliyor. Daha önce hiç yazmazdı. Şimdi siz buradayken yazıyor. Onun mektuplarına ihtiyacım yok. Ondan gelen hiçbir şeyi istemiyorum!"

Postacı

Artık postacıyı bahçe kapısının önünde biz bekliyoruz. Kasketli bir ihtiyar. Bisikleti var, iki meşin çantasını bisikletiyle taşıyor.

Geldiğinde zili çalmasına fırsat vermeden zilini söküyoruz.

Postacı: "Anneanneniz nerede?"

"Onu boş verin. Ne getirdiyseniz bize verin."

"Bir şey yok."

Gitmeye kalkışıyor, ama onu itiyoruz. Karların içine yuvarlanıyor. Bisikleti üzerine düşüyor. Küfür ediyor.

Çantalarını karıştırıyoruz, bir mektup ile bir havale buluyoruz. Mektubu alıp, "Parayı verin" diyoruz.

"Hayır olmaz, Anneannenize gönderilmiş."

"Ama bizim için gönderilmiş. Annemiz tarafından. Bize vermezseniz, sizi donuncaya kadar yerden kaldırmayız."

"Tamam, tamam. Kaldırın beni, bisiklet bacağımı ezdi."

Bisikleti kaldırıyoruz, postacıya yardım ediyoruz. Çok zayıf ve hafif.

Cebinden parayı çıkarıp bize veriyor.

"İmza mı atalım, çarpı mı koyalım?" diye soruyoruz.

"Çarpı yeter. Çarpıların hepsi birbirine benzer" diyor ve ekliyor: "Anneannenizi herkes tanır. Onun kadar cimri birisi düşünülemez. Demek bunları size Anneniz yolluyor. Çok iyi biri. Küçüklüğünü bilirim. Gitmekle iyi yaptı. Burada kalsa evlenemezdi. Çok dedikodu yapıldı..."

"Ne dedikodusu?"

"Kocasını zehirlemiş. Yani Anneanneniz, Büyükbabanızı zehirlemiş demek istiyorum. Eski bir hikâye. Bu yüzden ona Cadı diyorlar."

"Anneannemiz hakkında kötü şeyler söylenmesini istemeyiz."

Postacı bisikletini çevirip, "Neyse artık, bilmeniz lazımdı" diyor.

"Zaten biliyorduk. Artık postayı bize teslim edeceksiniz. Yoksa sizi öldürürüz. Anladınız mı?"

"Elinizden gelir, katil dölleri. Postayı size vereceğim, bana ne! Cadı da umurumda değil."

Bisikletini iterek ilerliyor. Bacağını acıttığımızı göstermek için sürüklüyor.

Ertesi gün sımsıkı giyinip Annemizin yolladığı parayla kauçuk bot almak için şehre gidiyoruz. Mektubunu da sırayla, gömleğimizin içinde saklıyoruz.

Ayakkabıcı

Ayakkabıcı gara yakın bir binanın bodrumunda oturuyor. İşyeri de orası. Oda geniş. Bir köşesinde mutfak, bir köşesinde yatak duruyor. Dışarıya bakan pencerenin önü işliği. Ayakkabıcı alçak bir taburede oturuyor, etrafında aletleri, ayakkabılar. Gözlüğünün üzerinden bize, yarılmış ayakkabılarımıza bakıyor.

"Günaydın efendim. Sıcak tutan, su geçirmez kauçuk botlar istiyoruz. Sizde var mı? Paramız var."

"Evet var. Ama astarlı, sıcak tutanlar çok pahalı."

"Ama ayaklarımız üşüyor, kesinlikle ihtiyacımız var."

Elimizdeki parayı alçak masanın üstüne koyuyoruz.

Ayakkabıcı: "Burada yalnızca bir çifte yetecek para var. Bu da size yetebilir. Ayak numaranız aynı. Sırayla dışarı çıkarsınız."

"İmkânsız. Hiç yalnız çıkmayız. Her yere birlikte gideriz."

"Biraz daha para isteyin annenizle babanızdan."

"Annemiz babamız yok. Cadı dedikleri Anneannemizle oturuyoruz. Bize para vermez."

Ayakkabıcı, "Cadı Anneanneniz mi? Zavallı çocuklar! Onun evinden buraya kadar bu ayakkabılarla mı geldiniz?" diyor.

"Evet, bunlarla geldik. Kışı botsuz geçiremeyiz. Ormandan odun topluyoruz, kar kürüyoruz. En önemli ihtiyacımız..."

"Su geçirmez, sıcak tutan iki çift bot."

Ayakkabıcı gülerek iki çift botu uzatıyor. "Deneyin."

Deniyoruz, ayaklarımıza tam oluyor.

"Alıyoruz. İkinci çiftin parasını baharda öderiz, yumurtalarımızı ve balıklarımızı sattıktan sonra. İsterseniz size odun da taşıyabiliriz."

Ayakkabıcı paramızı bize uzatıyor. "Alın. Sizde kalsın. Paranızı istemiyorum. Kalın çoraplar alın kendinize. İhtiyacınız olduğu için bu botları size hediye ediyorum."

"Hediye almayı sevmeyiz."

"Neden?"

"Çünkü teşekkür etmeyi sevmeyiz."

"Hiçbir şey söylemek zorunda değilsiniz. Haydi gidin. Yok. Bekleyin. Bu terliklerle şu sandaletleri de alın, yazın giyersiniz. Bir de şu yarım botları. Çok sağlamdır. Ne isterseniz alın."

"Neden bunları bize veriyorsunuz?"

"İhtiyacım yok. Yakında gidiyorum."

"Nereye gidiyorsunuz?" diye soruyoruz.

"Bilmem. Beni götürüp öldürecekler."

"Sizi kim öldürmek istiyor? Neden?" diye soruyoruz.

"Soru sormayın. Şimdi gidin."

Ayakkabıları, sandaletleri, terlikleri alıyoruz. Ayaklarımızda botlar. Kapının önünde durup, "Sizi götürmezler umarız" diyoruz. "Götürürlerse de umarız öldürmezler. Hoşça kalın efendim, teşekkürler, çok teşekkürler."

Eve dönünce, Anneanne, "Bunları nereden çaldınız, ip kaçkınları?" diye soruyor.

"Hiçbir şey çalmadık. Hediye bunlar. Herkes sizin gibi cimri değil Anneanne."

Hırsızlık

Botlarımız, kalın giysilerimiz sayesinde yeniden dışarı çıkabiliyoruz. Donan derede kayıyor, ormana odun toplamaya gidiyoruz.

Bir balta ile testere alıyoruz. Kar tabakası kalınlaştığı için yere düşmüş odunları toplamak mümkün değil. Ağaçlara tırmanıyor, kuru dalları testereyle kesip sonra da baltayla yarıyoruz. Bu işleri yaparken üşümüyoruz. Hatta terliyoruz. Bu nedenle hemen eskimesinler diye eldivenlerimizi çıkarıp cebimize koyuyoruz.

Bir gün iki deste odunla ormandan dönerken, Tavşandudak'ı görmek için yolumuzu uzatıyoruz.

Harabenin önündeki kar kürenmemiş, ayak izi de yok. Baca tütmüyor.

Kapıyı çalıyoruz, cevap yok. İçeriye giriyoruz. İçerisi o kadar karanlık ki önceleri bir şey göremiyoruz, sonra yavaş yavaş gözlerimiz alışıyor.

Bir göz odada hem mutfak hem yatak. Karanlıkça bir köşede yatak duruyor. Yaklaşıyoruz. Sesleniyoruz. Yatakta örtülerin, eski giysilerin arasında bir kıpırtı oluyor, sonra Tavşandudak'ın kafası beliriyor.

"Annen burada mı?" diye soruyoruz.

"Evet."

"Öldü mü?"

"Bilmiyorum."

Odunları yıkıp fırını yakıyoruz. İçerinin ısısı dışarıyla aynı. Sonra Anneanne'nin evine gidip mahzenden patates ile kuru

fasulye alıyoruz. Bir keçiyi sağıp komşunun evine dönüyoruz. Sütü ısıtıyoruz; bir tencerede karı eritip fasulyeleri pişiriyoruz. Patatesleri fırında közlüyoruz.

Tavşandudak yataktan kalkıyor, sendeleyerek ateşin yanına gelip oturuyor.

Komşu kadın ölmemiş. Ağzına keçi sütü akıtıyoruz. Tavşandudak'a, "Her şey pişince yemek ye, annene de yedir. Gene geliriz" diyoruz.

Ayakkabıcının geri verdiği parayla yalnızca birkaç çift çorap aldık, gerisi duruyor. Bakkala gidip un satın alıyoruz, tuzla şekere para ödemiyoruz. Kasaba gidip biraz domuz yağı satın alıyoruz, bir de büyük bir sucuk alıyoruz ama parasını ödemiyoruz. Tavşandudak'ın evine dönüyoruz. Annesiyle her şeyi çoktan silip süpürmüşler. Annesi yatakta, Tavşandudak bulaşıkları yıkıyor.

"Size her gün bir kucak odun getireceğiz. Biraz kurufasulye ile patates de. Ama gerisi için paraya ihtiyacımız var. Paramız bitti. Para olmadan bir dükkâna girilmez... Hırsızlık yapabilmek için bir şeyler satın almak lazım."

"Ne kadar akıllısınız. Haklısınız. Dükkânlara girmeme izin vermiyorlar. Sizin hırsızlık yapabileceğinizi düşünemezdim."

"Neden olmasın. Becerimizi sınıyoruz. Ama biraz paraya ihtiyacımız var. Kesinkes var."

Biraz düşündükten sonra: "Papaz'dan isteyin. Ona yarığımı göstermeyi kabul ettiğimde bana bazen para verirdi."

"Senden böyle şeyler mi isterdi?"

"Evet. Bazen de parmağını içine sokardı. Sonra da kimseye söylemeyeyim diye bana para verirdi. Papaz'a Tavşandudak ile annesinin paraya ihtiyacı var, deyin."

Şantaj

Papaz'ın evine gidiyoruz. Papaz, kilisenin yanındaki büyük evde oturuyor.

Çıngırağın ipini çekiyoruz. Yaşlı bir kadın kapıyı açıp, "Ne istiyorsunuz?" diye soruyor.

"Papaz Efendi'yi görmek istiyoruz."

"Neden?"

"Ölmek üzere olan biri için."

Yaşlı kadın bizi girişe alıyor. Bir kapıyı tıklatıyor, "Papaz Efendi" diye sesleniyor, "ölmek üzere olan biri kutsanacakmış."

Kapının ardından bir ses cevap veriyor: "Geliyorum, beklesinler."

Birkaç dakika bekliyoruz. Uzun boylu, zayıf, asık suratlı bir adam odadan çıkıyor. Koyu renk giysilerinin üzerinde beyaz ve altın renkli bir üstlük var. Bize, "Nerede? Sizi kim gönderdi?" diye soruyor.

"Tavşandudak ve annesi."

"Bu kimselerin isimlerini soruyorum size."

"İsimlerini tam olarak bilmiyoruz. Anne kör sağır. Şehrin en dışındaki evde oturuyorlar. Soğuktan ve açlıktan ölmek üzereler."

Papaz: "Bu kişileri kesinlikle tanımamama rağmen kutsayabilirim. Haydi gidelim. Götürün beni."

"Kutsanmaya ihtiyaçları yok. Biraz para gerekli onlara. Odun, birkaç patates, biraz da kurufasulye götürdük, ama daha fazla bir şey yapamıyoruz. Bizi Tavşandudak gönderdi. Ona bazen para veriyormuşsunuz."

Papaz: "Olabilir, pek çok yoksula para veririm. Hepsini hatırlayamam. Alın!"

Giysisinin ceplerini karıştırıp bize biraz bozukluk veriyor. Parayı alınca, "Az. Çok az bu. Bir ekmek almaya bile yetmez" diyoruz.

"Üzgünüm. Çok yoksul var. İnananlar da artık hemen hemen hiç bağışta bulunmuyor. Bu sıralarda herkes sıkıntıda. Haydi gidin, Tanrı sizi korusun!"

"Bugünlük bu parayla yetinebiliriz ama yarın yeniden gelmek zorunda kalacağız."

"Nasıl? Ne demek bu? Yarın mı? Sizi içeriye almam. Çıkın buradan hemen."

"Yarın kapıyı açtırıncaya kadar zilinizi çalarız. Pencerelerinize vururuz, kapınızı tekmeleriz, Tavşandudak'a yaptıklarınızı herkese anlatırız."

"Tavşandudak'a hiçbir şey yapmadım. Kim olduğunu bile bilmiyorum. Size uydurma şeyler anlatmış. Küçük bir kızın saçmalıklarını ciddiye alan olmaz. Kimse size inanmaz. Tavşandudak'ın anlattıklarının hepsi yalan!"

"Yalan veya doğru. Önemli olan şehirdekiler. İnsanlar skandalı sever."

Papaz iskemleye çöküp mendiliyle yüzünü kurulamaya başlıyor.

"Yaptığınız korkunç bir şey. Şu anda ne yaptığınızın farkında mısınız acaba?"

"Evet efendim. Şantaj yapıyoruz."

"Bu yaşta… Acınacak bir durum."

"Evet, bu noktaya gelmiş olmamız acınacak bir şey. Ama Tavşandudak ile annesinin paraya ihtiyaçları var."

Papaz ayağa kalkıp üstlüğünü çıkarıyor: "Tanrı beni sınıyor. Ne kadar istiyorsunuz? Zengin değilim."

"Bize verdiğinizin on katını. Haftada bir kez. Yapamayacağınız bir şey istemiyoruz sizden."

Cebinden parayı çıkarıp bize veriyor: "Her cumartesi gelin. Bunu şantajınıza karşılık yaptığımı sanmayın. Sadaka veriyorum."

"Bizim de sizden beklediğimiz buydu Papaz Efendi."

Suçlamalar

Bir öğleden sonra Posta mutfağa giriyor. Uzun süredir görmemiştik onu.

"Jipi boşaltmama yardım etmek?"

Botlarımızı giyip bahçe kapısının önündeki jipe kadar peşinden gidiyoruz. Posta bize sandık ve kutular veriyor, bunları subayın odasına taşıyoruz.

"Subay Bey bu gece gelecek mi?" diye soruyoruz, "Onu daha görmedik."

"Subay kışları gelmemek buraya. Belki de hiç gelmemek. O aşk acısı çekmek. Belki sonra bulmak yeni birini. Unutmak. Böyle hikâyeler size göre olmamak. Siz getirmek odun, odayı ısıtmak için" diyor Posta.

Odun taşıyıp sobayı yakıyoruz. Posta sandıkları, kutuları açıyor, masanın üzerine şişe şişe şarap, likör, bira ve bir sürü de yiyecek boşaltıyor: Sosisler, sebze ve et konserveleri, pirinç, bisküviler, çikolata, şeker, kahve.

Posta, bir şişe açıyor ve içmeye başlıyor, "Ben ispirto ocağında ısıtmak konserveleri. Bu gece, yemek içmek, şarkı söylemek arkadaşlarla. Düşmana karşı zaferi kutlamak. Biz yakında kazanmak savaşı mucize silah sayesinde."

"Öyleyse savaş yakında bitecek mi?" diye soruyoruz.

"Evet. Çok az kalmak. Neden bakmak siz masadaki yiyecekler? Eğer siz acıkmak, çikolata, bisküvi, sosis yemek."

"Açlıktan ölen insanlar var."

"Ne var yani? Bunları düşünmek. Pek çok insan ölmek açlıktan veya başka sebeplerden. Biz düşünmemek. Biz yemek yemek ve ölmemek."

Posta sırıtıyor.

"Kör ve sağır bir kadın tanıyoruz, kızıyla birlikte buraya çok yakın bir evde oturuyor. Bu kışı çıkaramayacaklar."

"Benim suç olmamak."

"Evet, sizin suçunuz. Sizin ve ülkenizin suçu. Sizin yüzünüzden savaştayız."

"Savaştan önce kör ve kızı ne yapmak, yemek yemek için?"

"Savaştan önce sadakayla yaşamışlar. İnsanlar eski giysilerini, eski ayakkabılarını onlara veriyormuş. Yiyecek götürüyorlarmış. Şimdi ise kimse bir şey veremiyor. Herkes yoksullaştı ya da daha da yoksullaşmaktan korkuyorlar. Savaş herkesi cimrileştirdi ve bencilleştirdi."

"Bunlar benim umurumda olmamak! Yeter! Siz susmak!" diye bağırıyor Posta.

"Evet, umursamıyorsunuz ama bizim yiyeceklerimizi tüketiyorsunuz."

"Sizin yiyecekleriniz değil. Ben bunları almak kışlanın kilerinden."

"Bu masanın üzerindeki her şey bizim ülkemizin: İçecekler, konserveler, bisküviler, şeker. Bizim ülkemiz sizin ordunuzu besliyor."

Posta kıpkırmızı oluyor. Yatağa oturup başını ellerinin arasına alıyor: "Siz sanmak ben savaş istiyor, sizin boktan ülkenizde yaşamak istiyor? Ben evimde çok daha rahat, huzurlu, masa iskemle yapmak. Ülkemin şaraplarını içmek, ülkemin iyi kızlarıyla oynaşmak. Burada herkes kötü, siz çocuklar bile kötü olmak. Siz söylemek her şey benim suçum. Ben ne yapabilir? Ben eğer söylemek savaşa gitmiyorum, ülkenize gelmemek, ben dizmek kurşuna. Siz her şeyi almak, masanın üzerindeki her şeyi, eğlence bitmek, ben üzgün, siz bana çok kötü davranmak."

"Her şeyi almak istemiyoruz, birkaç kutu konserve ile biraz çikolata yeterli. Ama arada bir, en azından kış boyunca, biraz süt tozu, un veya yiyecek herhangi bir şey getirebilir misin?"

"Olur. Bunu yapabilmek. Siz yarın benimle gelmek körün evine. Sonra bana iyi davranmak. Olur mu?"

"Olur."

Posta gülüyor. Arkadaşları geliyor. Biz de çıkıyoruz. Bütün gece şarkı söylüyorlar.

Papazın Hizmetçisi

Bir sabah, kışın sonralarına doğru, Anneanne'yle mutfakta oturuyoruz. Kapı çalınıyor, genç bir kadın içeriye giriyor.

"Günaydın, patates almaya geldim, şey için..."

Susup bize bakıyor. "Ne sevimli şeyler!"

Bir tabure çekip oturuyor. "Sen, buraya gel."

Kıpırdamıyoruz.

"Veya sen."

Kıpırdamıyoruz.

"Yakına gelsenize, gelin. Sizi korkutuyor muyum?"

"Bizi kimse korkutamaz."

Ona doğru ilerliyoruz.

"Aman Tanrım! Ne kadar da güzelsiniz! Ama ne kadar kirlisiniz."

"Ne istiyorsunuz?" diye soruyor Anneanne.

"Papaz Efendi için patates. Neden bu kadar kirlisiniz? Hiç yıkanmaz mısınız?"

Anneanne sinirlenip, "Sizi ilgilendirmez. Neden ihtiyar gelmedi?" diye soruyor.

Genç kadın gülerek, "İhtiyar mı? Sizden daha gençti o. Dün öldü. Teyzemdi benim. Papazın evinde onun yerine ben çalışacağım."

Anneanne "Benden beş yaş büyüktü. Demek öldü... Kaç kilo patates istiyorsunuz?"

"On kilo, elinizde varsa daha fazla da olabilir. Elma da isterim. Bir de... Neyiniz var başka? Papaz bir deri bir kemik kalmış, kilerinde ağza atılacak lokma yok."

"Bunu sonbaharda düşünmeliydiniz" diyor Anneanne.

"Sonbaharda onun yanında değildim. Dün gece geldim."

"Haberiniz olsun bu mevsimde her türlü yiyecek çok pahalıdır" diyor Anneanne.

Kadın gene gülüyor: "Hesabı çıkarın. Başka seçeneğim yok. Dükkânlarda yiyecek kalmamış."

Anneanne sırıtarak çıkıyor. Papazın hizmetçisiyle yalnız kalıyoruz, "Neden hiç yıkanmıyorsunuz?" diye soruyor bize.

"Banyo yok, sabun yok. Yıkanmak mümkün değil."

"Ya giysileriniz! Felaket! Başka giysiniz yok mu?"

"Sedirin altındaki valizlerde var. Ama kirli ve yırtık hepsi. Anneanne hiç yıkamıyor."

"Anneanneniz Cadı olduğu için mi? Mucizeler gerçekten oluyor."

Anneanne iki torbayla geri geliyor.

"On gümüş veya bir altın ediyor. Kâğıt para almam. Yakında hiç değeri kalmayacak bu kâğıtların."

Hizmetçi, "Torbalarda ne var?" diye soruyor.

Anneanne: "Yiyecek, ister alın ister almayın."

"Alıyorum. Parayı size yarın getireceğim. Küçükler torbaları taşımama yardım ederler mi?"

"Evet, isterlerse ederler. Her zaman istemezler de. Kimseyi dinlemez onlar."

Hizmetçi bize, "Yardım etmek istersiniz değil mi?" diye soruyor, "Siz torbaları taşırsınız, ben de valizlerinizi."

Anneanne: "Bu valiz hikâyesi de ne?"

"Çocukların kirli giysilerini yıkayacağım. Yarın parayla birlikte getiririm."

Anneanne sırıtarak, "Giysilerini mi yıkayacaksınız? Elbette, madem istiyorsunuz..." diyor.

Hizmetçi'yle gidiyoruz. Papaz'ın evine kadar peşinden yürüyoruz. Siyah başörtüsünün altından sarı örgülerinin kıpırtısı belli oluyor, örgüleri kalın ve uzun, beline kadar. Kalçaları kıpkırmızı etekliğinin altında oynuyor. Botları ile etekliğinin bitimi arasında bacaklarının bir kısmı gözüküyor. Çorapları siyah, sağ bacağında bir kaçık var.

Banyo

Hizmetçi'yle Papaz'ın evine varıyoruz. Bizi arka kapıdan içeri alıyor. Torbaları kilere bırakıp çamaşırhaneye gidiyoruz, her tarafa çamaşır ipleri gerilmiş. Her çeşit kap var, bir tanesi garip şekilli bir çinko küvet, adeta derin bir koltuk...

Hizmetçi valizlerimizi açıyor, giysilerimizi soğuk suya bastırıyor, sonra da iki büyük kazanda su ısıtmaya başlıyor.

"Hemen ihtiyacınız olanları şimdi yıkayacağım. Siz yıkanırken bunlar kurur. Diğer giysilerinizi de yarın veya öbür gün getiririm."

Küvetin içine kaynar su döküp ılıştırıyor, "Önce kim yıkanacak?" diye soruyor bize.

Kıpırdamıyoruz. "Sen mi? Yoksa sen mi? Haydi soyunun."

"Biz yıkanırken siz burada mı kalacaksınız?"

Kahkahayla gülüyor. "Elbette! Sırtınızı ovup saçlarınızı yıkayacağım. Benden utanacak değilsiniz ya canım? Neredeyse anneniz yaşındayım."

Hiç kıpırdamıyoruz. Bunun üzerine soyunmaya başlıyor. "Ziyanı yok. Önce ben yıkanırım öyleyse. Görüyorsunuz ya, ben sizden çekinmiyorum. Siz küçücük oğlanlarsınız."

Bir şarkı mırıldanıyor, ama ona baktığımızı fark edince yüzü kızarıyor. Memeleri tam şişirilmemiş balonları andırıyor, gergin ve sivri. Teni çok beyaz, her yerinde sarı tüyler var. Yalnızca bacaklarının arası, koltuk altları değil, karnının altı ve bacakları da bu tüylerle kaplı. Bir yandan şarkı mırıldanıyor, bir yandan da suyun içinde keseleniyor. Sudan çıkar çıkmaz bor-

noz geçiriveriyor sırtına. Banyonun suyunu değiştirip çamaşırları yıkamaya başlıyor; sırtı bize dönük. Biz de soyunup banyoya birlikte giriyoruz. İkimiz birden küvete sığıyoruz.

Bir süre sonra Hizmetçi bize iki temiz havlu uzatıyor.

"Her yerinizi iyice yıkadınız umarım."

Havlulara sarılı olarak, bir sıraya oturup içinde giysilerimizin kurumasını bekliyoruz. Çamaşırhane çok sıcak, buharla kaplı. Hizmetçi elinde bir makasla bize yaklaşıyor.

"Tırnaklarınızı keseceğim. Artık numara yapmayı da bırakın, sizi yemem."

El ve ayak tırnaklarımızı kesiyor. Saçlarımızı da. Boynumuzu, yüzümüzü öpüp hiç durmadan konuşuyor: "Ah bu küçücük, sevimli, tertemiz ayaklar! Ah bu güzelim kulaklar, bu boyunlar, yumuşacık! Ah! Sizin gibi güzel, hoş iki çocuğun benim olmasını ne kadar çok isterdim! Her yerlerini, her yerlerini gıdıklardım."

Biz oradan ayrılırken, "Her cumartesi yıkanmaya gelin. Kirli çamaşırlarınızı yanınıza alın. Her zaman temiz olmanızı istiyorum" diyor.

"Yaptığınız karşılığında biz de size odun taşırız. Bulabildiğimiz zaman da balıkla, mantar getiririz."

Papaz

Sonraki cumartesi, banyo yapmaya gidiyoruz. Hizmetçi: "Mutfağa gelin. Size çay yapayım, reçelli ekmek yeriz."

Reçelli ekmeklerimizi yerken Papaz mutfağa giriyor.

"Günaydın efendim" diyoruz.

Hizmetçi: "Efendim, işte koruduğum çocuklar. Cadı diye anılan ihtiyarın torunları."

Papaz: "Onları tanıyorum. Benimle gelin."

Arkasından gidiyoruz. Büyük bir odadan geçiyoruz, içeride büyük yuvarlak bir masa, iskemleler, duvarda da bir haç var. Sonra loş, duvarları çepeçevre kitaplarla kaplı bir odaya giriyoruz. Kapının karşısında bir dua iskemlesi ile haç, pencerenin kenarında bir çalışma masası; bir köşede dar bir yatak, duvara dizili üç iskemle, odanın bütün eşyası bunlar.

Papaz: "Çok değişmişsiniz. Tertemiz olmuşsunuz. İki meleği andırıyorsunuz. Oturun."

Masanın önüne iki iskemle çekiyor, oturuyoruz. O da koltuğuna geçiyor. Bize bir zarf uzatıyor: "İşte para."

Zarfı aldıktan sonra, "Bir süre vermeseniz de olur. Yazları Tavşandudak başının çaresine bakar" diyoruz.

Papaz: "Hayır, bu iki kadına yardım etmeye devam edeceğim. Daha önce yapmadığım için kendimden utanıyorum. Şimdi biraz da başka şeylerden söz etsek."

Bize bakıyor, susuyoruz.

"Sizi kilisede hiç göremiyorum."

"Hiç gitmeyiz."

"Bazen dua eder misiniz?"

"Hayır, hiç dua etmeyiz."

"Zavallı Hıristiyanlar. Sizin için dua edeceğim. Okuma yazmanız var mı bari?"

"Evet bayım, okur yazarız."

Papaz bize bir kitap uzatıyor: "Alın bunu okuyun. İsa ve azizler hakkında güzel hikâyeler var bu kitapta."

"Bu hikâyeleri biliyoruz. Kutsal Kitabımız var. Ahdi Atik'i ve Ahdi Cedit'i okuduk."

Papaz kara kaşlarını kaldırıyor. "Nasıl, yani Kutsal Kitap'ın tamamını okudunuz mu?"

"Evet bayım. Birçok bölümünü de ezbere biliyoruz."

"Hangilerini mesela?"

"Tekvin, Çıkış, Vaiz, Mahşer ve başka bölümlerini de..."

Papaz bir süre susup, "On Emir'i biliyor musunuz? On Emir'e uyuyor musunuz?" diye soruyor.

"Hayır bayım, uymuyoruz. Kimse de uymuyor zaten. On Emir'den biri 'Katletmeyeceksin'dir, oysa herkes birbirini katlediyor."

Papaz: "Ne yazık ki savaştayız..."

"Kutsal Kitap'tan başka kitaplar da okumak isteriz ama başka kitabımız yok. Sizin var. Bize ödünç verebilir misiniz?"

"Bunlar ağır kitaplar."

"Kutsal Kitap'tan da mı?"

Papaz bize bakıyor. "Ne tür kitaplar okumak istersiniz?"

"Tarih ve coğrafya kitapları. Gerçekleri anlatan kitaplar, uydurulmuş şeyler değil."

Papaz: "Önümüzdeki cumartesiden itibaren, size uygun kitaplar vereceğim. Şimdi beni yalnız bırakın. Mutfağa dönüp reçelli ekmeklerinizi bitirin."

Hizmetçi ve Posta

Hizmetçi'yle bahçede kiraz topluyoruz. Posta ile yabancı Subay jiple geliyor. Subay dümdüz yürüyüp odasına giriyor. Posta yanımızdan geçerken duruyor: "Selam küçük dostlar, selam güzel küçükhanım. Kirazlar olmak. Ben çok sevmek kiraz, ben çok sevmek güzel küçükhanım."

Subay pencereden sesleniyor. Posta'nın içeri girmesi gerekiyor. Hizmetçi: "Evinizde adamların olduğunu neden bana söylemediniz?"

"Yabancı onlar."

"E, ne olmuş? Subay da ne yakışıklıymış!"

"Posta'yı beğenmediniz mi?" diye soruyoruz.

"Ufak tefek ve şişman."

"Ama iyi ve neşeli bir insan. Dilimizi de iyi konuşuyor."

"Bana ne, ben subayı beğendim."

Subay penceresinin önündeki sıraya oturuyor. Hizmetçi'nin sepeti kirazla dolu, Papaz'ın evine dönebilir ama oradan ayrılmıyor. Subay'a bakarak kahkahalar atıyor. Ağacın dallarına asılıp sallanıyor, zıplıyor, otlara yatıyor ve sonunda subayın ayaklarının dibine bir papatya fırlatıyor. Subay kalkıp odasına giriyor. Kısa süre sonra da odasından çıkıyor, jipine binip gidiyor.

Posta pencereden sarkıp, "Kim yardım etmek, zavallı adam, kirli oda temizlemek için" diye soruyor.

"Biz yardım edebiliriz."

"Kadın lazım. Güzel küçükhanım lazım."

Hizmetçi'ye, "Haydi ona yardım edelim" diyoruz.

Üçümüz birlikte subayın odasına giriyoruz. Hizmetçi süpürgeyi alıp etrafı süpürmeye başlıyor. Posta yatağın üzerine oturuyor.

"Ben görmek rüya. Rüyada prenses var. Prenses beni uyandırmak için çimdiklemek."

Hizmetçi kahkahalarla gülüyor, postanın yanağını çimdikliyor.

Posta, "Ben şimdi uyanık. Ben çimdiklemek istemek kötü prenses" diye bağırıyor.

Hizmetçi'yi kollarına alıp kıçını çimdikliyor. Hizmetçi kurtulmaya çalışıyor, ama Posta sımsıkı sarılmış. Bize, "Sizler dışarıya ve kapıyı kapatmak" diyor.

Hizmetçi'ye, "Kalmamızı ister misiniz?" diye soruyoruz.

Gülerek, "Neden?" diyor, "Ben kendimi koruyabilirim."

Bunun üzerine odadan çıkıp kapıyı kapatıyoruz. Hizmetçi pencereye geliyor, bize gülümsüyor, pencereyi kapatıyor. Tavan arasına çıkıp deliklerden Subay'ın odasında olup bitenleri gözetliyoruz.

Posta ve Hizmetçi yatakta yatıyorlar. Hizmetçi çırılçıplak, Posta'nın da üzerinde gömleği ve çorapları var yalnızca. Hizmetçi'nin üzerine yatıyor ve ikisi birlikte ileri geri, sağdan sola hareket ediyorlar. Posta, Anneanne'nin domuzu gibi sesler çıkarıyor, Hizmetçi de küçük çığlıklar atıyor, sanki canı yanıyormuş gibi, ama hem bağırıyor hem gülüyor: "Evet, evet, evet, ah, ah, ah!"

O günden beri Hizmetçi sık sık gelip Posta'yla odaya kapanıyor. Bazen onları seyrediyoruz, her zaman değil.

Posta, Hizmetçi'nin eğilmesini veya dört ayak üzerine durmasını istiyor ve ona arkadan sahip oluyor.

Hizmetçi, Posta'nın sırtüstü yatmasını yeğliyor. Sonra Posta'nın karnına oturup ata biner gibi aşağı yukarı hareket ediyor.

Posta, Hizmetçi'ye kimi zaman ipek çoraplar, kimi zaman da kolonya hediye ediyor.

Yabancı Subay

Bahçede hareketsiz durma alıştırmamızı yapıyoruz. Hava sıcak. Ceviz ağacının gölgesine sırtüstü uzanmışız. Yaprakların arasından gökyüzü ve bulutları görüyoruz. Ağacın yaprakları kıpırtısız; bulutlar da sanki hareketsiz gibi, ama uzun süre dikkatlice izlendiklerinde sanki şekil değiştirip uzuyor.

Anneanne evden çıkıyor. Yanımızdan geçerken ayağıyla üzerimize, yüzümüze kum, toprak atıyor. Bir şeyler mırıldanıp bağına öğlen uykusuna gidiyor.

Subay, üst tarafı çıplak, gözleri kapalı, güneşin altında, başı beyaz duvara dayalı, odanın önündeki sırada oturuyor. Ansızın yerinden kalkıp bize doğru yürüyor, bir şeyler söylüyor, cevap vermiyoruz, ona bakmıyoruz bile. Sırasına geri dönüyor.

Daha sonra Posta: "Subay Bey konuşmak istemek sizinle."

Cevap vermiyoruz.

"Siz kalkmak gelmek. Söz dinlememek siz, Subay çok kızmak."

Kıpırdamıyoruz. Subay Posta'ya bir şeyler söylüyor, Posta da odaya giriyor. Temizlik yaparken şarkı söylediğini duyuyoruz.

Güneş evin çatısındaki bacaya değince, yerimizden kalkıyoruz. Subay'a doğru yürüyüp önünde duruyoruz. Posta'yı çağırıyor. "Ne istiyor?" diye soruyoruz.

Subay sorular soruyor; Postacı çeviriyor.

"Subay Bey sormak, siz neden kıpırdamamak, konuşmamak?"

"Hareketsizlik alıştırması yapıyoruz."

Posta gene çeviriyor, "Subay Bey söylemek, siz çok alıştırma yapmak var. Başka alıştırmalar. Vurmak birbirinize kemerle."

"Güçlenme alıştırmamızdı."

"Subay Bey sormak, siz neden yapmak bu çalışmaları?"

"Acıya alışmak için."

"Sormak, siz canınız acımak, hoşunuza gitmek?"

"Hayır, yalnızca acıyı yenmek istiyoruz, sıcağı, soğuğu, açlığı, can acıtan her şeyi."

"Subay Bey hayran olmak siz. Sizi bulmak olağanüstü."

Subay birkaç kelime daha ekliyor. Posta: "Tamam, bitmek. Ben gitmek şimdi. siz de gitmek, balığa filan."

Ama Subay gülümseyerek bizi kolumuzdan tutuyor ve Posta'ya gitmesini işaret ediyor.

Posta birkaç adım atıp dönüyor. "Siz gitmek! Çabuk! Şehirde dolaşmak."

Subay ona bakıyor, Posta bahçe kapısından bize bağırıyor: "Defolun! Siz durmamak! Siz anlamamak aptallar."

Gidiyor. Subay gülümsüyor, bizi odasına alıyor. Bir iskemleye yerleşiyor, bizi de kendisine doğru çekip dizlerine oturtuyor. Boynuna sarılıp başımızı kıllı göğsüne yaslıyoruz. Bizi sallıyor.

Altımızda, Subay'ın bacaklarının arasında sıcak bir kıpırtı duyuyoruz. Birbirimize, sonra da Subay'ın gözlerinin içine bakıyoruz. Bizi yavaşça itip saçlarımızı okşuyor, ayağa kalkıyor. Bize iki tane kırbaç uzatıp yüzüstü yatağa uzanıyor. Bir tek sözcük söylüyor, dilini bilmememize rağmen, anlıyoruz onu. Vurmaya başlıyoruz. Bir birimiz, bir diğerimiz.

Subay'ın sırtında kırmızı izler beliriyor. Giderek daha hızlı vurmaya başlıyoruz. Subay inliyor, konumunu değiştirmeden, pantolonunu ve donunu ayak bileklerine kadar sıyırıyor. Beyaz kıçına vuruyoruz, baldırlarına, bacaklarına, sırtına, boynuna, omuzlarına, bütün gücümüzle... her şey kırmızıya boyanıyor.

Subay'ın vücudu, saçları, giysileri, çarşaflar, halı, ellerimiz, kollarımız kıpkırmızı. Kan gözümüze bile sıçrıyor, terimize karışıyor; adam son kez çığlık atana kadar vurmayı sürdürüyoruz. Hayvani bir ses çıkarıyor, bitkin bir halde yatağın kenarına çöküyoruz.

Yabancı Dil

Subay, dilini öğrenmemiz için bize bir sözlük getiriyor. Sözcükleri öğreniyoruz, Posta telaffuzlarımızı düzeltiyor. Birkaç hafta sonra bu dili rahatça konuşuyoruz. Geliştirmeye de devam ediyoruz. Posta artık çevirmenlik yapmak zorunda değil. Subay bizden çok memnun. Bize bir armonika armağan ediyor. İstediğimiz zaman girip çıkabilmemiz için de odasının anahtarından veriyor bir tane (biz zaten giriyorduk gizlice kendi anahtarımızla). Artık gizlenmemize gerek yok, istediğimizi yapabiliyoruz; çikolata, bisküvi yiyoruz, sigara içiyoruz.

Sık sık giriyoruz bu odaya, çünkü her şey tertemiz, mutfaktan daha rahatız burada. Ödevlerimizi çoğu zaman burada yapıyoruz.

Subay'ın bir gramofonu ve plakları var. Yatağına uzanıp müzik dinliyoruz. Bir seferinde, Subay'ın hoşlanması için ülkesinin ulusal marşını çalıyoruz. Ama kızıyor ve bir yumrukta plağı parçalıyor.

Kimi zaman da dev yatakta uyuyakalıyoruz. Bir sabah Posta içeriye girip bizi orada görünce çok kızıyor.

"Temkinsizlik! Yapmamak böyle kötü şeyler! Subay akşam görmek sonra neler olmak?"

"Ne olabilir? Ona da yer var."

Posta: "Siz çok aptal. Bir gün ödemek bunu. Eğer Subay size kötülük yapmak, ben yemin eder onu öldürmek."

"Bize kötülük yapamaz, üzülmeyin."

Bir gece Subay geliyor, yatağında uyuyakalmışız. Gaz lambasının ışığıyla uyanıyoruz.

"Mutfağa gitmemizi ister misiniz?" diye soruyoruz.

Subay başımızı okşuyor: "Kalın. Kalın."

Soyunup ikimizin arasına yatıyor. Bize sarılıyor, kulağımıza, "Uyuyun. Rahatça uyuyun. Sizi seviyorum" diye fısıldıyor.

Yeniden uyuyoruz. Sabaha karşı kalkmak istiyoruz, ama Subay bizi tutuyor.

"Kıpırdamayın, uyuyun."

"İşemeliyiz. Çıkmamız lazım."

"Çıkmayın, buraya işeyin."

"Nereye?" diye soruyoruz.

"Üzerime. Evet. Korkmayın. İşeyin. Yüzüme işeyin."

İşiyoruz, sonra bahçeye çıkıyoruz, çünkü yatak ıslanıyor. Güneş doğuyor, sabahki işlerimize başlıyoruz.

Subay'ın Arkadaşı

Subay bazen bir arkadaşıyla, kendisinden daha genç bir subayla geliyor. Geceyi birlikte geçiriyorlar. Çoğu kez tavana açtığımız delikten onları izliyoruz.

Bir yaz gecesi. Posta ispirto ocağında bir şeyler hazırlıyor. Masaya örtü seriyor, biz de çiçekler koyuyoruz. Subay ile arkadaşı masada, içiyorlar. Sonra da yemek yiyorlar. Posta kapının yanında taburenin üzerinde yiyor yemeğini. İçmeye devam ediyorlar. Biz bu sırada müzikle ilgileniyoruz. Plak değiştirip gramofonu kuruyoruz.

Subay'ın arkadaşı: "Bu çocuklar sinirime dokunuyor. Dışarı at şunları."

Subay, "Kıskandın mı?" diye soruyor.

"Bunları mı? Saçmalama! İki küçük vahşiyi mi kıskanacakmışım?"

"Güzeller, değil mi?"

"Olabilir, bakmadım."

"Bakmadın mı? Bak öyleyse."

Arkadaşı kıpkırmızı kesiliyor.

"Ne yapabilirim? Meraklı halleriyle beni sinirlendiriyorlar. Bizi dinleyip inceliyorlar sanki."

"Tabii bizi dinliyorlar. Dilimizi mükemmel şekilde konuşuyorlar; her şeyi anlıyorlar."

Arkadaşı bembeyaz oluyor, ayağa kalkıyor.

"Bu çok oldu artık! Gidiyorum!"

Subay: "Saçmalama. Çocuklar, siz çıkın."

Odadan çıkıyoruz, tavan arasına gidiyoruz. Kulak kabartıp gözetliyoruz.

Subay'ın arkadaşı: "Bu aptal çocukların yanında beni rezil ettin."

Subay: "Bunlar hayatımda gördüğüm en akıllı çocuklar."

Arkadaşı: "Bunları beni yaralamak, canımı acıtmak için söylüyorsun. Beni hırpalamak, küçük düşürmek için elinden geleni yapıyorsun. Bir gün seni öldüreceğim!"

Subay silahını masaya atıyor: "İstediğim tek şey bu! Al silahı. Öldür beni! Haydi!"

Arkadaşı silahı alıp subaya nişan alıyor: "Öldüreceğim. Göreceksin, öldüreceğim seni. Bir daha bana ondan, ötekinden söz ettiğinde, seni öldüreceğim."

Subay gözlerini kapatıp gülümsüyor. "Genç... güzel... güçlü... zarif... narin... bilgili... yumuşak... hayalci... cesur... küstah... Onu severdim. Doğu Cephesi'nde öldü. On dokuz yaşındaydı. Onsuz yaşayamıyorum."

Arkadaşı tabancayı masaya fırlatıp, "Alçak" diyor.

Subay gözlerini açıp ona bakıyor. "Korkak! Karaktersiz!"

Arkadaşı: "Eğer o kadar cesursan ve o kadar acı çekiyorsan, eğer onsuz yaşayamıyorsan, kendin gör işini öyleyse, öldürüver kendini. Sana yardım etmemi isteme. Deli miyim ben? Geber! Yalnız başına geber."

Subay tabancayı alıp şakağına dayıyor.

Tavan arasından iniyoruz. Posta, açık kapının önünde oturuyor.

"Kendini öldürür mü dersiniz?" diye soruyoruz.

Posta gülerek, "Siz korkmamak. Çok içmek. Hep böyle yapmak. Ben silahları önceden boşaltmak" diyor.

Odaya girip Subay'a, "Eğer gerçekten istiyorsanız sizi öldürebiliriz" diyoruz. "Tabancayı bize verin."

Arkadaşı: "Piç kuruları!"

Subay gülümsüyor. "Sağ olun. Çok iyisiniz. Oynuyorduk yalnızca. Gidip uyuyun."

Yerinden kalkıp arkamızdan kapıyı kapatırken Posta'yı görüyor. "Hâlâ burada mısınız?"

Posta: "Gitmemi emretmediniz."

"Gidin, rahat bırakın beni. Anlaşıldı mı?"

Kapının arkasından arkadaşına: "Sana ders olsun karaktersiz!"

Kavga seslerini duyuyoruz, yumruklar, devrilen sandalyelerin gürültüleri, birinin düşüşü, bağrışmalar, soluk alma sesleri, sonra sessizlik.

İlk Gösterimiz

Hizmetçi sık sık şarkı söylüyor. Yeni ve eski halk şarkıları, savaşı anlatan moda şarkılar. Şarkılarını dinleyip armonikayla çıkarmaya çalışıyoruz. Posta'dan, ülkesinin şarkılarını bize öğretmesini istiyoruz.

Bir gece, geç saatte, Anneanne yattıktan sonra şehre gidiyoruz. Şatonun yanında, eski bir sokakta, alçak bir evin önünde duruyoruz. Merdivenlere açılan kapıdan gürültüler, sesler, dumanlar geliyor. Basamaklardan iniyoruz, kendimizi meyhaneye çevrilmiş bir bodrumda buluyoruz. Tahta sıraların, fıçıların üzerinde oturmuş veya ayakta bir sürü adam şarap içiyor. Çoğu yaşlı, ama aralarında birkaç genç ve üç de kadın var. Kimse bizimle ilgilenmiyor.

Birimiz armonika çalarken diğerimiz şarkı söylemeye başlıyoruz. Şarkı, askere giden kocasının zafer kazanmış halde eve dönmesini bekleyen bir kadının hikâyesi.

Meyhanedekiler yavaş yavaş bize bakmaya başlıyor. Ortalık sessizleşiyor. Giderek daha yüksek sesle çalıp söylüyoruz, müziğimiz bodrumun tavanına çarpıp yankılanıyor, sanki başka birisi çalıp söylüyor. Şarkımız bitince, bakışlarımızı yorgun, göçük yüzlere çeviriyoruz. Bir kadın gülerek alkışlıyor. Bir kolunu kaybetmiş, gençten biri kısık sesiyle, "Bir daha çalın, bir şeyler daha çalın!" diyor.

Bu kez rollerimizi değiştiriyoruz.

Bu sefer armonika çalan, şarkı söylüyor ve yeni bir parçaya başlıyoruz.

Zayıf bir adam sendeleyerek bize yaklaşıp, "Susun köpekler!" diye bağırıyor.

Birimizi sağa, diğerimizi sola sertçe itiyor, dengemizi yitiriyoruz, armonika düşüyor. Adam duvarlara tutunarak merdiveni tırmanıyor.

Sokakta hâlâ bağırıyor: "Herkes sussun!"

Armonikayı alıp temizliyoruz; biri, "Sağır o" diyor.

Bir başkası, "Sağır olsa iyi, zırdeli" diyor.

Bir ihtiyar saçlarımızı okşuyor. Çevresi morarmış çökük gözlerinden yaşlar iniyor: "Ne yazık! Mutsuzluk dünyası! Zavallı çocuklar! Zavallı dünya!"

Bir kadın: "Sağır ya da deli, o geri döndü. Sen de döndün."

Kadın çolak bir adamın kucağına oturuyor.

Adam: "Haklısın güzelim, geri döndüm. Ama neyle çalışacağım. Testereyi neyle tutacağım? Ceketimin boş koluyla mı?"

Bir başka genç adam gülerek, "Ben de geri döndüm. Ama belden aşağım felç. Bacaklarım falan. Artık kamışım bile kalkmayacak. Bir anda yok olsaydım, keşke orada kalsaydım" diyor oturduğu sıradan.

Bir başka kadın: "Hiç memnun olmazsınız. Hastanede ölürken gördüklerim hep 'Ne durumda olursam olayım yaşamak isterim, evime döneyim, karımı, annemi, nasıl olursa olsun göreyim, biraz daha yaşayayım' diyorlardı."

Bir adam: "Sen kapa çeneni. Kadınlar savaşta bir şey görmediler."

Kadın: "Görmediler mi? Salak! Bütün yük, keder bizde: Çocukların beslenmesi, yaralıların bakımı. Savaş bitince siz hepiniz kahraman oluyorsunuz. Ölünce kahraman, gazi olunca kahraman, malûl olunca kahraman. Bu yüzden savaşı siz erkekler yarattınız. Sizin savaşınız bu. Siz istediniz, dövüşün öyleyse, kıçımın kahramanları!"

Hep bir ağızdan konuşmaya, bağrışmaya başladılar. Yanımızdaki ihtiyar: "Kimse bu savaşı istemedi, kimse."

Bodrumdan çıkıp eve dönmeye karar veriyoruz. Ay, Anneanne'nin evine giden tozlu yolları aydınlatıyor.

Gösterilerimizin Gelişimi

Meyvelerle hokkabazlık yapmayı öğreniyoruz. Elmalarla, cevizlerle, kayısılarla. Önce iki taneyle, kolay oluyor, sonra üç, dört, beşe kadar çıkıyoruz.

Sigarayla, oyun kâğıtlarıyla el çabukluğuna dayanan oyunlar icat ediyoruz.

Akrobasi de çalışıyoruz. Çember hareketini, cambaz taklasını, ters, düz taklayı biliyoruz; iki elimizin üzerinde kolayca yürüyoruz.

Tavan arasında eski bir sandıkta bulduğumuz, üzerimizden dökülen çok eski giysiler giyiyoruz: Kareli, bol ve yırtık pırtık ceketler, belimizden iple tutturulmuş geniş pantolonlar... Bir de siyah, yuvarlak, sert bir şapka...

Birimiz burnuna bir kırmızı biber oturtuyor, diğerimiz de mısır püskülünden bıyık. Bir ruj edinip ağzımızı kulaklarımıza kadar büyütüyoruz.

Böyle palyaço kılığında pazar meydanına gidiyoruz. Dükkânların çoğu burada, insanlar da burada toplaşıyor.

Gösterimize bol gürültüyle başlıyoruz, bir yanda armonikamız, diğer yanda içi boşaltılıp trampete dönüştürülmüş bir kabak. Yeterince izleyici topladığımızda, domateslerle veya yumurtalarla gösteriye başlıyoruz. Domatesler gerçek, ama yumurtaların içi boşaltılıp ince kumla doldurulmuş. İnsanlar bunu bilmedikleri için, biz yumurtayı güçlükle yakalıyormuşuz gibi yaptığımızda basıyorlar çığlığı, gülüp alkışlıyorlar.

Gösteriye sihirbazlıkla devam edip akrobatik hareketlerle son veriyoruz.

Birimiz taklalar atıp çember hareketini yaparken, diğerimiz ağzında şapkayla elleri üzerinde yürüyerek parsayı topluyor.

Geceleri meyhaneleri dolaşıyoruz.

Kısa sürede şehirdeki bütün meyhaneleri öğreniyoruz, bağcıların kendi üzümlerinden yaptıkları şarapları sattıkları mahzenleri, tektekçileri, iyi giyimli insanların gittikleri, kimi subayların kız tavladıkları kafeleri, her yeri biliyoruz. İçki içenler kolayca para veriyor. Hemen içlerini de döküyorlar. Çeşitli insanlar hakkında binbir türlü sır öğreniyoruz. Sık sık içki ısmarlıyorlar, yavaş yavaş alkole alışıyoruz. İkram edilen sigaraları içiyoruz.

Her yerde gözdeyiz. Sesimiz beğeniliyor; alkışlanıyor, defalarca çağrılıyoruz.

Tiyatro

Kimi zaman, insanlar dikkatliyse, gürültü etmiyorlarsa ve sarhoş değillerse küçük piyeslerimizden birini sahneliyoruz. Zengin ve yoksulun hikâyesini örneğin.

Birimiz zengini, diğeri de yoksulu oynuyor. Zengin, masa başında sigara içiyor, yoksul içeriye giriyor: "Ağaçlarınızı kestim bayım."

"İyi. Egzersiz yapmak çok yararlıdır. Sağlıklı görünüyorsunuz. Yanaklarınızdan kan damlıyor."

"Ellerim dondu, efendim."

"Yaklaşın! Gösterin! İğrenç! Elleriniz pislik içinde, çıbanlarla kaplı."

"Bunlar çatlak, bayım."

"Siz yoksulların her zaman iğrenç hastalıkları vardır. Pissiniz, en kötü yanınız bu. Paranızı alın."

Yoksula bir paket sigara fırlatıyor, o da bir tane yakıp içmeye başlıyor. Ama kapının dibinde duran yoksulun yakınında küllük yok, masaya yaklaşmaya da cesaret edemiyor. Sigarasının küllerini avucuna silkeliyor. Yoksulun bir an önce gitmesini isteyen zengin de küllüğün olmadığını görmezlikten geliyor. Ama yoksul aç olduğu için oradan hemen ayrılmak istemiyor.

"Eviniz ne güzel kokuyor, efendim."

"Temizlik böyle kokar."

"Sıcak çorba da kokuyor. Bugün ağzıma tek lokma girmedi."

"Bir şeyler yemeliydiniz. Ben aşçıma izin verdiğim için akşam yemeğini restoranda yiyeceğim."

Yoksul havayı koklayıp, "Oysa burası sıcak çorba kokuyor" diyor.

Zengin, "Benim evim çorba kokmaz; evimde kimse çorba pişirmez. Koku komşulardan geliyor ya da sizin düşünüzdeki çorbanın kokusu bu! Siz yoksullar, aklınız fikriniz midenizde. Bu yüzden de hiçbir zaman paranız olmaz. Kazandıklarınızın tümünü çorbaya ya da sucuğa yatırırsınız. Domuzsunuz sizler. İşte şimdi de sigaranızın külüyle parkemi kirletiyorsunuz! Defolun, kaybolun, gözüm görmesin sizi!" diye bağırıyor.

Zengin kapıyı açıyor, yoksula yapıştırıyor tekmeyi, zavallı kaldırıma yuvarlanıyor.

Zengin, kapıyı kapatınca bir tas çorbasının başına geçiyor; ellerini birleştiriyor: "Aziz İsa, verdiğin nimetlere hamdolsun."

Alarmlar

Anneanne'nin evine geldiğimiz zaman Küçük Şehir'de pek alarm verilmiyordu. Şimdi ise alarmlar giderek sıklaşıyor. Aynı Büyük Şehir'deki gibi, sirenler günün herhangi bir saatinde bas bas bağırıyor. İnsanlar, sığınaklara, bodrumlara koşuyor. Bu anlarda sokaklar boşalıyor. Kimi zaman mağazaların, evlerin kapıları açık kalıyor. Bu fırsatı değerlendirip içeriye giriyoruz, hoşumuza giden şeyleri rahatça topluyoruz.

Evin bodrumuna sığınmıyoruz hiç. Anneanne de öyle. Gündüz ev işlerimize devam ediyoruz, geceleri de uyuyoruz.

Uçaklar Küçük Şehir'in üzerinden geçip çoğunlukla sınırın öbür yanını bombalıyorlar. Bazen de bu bombanın evlere isabet ettiği oluyor. Böyle zamanlarda dumandan evin yerini tahmin edip yıkıntılara bakmaya gidiyoruz. Alınacak bir şey kalmışsa alıyoruz.

Bombalanan evlerin bodrumuna sığınan insanların bombalardan hiç kurtulamadıklarını fark ettik. Buna karşılık evlerin bacaları hep ayakta.

Kimi zaman da uçaklar pike uçuşuyla, makineli tüfek ateşiyle sokaktaki, tarladaki insanları tarıyor.

Posta, bize uçak üzerimize gelirken dikkat etmemizi söyledi, ama tam tepemizdeyken tehlikede değilmişiz.

Alarmdan ötürü geceleri ışık yakmak yasak, karartma uygulanıyor. Ama pencereleri dışarıya ışık sızdırmayacak şekilde kaplamak şartıyla ışık yakmak yasak değil. Anneanne hiç ışık yakmamanın daha pratik olduğu fikrinde. Geceleri devriyeler

karartmaya uyulup uyulmadığını denetliyor. Yemekte, alevler içinde düşen bir uçaktan söz ediyoruz, pilotun paraşütle atladığını gördük.

"Ne oldu düşman pilota bilmiyoruz."

Anneanne: "Düşman mı? Onlar dost, bizim kardeşlerimiz, yakında gelecekler."

Bir gün alarm verildiğinde dolaşıyoruz.

Çılgına dönmüş bir adam hızla yanımıza gelip, "Bombardıman sırasında dışarıda dolaşmamalısınız" diyor.

Bizi kolumuzdan çekip bir kapıya sürüklüyor. "Girin içeriye, girin."

"İçeri girmek istemiyoruz."

"Burası sığınak. Burada güvende olursunuz."

Kapıyı açıp bizi içeriye itiyor. Sığınak tıklım tıklım. Tam bir sessizlik hâkim. Kadınlar çocuklarını bağırlarına basıyorlar. Ansızın bir yerde bir bomba patlıyor. Patlamalar gittikçe yaklaşıyor. Bizi sığınağa sokan adam köşede duran bir kömür yığınının üzerine atlayıp kendini gömmeye çalışıyor.

Birkaç kadın küçümseyerek kıkırdıyor. Yaşlı bir kadın: "Sinirleri bozuk, bu yüzden izinde."

Birden nefes almakta zorluk çekiyoruz. Sığınağın kapısını açıyoruz; iriyarı bir kadın bizi kenara itip kapıyı çekiyor, "Deli misiniz, şimdi çıkamazsınız!" diye bağırıyor.

"İnsanlar sığınaklarda ölüyor hep, çıkmak istiyoruz."

Şişman kadın kapıya yaslanıyor. Kolundaki bandı gösterip Sivil Savunma görevlisi olduğunu anlatıyor.

"Burada emirleri ben veririm! Burada kalacaksınız."

Etli kollarına dişlerimizi geçirip baldırını tekmeliyoruz. Bağırıp çağırarak bize vurmaya çalışıyor. İnsanlar gülüyor. Sonunda utançtan ve öfkeden kıpkırmızı bir halde, "Haydi defolun! Gidip geberin! Büyük bir kayıp sayılmazsınız nasıl olsa" diyor.

Dışarıda nefes alıyoruz. İlk kez korktuk.

Bombalar yağmaya devam ediyor.

İnsan Sürüsü

Papaz'ın evine temiz çamaşırlarımızı almaya geldik. Mutfakta Hizmetçi'yle reçelli ekmek yiyoruz. Sokaktan sesler geliyor. Ekmeklerimizi bırakıp çıkıyoruz. İnsanlar kapılarının önünde dizilmiş gara doğru bakıyorlar. Çocuklar telaşlı, "Geliyorlar! Geliyorlar!" diye bağırarak koşuyorlar.

Sokağın köşesinden askeri bir jip çıkıyor, içinde yabancı subaylar var. Jip yavaş yavaş ilerliyor, arkasında silahları omuzlarında askerler var; en arkada da koca bir insan sürüsü. Bizim gibi çocuklar, Annemize benzeyen kadınlar, ayakkabıcıyı hatırlatan ihtiyarlar.

İki yüz ya da üç yüz kişi kadarlar, askerler etraflarında. Birkaç kadın çocuğunu sırtına vurmuş, omzuna almış ya da bağrına basmış. İçlerinden biri düşüyor; eller uzanıp anne ile çocuğu tutuyor; onları taşıyorlar, zaten o esnada bir asker silahını çoktan doğrultmuş bile.

Kimse konuşmuyor, ağlamıyor, bakışlar yere çakılı. Askerlerin çivili botlarının sesi duyuluyor yalnızca.

Tam önümüzde, kalabalıktan kara kuru, pis bir el uzanıyor, "Ekmek..." diyebiliyor.

Hizmetçi gülümseyerek, reçelli ekmeğinin kalanını verir gibi yapıyor, dilenen ele uzatıyor, sonra kahkahayla gülerek ekmeğini ağzına götürüp ısırıyor. "Benim de karnım aç."

Olup biteni gören bir asker, Hizmetçi'nin kıçına bir şaplak indirip yanağından bir makas alıyor. Hizmetçi de askere, batan güneşte bir toz bulutuna karışıncaya kadar mendil sallıyor.

Eve dönüyoruz. Mutfak penceresinden, Papaz Efendi'nin, odasındaki büyük haçın önünde diz çökerek dua ettiğini görüyoruz.

Hizmetçi: "Ekmeklerinizi bitirin."

"İştahımız kaçtı."

Odaya giriyoruz, Papaz dönüyor, "Benimle dua mı edecek-siniz çocuklar?" diye soruyor.

"Hiç dua etmeyiz, biliyorsunuz. Anlamak istiyoruz."

"Anlayamazsınız. Çok gençsiniz."

"Siz, siz genç değilsiniz. Bu yüzden size soruyoruz: Kim bu insanlar? Nereye götürülüyorlar? Niçin?"

Papaz kalkıp yanımıza geliyor, gözlerini kapatıp, "Allah'ın hikmetinden sual olunmaz" diyor.

Gözlerini açıp elini başımıza koyuyor. "Böyle bir sahneye tanık olmanız ne acı. Tir tir titriyorsunuz."

"Siz de öyle, efendim."

"Evet, ben yaşlıyım, titriyorum."

"Biz de üşüyoruz. Üstümüz çıplak, Hizmetçi'nin yıkadığı gömlekleri almaya geldik."

Mutfağa giriyoruz. Hizmetçi temiz giysilerimizi paketlemiş. Birer gömlek alıyoruz.

Hizmetçi: "Fazla hassassınız, en iyisi, gördükleriniz unutun."

"Hiçbir şeyi, hiçbir zaman unutmayız."

Bizi kapıya götürüyor. "Haydi sakin olun! Bunların sizinle ilgisi yok. Bu tür şeyler sizin başınıza gelmez. Bu insanların hayvandan farkı yok."

Anneanne'nin Elmaları

Papaz'ın evinden ayakkabıcıya kadar koşuyoruz. Camı, çerçevesi kırılmış, kapısı göçertilmiş. Ev tarumar. Duvarlara ağza alınmayacak laflar yazılmış.

Hemen bitişikteki evin önünde yaşlı bir kadın oturuyor.

"Ayakkabıcı gitti mi?" diye soruyoruz.

"Çok oldu. Zavallı adam."

"Bugün şehirden geçenlerin arasında yoktu."

"Hayır, onlar başka yerden getirildi. Hayvan vagonlarında. Onu burada kendi işyerinde, kendi aletleriyle öldürdüler. Kaygılanmayın, Tanrı her şeyi gördü. İnananları tanır."

Eve dönünce Anneanne'yi yerde buluyoruz, boylu boyunca bahçe kapısının önünde bacakları ayrık, sırtüstü yatıyor, etrafında elmalar.

Anneanne kıpırdamıyor. Alnı kanıyor.

Mutfağa koşuyor, bir bez ıslatıyoruz. Raftan içki şişesini alıyoruz. Islak bezi Anneanne'nin alnına koyup ağzına içki akıtıyoruz. Bir süre sonra gözlerini açıyor: "Biraz daha."

Ağzına içki dökmeye devam ediyoruz.

Dirseklerine dayanıp doğruluyor, "Elmaları toplayın! İtoğlu itler elmaları toplayın diyorum size!" diye haykırmaya başlıyor.

Sokağın tozundan elmaları topluyoruz. Önlüğüne dolduruyoruz.

Alnındaki bez düştü. Anneanne'nin gözlerine kan akıyor. Başörtüsünün ucuyla siliyor kanları.

"Canınız yanıyor mu Anneanne?"

"Beni bir dipçik darbesi öldüremez" diyor gülerek.

"Ne oldu Anneanne?"

"Hiç, elma topluyordum. Geçenleri görmek için kapının önüne geldim. Önlüğümün ucu elimden kaçtı, elmalar saçıldı, yola yuvarlandı. İnsanların arasına. Bu, dayak yemek için yeterli bir sebep olmamalı."

"Sizi kim dövdü, Anneanne?"

"Kim olacak? Aptal mısınız siz? Onlara da vurdular. Kalabalığa. Yine de içlerinden bazıları elma yiyebildi. Benim elmalarımı!"

Anneanne'nin kalkmasına yardım ediyoruz. Eve taşıyoruz. Komposto yapmak için elmaları soymaya başlıyor, ama yere düşüyor gene, onu yatağına götürüyoruz. Ayakkabılarını çıkarıyoruz. Başörtüsü kayıyor, hiç saçı yok. Başörtüsünü bağlıyoruz. Uzun süre yanında durup elini tutuyoruz, nefesine bakıyoruz.

Polis

Anneanne'yle kahvaltıdayız. Bir adam kapıyı çalmadan mutfağa giriyor. Polis kimliğini gösteriyor.

Anneanne, "Evimde polis istemem! Ben bir şey yapmadım!" diye basıyor yaygarayı.

"Hayır, tabii yapmazsınız. Şurada burada birazcık zehir bulundurursunuz, hepsi o."

Anneanne: "İspatlanmadı. Elinizde aleyhimde hiçbir delil yok."

Polis: "Sakin olun. Ölüleri mezardan çıkarmayacağız. Gömmek bile zaten sorun."

"Öyleyse ne istiyorsunuz?"

Polis bize bakarak, "Armut dibine düşermiş" diyor.

Anneanne de bize bakıyor. "Umarım. İtoğlu itler gene ne yaptınız?"

Polis: "Dün gece neredeydiniz?"

"Buradaydık."

"Her zamanki gibi meyhanelerde sürtmüyor muydunuz?"

"Hayır, evdeydik, çünkü Anneanne bir kaza geçirdi."

Anneanne hemen atlayıp, "Bodruma inerken merdivenlerden yuvarlandım. Basamaklar kaygandı. Kayıp başımı vurdum. Çocuklar beni çıkarıp tedavi ettiler. Bütün gece yanımdaydılar" dedi.

Polis: "Başınız fena şişmiş, görüyorum. İnsan sizin yaşınızda temkinli olmalı. İyi. Evi arayacağız. Üçünüz de gelin. Bodrumdan başlayalım."

Anneanne bodrumun kapısını açıyor, hep birlikte iniyoruz.

Polis her şeyi karıştırıyor, torbaları, bidonları, sepetleri, patates yığınını.

Anneanne alçak sesle bize, "Ne arıyor?" diye soruyor.

Omuz silkiyoruz.

Polis, bodrumdan sonra mutfağı arıyor. Ardından Anneanne'nin odasına geliyor sıra, yatağını bozuyor. Yatakta bir şey yok, şilte de boş, yalnızca yastığının altından biraz para çıkıyor.

Subay'ın odasının önünde duruyor.

"Burası da ne?" diye soruyor.

Anneanne, "Bu odada yabancı bir subay kiracı olarak kalıyor. Anahtarı da bende yok."

Polis tavan arasının kapısına bakıyor. "Bir merdiven var mı?"

Anneanne: "Kırık."

"Nasıl çıkıyorsunuz yukarıya?"

"Ben çıkmam, yalnızca çocuklar çıkıyor."

"Haydi bakalım" diyor Polis.

İple yukarıya tırmanıyoruz. Polis araştırmalarımız için gerekli eşyaları sakladığımız sandığı açıyor: Kutsal Kitap, sözlük, kâğıtlar, kalemler ve her şeyin yazılı olduğu Büyük Defter de burada.

Ama Polis okumaya gelmemiş. Eski örtüleri ve giysileri inceliyor, sonra da iniyoruz. Aşağıda çevresine bakınıp, "Bütün bahçeyi kazdırtamam tabii. Neyse, benimle gelin" diyor.

Ormana gidiyoruz, cesedi bulduğumuz çukurun yanında duruyoruz. Ceset yerinde yok. Polis, "Daha önce buraya geldiniz mi?"

"Hayır. Hiç gelmedik. Bu kadar uzaklaşmaktan korkarız."

"Bu çukuru da, ölü askeri de görmediniz, öyle mi?"

"Hayır, görmedik."

"Askerin cesedini bulduğumuzda tüfeği, mermileri, el bombaları yanında değildi."

"Bir asker için elzem olan malzemeleri kaybettiğine göre çok dalgın ve dikkatsiz bir asker olmalıymış."

Polis: "Kaybetmemiş. Öldükten sonra biri çalmış. Siz sık sık ormana gidiyorsunuz. Belki biliyorsunuzdur."

"Hayır bilmiyoruz."

"Tüfeği, mermileri, el bombalarını biri almış olmalı."

"Bu kadar tehlikeli şeylere dokunmaya kim cesaret edebilir ki?"

Sorgulama

Polis'in bürosundayız. O masasının başında, biz de karşısında ayakta. Kâğıt kalem hazırlıyor. Sigara içiyor. Sorulara başlıyor: "Papaz'ın Hizmetçisini ne zamandan beri tanıyorsunuz?"

"İlkbahardan beri."

"Nerede tanıştınız?"

"Anneanne'nin evinde. Patates almaya gelmişti."

"Papaz'a odun topluyordunuz. Size ne kadar para veriyor bu iş karşılığında?"

"Hiç. Papaz'a odunları, hizmetçisi çamaşırlarımızı yıkadığı için götürüyoruz."

"Size iyi davranıyor mu?"

"Çok iyi davranıyor. Bize reçelli ekmekler hazırlıyor, tırnaklarımızı, saçımızı kesiyor, yıkıyor."

"Bir anne gibi yani. Ya Papaz, o da iyi davranıyor mu?"

"Çok iyi davranıyor. Bize kitaplar veriyor, ondan pek çok şey öğreniyoruz."

"Ona en son ne zaman odun taşıdınız?"

"Beş gün önce. Salı sabahı."

Polis büroda dolaşıyor. Perdeleri çekip masanın üzerindeki lambayı yakıyor. İki iskemle çekip bizi oturtuyor. Lambayı da bize doğru çeviriyor.

"Hizmetçi'yi çok seviyor muydunuz?"

"Evet, çok."

"Başına geleni biliyor musunuz?"

"Bir şey mi oldu?"

"Evet, tam bir felaket. Bu sabah, her zamanki gibi ateşi yakarken mutfaktaki fırın patlamış. Tam yüzüne doğru. Şimdi hastanede."

Polis susuyor, bir şey diyemiyoruz, "Susuyorsunuz" diyor.

"Böyle bir patlama sonucunda insan mutlaka hastanelik olur, hatta morgda bile bulabilir kendini. Ölmemesi büyük şans."

"Yüzü artık hiç düzelmeyecek."

Susuyoruz. Polis de susuyor. Bize bakıyor. Biz de ona.

"Çok üzülmüş gibi görünmüyorsunuz."

"Hayatta olmasına sevindik, böyle bir kazadan sonra!"

"Kaza değildi. Biri odunların arasına patlayıcı yerleştirmiş. Bir tüfek mermisi kovanı bulduk."

"Kim böyle bir şey yapabilir?" diye soruyoruz.

"Onu öldürmek isteyen biri... Onu veya Papaz'ı."

"İnsanlar zalimdir. Öldürmeyi severler. Savaştan öğrendiler bunu. Ortalık patlayıcı dolu."

Polis bağırmaya başlıyor: "Numarayı bırakın! Papaz'ın evine odunu siz taşıyorsunuz. Ormanda bütün gün siz sürtüyorsunuz! Ölüleri siz soyuyorsunuz! Sizden her şey beklenir! Kanınızda var! Anneannenizin de geçmişinde bir cinayet var! Kocasını zehirlemiş. O zehir uzmanı, siz patlayıcı! İtiraf edin pislikler! Siz yaptınız!"

"Papaz'ın evine odun götüren yalnız bir değiliz."

"Evet, bir de o ihtiyar var. Onu daha önce sorguya çektim."

"Odun yığınına herhangi biri mermi gizleyebilir."

"Evet, ama herhangi birinde mermi bulunmaz. Hizmetçiniz umurumda değil. Ben mermilerin yerini öğrenmek istiyorum. El bombaları nerede? Tüfek nerede? İhtiyar her şeyi itiraf etti. Onu öyle güzel sorguladım ki her şeyi itiraf etti. Ama mermilerin, tüfeğin, el bombalarının yerini söylemedi. Suçlu o değil. Sizsiniz! Nerede mermiler, el bombaları, tüfek? Yerlerini biliyorsunuz, bana da söyleyeceksiniz!"

Cevap vermiyoruz. Polis vurmaya başlıyor. İki eliyle. Bir sağ bir sol. Ağzımız burnumuz kanıyor.

"İtiraf edin!"

Susuyoruz. Kireç gibi bembeyaz oluyor, bize durmadan vuruyor. İskemlelerimizden düşüyoruz. Göğsümüzü, midemizi, böbreklerimizi tekmeliyor.

"İtiraf edin! İtiraf edin! Sizsiniz! İtiraf edin!"

Gözlerimizi açamaz hale geliyoruz. Duyamıyoruz. Gövdemiz ter, sidik, kan, dışkı içinde. Kendimizden geçiyoruz.

Hapiste

Toprak zeminli bir hücrede yatıyoruz. Demir parmaklıklı küçük pencereden azıcık ışık giriyor. Saatin kaç olduğunu bilmiyoruz, hatta sabah mı öğleden sonra mı olduğunu bile.

Her yanımız acıyor. En ufak harekette bayılır gibi oluyoruz. Her şeyi bulanık görüyoruz, kulaklarımız çınlıyor, başımız uğulduyor. Çok susadık. Ağzımız kupkuru.

Saatler böyle geçiyor. Konuşmuyoruz. Bir süre sonra polis içeriye giriyor, "Bir şeye ihtiyacınız var mı?" diye soruyor.

"İçecek."

"Konuşun. İtiraf edin. Yiyecek, içecek her istediğinizi veririm."

Susuyoruz.

"Dede, sen bir şey ister misin?"

Cevap yok. Çıkıyor.

Hücrede yalnız olmadığımızı anlıyoruz. Yavaşça başımızı kaldırıyoruz, köşede iki büklüm bir ihtiyar yatıyor. Ağır ağır emekleyerek adama doğru gidiyoruz, ona dokunuyoruz. Kaskatı ve soğuk. Gene emekleyerek kapının yanındaki yerimize dönüyoruz.

Polis, el feneriyle geri geliyor, gece olmuş. Feneri ihtiyara tutuyor. "İyi uykular, yarın evinize gidebilirsiniz."

Bizim yüzümüze de sırayla ışığı tutuyor, "Söyleyecek bir şeyiniz yok mu hâlâ? Bana göre hava hoş. Vaktim çok. Ya konuşursunuz ya da burada geberirsiniz."

Gecenin daha geç bir saatinde kapı yeniden açılıyor. Polis, Posta, Yabancı Subay içeriye giriyor. Subay bize doğru eğiliyor. Posta'ya, "Üsse telefon edip bir ambulans çağırın!" diyor.

Posta çıkıyor. Subay ihtiyarı inceliyor. "Onu öldüresiye dövmüş."

Polis'e dönüyor. "Bunu çok pahalıya ödeyeceksin pislik! Başına gelecekleri bir bilsen!"

Polis, "Ne diyor?" diye bize soruyor.

"İhtiyarın öldüğünü, bunun size pahalıya patlayacağını, sizin de pislik olduğunuzu söylüyor" diyoruz.

Subay başımızı okşuyor. "Küçüklerim, yavrularım. Sizin canınızı acıtmaya nasıl cesaret eder, adi domuz!"

Polis: "Bana ne yapacak? Söyleyin ona, benim de çocuklarım var… Bilmiyordum. Babanız mı?.. Kim bu?"

"Amcamız."

"Bana söylemeliydiniz. Bilemezdim. Özür dilerim. Ne yapabilirim…"

"Dua edin."

Posta, yanında başka askerlerle geri geliyor. Sedyeyle ambulansa taşıyorlar bizi. Subay yanımıza oturuyor. Askerler polisin etrafını alıyor. Posta'nın kullandığı jipe biniyorlar.

Askeri üste büyük beyaz bir odada, bir doktor bizi muayene ediyor. Yaralarımızı temizliyor, tetanosa karşı aşı yapıp ağrı kesici veriyor. Röntgen de çekiyor. Kırık çıkık yok, birkaç dişimiz eksik ama bunlar da süt dişleri.

Posta bizi Anneanne'nin evine götürüyor. Bizi Subay'ın yatağına yatırıyor, kendi de bir örtü çekip yere kıvrılıyor. Sabah, Anneanne'yi getiriyor, yatakta sıcak süt içiyoruz.

Posta çıkınca Anneanne, "İtiraf ettiniz mi?" diye soruyor.

"Hayır, Anneanne, itiraf edecek bir şeyimiz yoktu."

"Ben de öyle düşünüyordum. Ya Polis, ona ne oldu?"

"Bilmiyoruz. Artık buraya gelmez herhalde."

Anneanne sırıtıyor. "Sürgüne mi gönderildi, yoksa kurşuna mı dizildi? Domuz! Bunu kutlamalıyız. Dünkü tavuğu ısıtayım. Ben de yiyememiştim."

Öğlen kalkıp mutfağa gidiyoruz. Yemekte Anneanne: "O kadını neden öldürmek isteyebileceğinizi düşündüm. Haklıydınız sanırım."

Yaşlı Adam

Akşam yemeğinden hemen sonra, yaşlı bir adam, yanında bizden biraz büyük bir kızla çıkageliyor.

Anneanne, "Ne istiyorsunuz?" diye soruyor.

Yaşlı adam bir isim söylüyor, Anneanne bize dönüp, "Çıkın. Bahçede dolaşın biraz" diyor.

Çıkıyoruz. Bahçede bir tur atıp mutfak penceresinin önüne oturuyoruz. Yaşlı adam, "Acıyın" diyor.

Anneanne, "Benden böyle bir şey nasıl istersiniz?"

Yaşlı adam, "Annesiyle babasını tanırdınız. Sürgüne gönderilmeden önce onu bana emanet ettiler. Benim evimde güvende olmazsa sizin evinize getirebileceğimi söyleyerek adresinizi vermişlerdi."

Anneanne: "Benim için büyük bir tehlike olduğunu biliyor musunuz?" diye soruyor.

"Evet, biliyorum. Hayatı söz konusu."

"Evde yaşayan yabancı bir subay var."

"Daha iyi ya. Onu kimse burada aramaz. Torununuz olduğunu söylersiniz, şu iki çocuğun yeğeni dersiniz."

"Herkes onlardan başka torunum olmadığını biliyor ama..."

"Damadınızın ailesinden olduğunu söylersiniz."

Anneanne kıkırdayarak, "Damadımı hiç tanımadım ki" diyor.

Yaşlı adam uzun süren bir sessizlikten sonra tekrar konuşmaya başlıyor: "Kıza birkaç ay bakmanızı istiyorum. Savaşın sonuna kadar."

"Savaş yıllarca sürebilir."

"Hayır, sonu geldi artık."

Anneanne, "Ben yaşını başını almış, saçını süpürge eden zavallı biriyim. Bu kadar insanı nasıl beslerim?" diye sızlanıyor.

Yaşlı adam, "İşte annesiyle babasının bütün serveti. Bunlar da aile mücevherleri. Onu kurtarırsanız hepsi sizin."

Anneanne kısa bir süre sonra bizi çağırıp, "İşte yeğeniniz" diyor.

"Evet Anneanne."

Yaşlı adam, "Üçünüz birlikte oynarsınız, olur mu?" diye soruyor.

"Biz hiç oyun oynamayız."

"Peki ne yaparsınız?"

"Çalışırız, öğreniriz, alıştırma yaparız."

"Anlıyorum. Siz ciddi insanlarsınız. Oyuna zamanınız yok. Yeğeninizle ilgilenirsiniz, değil mi?"

"Evet efendim, ilgileniriz."

"Teşekkürler."

Yeğenimiz: "Ben sizden büyüğüm."

"Ama biz iki kişiyiz."

Yaşlı adam, "Haklısınız. İki kişi daha güçlüdür. Ona 'yeğenimiz' demeyi unutmazsınız değil mi?"

"Hayır efendim. Biz hiçbir şeyi unutmayız."

"Size güveniyorum."

Yeğenimiz

Yeğenimiz bizden beş yaş büyük. Saçları kınalı olduğu için kızıl.

Anneanne yeğenimizin, halamızın kızı olduğunu söylüyor. Yeğenimiz konusunda bize soru soranlara biz de aynı cevabı veriyoruz.

Babamızın kız kardeşinin olmadığını biliyoruz. Ama bu yalan olmadan yeğenimizin hayatının tehlikeye gireceğini de biliyoruz. Zaten yaşlı adama onunla ilgileneceğimize söz verdik.

Yaşlı adam gittikten sonra Anneanne: "Yeğeniniz sizinle birlikte mutfakta uyuyacak."

"Mutfakta yer yok ki."

Anneanne: "Başınızın çaresine bakın."

Yeğenimiz: "Masada, yerde nerede olursa olsun uyuyabilirim, bir örtü yeter."

"Sedirde yatabilirsin, örtüler de senin olsun. Biz tavan arasında yatarız. Orası çok soğuk değil."

"Sizinle tavan arasında uyuyabilirim."

"Seni istemiyoruz. Tavan arasına asla ayak basmamalısın."

"Neden?"

"Senin bir sırrın var. Bizim de kendimize göre sırlarımız var. Sen bizimkilere saygı göstermezsen, biz de seninkine saygı göstermeyiz."

"Beni ihbar eder misiniz?"

"Tavan arasına çıkarsan ölürsün. Anlaşıldı mı?"

Bir an susup sessizce bize baktıktan sonra, "Anlıyorum, siz zırdeli iki serserisiniz. Sizin pis tavan aranıza ayak basmam, söz" diyor.

Sözünde de duruyor, hiç çıkmıyor yukarıya. Ama başka yerlerde durmadan rahatsız ediyor bizi.

"Bana böğürtlen getirin."

"Git bahçeden kendin topla."

"Yüksek sesle okumayı kesin, kulağımın zarını patlattınız!"

Biz yüksek sesle okumayı sürdürüyoruz.

"Saatlerdir yere uzanmış, kıpırdamadan ne yapıyorsunuz?"

Hareketsiz kalma alıştırmamızı ona cevap vermeden sürdürürken o bize çürük meyveler fırlatıyor.

"Bir şeyler söyleyin, asabımı bozuyorsunuz!"

Ona cevap vermeden susma alıştırmamıza devam ediyoruz.

"Bugün neden yemek yemiyorsunuz?"

"Açlık alıştırması."

Yeğenimiz çalışmıyor, öğrenmiyor, alıştırma yapmıyor. Sık sık gökyüzüne bakıyor, kimi zaman da ağlıyor.

Anneanne yeğenimize hiç vurmuyor. Küfür de etmiyor. Çalışmasını da istemiyor. Onunla hiç konuşmuyor.

Mücevherler

Yeğenimizin geldiği geceden itibaren tavan arasında uyumaya başlıyoruz. Subay'ın odasından iki yorgan alıp yere kuru ot yayıyoruz. Yatmadan önce deliklerden bakıyoruz. Subay yok. Anneanne'nin odasında ışık var, az rastlanır bir durum.

Anneanne mutfaktaki gaz lambasını alıp tuvalet masasının köşesine asmış. Üç aynalı eski bir mobilya. Ortadaki sabit, diğer ikisi hareketli. Bunları hareket ettirerek yandan kendinizi görebiliyorsunuz.

Anneanne tuvalet masasının önüne oturmuş aynada kendisini seyrediyor. Tam tepesinde, siyah başörtüsünün üzerine parıltılı bir şey takmış. Boynunda bir sürü kolye, kolları bilezik dolu, parmaklarında yüzükler. Bir yandan kendisini seyrediyor, bir yandan da kendi kendine konuşuyor: "Zenginlik, zenginlik. Bunlarla güzel olmak kolay. Kolay. Çark dönüyor. Mücevherler artık benim oldu. Benim. İşte adalet. Işıl ışıl, ışıl ışıl."

Sonra: "Ya geri dönerlerse? Ya geri isterlerse? Tehlike geçti mi her şey unutulur. Minnet duygusu yok kimsede. Önce hanlar hamamlar bahşedilir, sonra... Hayır, hayır, öldü onlar. Yaşlı adam da ölecek. Her şeyin benim olduğunu söyledi... Ama kız... O her şeyi gördü, duydu... Geri isteyecektir. Bu kesin. Savaştan sonra ister. Ama geri veremem, veremem. Benim bunlar. Sonsuza dek."

"Onun ölmesi gerek. Böylece kanıt kalmaz. Ne gören olur, ne duyan, evet, kız ölmeli. Başına bir kaza gelebilir. Savaş bitmeden hemen önce. Bir kaza gerekli. Zehir olmaz bu kez. Bir kaza.

Derede boğmak lazım. Başını suya bastırdın mı... Ama zor. Bodrum merdivenlerinden yuvarlansa... Yeterince yüksek değil. Zehir. Yalnızca zehir kalıyor geriye. Yavaş işleyecek miktarda. Tam dozunda. Onu aylarca için için kemirecek bir hastalık. Doktor da yok. Savaş sırasında böyle bakımsızlıktan ölen insan çok."

Anneanne parmağını sallayarak aynadaki görüntüsünü tehdit ediyor: "Bana bir şey yapamazsınız! Hiçbir şey!"

Sırıtıyor. Mücevherleri çıkarıp bez bir torbaya koyuyor, sonra da torbayı şiltenin içine tıkıyor. O yatınca biz de yatıyoruz.

Ertesi sabah yeğenimiz mutfaktan çıkınca Anneanne'ye, "Anneanne, size bir şey söylemek istiyoruz" diyoruz.

"Gene ne var?"

"Bizi iyi dinleyin Anneanne. Yaşlı adama yeğenimizle ilgileneceğimize dair söz verdik. Başına bir şey gelmeyecek. Ne kaza, ne hastalık. Asla. Bizim de öyle."

Kapalı bir zarf gösteriyoruz, "Burada her şey yazılı. Mektubu Papaz'a vereceğiz. İkimizden birinin başına bir şey gelecek olursa mektubu açacak. Anladınız mı Anneanne?"

Anneanne gözleri yarı kapalı bize bakıyor. Öfkeyle soluyor, "İtoğlu itler, orospunun, şeytanın dölleri. Doğduğunuz güne lanet olsun" diyor fısıldayarak.

Öğleden sonra Anneanne bağına çalışmaya gidince şiltesini karıştırıyoruz. Boş.

Yeğenimiz ve Âşığı

Yeğenimiz ciddileşip bizi rahatsız etmekten vazgeçiyor. Meyhanelerde çalışıp kazandığımız paralarla satın aldığımız büyük leğende her gün yıkanıyor. Elbisesini ve donunu da sık sık yıkıyor. Elbiseleri kururken bir havluya sarınıp oturuyor, kimi zaman da ıslak külotuyla güneşe uzanıyor. Esmer tenli. Saçları kalçalarına kadar iniyor. Bazen sırtüstü uzanıp saçlarıyla göğüslerini örtüyor.

Akşama doğru şehre gidiyor. Şehirde giderek daha uzun kalıyor. Bir akşam onu kuşkulandırmadan izliyoruz.

Mezarlığa yakın bir yerde, hepsi yaşça bizden büyük kızlı erkekli bir gruba katılıyor. Ağaçların altına oturup sigara içiyorlar. Şarap şişeleri de var. Şişeyi kafalarına dikiyorlar. İçlerinden biri yolun başında erketeye yatıyor. Yaklaşan olunca erketeci yerinden kıpırdamadan sakin sakin bildik bir şarkıyı ıslıkla söylüyor. Grup çalılıkların, mezar taşlarının arasına dağılıyor. Tehlike geçince başka bir şarkı çalıyor.

Gruptakiler alçak sesle, firardan, tutuklamalardan, direnişten, kurtuluştan söz ediyorlar.

Onlara bakılırsa, ülkemizde bulunan ve müttefikimiz olduklarını söyleyen yabancı askerler aslında düşmanımız; kısa süre sonra savaşı kazanıp ülkemize girecek olanlar da düşmanlarımız değil, tam tersine kurtarıcılarımızmış.

"Babam diğer tarafa geçti. Onlarla geri dönecek."

"Benim babam savaş ilan edilir edilmez firar etti."

"Benimkiler partizanlara katıldı, küçük olduğum için onlarla gidemedim."

"Benimkileri şu alçaklar götürdü, toplama kampındalar."

"Sen onları bir daha göremeyeceksin, ben de. Hepsi çoktan ölmüştür."

"Kesin değil. Kurtulanlar olacak."

"Ölenlerin de intikamını alacağız."

"Çok gençtik ne yazık, bir şey yapamadık."

"Yakında bitecek. 'Onlar' ha bugün ha yarın gelecek."

"Büyük Meydan'da çiçeklerle karşılayacağız onları."

Gece geç saatte grup dağılıyor. Herkes evine dönüyor.

Yeğenimiz bir çocukla gidiyor. Onları izliyoruz. Şatonun dar sokaklarından ilerleyip harap bir duvarın ardında kayboluyorlar. Onları görmüyoruz, ama seslerini duyuyoruz.

Yeğenimiz: "Üzerime yat. Evet öyle. Öp beni. Öp beni."

Çocuk: "Ne kadar güzelsin! Seni istiyorum."

"Ben de. Ama korkuyorum. Ya hamile kalırsam?"

"Seninle evlenirim. Seni seviyorum. Kurtuluştan sonra evleniriz."

"Çok genciz, beklemeliyiz."

"Bekleyemem."

"Dur! Canımı acıtıyorsun. Olmaz, yapma sevgilim."

"Evet, haklısın. Ama okşa beni. Elini ver bana. Evet, orayı okşa, evet, öyle. Dön. Sen beni okşarken ben seni oradan öpmek istiyorum" diyor çocuk.

Yeğenimiz: "Hayır yapma. Utanıyorum. Oh! Evet, devam et. Seni çok seviyorum, çok."

Eve dönüyoruz.

Kutsama

Ödünç aldığımız kitapları geri vermek için mecburen Papaz'ın evine gidiyoruz.

Tıpkı, eskisi gibi yaşlı bir kadın kapıyı açıyor.

"Papaz Efendi sizi bekliyor."

Papaz: "Oturun."

Kitapları masanın üzerine bırakıyoruz. Oturuyoruz.

Papaz bir an bize bakıp, "Sizleri bekliyordum. Uzun zamandır uğramadınız" diyor.

"Kitapları bitirmek istedik. Şu sıralar çok meşguldük."

"Ya banyo?"

"Yıkanmak için gerekli olan her şeyimiz var artık. Leğen, sabun, makas, diş fırçası aldık."

"Neyle? Hangi parayla."

"Meyhanelerde müzik çalarak kazandığımız parayla."

"Meyhane batakhanedir. Sizin yaşınızdakiler oralara ayak basmamalı."

Cevap vermiyoruz.

"Körün parası için de gelmediniz. Epey parası birikti. Alın."

Parayı uzatıyor.

"Sizde kalsın, yeterince verdiniz. Çok gerektiği anlarda kullandık paranızı. Artık Tavşandudak'a verecek kadar paramız var. Ona çalışmayı da öğrettik. Bahçesini bellemesine yardım ettik, patates, fasulye, kabak, domates ektik. Ona büyütmesi için tavşan yavruları ile civcivler verdik. Bahçesiyle ve hayvanlarıyla ilgileniyor. Dilenmiyor da artık. Paranıza ihtiyacı yok."

Papaz: "Öyleyse bu parayı kendiniz için kullanın. Böylece meyhanelerde çalışmak zorunda kalmazsınız."

"Meyhanelerde çalışmayı seviyoruz."

"Dayak yediğinizi, işkence gördüğünüzü duydum."

"Hizmetçinize ne oldu?" diye soruyoruz.

"Yaralılara bakmak için cepheye gitmişti. Orada ölmüş."

Susuyoruz.

"Bana açılabilirsiniz. Günahlarınızı din adamı olduğum için kimseye söyleyemem. Endişelenmeyin. Günah çıkarın."

"Günahımız yok ki."

"Yanılıyorsunuz. İnsanın böyle bir cinayeti vicdanında taşıması zordur. Günah çıkarmak sizleri rahatlatır. Tanrı kendine içtenlikle açılıp pişman olanları bağışlar."

"Pişmanlığımız yok. Pişman olunacak bir şey yapmadık."

Uzun süren sessizlikten sonra: "Her şeyi pencereden gördüm. Ekmek parçasını... Ama intikam Tanrı'nındır. Kimse kendisini onun yerine koyamaz."

Susuyoruz.

"Sizi kutsayabilir miyim?" diye soruyor.

"Eğer hoşunuza gidecekse..."

Ellerini başlarımızın üzerine koyuyor. "Tanrım, bu çocukları kutsayın. Suçları her ne ise onları bağışlayın. İğrenç dünyada kaybolmuş kuzular, bunlar soysuzlaşan çağımızın kurbanları, ne yaptıklarını bilmiyorlar. Onların çocuk ruhlarını kurtarmanız için size yalvarıyorum, merhametiniz ve sonsuz iyiliğinizle kurtarın onları. Amin."

Sonra bize, "Arada bir beni görmeye gelin, bir şeye ihtiyacınız olmasa da gelin" diyor.

Kaçış

Gün geçtikçe şehrin duvarlarında yeni yeni afişler görüyoruz. Bir afişte yere uzanmış bir ihtiyar var, düşman askeri süngüsünü saplamış. Bir diğer afişte düşman askeri bir çocuğa vuruyor, başka bir çocuk da onun ayağına yapışmış... Bir başka afişte düşman askeri bir kadını kolundan tutmuş çekiyor, diğer eliyle de elbiselerini yırtıyor. Kadının ağzı açık, gözlerinden yaşlar akıyor.

Afişleri gören herkes dehşete kapılıyor.

Anneanne, "Yalan bunlar. Korkmayın" diye kıkırdıyor.

İnsanlar Büyük Şehir'in düştüğünü söylüyor.

Anneanne: "Büyük Nehir'i geçmişlerse, hiçbir şey onları durduramaz. Yakında buraya gelirler."

Yeğenimiz: "O zaman geri dönebilirim."

İnsanlar, ordunun teslim olduğunu, mütareke imzalandığını ve savaşın bittiğini söylüyor bir gün. Ertesi gün yeni hükümetin göreve başladığını, savaşın sürdüğünü.

Çok sayıda yabancı asker, trenlerle, kamyonlarla akın akın geliyor. Bizim ülkenin askerleri de. Yaralı sayısı çok. Bizim askerlere savaşın gidişatıyla ilgili soru sorulduğunda, askerler cevap veremiyorlar. Şehri baştan başa aşıyorlar. Kampın yanından geçen yoldan öbür ülkeye doğru.

İnsanlar, "Kaçıyorlar. Bozgun bu" diye bağırışıyor.

Kimileri de: "Geri çekiliyorlar. Sınırın ardına toplanacaklar. Burada durduracaklar onları. Düşmanın sınırı aşmasına asla izin vermeyecekler."

Anneanne: "Olacakları göreceğiz."

Büyük kalabalıklar Anneanne'nin evinin önünden geçiyor. Öbür ülkeye gidiyorlar. Ülkemizden ayrılmamız gerektiğini, düşmanın yaklaştığını ve intikam alacağını söylüyorlar. Halkımız tutsak edilecekmiş.

Kimileri sırtlarına çantalarını vurup yayan, kimileri de çeşitli eşyalarla –yorgan, keman, kafeste bir domuz yavrusu, tencereler– yüklü bisikletlerini önlerine katmış gidiyorlar.

Çoğu bizim şehirli, ama daha uzaklardan gelenler de var.

Bir sabah, Yabancı Subay ile Posta vedalaşmaya geliyor.

Posta: "Her şey mahvoldu. Ama ölmektense yenilmek daha iyi."

Gülüyor. Subay gramofona bir plak koyuyor, büyük yatağın üzerinde oturmuş sessizce dinliyoruz. Subay bize sımsıkı sarılmış ağlıyor. "Sizi bir daha göremeyeceğim."

"Kendi çocuklarınız olur."

"İstemem."

Plakları ve gramofonu göstererek: "Bunları benden bir anı olarak saklayın. Ama sözlüğü verin. Başka bir dil öğrenmek zorunda kalacaksınız."

Kemik Çukuru

Bir gece, patlamalar, makineli tüfek, yaylım ateşi sesleri duyuyoruz. Olup biteni anlamak üzere evden çıkıyoruz. Kampın ortasından büyük alevler yükseliyor. Düşmanın geldiğini zannediyoruz, ama ertesi gün şehir sessizleşiyor; uzaktan gelen top sesleri duyuluyor, o kadar.

Üsse giden yolda nöbetçi yok artık. İç bulandırıcı bir duman göğe yükseliyor. Gidip bakmaya karar veriyoruz. Kampa giriyoruz. Bomboş. Ortalıkta in cin top oynuyor. Bazı yapılar için için yanıyor. Koku dayanılmaz. Yine de burnumuzu tıkayıp ilerliyoruz. Dikenli teller geçişimizi engelliyor. Bir gözetleme kulesine tırmanıyoruz. Büyük bir meydanda dört iri kara kütük yığını. Tel örgüde bir delik, bir geçit fark ediyoruz. Gözetleme kulesinden inip geçidi buluyoruz. Büyük demir kapı açık. Üzerinde yabancı dilde "Transit Kampı" yazıyor. Giriyoruz.

Yukarıdan gördüğümüz siyak kütük yığını, kömürleşmiş cesetler... Bazıları çok yanmış, yalnızca kemikleri kalmış. Bazıları kararmamış bile. Çok sayıya ceset... İrili ufaklı. Yetişkinler ve çocuklar. Onları önce öldürdüklerini, sonra buraya üst üste yığarak üzerilerine benzin döküp yaktıklarını düşünüyoruz.

Kusuyoruz. Kamptan koşarak çıkıyoruz. Evde gidiyoruz. Anneanne yemeğe çağırıyor, gene kusuyoruz.

Anneanne, "Gene ne pislikler yediniz?" diye soruyor.

"Ham elma yedik."

Yeğenimiz: "Kamp yandı. Gidip bakmalı. Kimse kalmamıştır."

"Biz gittik, ilginç hiçbir şey yok."

Anneanne sırıtıyor. "Kahramanlar bir şeyler unutmamışlar mı? Her şeylerini götürmüşler mi? İşe yarar hiçbir şey bırakmamışlar mı? İyice baktınız mı?"

"Evet Anneanne. İyice baktık. Hiçbir şey bırakmamışlar."

Yeğenimiz mutfaktan çıkıyor. Onu izliyoruz.

"Nereye?"

"Şehre."

"Şimdi mi? Yalnızca akşamları giderdin."

Gülümseyerek: "Evet, ama birini bekliyorum. Dinleyin!"

Yeğenimiz gülümsemeye devam ediyor, sonra koşarak şehre doğru gidiyor.

Annemiz

Bahçedeyiz. Askeri bir jip evin önünde duruyor. Annemiz iniyor içinden, ardından da bir yabancı subay. Bahçeyi neredeyse koşarak geçiyorlar. Annemizin kollarında bir bebek. Bizi görünce, "Gelin! Hemen jipe binin. Gidiyoruz. Çabuk. Eşyalarınızı bırakın ve gelin" diye bağırıyor.

"Bu çocuk kimin?" diye soruyoruz.

"Küçük kız kardeşiniz. Gelin, kaybedecek vaktimiz yok."

"Nereye gidiyoruz?"

"Öbür ülkeye. Soru sormayı bırakın da gelin!"

"Biz gitmek istemiyoruz. Kalacağız."

"Ben gitmek zorundayım. Sizler de benimle geleceksiniz."

"Hayır, burada kalacağız."

Anneanne evden çıkıyor, "Burada ne arıyorsun? Elindeki ne?" diye soruyor Annemize.

"Çocuklarımı almaya geldim" diyor Annemiz, "size para göndereceğim Anne."

Anneanne: "Senin paranı istemem. Çocukları da vermeyeceğim."

Annemiz subaya bizi zorla götürmesini söylüyor. İpe hızla tırmanarak tavan arasına çıkmaya çalışıyoruz. Subay bizi yakalamak istiyor, ama yüzünü tekmeliyoruz. Küfür ediyor. İpin tepesindeyiz.

Anneanne sırıtarak: "Görüyorsun ya seninle gelmek istemiyorlar."

Annemiz bir avaz bağırıyor: "Size emrediyorum, hemen aşağıya inin!"

Anneanne: "Emirlere itaat etmezler ki!"

Annemiz ağlamaya başlıyor: "Gelin canlarım. Siz olmadan gidemem."

Anneanne, "Yabancı piçin neyine yetmiyor?" diye soruyor.

"Burada iyiyiz, Anne. Huzur içinde gidin. Anneanne'nin yanında çok iyiyiz."

Uzaktan top ve makineli tüfek sesleri geliyor. Subay Annemizi omuzlarından yakalayıp arabaya doğru itiyor. Annemiz kurtulup, "Benim oğullarım, istiyorum onları! Seviyorum!" diye bağırıyor.

Anneanne, "Benim onlara ihtiyacım var. Yaşlıyım artık. Sen daha çocuk doğurabilirsin. İşte ispatı."

Annemiz: "Size yalvarıyorum, onları bırakın."

Anneanne: "Tutan kim? Haydi çocuklar hemen aşağıya inin, Annenize gidin."

"Gitmek istemiyoruz. Sizinle kalmak istiyoruz, Anneanne."

Subay, Annemizi kucaklıyor, ama Annemiz onu itiyor. O da jipe binip motoru çalıştırıyor. İşte tam o anda bahçede bir patlama oluyor. Az sonra, Annemizi yerde görüyoruz. Subay ona doğru koşuyor. Anneanne bizi uzaklaştırmaya çalışıyor.

"Bakmayın, eve girin" diyor.

Subay küfür ediyor, jipine atladığı gibi hızla uzaklaşıyor.

Annemize bakıyoruz. Bağırsakları karnından taşmış. Her yanı kırmızı. Bebek de öyle. Annemizin başı, havan topunun mermisinin açtığı çukura sarkmış. Gözleri açık ve hâlâ yaş içinde.

Anneanne: "Gidip beli getirin."

Çukurun dibine bir örtü yayıp Annemizi üstüne yatırıyoruz. Bebek göğsünde hâlâ. Üzerlerine bir örtü daha örtüp çukuru dolduruyoruz.

Yeğenimiz şehirden dönünce, "Bir şey mi oldu?" diye soruyor.

"Evet, bahçeye bir havan mermisi düştü."

Yeğenimiz Gidiyor

Bütün gece, silah sesleri, patlamalar duyuyoruz. Şafak vakti aniden bir sessizlik çöküyor. Subay'ın büyük yatağında uykuya dalıyoruz. Yatağı bizim yatağımız, odası bizim odamız oldu.

Sabah kahvaltı için mutfağa gidiyoruz. Anneanne fırının önünde. Yeğenimiz yatağını topluyor.

"Uyuyamadım."

"Bahçede uyursun, sesler kesildi, hava da sıcak."

"Gece korkmadınız mı?"

Cevap vermeden omuz silkiyoruz.

Kapı çalınıyor. Sivil biri, ardında da iki asker. Askerlerin makineli tüfekleri var. Üzerlerinde şimdiye dek görmediğimiz üniformalar.

Anneanne sarhoş olduğu zaman konuştuğu dilde bir şeyler söylüyor. Askerler de ona cevap veriyor. Anneanne boyunlarına sarılıp ikisini de öpüyor, sonra konuşmaya devam ediyor.

Sivil olan: "Onların dilini biliyor musunuz, hanımefendi?"

Anneanne: "Benim anadilim bu bayım."

Yeğenimiz: "Geldiler mi? Ne zaman? Büyük Meydan'da onları çiçeklerle karşılayacaktık."

Sivil: "Siz mi?"

"Ben ve arkadaşlarım."

Sivil gülümseyerek, "Çok geç artık. Gece geldiler. Ben de hemen arkalarından. Bir genç kızı arıyorum" diyor.

Bir isim söylüyor, Yeğenimiz, "Evet, benim. Annemle babam neredeler?"

Sivil: "Bilmiyorum. Ben elimdeki listede ismi yazılı olan çocukları bulmakla görevlendirildim. Önce Büyük Şehir'deki bir Karşılama Merkezin'e gideceğiz. Sonra da annenizle babanızı bulmaya çalışacağız."

Yeğenimiz, "Burada bir arkadaşım var. Listenizde onun adı da var mı?" diye soruyor.

Sevgilisinin adını söylüyor. Sivil, listeyi inceleyip, "Evet, Merkez Karargâhı'nda. Birlikte yolculuk edeceksiniz. Eşyalarınızı hazırlayın."

Yeğenimiz çok neşeli, elbiselerini sarıp sarmalıyor, küçük eşyalarını da banyo havlusuna bohçalıyor.

Sivil bize dönüp, "Ya siz, sizin isimleriniz ne?" diye soruyor.

Anneanne: "Onlar benim torunlarım. Benimle kalacaklar."

"Evet. Anneannemizle kalıyoruz."

Sivil: "Ama yine de isimlerinizi bilmem gerek."

İsimlerimizi söylüyoruz. Kâğıtlarına bakıyor.

"Listede yoksunuz. Sizinle kalabilirler efendim."

Anneanne: "Herhalde! Elbette benimle kalacaklar!"

"Hazırım. Gidelim" diyor Yeğenimiz.

Sivil: "Çok telaşlısınız. Hanımefendiye teşekkür edip çocuklarla vedalaşın bari."

Yeğenimiz: "Çocuklar mı? Serseri bunlar!"

Bize sımsıkı sarılıyor. "Öpülmekten hoşlanmadığınızı bildiğim için sizleri öpmeyeceğim. Temkinli olun, fazla çılgınlık yapmayın."

Bize daha da sıkı sarılıp ağlıyor. Sivil, yeğenimizin koluna giriyor. Anneanne'ye: "Bu çocuk adına yaptığınız her şey için teşekkürler efendim."

Hep birlikte dışarıya çıkıyoruz. Bahçe kapısının önünde bir jip duruyor. Askerler öne, Sivil ile yeğenimiz arkaya oturuyor. Anneanne bir şeyler söylüyor. Askerler gülüyor. Jip hareket ediyor. Yeğenimiz dönüp arkasına bakmıyor.

Yeni Yabancılar Geliyor

Yeğenimiz gittikten sonra, olup biteni anlamak üzere şehre gidiyoruz.

Tanklar bütün yolları tutmuş. Büyük Meydan'da kamyonlar, jipler, motorlar, sepetli motosikletler ve çok sayıda asker var. Pazarın kurulduğu alan asfaltlı olmadığı için oraya çadırlar, açık mutfaklar kuruyorlar.

Yanlarından geçerken bize gülümseyip konuşuyorlar, ama söylediklerini anlamıyoruz.

Askerlerin dışında sokaklarda kimseler yok. Evlerin kapıları kapalı, perdeleri örtülü, dükkânlar kepenk indirmiş.

Eve dönüp Anneanne'ye, "Şehirde her şey çok sakin" diyoruz.

Kıkırdıyor. "Şimdilik dinleniyorlar, ama öğleden sonra görürsünüz."

"Ne olacak Anneanne?"

"Arama tarama yapacaklar. Her yere girecekler. Beğendikleri her şeyi alacaklar. Ben daha önce savaş yaşadım, nasıl olduğunu bilirim. Bizim endişelenmemize gerek yok, burada işlerine yarar şey yok, hem ben dillerini de konuşuyorum."

"Ama aradıkları ne, Anneanne?"

"Muhbirler, silah, cephane, saat, altın ve kadın."

Gerçekten de öğleden sonra, askerler sırayla bütün evleri aramaya başlıyor. Kapı açılmazsa havaya ateş edip kapıyı kırarak içeriye giriyorlar.

Evlerin çoğu boş. Sahipleri ya temelli gitmiş ya da ormanda saklanıyor. Bu evler de tıpkı dükkânlar ve mağazalar gibi aranıyor.

Askerlerden sonra sıra hırsızlara geliyor, evler, dükkânlar talan ediliyor. Hırsızların çoğu yaşlı veya çocuk, bir de hiçbir şeyden korkmayan veya fakir kadınlar...

Tavşandudak'a rastlıyoruz. Elleri kolları giysi ve ayakkabı dolu. "Haydi acele edin, daha bir sürü şey var. Bu üçüncü seferim."

Kapısı kırılmış kitapçıya giriyoruz. İçeride bizden küçük çocuklar var. Kurşunkalem, renkli tebeşir, silgi, kalemtıraş, okul çanları, ne bulurlarsa götürüyorlar.

Bize gerekli olan şeyleri sakin sakin seçiyoruz: Birkaç ciltlik bir ansiklopedi, kurşunkalem ve kâğıt.

Sokakta yaşlı bir kadın ile yaşlı bir adam füme jambon için dövüşüyor. Meraklılar çevrelerini almış, bağırıp çağırarak onları cesaretlendiriyorlar. En sonunda kadın adamın yüzünü tırmalayıp jambonu kapıyor.

Hırsızlar çaldıkları içkilerle sarhoş olup itişiyor, yağmaladıkları evlerin ve dükkânların camlarını indirip gereksiz buldukları eşyaları kırıp döküyorlar.

Askerler de içip içip evlere yeniden giriyorlar, bu kez dertleri kadın.

Çevreyi silah sesleri ve ırzına geçilen kadınların çığlıkları sarıyor.

Büyük Meydan'da bir asker akordeon çalıyor, diğer askerler de şarkı söyleyip dans ediyor.

Yangın

Birkaç gündür komşumuz bahçesine çıkmıyor. Tavşandudak da ortalarda yok. Gidip bakıyoruz.

Viraneliğin kapısı açık. İçeriye giriyoruz. Pencereler çok küçük. Dışarısı günlük güneşlik ama oda karanlık.

Gözlerimiz karanlığa alışınca, komşu kadını görüyoruz, mutfak masasının üzerinde yatıyor. Bacakları masadan aşağı sarkıyor, elleri yüzünde. Kımıldamıyor.

Tavşandudak yatağın üzerinde. Çırılçıplak. Açık duran bacaklarının arasında kurumuş kan ve sperm lekesi var. Kirpikleri yapışmış, ağzı açık kalmış, siyah dişleri görünüyor, yüzünde sonsuz bir gülümseme. Tavşandudak ölmüş.

Komşu: "Gidin buradan."

Yanına gidiyoruz, "Sağır değil misiniz?" diye soruyoruz.

"Hayır, sağır da değilim kör de. Gidin buradan."

"Size yardım etmek istiyoruz."

"Yardımınıza ihtiyacım yok. Hiçbir şeye ihtiyacım yok. Gidin buradan."

"Ne oldu?"

"Görmüyor musunuz? Ölmüş değil mi?"

"Evet. Yeni yabancılar mı?"

"Evet. O çağırmış. Yola çıkıp gelmelerini işaret etmiş. On iki - on beş kişiydiler. Hepsi üzerinden geçerken durmadan bağırıyordu: 'Ne kadar mutluyum, ne kadar mutluyum. Hepiniz gelin, daha, daha.' Mutlu öldü, geberinceye dek düzülerek. Ama ben ölmedim. Ne kadar süredir olduğunu bilmiyorum, ama bu-

rada böyle aç susuz yattım. Ama ölüm gelmiyor. Çağrıldığında hiç gelmez ki. İnsana işkence çektirmekten hoşlanır. Onu yıllardır çağırıyorum ama gelmiyor."

"Gerçekten ölmek mi istiyorsunuz?"

"Başka ne isteyebilirim ki? Benim için bir şey yapmak istiyorsanız evi ateşe verin. Bizi böyle bulsunlar istemem."

"Ama çok ıstırap çekersiniz."

"Siz aldırmayın. Evi ateşe verin, hepsi bu. Becerebilirseniz."

"Evet efendim, becerebiliriz, bize güvenin."

Usturayla gırtlağını kesiyoruz, sonra askeri bir araçtan benzin çekmeye gidiyoruz. Viraneliğin duvarlarına ve iki cesedin üzerine benzin döküyoruz. Ateşe verip eve gidiyoruz.

Sabah Anneanne: "Komşunun evi yanmış. Kızı da kendisi de içeride kalmışlar. Deli kız ateşte bir şey unuttu herhalde."

Tavşanları ve tavukları almak için komşunun evine gidiyoruz, ama başka komşular geceden davranmışlar.

Savaşın Sonu

Yeni yabancıların muzaffer ordusu Anneanne'nin evinin önünden haftalarca geçiyor, şimdi adları Kurtuluş Ordusu oldu.

Tanklar, toplar, sepetli motosikletler, kamyonlar, gece gündüz sınırı aşıyor. Cephe, komşu ülkenin içlerine taşınıyor.

Ters yönden başka bir akın: Savaş tutsakları, yenilenler. İçlerinde bizim ülkenin erkekleri de var. Üniformaları hâlâ üzerlerinde, ama silahları alınmış, rütbeleri sökülmüş. Yürüyerek, başları önlerinde gara kadar gidip oradan trenlere biniyorlar. Nereye gittikleri, ne kadar kalacakları belli değil.

Anneanne onların çok uzak ve çok soğuk bir ülkeye gönderildiklerini, orada çalışmaya mecbur edileceklerini söylüyor, hiçbiri geri dönmeyecekmiş. Soğuktan, yorgunluktan, açlıktan veya hastalıktan hepsi kırılacakmış.

Bir ay sonra ülkemiz kurtuluyor, her yerde savaş bitti, Kurtarıcılar buraya yerleşiyor, bir daha hiç çıkmayacakları söyleniyor. Bunun üzerine Anneanne'den bize dillerini öğretmesini istiyoruz.

"Nasıl olur? Ben öğretmen değilim ki."

"Çok basit Anneanne. Bizimle bütün gün o dilde konuşun, sonunda anlamaya başlarız."

Kısa süre sonra Kurtarıcılar ile yerliler arasında çevirmenlik yapacak kadar dili kavrıyoruz. Ordunun elinde bolca bulunan sigara, tütün, çikolata ile yerli halkın elinde bulunan şarap, içki, meyve gibi malzemelerin ticaretine başlıyoruz.

Paranın değeri kalmadığı için herkes trampa yapıyor.

Kızlar askerlerle başka ülkelerden getirdikleri, naylon çorap, incik boncuk, parfüm, saat gibi eşyalar karşılığında yatıyorlar.

Anneanne artık el arabasıyla pazara gitmiyor. İyi giyimli kadınlar ayağına kadar geliyor, yüzük, küpe karşılığında ona bir tavuk, biraz sosis için yalvar yakar oluyorlar.

Tayına bağlanıyoruz karneyle. İnsanlar sabahın dördünden itibaren kasapların, fırınların önünde kuyruklara giriyor. Diğer dükkânlar malları olmadığı için kapalı.

Herkesin eksiği gediği çok.

Anneanne ile bizim hiç eksiğimiz yok.

Bir süre sonra, bir ordu ile bir hükümete kavuşuyoruz, ama ordumuzu da hükümetimizi de Kurtarıcılarımız yönetiyor. Bayrakları bütün resmi binalarda dalgalanıyor. Liderlerinin fotoğrafı dört bir yana asılıyor. Bize şarkılarını, danslarını öğretiyorlar, sinemalarda filmleri oynuyor. Okullarda Kurtarıcılarımızın dili zorunlu olarak öğretilirken diğer yabancı dillerin tümü yasaklanıyor.

Kurtarıcılarımız veya yeni hükümetimizi eleştirmek, alaya almak kesinlikle yasak. İnsanlar, sıradan bir ihbar üzerine, sorgusuz sualsiz hapse tıkılıyorlar. Erkekler, kadınlar durup dururken kayboluyor, aileleri onlardan haber alamıyor.

Sınır yeniden inşa ediliyor. Artık aşılması olanaksız.

Ülkemiz dikenli tellerle çevrili, dünyayla her türlü bağlantımız bütünüyle kesik.

Okullar Yeniden Açılıyor

Sonbaharda bütün çocuklar okula başlıyor, biz hariç. Anneanne'ye, "Artık okula gitmemeye karar verdik Anneanne."

"Çok iyi olur. Size burada ihtiyacım var. Okulda öğreneceğiniz pek bir şey kalmadı zaten."

"Kalmadı Anneanne, kalmadı."

Bir mektup geliyor. Anneanne, "Ne yazıyor?" diye soruyor.

"Bizden sorumlu olduğunuzu ve okula gitmemiz gerektiğini söylüyorlar."

"Yakın o mektubu. Benim okuyup yazmam yok, sizin de öyle. Bu mektubu kimse okumadı."

Mektubu yakıyoruz. Kısa süre sonra ikincisi geliyor. Okula gitmediğimiz için Anneanne'nin cezalandırılacağı yazıyor. Bunu da yakıyoruz. Anneanne'ye: "Anneanne unutmayın, birimiz körüz, diğerimiz de sağır."

Birkaç gün sonra eve bir adam geliyor. "İlköğretim müfettişiyim. Evinizde okul çağında iki çocuk var. Bu konuda iki uyarı mektubu yollamıştık size."

Anneanne: "Mektup mu? Okuyup yazmam yok. Çocuklar da bilmez."

Birimiz, "Kim geldi? Ne diyor?" diye soruyoruz.

"Okuma yazmamız var mı diye soruyor. Nasıl biri?"

"İriyarı, kötü birine benziyor."

Birlikte basıyoruz yaygarayı: "Gidin! Canımızı acıtmayın! Bizi öldürmeyin! İmdat!"

Masanın altına gizleniyoruz. Müfettiş, "Ne oldu? Bunların nesi var?" diye soruyor Anneannemize.

"Ah zavallılar! Herkesten böyle korkarlar. Büyük Şehir'de dayanılmaz felaketler yaşamışlar. O günden beri biri sağır, diğeri kör. Sağır olan köre gördüklerini anlatıyor, kör de sağır olana duyduklarını. Yoksa hiçbir şey anlamıyorlar" diyor Anneanne.

Masanın altından bir avaza bağırıyoruz: "İmdat, imdat! Patlıyor. Çok ses var! Her yerden ateş fışkırıyor!"

Anneanne açıklıyor: "Birisinden korktular mı, olmadık şeyler duyup hayal görmeye başlıyorlar."

Müfettiş: "Sanrı bunlar. Hastanede tedavi edilmeleri gerek."

Daha çok bağırmaya başlıyoruz.

Anneanne: "Aman sakın. Bu başlarına gelenler hastanedeyken olmuş. Annelerinin çalıştığı hastaneye ziyarete gitmişler. Hastane bombalanmış, yaralıları, ölenleri görmüşler, birkaç gün de komada kalmışlar."

Müfettiş: "Zavallı çocuklar. Annenizle babanız nerede?" diye soruyor.

"Öldüler mi, kayıp mı oldular, kim bilir?"

"Onların bakımı sizin için büyük bir yük olmalı."

"Ne yapalım? Benden başka kimseleri yok."

Giderken müfettiş Anneanne'ye elini uzatıyor: "Çok yürekli bir kadınsınız."

Üçüncü bir mektup geliyor: Sakatlıklarımız ve ruhsal dengemizin bozukluğu nedeniyle okula gitmekten muaf tutulmuşuz.

Anneanne Bağını Satıyor

Bir subay gelip Anneanne'nin bağını satın almak istediğini söylüyor. Ordu sınır muhafızları için buraya bir bina yaptırmak istiyormuş.

Anneanne: "Peki bana neyle ödeme yapacaksınız? Paranın değeri kalmadı."

Subay: "Toprak karşılığında evinize elektrik ve su tesisatı döşeyebiliriz."

Anneanne: "Ne elektriğinize ne suyunuza ihtiyacım var. Onlar olmadan yaşadım hep."

Subay: "Bağınızı, karşılığında hiçbir şey vermeden de elinizden alabiliriz. Önerimizi kabul etmezseniz başka seçeneğimiz kalmıyor. Ordunun arazinize ihtiyacı var. Yurttaşlık vazifesi gereği araziyi vermeniz gerek."

Anneanne konuşacak gibi olunca lafa karışıyoruz: "Anneanne, artık yaşlandınız, yorgunsunuz da. Bağ sizi çok yoruyor, bu çabanın karşılığını da alamıyorsunuz zaten. Buna karşılık su ve elektrik bağlanırsa evinizin değeri kat kat artar."

Subay: "Torunlarınız sizden daha akıllı."

Anneanne: "Doğru! Onlarla konuşun. Kararı da onlar versin."

Subay: "Ama sizin imzanız gerekli."

"İstediğiniz her şeyi imzalarım. Zaten okumam yazmam yok."

Anneanne ağlamaya başlıyor, yerinden kalkarken, "Size güveniyorum" diyor.

Bağına gidiyor.

Subay: "Zavallı ihtiyar, bağını ne kadar çok seviyormuş. O halde anlaştık mı?"

"Sizin de fark ettiğiniz gibi, bu arazinin manevi değeri Anneannemiz için çok büyük, umarız ordunuz, kahraman Kurtarıcılarımızın ülkesinde doğmuş bu zavallı yaşlı kadının binbir güçlüklerle edindiği toprağını elinden alıvermez."

Subay: "Aa, öyle mi?"

"Evet. Dilinizi çok iyi konuşur. Biz de. Kötü bir niyetiniz varsa..."

"Hayır, hayır! Ne istiyorsunuz?" diye soruveriyor Subay.

"Elektrik ve suyun dışında bir de banyo istiyoruz."

"Bu kadar mı? Nereye yapalım banyonuzu?"

Subayı odamıza götürüp banyoyu istediğimiz yeri gösteriyoruz.

"Buraya, odamızdan girebileceğimiz şekilde. Yedi-sekiz metrekare. Gömme küvet, lavabo, duş, su ısıtıcısı, klozet."

Uzun uzun bize baktıktan sonra, "Olabilir" diyor.

"Bir tane de radyo istiyoruz. Radyomuz yok, almamız da mümkün değil."

"Bu kadar mı?"

"Evet, hepsi bu."

Kahkahalarla gülüyor. "Banyonuz ve radyonuz olacak. Ama keşke Anneannenizle konuşsaydım."

Anneanne'nin Hastalığı

Bir sabah Anneanne odasından çıkmıyor. Kapısını çalıyoruz, sesleniyoruz, cevap vermiyor.

Evin arkasına dolaşıyoruz, pencerenin camlarından birini kırıp odasına giriyoruz.

Anneanne yatağında yatıyor, hareketsiz. Ama nefes alıyor, kalbi atıyor. Birimiz yanında kalıyoruz, diğerimiz de doktor çağırmaya gidiyor.

Doktor Anneanne'yi muayene ettikten sonra, "Anneanneniz beyin kanaması geçiriyor, felç gelmiş diyor."

"Ölecek mi?"

"Bilinmez. Yaşlı, ama kalbi sağlam. Bu ilaçları günde üç kez verin. Birinin de onunla ilgilenmesi gerek."

"Biz ilgileniriz. Ne yapmak lazım?"

"Yemek yedirip yıkamak lazım. Hayatının sonuna kadar felçli kalacak büyük bir ihtimalle."

Doktor gidiyor. Sebze püresi yapıp Anneanne'yi küçük bir kaşıkla besliyoruz. Akşama doğru, odası kötü kokmaya başlıyor. Örtüleri kaldırıyoruz, şiltesi dışkı içinde.

Bir köylüden saman buluyoruz, bir tane bebeklere giydirilen naylon don ve bebek bezleri satın alıyoruz.

Anneanne'yi kaldırıp soyuyoruz, küvetimizde yıkıyoruz, yatağını temizliyoruz. O kadar zayıf ki bebek donu tam oluyor. Bezini günde birkaç defa değiştiriyoruz.

Bir hafta kadar sonra, Anneanne ellerini oynatmaya başlıyor. Bir sabah da bizi küfürlerle karşılıyor: "İtoğlu itler! Bir ta-

vuk pişirin! Sebze pürenizle eski gücüme nasıl kavuşabilirim? Keçi sütü de isterim! Ben hastayken işleri sermediniz umarım!"

"Hayır, Anneanne, sermedik."

"Kalkmama yardım edin reziller!"

"Anneanne kalkmamanız lazım, doktor söyledi."

"Doktor, doktor! Aptal herif! Ömrümün sonuna kadar felçli kalacakmışım ha? Ben nasıl felçli kalacakmışım, gösteririm ona."

Kaldırıp mutfağa taşıyoruz, oturmasına yardım ediyoruz. Tavuk pişince yemeğini kendi kendine yiyor. Bitirince, "Ne bekliyorsunuz? Bana sağlam bir baston yapın tembeller, haydi acele edin, her şey yerli yerinde mi bakmak istiyorum" diyor.

Ormana koşuyoruz, gözümüze bir dal kestirip Anneanne'nin cüssesine göre bir baston yapıyoruz. Bastonu kaptığı gibi bize saldırıyor: "Hele her şey yerli yerinde olmasın, görürsünüz!"

Bahçeye çıkıyor. Uzaktan izliyoruz. Tuvalete gidiyor ve kendi kendine söylendiğini duyuyoruz: "Don giydirmişler! Nereden de akıllarına gelmiş! Deli bunlar, deli!"

Eve döndüğünde tuvalete gidiyoruz, don ile bezlerini deliğe atmış.

Anneanne'nin Hazinesi

Bir akşam Anneanne: "Kapıları pencereleri iyice kapatın. Sizinle konuşmak istiyorum, duyan olmasın."

"Buradan kimse geçmez ki, Anneanne."

"Sınır muhafızları her yerde dolaşıyor, biliyorsunuz. Kapıları da dinlerler. Bana kalemle kâğıt getirin."

"Ne yazacaksınız?"

"Laf dinleyin, soru sormayın!" diye bağırıyor.

Kapıları, pencereleri kapatıp kâğıtla kalem getiriyoruz. Masanın diğer ucunda oturan Anneanne kâğıda bir şeyler çiziyor. Alçak sesle: "İşte hazinemin yeri."

Kâğıdı bize uzatıyor. Bir dikdörtgen, bir haç ve haçın altına da bir yuvarlak çizmiş.

"Anladınız mı?"

"Evet, anladık Anneanne, ama zaten önceden biliyorduk."

"Ne, neyi önceden biliyordunuz?"

Alçak sesle, "Hazinenizin Dedemizin mezarının başındaki haçın altında olduğunu" diye cevap veriyoruz.

Anneanne bir an sustuktan sonra: "Tahmin etmeliydim. Çoktan beri mi biliyorsunuz?"

"Çok uzun zamandan beri Anneanne. Dedemizin mezarına özen gösterdiğinizi gördüğümüzden beri."

Anneanne derin derin soluk alıyor. "Kızmak bir işe yaramaz. Zaten her şey sizin için. Artık akıllandınız. Hazineyi ne yapacağınızı bilirsiniz."

"Şimdilik pek bir şey yapamayız."

"Doğru. Haklısınız. Beklemelisiniz. Bekleyebilir misiniz?"

Üçümüz birlikte bir süre susuyoruz, sonra Anneanne,:"Daha bitmedi. Şunu aklınıza iyice sokun: Bir kriz daha geçirirsem, ne banyonuzu ne külotunuzu ne de bezlerinizi isterim."

Yerinden kalkıp raftaki kavanozları karıştırıyor. Mavi küçük bir şişeyle geri geliyor. "Saçma sapan ilaçlarınızın yerine, bu şişenin tamamını sütüme boşaltırsınız."

Cevap vermiyoruz. "Anladınız mı, itoğlu itler?" diye bağırıyor.

Cevap vermiyoruz. "Otopsiden korkuyorsunuz, değil mi encikler? Otopsi olmayacak. Yaşlı bir kadın ikinci kez kriz geçirip öldüğünde kimse öküz altında buzağı aramaz."

"Otopsiden korkmuyoruz Anneanne. Yalnızca bir kez daha iyileşebileceğinizi düşünüyoruz."

"Hayır. İyileşemem. Biliyorum. En kısa yoldan bu işi halletmeli."

Susuyoruz. Anneanne ağlamaya başlıyor. "Siz felcin ne olduğunu biliyor musunuz? Her şeyi görmek, işitmek ama kıpırdayamamaktır. Bu küçük iyiliği de yapmazsanız, adisiniz, koynumda beslediğim yılanlarsınız."

"Ağlamayın Anneanne. Yaparız, gerçekten istiyorsanız, yaparız."

Babamız

Babamız geldiğinde üçümüz de mutfaktayız, dışarıda yağmur yağdığı için mutfakta çalışıyoruz.

Babamız kapının önünde duruyor, kollarını kavuşturmuş bacakları aralık. "Karım nerede?" diye soruyor.

Anneanne sırıtıyor: "Şu işe bakın! Gerçekten bir kocası varmış."

Babamız: "Evet, ben kızınızın kocasıyım. İşte oğullarım."

Bize bakarak, "Çok büyümüşsünüz. Ama değişmemişsiniz." diyor.

Anneanne: "Kızım, karınız yani, bu çocukları bana emanet etti."

Babamız: "Başka birine emanet etseydi keşke. Nerede? Yurtdışına gittiğini söylediler? Doğru mu?"

Anneanne: "Eski hikâye bu. Şimdiye kadar neredeydiniz?"

Babamız: "Savaş esiriydim. Şimdi de karımı bulmak istiyorum. Benden bir şeyler saklamaya çalışmayın ihtiyar cadı."

Anneanne: "Çocuklarınız için yaptıklarımdan sonra ne güzel teşekkür ediyorsunuz."

Babamız bağırarak, "Umurumda bile değil. Karım nerede?" diye soruyor.

Anneanne: "Umurunuzda değil öyle mi? Çocuklarınızı ve beni umursamıyorsunuz. Öyleyse ben de karınızın nerede olduğunu göstereyim."

Anneanne bahçeye çıkıyor, biz de peşinden. Bastonuyla, Annemizin mezarına diktiğimiz çiçekleri işaret ediyor.

"İşte! Karınız burada. Toprağın altında."

Babamız, "Öldü mü? Nasıl? Ne zaman?" diye soruyor.

Anneanne: "Öldü. Havan mermisi isabet etti. Savaşın bitiminden birkaç gün önce."

Babamız: "İnsanları önünüze gelen yere gömemezsiniz, yasaktır bu!"

Anneanne: "Onu öldüğü yere gömdük. Herhangi bir yere değil. Burası benim bahçem. Çocukken onun da bahçesiydi."

Babamız ıslak çiçeklere bakıyor: "Onu görmek istiyorum."

Anneanne: "Yapmayın. Ölüler rahatsız edilmez."

Babamız: "Zaten onu mezarlığa gömmemiz gerek. Yasa böyle. Bana bir kürek getirin."

Anneanne omuz silkiyor. "Şuna bir kürek getirin."

Yağmurun altında, babamızın küçük çiçek tarhımızı bozuşunu, toprağı kazışını izliyoruz. Örtülere ulaştığında örtüleri kaldırıyor: Büyük bir iskelet, göğsünde de küçük bir iskelet daha.

Babamız, "Üzerindeki o şey de ne?" diye soruyor.

"Bebek. Küçük kız kardeşimiz."

Anneanne: "Ölüleri rahat bırakın, demiştim size. Gelin mutfağa da yıkanın."

Babamız cevap vermiyor. İskeletlere bakıyor. Yüzü yağmurdan, terden, gözyaşlarından ıpıslak. Güçlükle çukurdan çıkıp arkasına bakmadan gidiyor, elleri giysileri çamur içinde.

Anneanne'ye, "Ne yapalım?" diye soruyoruz.

"Çukuru kapatmamız lazım. Zaten başka ne yapabiliriz ki?"

"Siz içeri girin, üşümeyin Anneanne, biz ilgileniriz."

İçeriye giriyor.

Bir çarşaf bulup iskeletleri tavan arasına taşıyoruz, kemikleri samanların üzerine yayıp kurumaya bırakıyoruz. Sonra aşağıya inip boş çukuru kapatıyoruz.

Daha sonra, aylar ayı, bebek ile Annemizin kafataslarını, kemiklerini parlatıp cilalıyoruz, sonra da kemikleri tellerle birleştirip iskeletleri kuruyoruz. İşimiz bitince Annemizin iskeletini tavan arasındaki bir kirişe, bebeğin iskeletini de onun boynuna asıyoruz.

Babamız Geri Geliyor

Babamızı ancak yıllar sonra tekrar göreceğiz.

Bu arada Anneanne'ye yeni bir kriz gelince, kendi istediği gibi ölmesine yardım ettik. Dedemizle aynı mezara gömülü şimdi. Mezarı açmadan önce, hazineyi çıkarıp penceremizin önündeki sıranın altına, tüfeğin, mermilerin, el bombalarının yanına sakladık.

Babamız bir gece çıkageliyor, "Anneanneniz nerede?" diye soruyor.

"Öldü."

"Yalnız mı yaşıyorsunuz? Başınızın çaresine bakabiliyor musunuz?"

"Hem de çok iyi bakıyoruz Baba."

"Buraya gizlice geldim. Bana yardım etmelisiniz."

"Yıllardır sizden haber alamadık."

Tırnaklarını gösteriyor. Hepsi kökünden sökülmüş.

"Hapisten çıktım. Çok işkence gördüm."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Bir hiç yüzünden. Politik bakımdan tehlikeli biriyim. İşimi yapamıyorum. Sürekli gözetim altındayım. Her gün evimi arıyorlar. Artık bu ülkede yaşamam mümkün değil."

"Sınırı mı geçmek istiyorsunuz?" diye soruyoruz.

"Evet, siz burada yaşıyorsunuz, biliyorsunuzdur..."

"Evet, biliyoruz, tanıyoruz bölgeyi. Sınırı aşmak imkânsız."

Babamız bir an susup ellerini inceledikten sonra, "Zayıf bir nokta olmalı. Sınırı aşmanın muhakkak bir yolu olmalı."

"Hayatınızı tehlikeye atarsanız, olabilir."

"Burada kalmaktansa ölmeyi yeğlerim."

"Önce koşulları dinleyin, sonra karar verirsiniz Baba."

"Sizi dinliyorum."

"İlk güçlük, gözetleme kulesindekilere ve devriyelere görünmeden ilk dikenli tellere kadar ulaşabilmek. Bu mümkün. Devriyelerin geçiş saatlerini ve gözetleme kulelerinin yerlerini biliyoruz. Engel, bir buçuk metre yüksekliğinde ve bir metre genişliğinde. İki tahta lazım. Biri tırmanmak için, biri de engelin üzerinde durabilmek için. Dengenizi kaybedip düşerseniz tellere takılırsınız, bir daha kurtulamazsınız."

Babamız: "Dengemi kaybetmem."

Devam ediyoruz: "Yedi metre sonra ikinci bir engel daha var, onu da geçmek için tahtaları tekrar kullanmak lazım."

"Çocuk oyuncağı."

"Evet, ama iki engel arasındaki alan mayınlı."

Babamızın rengi kaçıyor. "Öyleyse imkânsız."

"Hayır. Şans meselesi. Mayınlar zikzak şeklinde, 'w' şeklinde yerleştirilmiş. Dümdüz yürünürse yalnızca bir tek mayına basma riski var. Büyük adımlarla ilerlemek koşuluyla, yedide bir ihtimalle o mayına basmamak mümkün."

Babamız bir an düşünüyor.

"Bu riski göze alırım."

"O halde size yardım edeceğiz. İlk engele kadar sizinle geleceğiz."

"Anlaştık. Teşekkür ederim. Bu arada, yiyecek bir şey var mı?"

Ona ekmek ile keçi peyniri ikram ediyoruz. Yanında da Anneanne'nin eski bağının üzümlerinden yapılma şarap. Bardağına, Anneanne'nin bitkilerden ustalıkla hazırladığı uyku ilacından birkaç damla damlatıyoruz.

Babamızı yatak odamıza götürdükten sonra, "İyi geceler Baba. İyi uykular. Sizi yarın uyandırırız" diyoruz.

Mutfağa gidip köşe sedire yatıyoruz.

Ayrılış

Ertesi sabah çok erken uyanıyoruz. Babamızın uyuduğundan emin oluyoruz. Dört tahtayı hazırlıyoruz.

Anneanne'nin hazinesini çıkarıyoruz: Altın ve gümüş paralar, çok sayıda mücevher. Büyük bir bölümünü bez bir torbaya dolduruyoruz. Ne olur ne olmaz, devriyeye rastlarız diye birer tane el bombası alıyoruz. Devriyeleri öldürmek bize vakit kazandırabilir.

Sınır boyuna bir keşif yürüyüşü yapıp elverişli bir nokta bulmaya çalışıyoruz, buluyoruz da: İki gözetleme kulesinin ortasında kör bir nokta. Burada bir ağacın altına bez torbayla tahtaları gizliyoruz.

Eve dönüp yemek yiyoruz. Sonra da Babamızın kahvaltısını götürüyoruz. Uyanması için epey sarsıyoruz. Gözlerini ovuşturup, "Uzun süredir böyle rahat uyumamıştım" diyor.

Tepsiyi dizlerinin üzerine koyuyoruz.

"Ziyafete bak! Süt, kahve, yumurta, jambon, tereyağı, reçel! Büyük Şehir'de bunları bulmak mümkün değil. Siz nereden buluyorsunuz?"

"Çalışıyoruz. Yiyin Baba. Gitmeden önce bir daha yemek yemeye fırsatınız olmayacak."

"Bu gece mi?"

"Hemen şimdi. Siz hazır olduğunuz zaman."

"Siz delirdiniz mi? Bu boktan sınırı gün ortasında geçmem! Bizi görürler."

"Bizim de görmemiz lazım, Baba. Yalnızca aptallar sınırı geceleri geçmeye kalkışır. Geceleri nöbetçi sayısı dört katına çıkıyor, projektörler de çevreyi durmadan tarıyor. Buna karşılık, sabah on bire doğru denetim hafifliyor. Sınır muhafızları kimsenin bu saatte sınırı aşmaya kalkışacak kadar delirmediğini düşünüyorlar."

"Kesinlikle haklısınız. Size güveniyorum."

"İzin verirseniz siz yemek yerken ceplerinizi karıştırmak istiyoruz."

"Ceplerimi mi? Neden?"

"Eğer başınıza bir şey gelirse Babamız olduğunuz bilinmemeli, yoksa bizi suç ortaklığıyla itham ederler."

"Her şeyi düşünüyorsunuz."

"Güvenliğimiz açısından düşünmek zorundayız."

Giysilerini karıştırıyoruz. Belgeleri, kimliğini, adres defterini, tren biletini, faturaları ve Annemizin resmini alıyoruz. Resmin dışındaki her şeyi fırında yakıyoruz.

On birde yola çıkıyoruz. İkimizin de elinde birer tahta.

Babamızın elleri boş. Mümkün olduğunca hiç ses çıkarmadan bizi izlemesini istiyoruz ondan.

Sınıra yaklaştık. Babamıza büyük ağacın arkasına yatıp kıpırdamamasını söylüyoruz.

Az sonra önümüzden devriyeye çıkmış iki asker geçiyor. Konuşmalarını duyuyoruz: "Ne yemek var acaba?"

"Her zamanki bok."

"Bok var, bok var. Dün çok kötüydü ama arada bir iyi şeyler de çıkıyor."

"İyi mi? Annemin çorbasından içmiş olsaydın böyle konuşmazdın."

"Annenin çorbasından hiç içmedim. Benim annem hiç olmadı. Her zaman boktan yemekler yedim. Orduda en azından arada bir iyi yemek yediğim oluyor."

Devriyeler uzaklaşıyor.

"Haydi Baba, sonraki devriyelerin gelmesine yirmi dakika var."

Babamız tahtaları koltuğunun altına alıp ilerliyor, tahtalardan birini dikenli tele dayayıp tırmanıyor.

Ağacın arkasına yüzükoyun yatıyoruz, kulaklarımızı ellerimizle tıkayıp ağzımızı açıyoruz.

Bir patlama.

Çanta ve diğer iki tahtayla dikenli tellere kadar koşuyoruz.

Babamız ikinci engelin dibinde yatıyor.

Evet, sınırı aşmanın bir yolu var: Birini önden göndermek.

Birimiz elinde torba, ayak izlerine basarak, sonra da babamızın hareketsiz bedenini çiğneyip öbür ülkeye geçiyor.

Kalan, Anneanne'nin evine geri dönüyor.

KANIT

1

Lucas, Anneanne'nin evine dönünce, bahçe kapısının yanına, çalılıkların gölgesine uzanıyor. Bekliyor. Sınır gözetleme binasının önünde askeri bir araç duruyor. İçinden askerler iniyor ve yere kamuflaj torbasına sarılı bir ceset bırakıyorlar. Bir çavuş binadan çıkıyor ve askerlere işaret ediyor, onlar da torbayı açıyorlar. Çavuş ıslık çalıyor. "Kimlik tespiti kolay olmayacak! Kahrolası sınırı geçmek için deli olmak lazım, hem de güpegündüz!"

Bir asker: "İnsanların bunun imkânsız olduğunu bilmeleri gerekir."

Bir başka asker: "Buralılar biliyor. Başka yerlerden gelenler bu işe kalkıyor."

Çavuş: "Haydi, her neyse, karşıdaki aptalı görmeye gidelim. Belki bir şeyler biliyordur."

Lucas eve giriyor. Mutfaktaki köşe sedirine oturuyor. Ekmek kesip masanın üzerine bir şişe şarap ile keçi peyniri koyuyor. Kapı çalınıyor. Çavuş ile bir asker içeriye giriyor.

Lucas: "Sizi bekliyordum. Oturun. Şarap ve peynir buyurun."

Asker: "Memnuniyetle."

Peynir ve ekmek alıyor. Lucas şarap koyuyor.

Çavuş: "Bizi bekliyor muydunuz? Neden?"

"Patlamayı duydum. Her patlamadan sonra mutlaka gelip bana birini görüp görmediğimi sorarlar."

"Hiç kimseyi görmediniz mi?"

"Hayır."

"Her zamanki gibi."

"Evet, her zamanki gibi. Kimse sınırı geçmeden önce gelip bana niyetini söylemiyor."

Çavuş gülüyor. O da şarap ve peynir alıyor.

"Buralarda ya da ormanda dolaşan birini görmüş olabilirsiniz."

"Hiç kimseyi görmedim."

"Birini görseydiniz söyler miydiniz?"

"Söyleyeceğimi söylesem bana inanmazdınız ki!"

Çavuş gene gülüyor. "Size neden aptal dediklerini merak ediyorum bazen."

"Ben de merak ediyorum. Sinirsel bir rahatsızlığım var, hepsi bu; çocukluğumdan kalma ruhsal bir travma, savaştan kalma."

Asker, "Neymiş? Ne diyor?" diye soruyor.

Lucas: "Bombardımanlar nedeniyle kafam biraz rahatsız. Çocukken başıma gelmiş."

Çavuş: "Peyniriniz çok lezzetli. Teşekkürler. Bizimle gelin."

Lucas peşlerinden gidiyor. Çavuş cesedi göstererek, "Bu adamı tanıyor musunuz?" diye soruyor.

Lucas babasının parçalanmış bedenine bakıyor. "Yüzü tanınmaz halde."

Çavuş, "İnsan birini giysilerinden, ayakkabılarından, ellerinden ya da saçlarından da tanıyabilir."

Lucas: "Tek söyleyebileceğim şu: Bizim Şehir'den değil. Giysileri burada yaşayanların giysilerine benzemiyor. Bu yörede kimse böyle şık giyinmez."

Çavuş: "Teşekkürler. Bunları biz de biliyorduk. Aptal değiliz. Sizden öğrenmek istediğim, onu daha önce görüp görmediğinizdi."

"Hayır görmedim. Hiçbir yerde. Ama tırnakları sökülmüş. Hapis yatmış olmalı."

Çavuş: "Bizim hapishanelerimizde işkence yoktur. İşin ilginç yanı ceplerinin tümüyle boş olması. Bir fotoğraf, bir anahtar, bir cüzdan bile yok. Ama sınır bölgesini geçebilmek için kimliği ya da geçiş belgesi olmalıydı yanında."

Lucas: "Belki hepsini ormana atmıştır."

"Ben de öyle düşündüm. Kimliğinin anlaşılmasını istemiyordu herhalde. Kimi korumayı amaçlıyordu acaba? Ormanda mantar veya başka şeyler toplarken bir şey bulursanız, bize getirirsiniz, değil mi Lucas?"

"Bana güvenebilirsiniz çavuş."

Lucas bahçedeki sıraya oturup başını evin beyaz duvarına yaslıyor. Güneş gözlerini kamaştırıyor. Gözlerini kapatıyor. "Şimdi nasıl davranmalı?"

"Aynı eskiden olduğu gibi. Sabahları uyanmaya, akşamları yatmaya ve yaşamak için gerekli olan şeyleri yapmaya devam etmen gerek."

"Uzun sürecek."

"Belki bütün bir ömür."

Hayvan sesleri Lucas'ı uyandırıyor. Kalkıp hayvanlara bakmaya gidiyor. Domuzlara, tavuklara, tavşanlara yemlerini veriyor. Dere boyundan keçileri toplayıp geri getiriyor, sağıyor. Sütü mutfağa taşıyor. Köşe sedirine oturuyor ve akşam oluncaya dek yerinden kıpırdamıyor. Akşam olunca kalkıp evden çıkıyor, bahçeyi suluyor. Dolunay. Mutfağa dönünce biraz şarap içip peynir yiyor. Camdan dışarıya uzanıp kusuyor. Masayı topluyor. Anneanne'nin odasına girip oda havalansın diye pencereyi açıyor. Tuvalet masasının önüne oturup aynada kendisine bakıyor. Daha sonra Lucas odasının kapısını açıyor. Büyük yatağa bakıyor. Kapıyı kapatıp şehre gidiyor.

Sokaklar ıssız. Lucas hızlı hızlı yürüyor. Açık bir pencerenin önünde duruyor. Bir mutfak. Bir aile akşam yemeğini yiyor. Masada bir anne ve üç çocuk. İkisi erkek biri kız. Patates çorbası içiyorlar. Babaları orada değil. İşinde, hapiste veya bir kampta olabilir. Belki de savaştan geri dönmemiştir.

Lucas gürültülü meyhanelerin önünden geçiyor, bir zamanlar buralarda armonika çalardı. İçeri girmiyor, yoluna devam ediyor. Şatonun aydınlatması olmayan sokağına, sonra da dar, karanlık mezarlık yoluna sapıyor. Anneanne'nin ve Büyükbaba'nın mezarının önünde duruyor.

Anneanne geçen yıl ikinci bir beyin kanamasından sonra öldü.

Büyükbaba öleli çok oluyor. Şehirdekiler karısı tarafından zehirlendiğini anlatır.

Lucas'ın babası bugün sınırı geçmek isterken öldü, Lucas onun mezarının yerini hiç öğrenemeyecek.

Lucas evine dönüyor. Bir ip yardımıyla tavan arasına tırmanıyor. Yukarıda bir döşek, eski bir asker battaniyesi ve bir sandık duruyor. Lucas sandığı açıyor, büyük bir okul defterini çıkarıp birkaç cümle yazıyor içine. Defteri kapatıp döşeğe uzanıyor.

Başının üzerinde, pencereden giren ay ışığı; kirişte anneyle bebeğin iskeleti sallanıyor.

Lucas'ın Annesi ile küçük kız kardeşi, bundan beş yıl önce bir havan mermisiyle, savaşın bitiminden birkaç gün önce, burada, Anneanne'nin bahçesinde ölmüşlerdi.

Lucas bahçedeki sıraya oturuyor. Gözleri kapalı. Tek atlı bir araba evin önünde duruyor. Gürültü Lucas'ı uyandırıyor. Bahçıvan Joseph bahçeden içeriye giriyor. Lucas ona bakıyor. "Ne istiyorsun Joseph?"

"Ne mi istiyorum? Bugün pazar vardı. Sizi yediye kadar bekledim."

Lucas: "Özür dilerim Joseph. Hangi günde olduğumuzu unutmuşum. İsterseniz hemen malları yükleyebiliriz.

"Dalga mı geçiyorsunuz? Saat öğlenin ikisi oldu. Mal yüklemeye değil, mallarınızı hâlâ satmamı isteyip istemediğinizi öğrenmeye geldim. İstemiyorsanız bana söyleyin. Benim için fark etmez. İşiniz görülsün diye yapıyorum zaten."

"Biliyorum Joseph. Ama bugün pazar olduğunu unutmuşum, hepsi bu."

"Yalnızca bugün unutmadınız. Geçen hafta da, ondan önceki hafta da unutmuştunuz."

Lucas: "Üç hafta oldu mu? Farkında değilim."

Joseph başını iki yana sallayarak, "İyi değilsiniz galiba? Üç haftadır meyve ve sebzelerinizi ne yapıyorsunuz?"

"Hiç. Ama bahçeyi her gün suladım sanırım."

"Sanıyorsunuz, öyle mi? Gidip bakalım."

Joseph evin arkasındaki sebze bahçesine doğru gidiyor, Lucas da peşinden. Bahçıvan sebze tarhlarına eğilip basıyor kalayı:

"Allah kahretsin! Her şeyi çürütmüşsünüz! Şu yerlerdeki domateslere, kartlaşmış fasulyelere, sararan hıyarlara, kararmış çileklere bakın! Delirdiniz mi? Böylesine iyi ürünler ziyan edilir mi? Sizi asmalı ya da kurşuna dizmeli! Bezelyelerinizi ve fasulyelerinizi bu yıl mahvettiniz. Elmalarla erikler kurtarılabilir. Bana bir kova getirin."

Lucas bir kova getiriyor. Joseph otların üzerindeki elmalarla erikleri topluyor. Joseph Lucas'a: "Bir başka kova alın, çürüyenlerin hepsini toplayın. Belki domuzlarınız yer. Tanrım! Hayvanlarınız!"

Joseph kümese doğru seğirtiyor. Lucas da peşinden. Joseph yüzünü silerek, "Neyse, ölmemişler. Bana bir tırmık verin de ortalığı temizleyeyim. Nasıl oldu da hayvanlara yem vermeyi unutmadınız?" diye soruyor.

"Kendilerini unutturmuyorlar. Karınları acıkır acıkmaz bağırmaya başlıyorlar."

Joseph: saatlerce çalışıyor. Lucas emirlerine uyarak ona yardım ediyor.

Güneş batarken mutfağa giriyorlar.

Joseph, "Ömrümde böyle koku duyduysam Allah belamı versin! Böyle kokan da ne?"

Çevresine bakınıyor, ağzına kadar dolu bir kovada keçi sütünü görüyor.

"Süt bozulmuş. Götürün şunu, dereye dökün."

Lucas itaat ediyor. Geri döndüğünde Joseph mutfağı havalandırıp yerleri temizlemiş bile. Lucas mahzene inip bir şişe şarap ve domuz yağıyla geri geliyor.

Joseph: "Bunu ekmekle yemek lazım."

"Ekmek yok."

Joseph hiç sesini çıkarmadan arabasına gidip bir somun getiriyor.

"İşte. Pazardan sonra aldım. Artık evde ekmek yapmıyoruz."

Joseph yiyip içiyor.

"Siz içmiyor musunuz? Yemiyorsunuz da! Neyiniz var Lucas?" diye soruyor.

"Yorgunum. Yemek yiyemiyorum."

"Renginiz solgun, bir deri bir kemik kalmışsınız!"

"Önemi yok. Geçer."

Joseph: "Kafanız karışık galiba. Bir şeylerin yolunda gitmediğini anlamıştım zaten. Kız meselesi mi?"

"Hayır kız meselesi değil."

Joseph göz kırparak, "Gençleri bilirim, sizin gibi yakışıklı bir delikanlının bir kız yüzünden kendini salıvermesi beni üzer" diyor.

"Kız yüzünden değil."

"Neden o zaman?"

"Bilmiyorum."

"Bilmiyor musunuz? O halde bir doktora görünmeniz lazım."

"Benim için üzülmeyin Joseph, düzeleceğim."

"Düzelecekmiş. Bahçesini ihmal ediyor, sütü bozuyor, yemek yemiyor, içmiyor, böyle yaşamayı sürdüreceğini sanıyor."

Lucas cevap vermiyor.

Joseph giderken, "Dinleyin Lucas! Pazar günlerini unutmamanız için bir saat erken uyanacağım. Sonra gelip sizi uyandıracağım, satılık meyveleri, sebzeleri ve hayvanları birlikte yükleyeceğiz. Olur mu?" diye soruyor.

"Tamam, olur, teşekkürler Joseph."

Lucas, Joseph'e bir şişe şarap daha verip arabasına kadar yolcu ediyor.

Joseph atını kamçılarken, "Dikkatli olun Lucas! Aşk kimi zaman öldürücüdür" diye bağırıyor.

Lucas bahçedeki sıraya oturuyor. Gözleri kapalı. Gözlerini açınca kiraz ağacının dallarının birinde sallanan küçük bir kız görüyor.

Lucas, "Burada ne arıyorsun? Kimsin sen?" diye soruyor.

Küçük kız yere atlayıp örgülerinin ucundaki kurdeleleri çekiştiriyor.

"Léonie Teyze sizin Papaz'a gitmenizi istiyor. Papaz yapayalnız. Lénoie Teyze artık çalışamıyor, evde yatıyor, yerinden kalmıyor, çok yaşlı. Annemin Papaz Efendi'ye gitmeye vakti yok çünkü fabrikada çalışıyor, babam da öyle.

Lucas: "Anlıyorum. Kaç yaşındasın sen?"

"Pek iyi bilmiyorum. Geçen doğum günümde beş yaşındaydım, ama kıştı o zaman. Şimdi sonbahar. Çok geç doğmamış olsaydım okula gidebilirdim."

"Sonbahar mı?"

Küçük kız gülüyor. "Bilmiyor muydunuz? İki gün önce sonbahar geldi, insan hava çok sıcak olduğu için yaz zannetse bile sonbahar artık."

"Ne çok şey biliyorsun sen!"

"Evet. Benden büyük bir ağabeyim var, bana her şeyi o öğretiyor. Adı Simon."

"Senin adın ne peki?"

"Agnès."

"Güzel bir isim."

"Lucas da güzel. Sizin Lucas olduğunuzu biliyorum çünkü teyzem, 'Git sınır muhafızlarının orada oturan Lucas'ı çağır' dedi bana."

"Muhafızlar durdurmadılar mı seni?"

"Beni görmediler. Arkadan dolaştım."

Lucas: "Senin gibi bir kız kardeşim olsun isterdim."

"Yok mu?"

"Yok. Olsaydı ona bir salıncak kurardım. Sana bir salıncak kurmamı ister misin?"

Agnès: "Evde salıncağım var benim. Ama başka şeylerin üzerinde sallanmayı daha çok seviyorum. Eğlenceli oluyor."

Zıplayıp kiraz ağacının büyük dalını yakalıyor ve gülerek sallanıyor.

Lucas, "Sen hiç üzülmez misin?" diye soruyor.

"Hayır, hep bir şeyler beni avutur."

Yere atlıyor. "Papaz'ın evine bir an önce gitmelisiniz. Teyzem bana dün ve ondan önceki gün söylemişti ama her seferinde unuttum. Bana kızacak."

Lucas: "Merak etme. Bu akşam uğrarım."

"Tamam, o zaman ben gidiyorum."

"Biraz daha kal. Müzik dinlemeyi sever misin?"

"Ne tür müzik?"

"Görürsün. Gel."

Lucas küçük kızı kucaklıyor, odasına girince büyük yatağın üzerine oturtuyor, eski gramofona bir plak koyuyor. Yatağın yanında, yerde, başı kollarının üzerinde, müzik dinliyor.

Agnès, "Ağlıyor musun?" diye soruyor.

Lucas başını iki yana sallıyor.

Agnès, "Korkuyorum. Bu müziği sevmedim."

Lucas küçük kızın bacaklarından birini tutup sıkıyor. Kız, "Canımı acıtıyorsun! Bırak beni!" diye bağırıyor.

Lucas parmaklarını gevşetiyor.

Plak bitince Lucas öbür yüzünü çevirmek için kalkıyor. Küçük kız gitmiş. Lucas güneş batıncaya kadar müzik dinliyor.

Lucas, akşam bir sepete sebze, patates, yumurta, peynir dolduruyor. Bir tavuk kesip temizliyor, süt ve bir şişe şarap da alıyor yanına.

Papaz'ın evinin kapısını çalıyor, açan olmuyor. Açık duran servis kapısından girip sepeti mutfağa bırakıyor. Odanın kapısına vurup içeriye giriyor.

İhtiyar, zayıf ve uzun boylu Papaz masasının başında oturuyor. Mum ışığında tek başına satranç oynuyor.

Lucas masanın yanına bir iskemle çekip ihtiyarın karşısına oturuyor. "Beni bağışlayın efendim."

Papaz: "Size olan borçlarımı yavaş yavaş ödeyeceğim Lucas."

Lucas: "Uzun zamandır size uğramıyor muyum?"

"Yaz başından beri. Hatırlamıyor musunuz?"

"Hayır. Sizi kim doyurdu bunca zamandır?"

"Léonie her gün biraz çorba getirdi bana. Fakat birkaç gündür hastaymış."

Lucas: "Sizden özür dilerim."

"Özür mü? Neden? Size olan borcumu aylardır ödeyemedim. Artık param da kalmadı. Devlet işleri kiliseden ayrıldı, işimin karşılığında para almıyorum. İnananların sadakalarıyla yaşamak zorundayım. Ama insanlar kiliseden çıkarken görülmekten korkuyorlar. Birkaç fakir yaşlı kadından başka kimse kalmadı."

Lucas: "Bana olan borcunuzdan dolayı gelmemezlik etmedim. Durum daha da kötü."

"Nasıl daha da kötü?"

Lucas başını önüne eğiyor. "Sizi tümüyle unuttum. Bahçemi, pazarı, sütü, peyniri de unuttum. Yemek yemeyi bile unuttum. Aylarca tavan arasıda uyudum; odama girmekten korkuyordum. Léonie'nin yeğeni küçük kız bugün uğrayınca girmeye cesaret edebildim. Bana, size olan görevimi de o hatırlattı."

"Bana karşı bir göreviniz yok. Malınızı satıyorsunuz, bu satıştan da para alıyorsunuz. Size para veremediğim için bana mal vermemeniz de çok doğal."

"Size bir kez daha söylüyorum, para yüzünden değil. Anlayın beni!"

"Anlatın. Sizi dinliyorum."

"Yaşamaya nasıl devam edeceğimi bilmiyorum."

Papaz yerinden kalkıp Lucas'ın yüzünü ellerinin arasına alıyor. "Size ne oldu yavrum?"

Lucas başını iki yana sallayarak: "Daha fazlasını söyleyemem. Tıpkı bir hastalık gibi."

"Anlıyorum. Bir tür ruhsal rahatsızlık. Yaşınızdan ve derin yalnızlığınızdan kaynaklanıyor belki."

Lucas, "Belki. Yemek hazırlayayım da birlikte yiyelim. Ben de çok uzun zamandır bir şey yemedim. Ne zaman yemek yemeğe kalksam kusuyorum. Sizinle birlikte yiyebilirim belki."

Mutfağa gidip ateşi yakıyor, tavuğu sebzelerle birlikte ateşe koyuyor. Sofrayı kurup şarabı açıyor.

Papaz mutfağa giriyor. "Tekrar ediyorum Lucas, size artık para veremem."

"Ama gene de yemek yemelisiniz."

"Evet ama bu ziyafete gerek yoktu. Biraz patates ya da mısır bana yeter."

Lucas: "Size ne getirirsem yiyeceksiniz, artık paradan da söz etmeyeceğiz."

"Kabul edemem."

"Vermek kabul etmekten daha kolaydır, değil mi? Gurur günahtır, efendim."

Sessizce yemek yiyorlar. Şarap içiyorlar. Lucas kusmuyor. Yemekten sonra Lucas bulaşıkları yıkıyor. Papaz odasına dönüyor. Lucas işini bitirince Papaz'ın yanına gidiyor. "Artık ben gideyim."

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Sokaklarda yürüyeceğim."

"Size satranç oynamayı öğretebilirim."

Lucas: "İlgimi çekeceğini sanmıyorum. Karmaşık bir oyun, üstelik çok konsantrasyon gerektiriyor."

"Deneyelim."

Papaz oyunu açıklıyor. Bir parti oynuyorlar. Lucas kazanıyor. Papaz, "Satranç oynamayı nereden öğrendiniz?" diye soruyor.

"Kitaplardan. Ama gerçek anlamda ilk kez oynuyorum."

"Gene oynamaya gelir misiniz?"

Lucas her akşam geliyor. Papaz gelişme gösteriyor, partiler daha ilginç bir hal alıyor, her seferinde Lucas kazansa bile.

Lucas artık odasında uyuyor, büyük yatakta. Pazar günlerini unutmuyor, sütü bozmuyor. Hayvanlarla, bahçeyle, ev işleriyle ilgileniyor. Ormana gidip mantar ve kuru dal topluyor. Yeniden balık tutmaya başlıyor.

Lucas çocukluğunda balıkları eliyle ya da oltayla yakalardı. Artık yeni bir yöntem geliştiriyor, derenin akıntısının tersine bir havuz oluşturuyor, balıklar buraya girince bir daha dışarı çıkamıyorlar. Lucas canı taze balık yemek istediğinde balıkları ağla yakalayabiliyor.

Akşamları Papaz'la birlikte yemek yiyor, birkaç parti satranç oynadıktan sonra şehrin sokaklarında yürümeye başlıyor.

Bir gece, yolunun üstündeki ilk meyhaneye giriyor. Burası eskiden, savaş sırasında bile iyi bir yerdi. Artık karanlık bir yer, neredeyse bomboş.

Yorgun ve çirkin bir kadın tezgâhın arkasından bağırıyor: "Ne kadar?"

"Üç."

Lucas kırmızı şarap ve sigara külüyle lekelenmiş bir masaya oturuyor. Kadın Lucas'a üç desilitre yörenin şarabından getiriyor. Parayı da hemen alıyor.

Lucas şarabını bitirince kalkıp dışarıya çıkıyor, Merkez Meydanı'na kadar gidiyor, kırtasiye malzemeleri de satan bir

kitabevinin önünde durup uzun uzun vitrini seyrediyor: Okul defterleri, kurşun kalemler, silgiler ve birkaç kitap.

Lucas karşıdaki meyhaneye giriyor.

Burada birkaç kişi var ama ilkinden de pis. Yerler talaşla kaplı.

Lucas kapının yanındaki masaya oturuyor, çünkü en havadar yer orası.

Uzun bir masayı sınır muhafızları işgal etmiş. Yanlarında iki kız var. Şarkı söylüyorlar.

Üstü başı lime lime bir ihtiyar Lucas'ın masasına oturuyor, "Sen bir şey çalardın, değil mi?"

Lucas, "Bir yarımlık, iki de bardak" diye sesleniyor.

İhtiyar adam: "Bana içki ısmarlayasın diye söylemedim. Sadece çalmanı isterim. Eskiden olduğu gibi."

"Eskisi gibi çalamıyorum."

"Seni anlıyorum. Ama gene de çal. Hoşuma gider."

Lucas şarap koyuyor: "İç."

Cebinden armonikasını çıkarıp hüzünlü bir şarkı, bir aşk ve ayrılık şarkısı çalmaya başlıyor.

Sınır muhafızları ve kızlar şarkıya katılıyorlar.

Kızlardan biri Lucas'ın yanına gelip oturuyor, saçlarını okşuyor. "Şuna bakın ne de sevimli."

Lucas şarkıyı kesip yerinden kalkıyor.

Kız gülüyor. "Seni küçük yabani!"

Dışarıda yağmur yağıyor. Lucas üçüncü bir meyhaneye girip gene üç desilitrelik şarap istiyor. Çalmaya başladığı zaman bakışlar ona çevriliyor, sonra gene kadehlere dönüyor. Burada insanlar içiyorlar ama birbirleriyle konuşmuyorlar.

İriyarı, güçlü, bir bacağı kesilmiş bir adam ansızın salonun ortasına gelip çıplak ampulün altında duruyor ve koltuk değneklerine dayanarak yasak şarkılardan birini söylemeye başlıyor.

Lucas da armonikayla ona eşlik ediyor.

Diğer müşteriler kadehlerini hızla bitirip birer ikişer meyhaneden çıkıyor.

Şarkının son iki dizesini söylerken adamın gözlerinden yaşlar süzülüyor,

"Bu halk çoktan ödedi
geçmişin ve geleceğin cezasını."

Lucas ertesi gün kırtasiye malzemeleri de satan kitabevine gidiyor. Üç kurşun kalem, bir tomar kareli kâğıt ve kalın bir defter seçiyor. Kasanın önüne geldiği zaman solgun, aşırı şişman kitapçı ona, "Sizi görmeyeli çok oldu. Burada değil miydiniz?" diye soruyor.

"Buradaydım, sadece çok işim vardı."

"Kâğıt tüketiminiz çok etkileyici. Kimi zaman bunları ne yaptığınızı soruyorum kendime."

Lucas: "Boş kâğıtları doldurmayı severim. Oyalanıyorum."

"Dağlar kadar kâğıt birikmiş olmalı."

"Çok ziyankârımdır. İşe yaramaz kâğıtlarla ateş yakıyorum."

Kitapçı: "Ne yazık ki, sizin kadar düzenli müşterim yok. İşler kesat. Savaştan önce iyiydi. Burada çok sayıda okul vardı. Yüksek okullar, kolejler, yatılı okullar. Akşamları öğrenciler sokaklarda dolaşıp eğlenirlerdi. Bir konservatuvar da vardı, her hafta konserler, tiyatro gösterileri olurdu. Şimdi sokaklara bakın. Yalnızca çocuklar ve ihtiyarlar var. Birkaç işçi, birkaç bağcı. Bu şehirde genç kalmadı. Bütün okullar ülkenin iç kesimlerine taşındı, ilkokul hariç. Öğrenim görmeyen gençler bile başka yerlere, canlı şehirlere gidiyor. Bizim şehrimiz boş, ölü. Sınır bölgesi, kapatılmış, unutulmuş. Şehir sakinlerinin hepsini sima olarak tanırsınız. Hep aynı simalar. Buraya hiçbir yabancı giremez."

Lucas: "Sınır muhafızları var, onlar genç."

"Evet, zavallılar. Kışlalara kapatılmışlar, geceleri kol geziyorlar. Halkla kaynaşmasınlar diye her altı ayda bir değiştiriliyorlar. Bu şehrin nüfusu on bin, ayrıca üç bin yabancı asker ve bizden iki bin sınır muhafızı. Savaştan önce beş bin öğrenci ve yazları gelen turistler vardı. Turistler hem ülkenin iç kesimlerinden hem sınırın öbür yanından gelirlerdi."

Lucas: "Sınır açık mıydı?"

"Elbette. Oranın köylüleri mallarını satmaya buraya gelir, gençler oranın bayramlarına katılırlardı. Tren diğer ülkenin en

büyük şehrine kadar giderdi. Şimdi bizim şehir son durak. Vagonları terk edin! Kimliklerinizi çıkarın!"

Lucas: "Özgürce gidilip gelinebiliyor muydu? Yurtdışına seyahat ediliyor muydu?"

"Tabii. Siz bunları hiç görmediniz. Şimdi kimliğinizi göstermeden bir tek adım bile atamıyorsunuz. Sınır bölgesi için de özel izin lazım."

"Eğer yoksa?"

"Olsa iyi olur."

"Benim yok."

"Kaç yaşındasınız?"

"On beş."

"İzin belgesi alsanız iyi olur. Çocukların bile okullarından aldıkları kimlik belgeleri var. Şehirden ayrılıp tekrar geri döndüğünüzde ne yapıyorsunuz?"

"Ben şehirden hiç ayrılmam."

"Hiç mi? Burada bulamadığınız bir şeyi almak için komşu şehre gittiğiniz olmuyor mu hiç?"

"Olmuyor. Bundan altı yıl önce annem beni buraya getirdiğinden beri bu şehirden hiç ayrılmadım."

Kitapçı: "Başınızı derde girmesini istemiyorsanız bir kimlik belgesi edinin. Belediyeye gidip durumunuzu anlatın. Zorluk çıkarırlarsa Peter N.'yi sorun. Ona beni Victor gönderdi dersiniz. Peter'le hemşeriyiz. O da Kuzeyli. Partide önemli bir görevi var."

Lucas: "Çok iyisiniz. Ama kimlik belgesi almakta neden zorluk çekeyim?"

"Orası hiç belli olmaz."

Lucas şatonun yakınındaki büyük binaya giriyor. Cephesinde bayraklar dalgalanıyor binanın. Siyah üzerine altın yaldızlı harflerle büroları gösteren yazılar:

"Devrimci Parti Politbürosu"
"Devrimci Parti Sekreterliği"
"Devrimci Gençlik Birliği"
"Devrimci Kadınlar Birliği"
"Devrimci Sendikalar Federasyonu"

Kapının diğer yanında basit gri bir plaketin üzerinde kırmızı harflerle, "Belediye İşleri Birinci Kat" yazıyor.

Lucas birinci kata çıkıp üzerinde "Kimlik Belgeleri" yazılı buzlu cama vuruyor.

Üzerinde gri renkli iş gömleği olan bir adam sürme pencereyi açıp sesini çıkarmadan Lucas'a bakıyor.

Lucas: "İyi günler efendim. Kimlik kartı almak istiyordum."

"Kimlik kartınızı yenilemek mi istiyorsunuz? Sizinkinin tarihi mi geçti?

"Hayır bayım. Kimlik kartım yok. Hiç de olmadı. Kimliğimin olması gerektiğini söylediler bana."

Memur: "Kaç yaşındasınız?"

"On beş."

"Bu durumda kimlik kartınız olmalı tabii. Bana öğrenci kimliğinizi verin."

Lucas: "Öğrenci kimliğim yok. Herhangi bir kimlik kartım yok."

Memur: "Mümkün değil. Eğer ilkokulu bitirmediyseniz ilkokulunuzdan verilen kimliğiniz olmalı, ortaokul öğrencisiyseniz, ortaokulunuzdan verilen kimliğiniz olmalı, eğer çıraksanız, çıraklık belgeniz olmalı."

Lucas: "Kusura bakmayın. Hiçbiri yok. Ben hiç okula gitmedim."

"Nasıl yani? On dört yaşına kadar okula gitmek mecburidir."

"Geçirdiğim sarsıntı yüzünde okuldan muaf tutuldum."

"Ya şimdi? Şimdi ne yapıyorsunuz?"

"Bahçemin ürünleriyle geçiniyorum. Ayrıca akşamları meyhanelerde müzik çalıyorum."

Memur: "Ha sizsiniz. Adınız Lucas T., değil mi?"

"Evet."

"Kiminle yaşıyorsunuz?"

"Sınır yakınındaki Anneannemin evinde yaşıyorum. Yalnızım. Anneanne geçen yıl öldü."

Memur başını kaşıyarak: "Dinleyin, sizin durumunuz özel. Bu konuda bilgi almam lazım. Kendi başıma karar veremem. Birkaç gün sonra uğrayın."

Lucas: "Peter N. belki bu meseleyi halledebilir."
"Peter N. mi? Parti Sekreteri? Onu tanıyor musunuz?"
Memur telefona sarılıyor. Lucas ona, "Beni Mösyö Victor gönderdi" diyor.
Memur telefonu kapatıp bürosundan çıkıyor. "Gelin. Bir kat aşağı ineceğiz."
Üzerinde "Devrimci Parti Sekreterliği" yazan kapıyı çalıyor. İçeriye giriyorlar. Genç bir adam bir çalışma masasında oturuyor. Memur ona boş bir kart uzatıyor: "Kimlik kartı."
"Ben ilgilenirim. Bizi yalnız bırakın."
Memur çıkıyor, genç adam yerinden kalkıp Lucas'a elini uzatıyor. "Merhaba Lucas."
"Beni tanıyor musunuz?"
"Şehirde herkes sizi tanır. Size yardımcı olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Kartınızı dolduralım. Soyad, ad, adres, doğum tarihi. On beş yaşındasınız değil mi? Yaşınızdan büyük gösteriyorsunuz. Mesleğiniz? 'Müzisyen' yazalım mı?"
Lucas, "Bahçemi de işliyorum."
"Öyleyse 'bahçıvan' yazalım, daha ciddi olsun. Evet, saçlar, kumral; gözler, gri... Politik eğiliminiz?"
Lucas: "Orayı çizin."
"Evet. Ya şuraya ne yazmamı istersiniz? 'Yetkilinin yorumu' bölümüne."
"'Aptal' yazın yazabiliyorsanız. Bir sarsıntı geçirdim, normal sayılmam."
Genç adam gülüyor, "Normal sayılmaz mısınız? Buna kim inanır? Fakat haklısınız. Böyle bir yorum sizi pek çok zorluktan kurtarabilir. Askerlik görevi gibi. Şöyle yazıyorum öyleyse: 'Kronik ruhsal bozukluklar'. Uygun mu?"
Lucas: "Evet. Teşekkür ederim efendim."
"Bana Peter deyin."
"Teşekkürler Peter."
Peter Lucas'ın yanına gelip kimliğini uzatıyor. Diğer eliyle de yavaşça yanağına dokunuyor. Lucas gözlerini kapatıyor. Peter, Lucas'ın başını avuçlarının arasına alıp uzun uzun dudaklarından öpüyor. Bir kez daha Lucas'a bakıyor, sonra tekrar masasına oturuyor. "Özür dilerim Lucas. Güzelliğiniz beni altüst

etti. Çok dikkatli olmalıyım. Böyle şeyler Parti içinde hiç bağışlanmaz."

Lucas: "Hiç kimse bir şey bilmeyecek."

Peter: "Böyle bir kötü alışkanlık ömür boyu saklanamaz. Bu görevde uzun süre kalmayacağım. Askerden kaçtığım, sonra teslim olduğum ve Kurtarıcılarımızın muzaffer ordusuyla geri döndüğüm için bu göreve getirildim. Beni savaşa gönderdikleri zaman henüz öğrenciydim."

Lucas: "Kuşkuları dağıtmak için evlenmelisiniz ya da en azından bir metresiniz olmalı. Bir kadını baştan çıkartmanız hiç de zor olmaz. Yakışıklısınız. Hüzünlüsünüz de. Kadınlar hüzünlü erkekleri sever. Üstelik durumunuz da iyi."

Peter gülerek: "Kadınları baştan çıkarmak istemiyorum ki!"

Lucas: "Yine de, şöyle ya da böyle sevilebilecek kadınlar vardır belki."

"Bu yaşta ne kadar çok şey biliyorsunuz Lucas!"

"Bilmiyorum, yalnızca tahmin ediyorum."

Peter: "Herhangi bir şeye ihtiyacınız olursa bana uğrayın."

2

Yılın son günü. Kuzeyden gelen soğuk, toprağı sardı.

Lucas dereye iniyor. Papaz'a yılbaşı yemeği için balık götürecek.

Hava karardı bile. Lucas'ın yanında bir kazma ile bir fırtına feneri var. Yaptığı havuzu örten buzu kırarken bir çocuk ağlaması işitiyor. Feneri ağlama sesinin geldiği yöne çeviriyor.

Lucas'ın yıllar önce yaptığı köprünün üzerinde bir kadın oturmuş. Kadın bir örtüye sarınmış, derenin sürüklediği karlara ve buzlara bakıyor. Örtünün altında bir bebek ağlıyor.

Lucas kadına yaklaşıp, "Kimsin sen, burada ne arıyorsun?" diye soruyor.

Kadın cevap vermiyor. İri siyah gözleriyle fenerin ışığına bakıyor.

Lucas: "Gel!"

Lucas sağ koluyla kadına sarılıyor, yolu lambayla aydınlatarak onu eve götürüyor. Bebek hâlâ ağlıyor.

Mutfak sıcak. Kadın oturuyor. Memesini çıkarıyor, bebeği emzirmeye başlıyor. Lucas arkasını dönüp ocağa kalan sebze çorbasını koyuyor.

Bebek annesinin dizlerinin üzerinde uyuyor. Anne Lucas'a bakıyor: "Onu boğmak istedim. Ama yapamadım."

Lucas, "Benim boğmamı ister misin?" diye soruyor.

"Boğabilir misin?"

"Fareler, kediler, köpek yavruları boğdum."

"Ama bu çocuk, aynı şey değil."

"Onu boğmamı istiyor musun, istemiyor musun?"

"Hayır, artık olmaz. Çok geç."

Bir anlık sessizlikten sonra Lucas: "Burada boş bir oda var. Çocuğunla birlikte orada uyuyabilirsin."

Kadın başını kaldırıp siyah gözleriyle Lucas'a bakıyor: "Teşekkür ederim. Adım Yasmine."

Lucas Anneanne'nin yatak odasının kapısını açıyor. "Çocuğunu yatağın üzerine yatır. Kapıyı açık bırakalım ki oda ısınsın. Yemeğini yedikten sonra onun yanına yatarsın."

Yasmine çocuğu Anneanne'nin yatağının üzerine bırakıp mutfağa dönüyor.

Lucas, "Aç mısın?" diye soruyor.

"Dün akşamdan beri hiçbir şey yemedim."

Lucas bir tasa çorba koyuyor: "Ye, sonra git uyu. Yarın konuşuruz. Benim artık gitmem lazım."

Havuza gidip fileyle iki balık yakalıyor, oradan da Papaz'ın evine yollanıyor.

Her zaman olduğu gibi yemeği hazırlıyor, Papaz'la birlikte yiyor, bir parti satranç oynuyorlar. Lucas ilk kez yeniliyor.

Papaz Efendi kızıyor. "Bu akşam çok dalgınsınız Lucas. Basit hatalar yapıyorsunuz. Yeniden oynayalım, ama bu kez dikkatinizi verin."

Lucas: "Yorgunum. Ben gideyim."

"Gene meyhanelerde mi sürteceksiniz?"

"İstihbaratınız güçlü."

Papaz gülüyor. "Bir sürü yaşlı kadın görüyorum. Bana şehirde olup bitenleri anlatıyorlar. Haydi surat asmayın! Gidip eğlenin. Ne de olsa yılbaşı gecesi."

Lucas yerinden kalkarken, "Size iyi yıllar dilerim efendim" diyor.

Papaz da yerinden kalkıp elini Lucas'ın başının üzerine koyuyor. "Tanrı sizi kutsasın. Ruhunuzu huzura kavuştursun."

Lucas: "Hiçbir zaman huzura kavuşamayacağım."

"Dua edin, umudunuzu kesmeyin evladım."

Lucas sokakta yürüyor. Gürültülü meyhanelerin önünden geçiyor, durmuyor, adımlarını hızlandırıyor, hatta Anneanne'nin evine sapan küçük karanlık yola gelince koşmaya bile başlıyor.

Mutfak kapısını açıyor. Yasmine hâlâ köşedeki sedirde oturuyor. Kuzinenin kapağını açmış, ateşe bakıyor. Çorba dolu kâse masanın üzerinde duruyor, soğumuş.

Lucas Yasmine'in karşısına oturuyor. "Yememişsin."

"Aç değilim. Soğuktan donmuşum."

Lucas raftan içki şişesini alıp iki bardak dolduruyor.

"İç. İçini ısıtır."

Kendi de içiyor. Yasmine de. Tazeliyor. Sessizce içiyorlar. Uzaktan, şehirden gelen çan seslerini duyuyorlar.

Lucas: "Geceyarısı. Yeni bir yıl başlıyor."

Yasmine başını masaya dayayıp ağlıyor.

Lucas yerinden kalkıp Yasmine'in üzerindeki örtüyü alıyor. Uzun, siyah, parlak saçlarını okşuyor. Süt dolu memelerini de. Bluzunu açıyor, eğiliyor, süt emiyor.

Ertesi sabah Lucas mutfağa giriyor. Yasmine dizlerinde bebeğiyle sedirde.

Yasmine: "Bebeğimi yıkamak istiyorum. Sonra da gideriz."

"Nereye gideceksiniz?"

"Bilmiyorum. Olup bitenlerden sonra bu şehirde kalamam."

Lucas, "Ne oldu? Çocuk yüzünden mi? Bu şehirde senin durumunda başka anneler de var. Ailen seni ret mi etti? diye soruyor.

"Benim ailem yok. Annem ben doğarken ölmüş. Babam ve teyzemle birlikte yaşıyordum. Beni teyzem büyüttü. Babam savaştan dönünce onunla evlendi. Ama teyzemi sevmiyordu. Yalnız beni severdi."

Lucas: "Anlıyorum."

"Evet. Teyzem durumu fark edince bizi ihbar etti. Babam hapiste. Ben de doğuma kadar hastanede temizlik işleri yaptım. Hastaneden bu sabah çıktım, evimizin kapısını çaldım, teyzem açmadı. Bana içeriden sövüp saydı."

Lucas: "Senin hikâyeni biliyorum. Meyhanelerde anlatıyorlar."

"Evet, herkes bundan bahsediyor. Burası küçük bir şehir. Burada kalamam. Önce çocuğu boğup sonra sınırı geçmeyi düşünüyordum."

"Sınırı aşmak mümkün değil. Mayına basabilirsin."

"Ölmek umurumda değil."

"Kaç yaşındasın?"

"On sekiz."

"Ölmek için çok erken. Hayatını başka bir yerde yeniden kurabilirsin. Başka bir şehirde, daha sonra, çocuğun biraz büyüyünce. O zamana kadar da burada kalabilirsin."

"Ama şehirdeki insanlar..."

"İnsanlar dedikoduyu bırakırlar. Sonunda seslerini keserler. Onları görmek zorunda değilsin. Burası şehir değil, benim evim."

"Çocuğumla birlikte evinde kalabilir miyim?"

"Bu odada kalabilirsin, mutfağa girebilirsin, ama benim odama ve tavan arasına girmeniz kesinlikle yasak. Ayrıca hiç soru sormayacaksın."

Yasmine: "Sana soru sormayacağım ve rahatsız etmeyeceğim. Çocuğun da seni rahatsız etmemesini sağlayacağım. Yemek pişirip ortalığı temizlerim. Her işi bilirim. Teyzem fabrikada çalıştığı için evimizde işleri ben yapardım."

Lucas: "Su kaynıyor. Bebeği yıkayabilirsin."

Yasmine leğeni masanın üzerine koyup çocuğun üzerindekileri ve bezini çıkarıyor. Lucas kuzinenin kenarında bir havlu ısıtıyor. Yasmine çocuğu yıkarken onu seyrediyor.

Lucas: "Omzunda da bir sakatlık var."

"Evet. Bacaklarında da. Hastanede söylemişlerdi. Benim yüzümden. Hamileliğimi gizlemek için korse giymiştim. Sakat kalacak. Onu boğacak cesaretim olsaydı keşke."

Lucas havluya sarılı çocuğu kucağına alıp buruşuk küçük yüzüne bakıyor.

"Bu konuyu açma artık Yasmine."

Yasmine: "Mutsuz olacak."

"Sen de mutsuzsun ama sakat değilsin. Senden ya da herhangi birinden daha mutsuz olmayacak belki."

Yasmine çocuğu kucağın alırken gözleri doluyor: "Çok iyisin Lucas."

"Adımı nereden biliyorsun?"

"Şehirde seni herkes tanıyor. Deli olduğunu söylüyorlar ama ben inanmıyorum."

Lucas dışarıya çıkıp elinde tahtalarla geri geliyor, "Ona bir beşik yapacağım."

Yasmine çamaşır yıkayıp yemek hazırlıyor. Beşik hazır olunca çocuğu yatırıp sallıyorlar.

"Adı ne? Adını koydun mu?"

"Evet. Hastanede koydum, belediyeye kayıt yaptırmak gerekliydi. Adı Mathias. Babamın adı. Aklıma başka isim gelmedi."

"Onu bu kadar çok seviyordun demek."

"Tek varlığım oydu."

Lucas, akşam, meyhaneye uğramadan, Papaz'ın evinden doğru eve dönüyor. Kuzinede ateş yanıyor. Aralık kapıdan, Yasmine'in mırıldanarak şarkı söylediğini duyuyor. Lucas Anneanne'nin odasına giriyor. Yasmine, geceliğini giymiş, camın önünde çocuğu sallıyor. Lucas, "Neden yatmadın?" diye soruyor.

"Seni bekliyordum."

"Beklemene gerek yok. Genellikle çok geç gelirim."

Yasmine gülümsüyor. "Biliyorum. Meyhanelerde müzik çalıyorsun."

Lucas yaklaşıp, "Çocuk uyuyor mu?" diye soruyor.

"Çoktan. Ama onu sallamak hoşuma gidiyor."

"Mutfağa gidelim. Çocuk uyanmasın."

Mutfakta karşılıklı oturup içki içiyorlar. Daha sonra Lucas, "Ne zaman başladı? Babanla olan ilişkin?" diye soruyor.

"Hemen. O döner dönmez."

"Kaç yaşındaydın?"

"On iki."

"Irzına mı geçti?

Yasmine gülüyor. "Yo hayır! Irzıma geçmedi. Sadece yanıma yatıyordu, bana sımsıkı sarılıp öpüyordu, beni okşayıp ağlıyordu."

"O sırada teyzen neredeydi?"

"Fabrikada. Vardiya usulü çalıştığından geceleri babam benimle birlikte yatıyordu, benim yatağımda. Küçücük, penceresiz

bir odada, dar bir yatağım vardı. İkimiz o dar yatakta çok mutluyduk.

Lucas içki doldurup, "Devam et!" diyor.

"Büyüyordum. Babam göğüslerimi okşayarak 'Yakında kadın olacaksın, bir oğlana gideceksin' diyordu. Ben de, 'Hayır asla gitmeyeceğim' diyordum. Bir gece uykuluyken elini tutup bacaklarımın arasına koydum. Parmaklarını bastırdım ve ilk kez zevki tattım. Ertesi akşam bu inanılmaz yumuşaklıktaki zevki bana yeniden tattırmasını istedim. Babam ağlıyordu, yapmamamız gerektiğini, kötü bir şey olduğunu söylüyordu; ben ısrar ettim, ona yalvardım. Bunun üzerine organımın üzerine eğildi, yaladı, emdi, öptü; ilk seferine göre daha çok zevk aldım.

"Bir gece, üzerime yattı, organını bacaklarımın arasına soktu, 'Bacaklarını iyice sık, içine girmeme izin verme, sana kötülük yapmak istemem' dedi.

"Yıllarca böyle seviştik, ama bir gece direnemedim. Ona duyduğum istek çok büyüktü, bacaklarımı açtım, tümüyle açmışım, içime girdi."

Yasmine susup Lucas'a bakıyor. Siyah gözleri parlıyor, etli dudakları aralanıyor. Göğsünün tekini çıkarıp, "İster misin?" diye soruyor.

Lucas onu saçlarından tutup odaya sürüklüyor, Anneanne'nin yatağının üzerine devirip ensesinden ısırarak içine giriyor.

Sonraki geceler, Lucas meyhanelere geri dönüyor. Şehrin ıssız sokaklarındaki yürüyüşlerine yeniden başlıyor.

Eve dönünce doğrudan doğruya odasına gidiyor.

Sarhoş olduğu bir gece Anneanne'nin yatak odasının kapısını açıyor. Mutfağın ışığı odayı aydınlatıyor. Yasmine de çocuk da uyuyor.

Lucas soyunup Yasmine'in yatağına giriyor. Yasmine'in vücudu yanıyor, Lucas'ın vücudu buz gibi. Yasmine duvara dönük, Lucas onun sırtına dayanıp organını Yasmine'in bacaklarının arasına sokuyor.

Yasmine bacaklarını sıkarak inliyor: "Baba, ah baba!"

Lucas kulağına "Sık. Daha sık" diye fısıldıyor.

Yasmine debeleniyor, zor soluk alıyor. Lucas içine girince çığlık atıyor.

Lucas eliyle Yasmine'in ağzını kapatıyor ve yorganı çekiyor. "Sus, çocuğu uyandıracağız!"

Yasmine, Lucas'ın parmaklarını ısırıp başparmağını emiyor.

Bittiği zaman birkaç dakika daha yatakta kalıyorlar, sonra Lucas kalkıyor.

Yasmine ağlıyor.

Lucas odasına gidiyor.

Yaz geldi. Çocuk her yere girip çıkıyor. Anneanne'nin odasına, mutfağa, bahçeye. Emekliyor.

Kambur, eciş bücüş. Bacakları çok zayıf, kolları çok uzun, vücudu orantısız.

Lucas'ın da odasına giriyor. Lucas'a kapıyı açtırıncaya kadar küçük elleriyle yumrukluyor. Çocuk büyük yatağa tırmanıyor.

Lucas gramofona bir plak koyuyor, çocuk yatağın üzerinde sallanıyor.

Lucas başka bir plak koyunca çocuk örtülerin altına saklanıyor.

Lucas bir kâğıda tavşan, tavuk, domuz resmi çiziyor. Çocuk gülüp kâğıdı öpüyor.

Lucas fil ve zürafa resmi çiziyor, çocuk başını iki yana sallayıp kâğıdı yırtıyor.

Lucas çocuğa bir kum havuzu yapıyor, ona bir tırmık, bir kova ve bir küçük el arabası satın alıyor.

Salıncak kuruyor, bir sandıktan da tekerlikli bir araba yapıyor. Çocuğu içine oturtup gezdiriyor. Ona balıkları gösterip tavşan kafesine sokuyor. Çocuk tavşanları okşamaya çalışıyor, ama tavşanlar telaşla sağa sola koşuşuyorlar.

Çocuk ağlıyor.

Lucas şehre gidip bir oyuncak ayı satın alıyor.

Çocuk ayıya bakıyor, eline alıyor, "onunla konuşuyor", ayıyı sarsaklayıp Lucas'ın ayaklarının dibine atıyor.

Yasmine ayıyı alıp okşuyor. "Ayı çok cici. Bu çok iyi bir ayıcık."

Çocuk annesine bakıp başını mutfağın zeminine vurmaya başlıyor. Yasmine ayıyı yere koyuyor, çocuğu kucağına alıyor.

Çocuk bağırıyor, annesinin başını yumruklayıp karnını tekmeliyor. Yasmine çocuğu bırakıyor, çocuk da masanın altına girip akşama kadar çıkmıyor.

Lucas, akşam, Joseph'in dirgeninden kurtardığı bir kedi yavrusunu getiriyor eve. Yavru, mutfakta miyavlayıp tir tir titriyor.

Yasmine kedinin önüne bir tas süt koyuyor, kedi miyavlamayı sürdürüyor.

Yasmine kediyi çocuğun beşiğine yatırıyor.

Çocuk beşiğine tırmanıyor, kedinin yanına uzanıyor, ona sarılıyor. Kedi çırpınıp çocuğun elini yüzünü tırmalıyor.

Kedi, birkaç gün sonra önüne konan her şeyi yiyor; beşikte çocuğun ayaklarının dibinde uyuyor.

Lucas Joseph'ten yavru bir köpek bulmasını istiyor.

Bir gün Joseph uzun, kıvırcık tüylü kara bir köpek yavrusuyla çıkageliyor. Yasmine o esnada bahçede çamaşır asıyor, çocuk öğlen uykusuna yatmış. Yasmine Lucas'ın kapısına vurup bağırıyor: "Biri geldi!"

Sonra da Anneanne'nin odasına saklanıyor.

Lucas Joseph'i karşılıyor. Joseph: "İşte size söz verdiğim köpek. Büyük ovanın çoban köpeği. İyi bekçi olur."

Lucas: "Teşekkür ederim Joseph. Gelin bir kadeh şarap için."

Birlikte mutfağa girip şarap içiyorlar. Joseph: "Beni eşinizle tanıştırmayacak mısınız?"

"Yasmine benim karım değil. Gidecek yeri yoktu, onu evime aldım."

"Bütün şehir bu hikâyeyi biliyor. Çok güzel bir kız. Köpek yavrusunu onun çocuğu için istediniz sanırım.

"Evet, Yasmine'in çocuğu için."

Gitmeden önce Joseph: "Daha çok gençsiniz, bir eş ve bir çocuğa sahip olacak yaşta değilsiniz Lucas. Bu büyük sorumluluk."

Lucas: "Bu beni ilgilendirir."

Joseph gidince Yasmine evden dışarı çıkıyor; yavru köpek Lucas'ın kucağında.

"Mathias'a ne getirdi Joseph, bak."

Yasmine, "Beni gördü. Bir şey dedi mi?" diye soruyor.

"Evet. Seni çok güzel bulmuş. İnsanların bizim hakkımızda söyleyecekleri konusunda endişelenmen yersiz Yasmine. Bir gün benimle şehre gelip kendine giysi almalısın. Geldiğinden beri aynı elbiseyi giyiyorsun."

"Bu elbise bana yeter. Başkasını istemem. Şehre gitmeyeceğim."

Lucas: "Haydi gidip köpeği Mathias'a gösterelim."

Çocuk kediyle birlikte mutfakta, masanın altında.

Yasmine: "Mathi bak, bu senin. Hediye."

Lucas köpekle birlikte köşedeki sedire oturuyor, Mathias da kucağına tırmanıyor. Köpek çocuğun yüzünü yalıyor. Kedi köpeğe tıslayıp bahçeye kaçıyor.

Hava giderek soğuyor. Lucas Yasmine'e, "Mathias'ın kalın giysilere ihtiyacı var, senin de" diyor.

Yasmine, "Örgü örmeyi biliyorum. Bana yün ve birkaç çeşit şiş gerekli."

Lucas bir sepet dolusu yün yumağı ve değişik boylarda şiş satın alıyor. Yasmine kazaklar, çoraplar, atkılar, eldivenler, şapkalar örüyor. Artık yünlerle de çeşitli renklerde örtüler yapıyor. Lucas onu kutluyor.

Yasmine: "Dikiş dikmeyi de biliyorum. Evdeyken annemin eski dikiş makinesini kullanırdım."

"Gidip getirmemi ister misin?"

"Teyzemin evine gitmeye cesaret edebilir misin?"

Lucas el arabasıyla yola çıkıyor. Yasmine'in teyzesinin kapısını çalıyor. Genç bir kadın kapıyı açıyor. "Ne istiyorsunuz?"

"Yasmine'in dikiş makinesini almaya geldim."

Kadın: "Girin."

Lucas tertemiz bir mutfağa giriyor. Yasmine'in teyzesi onu inceliyor: "Demek o sizsiniz. Zavallı. Daha çocuksunuz.

Lucas, "On yedi yaşındayım."

"O da yakında on dokuzuna basacak. Nasıl?"

"İyi."

"Ya çocuk?"

"O da çok iyi."

Bir anlık sessizlikten sonra kadın: "Çocuk sakatmış duyduğuma göre. Tanrı'nın gazabı işte."

Lucas: "Dikiş makinesi nerede?"

Teyze dar, penceresiz bir odanın kapısını açıyor. "Ona ait olan her şey burada, alın götürün."

Bir dikiş makinesi ile hasır bir sepet. Lucas: "Başka bir şey yok muydu?"

"Yatağı vardı. Yaktım."

Lucas dikiş makinesi ile hasır sepeti arabaya taşıdıktan sonra: "Teşekkürler hanımefendi."

"Bir şey değil. Oh be, kurtuldum."

Sık sık yağmur yağıyor. Yasmine dikiş dikip örgü örüyor. Çocuk artık dışarıda oynayamıyor. Bütün gününü kediyle ve köpekle mutfaktaki masanın altında geçiriyor.

Çocuk birkaç kelime söylüyor, ama henüz yürüyemiyor. Lucas onu ayağa kaldırmak istediğinde çırpınıp emekleyerek kaçıyor, masanın altına sığınıyor.

Lucas kitabevine gidiyor. Büyük boş kâğıtlar, renkli kalemler ve resimli kitaplar alıyor.

Victor: "Evinizde çocuk mu var?" diye soruyor.

"Evet. Ama benim değil."

Victor, "O kadar çok öksüz var ki! Peter bana sizi sordu. Onu görmeye gitmelisiniz."

Lucas: "Çok meşgulüm."

"Anlıyorum. Çocuk olunca. Üstelik çok gençsiniz."

Lucas eve dönüyor. Mathias mutfak masanın altındaki halının üzerinde uyuyor. Lucas paketi çocuğun yanına bırakıyor. Odaya girip Yasmine'i boynundan öpüyor, Yasmine dikiş dikmeyi bırakıyor.

Çocuk resim yapıyor. Köpeğin resmini. Başka hayvanların da. Ağaçların, çiçeklerin, evin. Annesinin de...

Lucas, "Neden hiç benim resmimi yapmıyorsun?" diye soruyor.

Mathias başını iki yana sallayıp kitaplarıyla masanın altına saklanıyor.

Lucas Noel arifesinde ormana gidip bir çam ağacı kesiyor. Renkli cam küreler, mumlar satın alıyor. Yasmine'le birlikte Anneanne'nin odasında ağacı süslüyorlar. Ağacın altında hediyeler var: Yasmine'e kumaşlar ve bir çift bot, Lucas'a bir kazak, Mathias'a bir sallanan at ve kitaplar.

Yasmine fırında ördek yapıyor. Patates, lahana ve kuru fasulye haşlıyor. Kurabiyeler birkaç gün öncesinden pişirildi bile.

İlk yıldız gökyüzünde belirdiğinde Lucas ağaçtaki mumları yakıyor. Yasmine kucağında Mathias'la odaya giriyor.

Lucas: "Mathias gel hediyelerini al. Kitaplar ve at senin."

Çocuk: "Atı istiyorum. At güzel."

Ata binmek istiyor, başaramıyor. "At çok büyük. Lucas yaptı bunu. Lucas kötü. Mathi'ye çok büyük bir at yaptı" diye bağırıyor.

Mathias ağlıyor, başını odanın döşemesine vuruyor. Lucas onu kaldırıp sallıyor. "At büyük değil. Mathias küçük, çünkü ayağa kalkmak istemiyor. Hep dört ayak üzerinde, hayvanlar gibi! Sen hayvan değilsin!"

Çocuğu çenesinden tutup gözlerinin içine bakmaya zorluyor. Sertçe, "Eğer yürümek istemezsen, hiçbir zaman yürüyemezsin. Hiçbir zaman anladın mı?" diyor.

Çocuk haykırıyor, Yasmine onu Lucas'ın elinden alıyor. "Rahat bırak çocuğu, yakında yürüyecek!"

Mathias'ı atın sırtına oturtup sallıyor. Lucas: "Gitmem lazım. Çocuğu yatır. Beni bekle. Dışarıda fazla kalmayacağım."

Lucas mutfağa giriyor, kızarmış ördeği ikiye ayırıyor, birini tabağa koyup çevresini patates ve diğer sebzelerle süslüyor, bir örtüyle tabağı sarıyor. Lucas Papaz'ın evine vardığında yemek hâlâ sıcak.

Yemekleri bitince Lucas: "Efendim kusura bakmayın, eve dönmem gerekiyor, beni bekliyorlar."

Papaz, "Biliyorum evladım. Aslında bu akşam gelmene şaşırdım. Günahkâr bir kadınla ve onun günahının meyvesiyle birlikte günah içinde yaşadığını biliyorum. Azizlerimizden birinin adını taşımasına rağmen vaftiz bile edilmemiş o çocuk."

Lucas susuyor, Papaz: "En azında bu akşam on ikideki ayine katılın."

Lucas: "Çocuğu tek başına bırakamayız."
"Öyleyse sen yalnız gel."
"Bana sen diyorsunuz."
"Özür dilerim. Lucas. Öfkelendim. Sizi oğlum gibi severim, ruhunuz için endişeleniyorum."
Lucas: "Bana sen demeye devam edin efendim. Hoşuma gidiyor. Ama benim kiliseye hiç gitmediğimi biliyorsunuz."
Lucas eve dönüyor. Anneanne'nin evinde bütün ışıklar sönmüş. Kedi ile köpek mutfakta uyuyor, ördeğin kalan yarısı masanın üzerinde, el sürülmemiş halde duruyor.
Lucas odaya girmek istiyor. Kapı kilitli. Kapıya vuruyor. Yasmine cevap vermiyor.
Lucas şehre gidiyor. Pencerelerin ardında mumlar yanıyor. Meyhaneler kapalı. Lucas uzun süre sokaklarda dolaştıktan sonra kiliseye giriyor. Büyük kilise soğuk, neredeyse bomboş. Lucas kapının yanındaki duvara dayanıyor. Uzağında, karşısındaki köşede Papaz vaaz veriyor.
Bir el Lucas'ın omzuna dokunuyor. "Gelin Lucas, çıkalım" diyor Peter.
Dışarıda, "Burada ne yapıyorsunuz?" diye soruyor.
"Ya siz, Peter?"
"Sizi takip ettim. Victor'un evinden çıkmıştım ki sizi gördüm."
"Meyhaneler kapalı olduğunda kendimi bu şehirde kaybolmuş gibi hissediyorum."
"Ben her zaman öyleyim. Evinize dönmeden önce, gelin benim evimde biraz ısının."
Peter Merkez Meydanı'nda güzel bir evde oturuyor. Evinde rahat koltuklar var, duvarlarda kitap rafları, sıcak bir ev. Peter içki getiriyor.
"Bu şehirde Victor haricinde hiç dostum yok. O da kibar, bilgili birisi ama sıkıcı. Durmadan yakınıyor."
Lucas uyuyakalıyor. Şafakta uyandığı zaman Peter'i karşısında hâlâ uyanık, kendisini seyrederken buluyor.

Bir sonraki yaz çocuk ayağa kalkıyor. Köpeğin boynuna asılmış duruyor:

"Lucas! Bak! Bak!"

Lucas ona doğru koşuyor. Çocuk: "Mathi köpekten daha büyük. Mathi ayakta."

Köpek çekiliyor, çocuk düşüyor. Lucas onu kucağına alıyor, kollarıyla yukarı kaldırıp, "Mathias Lucas'tan daha büyük" diyor.

Çocuk gülüyor. Ertesi gün Lucas ona üç tekerlekli bir bisiklet alıyor.

Yasmine, "Oyuncaklara çok para harcıyorsun" diyor Lucas'a.

Lucas: "Bisiklet bacaklarının gelişmesine yardımcı olacak."

Sonbaharda çocuk yürüyebiliyor ama bariz bir aksamayla.

Bir sabah Lucas Yasmine'e: "Yemekten sonra çocuğu yıka, temiz pak giydir. Doktora götüreceğim."

"Doktora mı? Neden?"

"Topallıyor, görmüyor musun?"

Yasmine, "Yürümesi bile mucize" diye cevap veriyor.

Lucas: "Onun herkes gibi yürümesini istiyorum."

Yasmine'in gözleri yaşarıyor: "Ben onu olduğu gibi kabul ediyorum."

Çocuk yıkanıp giyindikten sonra Lucas elini tutuyor. "Uzun bir gezintiye çıkacağız Mathias. Yorulduğun zaman seni taşırım."

Yasmine, "Hastaneye şehrin içinden geçerek mi gideceksiniz?" diye soruyor.

"Elbette!"

"İnsanlar size bakacaklar. Teyzemle de karşılaşabilirsiniz."

Lucas cevap vermiyor.

Yasmine konuşmaya devam ediyor: "Onu alıkoymak isterlerse bırakmazsın, değil mi Lucas?"

"Soruya bak!" diyor Lucas.

Hastaneden dönünce "Haklıymışsın Yasmine" demekle yetiniyor.

Odasına kapanıp plaklarını dinliyor, Mathias kapısını çaldığı zaman açmıyor.

Akşam Yasmine çocuğu yatırırken Lucas Anneanne'nin odasına giriyor. Her akşam olduğu gibi, Mathias'ın beşiğinin yanına oturup masal anlatıyor. Masal bitince: "Yakında beşiğin sana küçük gelecek. Yeni bir yatak yapmam lazım."

Mathias: "Beşiği köpekle kediye veririz."
"Evet, beşiği onlara veririz. Bir de kitapların için sana bir raf yapacağım, ileride sana alacağım kitapları da koyarız."
Çocuk: "Bir masal daha anlat."
"Çalışmam lazım."
"Geceleri iş olmaz."
"Benim her zaman işim vardır. Çok para kazanmam lazım."
"Para ne işe yarar?"
"Bize, üçümüze gerekli olan şeyleri parayla satın alırız."
"Giysiler, ayakkabılar mı?"
"Evet. Ayrıca oyuncak, kitap ve plağı da."
"Oyuncaklar ve kitaplar güzel. Git, çalış."
Lucas, "Senin de uyuman lazım, büyüyemezsin yoksa."
Çocuk, "Büyümeyeceğimi biliyorsun. Doktor söyledi."
"Yanlış anlamışsın Mathias, büyüyeceksin. Diğer çocuklardan daha yavaş olacak bu, ama büyüyeceksin."
Çocuk, "Neden daha yavaş?" diye soruyor.
"Çünkü insanlar birbirlerinden farklıdır. Sen diğer çocuklardan daha kısa ama daha akıllı olacaksın. Boyun önemi yoktur, önemli olan zekâdır."
Lucas evden çıkıyor. Ama şehre gitmek yerine, dereye gidiyor, nemli toprağa oturup siyah çamurlu suya bakıyor.

3

"Bu çocuk kitaplarının hepsi aynı, içindeki hikâyelerin tümü saçma sapan. Dört yaşındaki bir çocuk için kabul edemez bir durum bu" diyor Lucas Victor'a.

Victor omuz silkiyor. "Ne zannediyorsunuz ki? Yetişkinler için olan kitaplar da aynı. Bakın. Rejimi göklere çıkaran birkaç roman. Ülkemizde yazar kalmamış gibi."

Lucas: "Evet, o romanları biliyorum. Basıldığı kâğıtları bile daha değerli. Nerede o eski kitaplar?"

"Yasaklandı. Kayboldu. Piyasadan toplatıldı. Belki kütüphanede bulabilirsiniz, kütüphane hâlâ yerindeyse tabii."

"Kütüphane mi var şehirde? Hiç duymamıştım, nerede?"

"Şatodan sonra soldaki ilk sokakta. Size sokağın adını söyleyemiyorum zira durmadan değişiyor. Bıkıp usanmadan sokakların adını değiştiriyorlar."

Lucas: "Bulurum."

Victor'un tarif ettiği sokak bomboş. Lucas bekliyor. Evlerin birinden yaşlı bir adam çıkıyor. Lucas ona "Kütüphanenin nerede olduğunu biliyor musunuz?" diye soruyor.

Yaşlı adam gri renk, eski, harap bir binayı gösteriyor. "Şurası. Ama yakında kapanacak sanırım. Taşınıyor sanki. Her hafta bir kamyon gelip kitapları götürüyor."

Lucas gri binaya giriyor. Uzun, loş bir koridorda ilerledikten sonra, üzerinde "Halk Kütüphanesi" yazan camlı kapıya varıyor.

Lucas kapıyı çalıyor. Bir kadın: "Girin!"

Lucas batmakta olan güneşin aydınlattığı geniş bir odaya giriyor. Kır saçlı bir kadın bir masada oturuyor. Gözlüklü. "Ne istediniz?" diye soruyor.

"Kitap almak istiyordum."

Kadın gözlüğünü çıkarıp Lucas'a bakıyor. "Kitap mı almak istiyorsunuz? Burada çalışmaya başladığımdan beri kimse kitap almaya gelmedi."

"Uzun süredir mi buradasınız?"

"İki yıldır. Burayı düzene sokmakla görevlendirildim. Kitapları tarayıp sakıncalı olanları ayırıyorum."

"Sonra ne oluyor? Onları ne yapıyorsunuz?"

"Kutulara dolduruyorum, sonra onları götürüp imha ediyorlar."

"Sakıncalı kitap çok mu?"

"Hemen hemen hepsi."

Lucas kitap dolu büyük kutulara bakıyor. "Ne kadar hüzün verici bir işiniz var."

Kadın, "Kitapları seviyor musunuz?" diye soruyor.

"Papaz'ın bütün kitaplarını okudum. Çok kitabı var ama hepsinin de ilginç olduğunu söyleyemem."

Kadın gülümseyerek, "Tahmin edebiliyorum" diyor.

"Piyasadaki kitapları da okudum. Onlar daha da beter."

Kadın yine gülümsüyor. "Ne tür kitaplar okumak isterdiniz?"

"Sakıncalı kitapları."

Kadın gözlüğünü takıp, "İmkânsız. Maalesef. Gidin buradan!" diyor.

Lucas yerinden kıpırdamıyor. Kadın tekrarlıyor: "Size gitmenizi söyledim."

Lucas: "Anneme benziyorsunuz."

"Daha gencim umarım."

"Hayır, annem öldüğü zaman sizden daha gençti."

Kadın: "Özür dilerim. Üzüldüm."

"Annemin saçları siyahtı. Sizin saçlarınız ağarmış, gözlük de takıyorsunuz."

Kadın yerinden kalkıyor. "Saat beş. Kapatıyorum."

Lucas, sokakta: "Size eşlik edeyim. Torbanızı bana verin. Çok ağır galiba."

Konuşmadan yürüyorlar. Kadın gara yakın bir evin önünde duruyor. "Burada oturuyorum. Teşekkürler. Adınız ne?"

"Lucas."

"Teşekkürler Lucas."

Kadın torbasını alıyor. Lucas, "İçinde ne var?" diye soruyor.

"Kömür."

Ertesi akşam Lucas gene kütüphaneye gidiyor. Kır saçlı kadın masanın başında. Lucas: "Dün bana kitap vermeyi unuttunuz."

"Size bunun mümkün olmadığını söyledim."

Lucas büyük kutulardan birinden bir kitap çekiyor. "Bir tanesini almama izin verin. Bunu mesela."

Kadın yüksek sesle, "Kitabın adına bile bakmadınız. Yerine koyun ve hemen gidin!" diyor.

Lucas kitabı yerine bırakıyor. "Kızmayın. Kitap almayacağım. Kapatmanızı bekleyeceğim."

"Hiçbir şey beklemeyeceksiniz! Çıkın buradan, pis küçük provokatör! Sizin yaşınızda biri, utanın!"

Kadın hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlıyor. "Beni izlemeyi, denetlemeyi, benden kuşkulanmayı ne zaman bırakacaklar?"

Lucas kütüphaneden çıkıyor, karşıdaki binanın merdivenlerine oturup bekliyor. Saat beşi biraz geçe kadın dışarıya çıkıyor, yüzünde bir gülümseme. "Özür dilerim. Öyle korktum ki. Hep korkuyorum. Herkesten."

Lucas: "Sizden kitap istemeyeceğim artık. Tekrar gelmemin tek nedeni Anneme olan benzerliğiniz."

Lucas cebinden bir fotoğraf çıkarıyor "Bakın."

Kadın fotoğrafa bakıyor, "Hiçbir benzerlik göremiyorum. Anneniz genç, güzel, zarif."

Lucas, "Neden alçak topuklu ayakkabılar, soluk renk elbiseler giyiyorsunuz? Neden yaşlı bir kadın gibi giyiniyorsunuz?" diye soruyor.

Kadın: "Ben otuz beş yaşındayım."

"Bu fotoğrafta annem de o yaştaydı. En azından saçlarınızı boyatabilirsiniz."

"Saçlarım bir gecede kırlaştı. Kocamı vatana ihanet suçundan astıkları gece. Bundan üç yıl önce."

Kadın torbasını Lucas'a uzatıyor. "Eve kadar benimle gelin."

Evin önüne geldiklerinde Lucas, "İçeri girebilir miyim?" diye soruyor.

"Evime gelen olmaz."

"Neden?"

"Bu şehirde hiç kimseyi tanımıyorum."

"Beni tanıyorsunuz artık."

Kadın gülümsüyor. "Peki, gelin bakalım Lucas."

Lucas, mutfakta: "Adınızı hâlâ bilmiyorum. Size 'hanımefendi' diye hitap etmek de istemiyorum."

"Adım Clara. Torbayı odaya taşıyıp kömürleri fırının yanına boşaltabilirsiniz. Ben çay demliyorum."

Lucas kömür parçalarını tahta bir kutuya boşaltıyor. Pencereye yaklaşıyor, terkedilmiş bir bahçe, daha gerisinde yabani otların bürüdüğü tren yolu görünüyor.

Clara odaya giriyor. "Şeker almayı unutmuşum."

Tepsiyi masanın üzerine koyup Lucas'ın yanına geliyor, "Burası çok sakin, tren geçmiyor artık."

Lucas: "Güzel bir ev."

"Lojman. Vatandaşlıktan çıkarılan birilerinin eviymiş."

"Eşyalar da mı?"

"Bu odadakiler öyle. Diğer odadakiler benim. Yatağım, çalışma masam, kütüphanem."

Lucas, "Odanızı görebilir miyim?" diye soruyor.

"Belki başka bir sefer. Gelin çayınızı için."

Lucas acı çaydan biraz içtikten sonra: "Gitmem lazım. İşlerim var. Ama daha sonra tekrar gelebilirim."

Kadın: "Hayır gelmeyin. Fazla kömür harcamamak için erkenden yatıyorum."

Lucas eve döndüğü zaman Yasmine ile Mathias mutfaktalar. Yasmine: "Çocuk sen gelmeden yatmak istemedi. Hayvanların yemlerini verdim, keçileri sağdım."

Lucas Mathias'a bir masal anlatıp Papaz'ın evine gidiyor. Daha sonra da istasyonun yanındaki küçük eve varıyor. Işıklar sönük.

Lucas sokakta bekliyor. Clara kütüphaneden çıkıyor. Torbası yok. Lucas'a: "Beni her gün burada bekleyecek değilsiniz ya!"

"Neden? Rahatsız mı olursunuz?"

"Evet. Ayrıca hem komik hem gereksiz."

Lucas "Size eşlik etmek isterim."

"Elimde torbam yok. Zaten eve gitmiyorum. Alışveriş edeceğim."

Lucas, "Daha sonra, akşama doğru gelebilir miyim?" diye soruyor.

"Hayır."

"Neden? Bugün cuma. Yarın çalışmayacaksınız. Erken yatmak zorunda değilsiniz."

Clara: "Yeter artık! Benimle, yatma saatimle ilgilenmeyin! Yavru bir köpek gibi beni beklemekten ve izlemekten vazgeçin!"

"Sizi pazartesiye kadar görmeyecek miyim?"

Kadın iç geçirip başını iki yana sallıyor. "Ne pazartesi ne de başka bir gün. Beni rahatsız etmeyin Lucas, rica ederim. Hem derdiniz nedir sizin?"

Lucas: "Sizi görmek hoşuma gidiyor. Eski giysilerinize ve kır saçlarınıza rağmen."

"Küstah velet!"

Clara arkasını dönüp Merkez Meydanı'na doğru gidiyor. Lucas da peşinde.

Clara önce giysi satan bir mağazaya, sonra bir ayakkabıcıya giriyor. Lucas uzun süre bekliyor. Oradan çıktıktan sonra da bir bakkala gidiyor. Gar Sokağı'na saptığı zaman elleri kolları dolu. Lucas ona yetişiyor "Bırakın size yardım edeyim."

Clara hiç duraklamadan: "Israr etmeyin! Gidin şurdan! Bir daha sizi gözüm görmesin!

"Peki Clara, beni bir daha görmeyeceksiniz."

Lucas eve döndüğünde Yasmine ona, "Mathias yattı" diyor.

"Neden bu kadar erken?"

"Sanırım surat asıyor."

Lucas Anneanne'nin odasına giriyor. "Uyuyor musun Mathias?"

Çocuk cevap vermiyor. Lucas odadan çıkıyor. Yasmine, "Bu akşam geç mi geleceksin?" diye soruyor.

"Bugün cuma."

Yasmine, "Hayvanlar ve bahçeden yeterince gelir elde ediyoruz. Meyhanelerde çalışmayı bırakabilirsin Lucas. Kazandığın birkaç kuruş bütün gece yorulmana değmez."

Lucas cevap vermiyor. Akşam işlerini bitirip Papaz'ın evine gidiyor.

Papaz: "Uzun zamandır satranç oynamadık."

Lucas: "Şu sıralar çok meşgulüm."

Şehre gidip bir meyhaneye giriyor, armonika çalıyor, içiyor. Şehrin bütün meyhanelerinde içip Clara'nın evine gidiyor.

Mutfağın pencerelerinin kapalı perdelerinin arasından ışık sızıyor. Lucas civardaki evlerin çevresini dolaşıp demiryolunu izleyerek Clara'nın bahçesine giriyor. Burada perdeler daha ince, Lucas bir gün önce girdiği odada iki gölge seçiyor. Bir adam odanın içinde gidip geliyor, Clara fırına dayanmış. Adam ona yaklaşıyor, ondan uzaklaşıyor, gene yaklaşıyor. Konuşuyor. Lucas adamın sesini duyuyor ama söylediklerini anlamıyor.

İki gölge birbirine karışıyor. Uzun sürüyor. Sonra ayrılıyorlar. Yatak odasının ışığı yanıyor. Salonda kimse yok.

Lucas diğer pencereye gelince ışık sönüyor.

Lucas yeniden evin önüne geliyor. Karanlık bir yere saklanıp bekliyor.

Sabaha karşı bir adam Clara'nın evinden çıkıp hızlı adımlarla uzaklaşıyor. Lucas onu izliyor. Adam Merkez Meydanı'ndaki evlerden birine giriyor.

Lucas eve döndüğünde su içmek için mutfağa gidiyor. Yasmine Anneanne'nin odasından çıkıp, "Bütün gece seni bekledim. Saat sabahın altısı. Neredeydin?" diye soruyor.

"Dışarıdaydım."

"Bir terslik mi var Lucas?"

Yasmine yüzünü okşamak için elini uzatıyor. Lucas eli itip mutfaktan çıkıyor, odasına kapanıyor.

Lucas cumartesi akşamı meyhane meyhane geziyor. İnsanlar sarhoş ve cömert.

Lucas dumanların arasından ansızın *onu* görüyor. Kadın girişe yakın bir yere oturmuş, tek başına, kırmızı şarap içiyor. Lucas onun masasına oturuyor. "Clara! Burada ne arıyorsunuz?"

"Uyuyamadım. İnsan görmek istedim."

"Bu insanları mı?"

"Kim olursa. Evde yalnız kalamıyorum, her zaman yalnızım."

"Dün gece yalnız değildiniz."

Clara cevap vermiyor, kendine şarap koyuyor, içiyor. Lucas onun elinden kadehi alıyor. "Bu kadar yeter."

Clara gülüyor. "Hayır. Hiçbir zaman yetmez! İçmek, daha çok içmek istiyorum."

"Burada olmaz! Bunlarla değil!"

Lucas, Clara'nın bileğini sıkıyor. Clara ona bakıyor, mırıldanıyor: "Sizi arıyordum."

"Beni görmek istemiyordunuz."

Clara cevap vermiyor, başını çeviriyor.

Müşteriler müzik istiyor.

Lucas masanın üzerine birkaç bozukluk bırakıyor. "Gelin!"

Clara'nın koluna giriyor, kapıya doğru yöneliyorlar.

Arkalarından, kaba şakalar, gülüşmeler duyuluyor.

Dışarıda yağmur yağıyor. Clara tökezliyor, yüksek topuklarının üzerinde kayıyor. Lucas onu neredeyse taşımak zorunda kalıyor.

Clara odasına girince yatağına devriliyor, titremeye başlıyor. Lucas onun ayakkabılarını çıkarıp üzerini örtüyor. Öbür odaya gidiyor, iki odayı da ısıtan fırını yakıyor. Mutfakta çay pişirip iki fincan getiriyor. Clara: "Mutfak dolabında rom var."

Lucas romu getirip fincanlara koyuyor.

Clara: "İçki içecek yaşta değilsin."

Lucas: "Yirmi yaşındayım. İçki içmeyi on iki yaşındayken öğrendim."

Clara gözlerini yumuyor. "Neredeyse annen yaşındayım."

Sonra yeniden konuşmaya başlıyor: "Burada kal. Beni yalnız bırakma."

Lucas çalışma masasının sandalyesine oturuyor, odayı inceliyor. Odada yatağın dışında yalnızca çalışma masası ve küçük bir kitaplık var. Kitaplara bakıyor, hiçbiri ilgi çekici değil, Lucas hepsini biliyor.

Clara uyuyor. Bir kolu yataktan sarkıyor. Lucas bu kolu tutuyor. Önce elinin üstünü, sonra avucunun içini öpüyor. Yalayarak dirseğine kadar çıkıyor. Clara hareketsiz.

İçerisi artık sıcak. Lucas yorganı açıyor. Clara'nın vücudu onun önünde, siyah ve beyaz.

Lucas mutfaktayken Clara eteği ile kazağını çıkarmış. Şimdi Lucas onun siyah çoraplarını, siyah jartiyerini, sutyenini çıkarıyor. Yorganla üstünü örtüyor. Sonra kadının iç çamaşırlarını diğer odadaki fırında yakıyor. Bir koltuk çekip yatağın yanına yerleşiyor. Yerde bir kitap buluyor. Bakıyor kitaba. Eski, yıpranmış bir kitap, birinci sayfasında kütüphanenin damgası var. Lucas okuyor, saatler geçiyor.

Clara inlemeye başlıyor. Gözleri kapalı, yüzü ter içinde, yastığın üzerindeki başı bir sağa bir sola gidiyor, anlaşılmaz sözcükler mırıldanıyor.

Lucas mutfağa gidip bir bez ıslatıyor, Clara'nın alnına koyuyor. Anlaşılmaz sözcükler haykırışlara dönüşüyor.

Lucas onu uyandırmak için sarsıyor. Clara gözlerini açıyor. "Çalışma masamın çekmecesinde. Sakinleştirici var. Beyaz bir kutu."

Lucas ilacı buluyor, Clara fincanında kalan soğuk çayla iki hapı yutuyor. "Bir şey yok. Hep aynı kâbus."

Gözlerini kapatıyor. Soluğu düzelince Lucas gidiyor. Kitabı da alıyor.

Şehrin öbür ucundaki Anneanne'nin evine kadar, ıssız sokaklarda, yağmurun altında yürüyor.

Pazar öğleden sonra Lucas, Clara'nın evine dönüyor. Mutfak kapısını çalıyor.

Clara, "Kim o?" diye soruyor.

"Benim, Lucas!"

Clara kapıyı açıyor. Rengi kaçmış, üzerinde eski bir kırmızı sabahlık var.

"Ne istiyorsunuz?"

Lucas: "Geçiyordum. İyi olup olmadığınızı merak ettim."

"Kendimi çok iyi hissediyorum."

Kapıyı tutan eli titriyor.

Lucas: "Özür dilerim. Beni korkuttunuz."

"Neden? Benim için endişelenmenize gerek yok."

Lucas çok alçak sesle, "Clara rica ederim, bırakın içeriye gireyim" diyor.

Clara başını iki yana sallıyor. "Israr etmeyi çok iyi biliyorsunuz, Lucas. Girin bakalım, size kahve ikram edeyim."

Mutfakta oturup kahve içiyorlar.

Clara, "Dün gece ne oldu?" diye soruyor.

"Hatırlamıyor musunuz?"

"Hayır. Kocamın ölümünden beri tedavi görüyorum. Almam gereken ilaçların belleğim üzerinde kimi zaman çok olumsuz etkileri oluyor."

Lucas: "Sizi meyhaneden getirdim. İlaç alıyorsanız, içki içmekten kaçınmalısınız."

Clara elleriyle yüzünü kapatıyor. "Neler yaşadığımı tahmin edemezsiniz."

Lucas, "Ayrılığın acısını iyi bilirim."

"Annenizin ölümü."

"Yalnız o değil. Birlikte bir bütün oluşturduğumuz kardeşimin gidişi."

Clara başını kaldırıp Lucas'a bakıyor.

"Thomas'la ben de bir bütündük. 'Onlar' öldürdü. Sizin kardeşinizi de mi onlar öldürdü?"

"Hayır. O gitti. Sınırı geçti."

"Siz neden onunla gitmediniz?"

"Birinin burada kalıp bahçeyle, hayvanlarla, Anneanne'nin eviyle ilgilenmesi gerekiyordu. Ayrı ayrı yaşamayı da öğrenmeliydik. Yalnız başımıza."

Clara elini Lucas'ın elinin üzerine koyuyor. "Adı ne?"

"Claus."

"Geri gelecektir. Ama Thomas hiçbir zaman geri dönmeyecek."

Lucas kalkıyor. "Ateş yakmamı ister misiniz? Elleriniz buz gibi."

Clara: "Çok iyi olur. Ben de krep yapayım. Bugün hiçbir şey yemedim."

Lucas fırını temizliyor. Siyah iç çamaşırlarından hiç iz kalmamış. Ateşi yakıp mutfağa dönüyor. "Kömür kalmamış."

Clara: "Bodrumdan getiririm."

Eline bir sac kova alınca, "Bırakın ben getireyim" diyor Lucas.

"Hayır! Aşağıda ışık yok. Ben alışkınım."

Lucas salondaki bir koltuğa oturuyor, Clara'dan aldığı kitabı cebinden çıkarıyor. Okuyor.

Clara krepleri getiriyor.

Lucas, "Sevgiliniz kim?" diye soruyor.

"Beni mi izlediniz?"

Lucas: "Siyah iç çamaşırları, yüksek topuklu ayakkabıları onun için giyiyorsunuz. Saçlarınızı da boyatmalıydınız."

Clara: "Bütün bunlar sizi ilgilendirmez. Ne okuyorsunuz?"

Lucas kitabı ona uzatıyor. "Dün sizden ödünç aldım. Çok beğendim kitabı."

"Kitabı evinize götürmeye hakkınız yoktu. Onu kütüphaneye geri götürmek zorundayım."

Lucas: "Kızmayın, Clara. Özür dilerim."

Clara arkasını dönüyor. "İç çamaşırlarımı da mı ödünç aldınız?"

"Hayır, yaktım."

"Yaktınız mı? Ne hakla?"

Lucas kalkıyor. "Gitsem iyi olacak."

"Evet, gidin. Sizi bekliyorlar."

"Kimler."

"Bir kadın ile bir çocuk, öyle söylediler."

"Yasmine karım değil."

"Dört yıldır çocuğuyla sizin evinizde yaşıyor."

"Çocuk benden değil ama artık benim."

Lucas pazartesi kütüphanenin karşısında bekliyor. Hava kararıyor, Clara dışarı çıkmıyor. Lucas eski gri binaya giriyor, koridordan geçip camlı kapıyı çalıyor. Cevap yok, kapı kilitli.

Clara'nın evine kadar koşuyor. Kapıyı çalmadan mutfağa, oradan da salona giriyor. Yatak odasının kapısı aralık. Lucas, "Clara?" diye sesleniyor.

"Gelin, Lucas."

Lucas odaya giriyor. Clara yatakta. Lucas yatağın kenarına oturuyor. Clara'nın elini tutuyor, eli ateş gibi. Alnına dokunuyor. "Doktor çağırayım."

"Hayır, gerek yok. Üşütmüşüm yalnızca. Başım ve boğazım ağrıyor, hepsi bu."

"Ağrı kesiciniz ve ateş düşürücü ilacınız var mı?"

"Hayır yok. Yarın bakarız. Yalnızca ateş yakın, biraz da çay yapın."

Clara çayı içerken, "Geldiğiniz için teşekkürler, Lucas" diyor.

"Tekrar geleceğimi biliyordunuz."

"Umuyordum. İnsan yapayalnız olduğu zaman hastalanmak çok kütü."

Lucas: "Artık hiç yalnız kalmayacaksınız Clara."

Clara Lucas'ın elini yanağına bastırıyor. "Size kötü davrandım."

"Bana bir köpekmişim gibi davrandınız. Bunun önemi yok."

Clara'nın terden ıslanmış saçlarını okşuyor. "Uyumaya çalışın. İlaç almaya gidiyorum, hemen dönerim."

"Eczane çoktan kapanmıştır."

"Açtırırım."

Lucas Merkez Meydanı'na kadar koşuyor, şehrin tek eczacısının kapısını çalıyor. Birkaç kez daha çalıyor. Tahta kapının üzerindeki küçük bir pencere sonunda açılıyor. Eczacı, "Ne istiyorsunuz?" diye soruyor.

"Ateş düşürücü ve ağrı kesici istiyorum. Çok acil."

"Reçeteniz var mı?"

"Doktora gitmeye vaktim olmadı."

"Şaşırmadım. Ama, reçetesiz ilaç pahalıdır."

"Önemi yok."

Lucas cebinden kağıt para çıkarıyor, eczacı bir kutu ilaç getiriyor.

Lucas Anneanne'nin evine kadar koşuyor. Yasmine ile çocuk mutfakta. Yasmine: "Hayvanlara baktım."

"Sağ ol Yasmine. Bu akşam Papaz'ın yemeğini sen götürebilir misin? Benim acelem var."

"Papaz mı? Onu tanımıyorum. Onu görmek de istemiyorum."

"Sepeti mutfak kapısının önüne bırakıverirsin."

Yasmine susuyor, Lucas'a bakıyor. Lucas Mathias'a dönüyor. "Bu akşam sana masalını Yasmine anlatacak."

Çocuk: "Yasmine masal anlatmayı bilmiyor."

"Öyleyse sen ona anlat. Bana da güzel bir resim yap."

"Tamam, güzel bir resim."

Lucas Clara'nın evine dönüyor. Bir bardak suda iki ilaç eritip Clara'ya götürüyor.

"Bunu için."

Clara ilacı içiyor. Kısa süre sonra uykuya dalıyor.

Lucas cep feneriyle bodruma iniyor. Bir köşede küçük bir kömür yığını görüyor, duvar diplerinde de torbalar dizili. Bazılarının ağzı açık, bazıları iple bağlı. Lucas torbalardan birine bakıyor, içi patates dolu. Bir başkasının ağzını çözüyor, kömür parçaları. Torbayı ters çeviriyor, dört-beş kömür parçası ve yirmi kadar kitap dökülüyor yere. Lucas bir kitap seçip diğerlerini yeniden torbaya dolduruyor. Kitap ve kömür kovasıyla yukarıya çıkıyor.

Clara'nın yatağının yanına oturup okuyor.

Clara sabah, "Bütün gece burada mı kaldınız?" diye soruyor.

"Evet. Çok iyi uyudum."

Çay yapıyor, Clara'ya ilacını veriyor, ateş yakıyor. Clara'nın ateşine bakıyor, hâlâ ateşi var.

Lucas, "Yataktan çıkmayın. Öğlene dönerim. Ne yemek istersiniz?" diye soruyor.

"Acıkmadım. Hasta olduğumu Merkez Büro'ya uğrayıp haber verir misiniz?"

"Olur. Endişelenmeyin."

Lucas Merkez Büro'ya uğradıktan sonra eve dönüyor, bir tavuk kesiyor, sebzelerle birlikte haşlıyor. Öğlen Clara'ya tiritini götürüyor. Clara birazını içiyor.

Lucas ona, "Dün akşam kömür almak için bodruma indim. Kitapları gördüm. Torbanızda taşıdıklarınız bu kitaplar, değil mi?" diye soruyor.

"Evet 'onların' bu kitapları imha etmelerine dayanamıyorum."

"Kitapları okumama izin verir misiniz?"

"Dilediğinizi okuyun. Ama temkinli olun. Bu yüzden sürgüne gönderilebilirim."

"Biliyorum."

Akşama doğru Lucas eve dönüyor. Yılın bu mevsiminde bahçede yapılacak bir şey yok. Hayvanlarla ilgileniyor, sonra odasında plak dinliyor. Çocuk kapıyı çalıyor, Lucas onu içeriye alıyor.

Çocuk büyük yatağın üzerine oturuyor, "Yasmine neden ağlıyor?" diye soruyor.

"Ağlıyor mu?"

"Evet. Hep ağlıyor. Neden?"

"Neden ağladığını sana söylemiyor mu?"

"Sormaya korkuyorum."

Lucas plağı değiştirmek için arkasını dönüyor. "Hapishanedeki babası yüzünden ağlıyordur kuşkusuz."

"Hapishane ne?"

"Pencerelerinde parmaklıklar olan büyük bir bina. İçine insanları koyarlar."

"Neden?"

"Çeşitli nedenlerden. O insanların tehlikeli olduklarını düşünürler. Benim babamı da hapishaneye atmışlar."

Çocuk iri siyah gözlerini Lucas'a çeviriyor. "Seni de hapishaneye atarlar mı?"

"Evet, beni de."

Çocuk burnunu çekiyor.

"Ya beni?"

Lucas çocuğu kucağına alıyor, öpüyor. "Hayır. Çocukları hapishaneye atmazlar."

"Ya büyüdüğüm zaman?"

Lucas: "O güne kadar çok şey değişmiş olacak, kimse hapsedilmeyecek."

Çocuk bir an susuyor, sonra, "Hapishaneye girenler bir daha hiç çıkamazlar mı?" diye soruyor.

Lucas: "Günün birinde çıkarlar."

"Yasmine'in babası da mı?"
"Evet tabii, o da."
"O zaman Yasmine de artık hiç ağlamayacak, değil mi?"
"Hayır, artık ağlamayacak."
"Senin baban da çıkacak mı?"
"O çıktı."
"Nerede?"
"Öldü. Bir kaza geçirdi."
"Eğer çıkmasaydı, kaza geçirmezdi."
Lucas: "Şimdi gitmem lazım. Mutfağa dön ama Yasmine'e babasından bahsetme. Onu daha çok ağlatırsın. Uslu dur, sözünü dinle."
Mutfak kapısının eşiğinde duran Yasmine, "Gidiyor musun Lucas?" diye soruyor.
Çıkmakta olan Lucas bahçe kapısının önünde duruyor. Cevap vermiyor.
"Papaz'a yine gitmem gerekiyor mu diye soracaktım."
Lucas arkasına dönmeden, "Lütfen, Yasmine. Benim vaktim yok" diye cevap veriyor.
Lucas cuma gününe kadar gecelerini Clara'nın yanında geçiriyor.
Cuma sabahı Clara: "Artık iyileştim, pazartesi işe başlarım. Gecelerinizi artık burada geçirmenize gerek yok. Bana çok vakit ayırdınız."
"Ne demek istiyorsunuz Clara?"
"Bu akşam yalnız kalmak istiyorum."
"'O' gelecek! Öyle değil mi?"
Clara cevap vermeden başını eğiyor. Lucas: "Bana bunu yapamazsınız."
Clara, Lucas'ın gözlerini içine bakıyor. "Yaşlı kadın halimi eleştirmiştiniz. Haklıydınız. Ben daha gencim."
Lucas, "Kim o? Neden yalnızca cuma günleri geliyor? Neden sizinle evlenmiyor?" diye soruyor.
"Zaten evli."
Clara ağlıyor. Lucas, "Neden ağlıyorsunuz?" diye soruyor, "Asıl ağlaması gereken benim."

O akşam Lucas meyhaneye gidiyor. Meyhane kapandıktan sonra sokaklarda dolaşıyor. Kar yağıyor. Lucas Peter'in evinin önünde duruyor. Camlar karanlık. Lucas kapıyı çalıyor, cevap yok. Yeniden çalıyor. Bir pencere açılıyor, "Kim o?" diye soruyor Peter.

"Benim, Lucas."

"Bekleyin Lucas, geliyorum."

Pencere kapanıyor, az sonra kapı açılıyor. Peter: "Girin, gezginci ruh."

Peter'in üzerinde sabahlığı var. Lucas: "Sizi uyandırdım. Özür dilerim."

"Önemi yok. Oturun."

Lucas deri koltuklardan birine oturuyor. "Bu soğukta eve dönmek istemedim. Yol uzun, hava çok soğuk. Burada uyuyabilir miyim?"

"Tabii Lucas, benim yatağıma geçin. Ben divanda yatarım."

"Divanı tercih ederim. Böylece uyanınca sizi rahatsız etmeden gidebilirim."

"Nasıl isterseniz Lucas. Rahatınıza bakın. Size yorgan getireyim."

Lucas ceketiyle botlarını çıkarıyor, divana yatıyor. Peter kalın bir yorganla geri dönüyor. Lucas'ın üzerini örtüp başının altına yastık koyuyor, divana, yanına oturuyor.

"Yolunda gitmeyen ne Lucas? Yasmine'in yüzünden mi?"

Lucas başını iki yana sallıyor, "Evde her şey yolunda. Yalnızca sizi görmek istedim."

Peter: "Size inanmıyorum Lucas."

Lucas Peter'in elini tutup karnının altına yerleştiriyor. Peter elini çekiyor. "Hayır Lucas. Bana ait olan dünyaya girmeyin."

Odasına gidip kapısını kapatıyor.

Lucas bekliyor. Birkaç saat sonra kalkıp kapıyı yavaşça açıyor, Peter'in yatağına yaklaşıyor. Peter uyuyor. Lucas odadan çıkıyor, kapıyı kapatıyor, botlarını giyiyor, ceketini alıyor, "silahlarını" yokluyor ve sessizce evden çıkıyor. Gar Sokağı'na gidiyor, Clara'nın evinin karşısında bekliyor.

Evden bir adam çıkıyor, Lucas onu izliyor, sonra karşı kaldırımda onun ilerisine geçiyor. Evine gitmek için adam küçük bir parkın yanından geçmek zorunda. Lucas parkta çalılıkların ar-

dına gizleniyor. Yasmine'in örmüş olduğu uzun kırmızı atkısını yüzüne sarıyor, adam yaklaşınca karşısına dikiliyor. Adamı tanıyor. Mathias'ı götürdüğü hastanenin doktorlarından biri.

Doktor: "Kimsiniz? Ne istiyorsunuz?"

Lucas adamı paltosunun yakasından tutup cebinden bir ustura çıkarıyor. "Bir daha onun evine gidecek olursanız boğazınızı keserim."

"Siz delirmişsiniz! Hastaneden geliyorum, gece nöbetim vardı."

"Boşuna yalan söylemeyin. Şaka yapmıyorum. Her şeyi yapabilirim. Bugünkü yalnızca bir uyarı."

Lucas, içi çakıllı kumla dolu bir çorabı ceketinin cebinden çıkardığı gibi adamın kafasına geçiriyor, adam da cansız halde, buz tutmuş yere yığılıyor.

Lucas Peter'in evine dönüyor, divana yatıp uyuyor. Peter kahve yaptıktan sonra saat yedide onu uyandırıyor. "Size bakmaya geldim. Evinize döndüğünüzü sandım."

Lucas: "Bütün gece buradaydım. Bu, çok önemli Peter."

Peter uzun uzun ona bakıyor. "Anlaşıldı Lucas."

Lucas eve dönüyor. Yasmine: "Bir polis geldi. Karakola gitmen gerekiyormuş. Ne oluyor Lucas?"

Mathias: "Lucas'ı hapishaneye kapatacaklar. Sonra Lucas hiç geri gelmeyecek."

Çocuk sırıtıyor. Yasmine çocuğu kolundan tuttuğu gibi yüzüne bir tokat atıyor. "Sen susar mısın?"

Lucas çocuğu Yasmine'in elinden kurtarıp kucağına alıyor. Gözlerinden süzülen yaşları siliyor. "Korkma Mathias. Beni hapishaneye atmayacaklar."

Çocuk, Lucas'a dik dik bakıyor. Ağlamıyor artık. "Yazık!" diyor.

Lucas karakola gidiyor. Ona komiserin odasını gösteriyorlar. Lucas kapıyı çalıp içeriye giriyor. Clara ile doktor komiserin karşısında oturuyor.

Komiser: "Günaydın Lucas. Oturun."

Lucas birkaç saat önce bayılttığı adamın yanındaki iskemleye oturuyor.

Komiser, "Sizi darp eden adamı tanıdınız mı doktor?" diye soruyor.

"Darp edilmedim, tekrar söylüyorum size. Buzda kaydım."

"Kayıp sırtüstü düştünüz. Adamlarımız sizi sırtüstü yatarken bulmuşlar. İlginçtir, alnınızda da bir şişlik var."

"Aslında yüzüstü düşmüş olmalıyım, sonra ayılırken döndüm herhalde."

Komiser: "Herhalde. Hastanede gece nöbet tuttuğunuzu öne sürüyorsunuz. Aldığımız habere göre hastaneden akşam dokuzda çıkmışsınız, geceyi hanımefendinin evinde geçirdiniz."

Doktor: "Onu zor durumda bırakmak istemiyordum."

Komiser Lucas'a dönüyor. "Hanımefendinin komşuları birkaç kez sizi onun evinden çıkarken görmüşler."

Lucas: "Bir süredir alışverişini yapıyordum. Özellikle de geçen hafta hastayken."

"Dün gece evinize gitmediğinizi biliyoruz. Neredeydiniz?"

"O kadar yorgundum ki eve dönecek halim yoktu. Meyhaneler kapandıktan sonra bir dostumun evine gittim, geceyi orada geçirdim. Saat yedi buçukta da dostumun evinden ayrıldım."

"Bu dostunuz kim? Meyhaneden biri herhalde."

"Hayır. Parti Sekreteri."

"Yani geceyi Parti Sekreteri'nin evinde geçirdiğinizi mi iddia ediyorsunuz?"

"Evet, sabah saat yedide bana kahve yaptı."

Komiser odadan çıkıyor.

Doktor Lucas'a dönüp uzun uzun bakıyor. Lucas da doktora. Doktor Clara'ya bakıyor, Clara pencereden dışarıya. Doktor önüne bakıyor. "Sizi tam olarak teşhis etmeme rağmen hakkınızda şikâyette bulunmadım. Sınır muhafızlarından biri beni buldu ve adi bir ayyaşmışım gibi buraya getirdi. Bütün bunlar benim açımdan çok can sıkıcı. Temkinli davranmanızı rica ediyorum. Uluslararası düzeyde bir psikiyatristim. Çocuklarım var."

Lucas: "Tek çözüm bu şehri terk etmeniz. Çok küçük bir şehir burası. Er geç herkes öğrenir. Karınız bile."

"Bu bir tehdit mi?"

"Evet."

"Bu delikte sürgündeyim. Nereye gideceğime ben karar vermiyorum."

"Neresi olursa olsun. Başka bir yere sürgün edilmeyi talep edeceksiniz."

Komiser Peter'le içeriye giriyor. Peter Lucas'a, sonra Clara'ya, sonra da doktora bakıyor. Komiser: "Tanığınız sizi doğruladı, Lucas."

Doktora dönüyor. "Sanırım bu kadarla yetineceğiz doktor. Hastaneden dönerken kaydınız. İşte bu kadar, dosya kapandı."

Doktor Peter'e, "Pazartesi günü büronuza gelebilir miyim?" diye soruyor. "Bu şehirden ayrılmak istiyorum."

Peter: "Tabii. Bana güvenebilirsiniz."

Doktor yerinden kalkıp elini Clara'ya uzatıyor. "Üzgünüm."

Clara başını çeviriyor, doktor odadan çıkarken, "Teşekkürler beyler" diyor.

Lucas Clara'ya: "Size eşlik edeyim."

Clara hiç sesini çıkarmadan yanından geçip dışarı çıkıyor.

Lucas ile Peter de karakoldan çıkıyorlar. Peter uzaklaşan Clara'ya bakıyor. "Demek onun yüzündendi."

Lucas: "Bu adamın başka bir yere gönderilmesi için elinizden geleni yapın Peter. Eğer bu şehirde kalırsa, ölü biri olacak."

"Size inanıyorum. Bunu yapacak kadar delisiniz. Endişelenmeyin. Gidecek. Ama ya onu sevdiyse, Clara'ya ne yaptığınızın farkında mısınız?"

"Onu sevmiyor."

Lucas karakoldan döndüğünde neredeyse öğlen olmuş.

Çocuk, "Seni hapishaneye atmadılar mı?" diye soruyor.

Yasmine: "Umarım önemli bir şey değildi?"

Lucas: "Hayır. Her şey yolunda. Bir kavga yüzünden tanıklık etmemi istediler."

Yasmine: "Papaz'ı görmeye gitmelisin. Yemek yemiyor. Dün ve ondan önceki gün götürdüklerime hiç ellememiş."

Lucas bir şişe keçi sütü alıp Papaz'ın evine gidiyor. Mutfak masasının üzerindeki yemekler buz gibi olmuş. Kuzine soğuk. Lucas boş bir odadan geçip kapıyı çalmadan yatak odasına giriyor. Papaz yatağında.

Lucas, "Hasta mısınız?" diye soruyor.

"Hayır, yalnızca üşüyorum. Sürekli üşüyorum."

"Size yeterince odun getirdim. Neden yakmıyorsunuz?"

"Tutumlu davranmak lazım. Odunda ve her şeyde."

"O kadar tembelsiniz ki ateş yakmaya üşeniyorsunuz, mesele bu."

"Yaşlıyım, gücüm kalmadı."

"Yemek yemediğiniz için güçsüzsünüz."

"İştahım yok. Yemekleri sen getirmiyorsun artık. İştahım kalmadı."

Lucas ona sabahlığını uzatıyor. "Giyinip mutfağa gelin."

İhtiyarın giyinmesine yardım ediyor, mutfağa kadar yürütüyor, sedire oturtuyor, bir fincan süt koyuyor. Papaz içiyor. Lucas: "Artık yalnız yaşayamazsınız. Çok yaşlısınız."

Papaz fincanını bırakıp Lucas'a bakıyor. "Gidiyorum Lucas. Üstlerim beni çağırdılar. Bir manastıra çekileceğim. Bu şehirde papaz olmayacak. Komşu şehrin papazı haftada bir kez uğrayacak ayin için."

"Yerinde bir karar. Sizin adınıza sevindim."

"Bu şehri özleyeceğim. Burada kırk beş yılımı geçirdim."

Bir anlık sessizlikten sonra Papaz: "Yıllardır oğlummuşum gibi benimle ilgilendin. Sana teşekkür etmek isterim. Ama bunca sevgi ve iyiliğin karşılığı nasıl ödenir?"

Lucas: "Bunu düşünmeyin. Benim içimde sevgi ve iyilik yok."

"Sen öyle sanıyorsun, Lucas. Ben tam tersini düşünüyorum. Henüz iyileştiremediğin bir yara aldın."

Lucas susuyor, Papaz devam ediyor: "Seni hayatının çok zor bir devresinde terk ettiğimi düşünüyorum, ruhunun selameti için düşüncem ve dualarımla senin yanında olacağım. Kötü bir yol izliyorsun, bunu nereye kadar götüreceğini soruyorum bazen kendime. Tutkulu ve rahatsız kişiliğin seni çok ötelere, uç noktalara sürükleyebilir. Ama umutluyum. Tanrı'nın adaleti sonsuzdur."

Papaz yerinden kalkıp Lucas'ın yüzünü avuçlarının arasına alıyor: *"Yetişkinlik günlerinde seni Yaratanı düşün, kötü günler gelmeden ve şöyle diyeceğin yıllardan önce: Onları sevmedim..."*

Lucas başını eğiyor, alnı ihtiyarın göğsüne değiyor. *"Ve güneş ve ışık, ay ve yıldızlar kararsın; bulutlar geri gelsin…* Eski Ahit'ten."

İhtiyarın ince bedeni hıçkırıklarla sarsılıyor. "Evet. Hatırladın. Hâlâ hatırlıyorsun. Çocukluğunda Kutsal Kitap'ın birçok sayfasını ezbere bilirdin. Şimdi de okumaya vaktin oluyor mu, ara sıra da olsa?"

Lucas, "İşim çok. Hem okuyacak başka kitaplarım var" diyerek konuyu kapatmaya çalışıyor.

Papaz: "Anlıyorum. Dualarımla seni sıktığımı biliyorum. Şimdi git ve bir daha gelme. Yarın ilk trenle gidiyorum."

Lucas: "Size huzur dolu bir istirahat dilerim efendim."

Eve dönüyor. Yasmine'e: "Papaz yarın şehirden ayrılıyor. Yemek götürmeye artık gerek yok."

Çocuk, "Onu artık sevmediğin için mi gidiyor?" diye soruyor, "Yasmine ve ben, biz de gideriz, eğer artık bizi sevmiyorsan."

Yasmine: "Sus Mathias!"

Çocuk bağırıyor: "Yasmine böyle diyor. Ama bizi seviyorsun, değil mi Lucas?"

Lucas çocuğu kucağına alıyor: "Tabii Mathias."

Clara'nın evinde salondaki soba yanıyor. Yatak odasının kapısı aralık.

Lucas odaya giriyor. Clara uzanmış, elinde bir kitap. Lucas'a bakıyor, kitabını kapatıp başucundaki sehpaya koyuyor.

Lucas: "Affedersin Clara."

Clara üzerindeki yorganı itiyor. Çıplak. Lucas'a bakmaya devam ediyor. "İstediğiniz buydu, değil mi?"

"Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum Clara."

Clara başucundaki lambayı söndürüyor. "Ne bekliyorsunuz?"

Lucas çalışma masasının üzerindeki lambayı yakıp yatağa çeviriyor. Clara gözlerini yumuyor.

Lucas yatağın kenarına diz çöküyor, Clara'nın bacaklarını ayırıyor, sonra vajina dudaklarını. İnce bir kan sızıntısı geliyor. Lucas eğiliyor, yalıyor, kanı içiyor. Clara inliyor, elleri Lucas'ın saçlarına yapışıyor.

Lucas soyunuyor, Clara'nın üzerine yatıyor, içine giriyor, bağırıyor. Daha sonra Lucas kalkıp pencereyi açıyor. Dışarıda kar. Lucas yatağa dönüyor. Clara onu kollarına alıyor. Lucas titriyor.

Clara: "Sakin ol."

Lucas'ın saçlarını ve yüzünü okşuyor. Lucas, "Onun yüzünden bana kızmadınız ya?" diye soruyor.

"Hayır. Gitmesi daha iyi oldu."

"Onu sevmediğinizi biliyorum. Geçen hafta meyhaneye geldiğiniz zaman öyle mutsuzdunuz ki."

"Onu hastanede tanıdım. Geçen yaz bir kez daha depresyona girdiğimde benimle o ilgilenmişti. Thomas'ın ölümünden beri dördüncü kriz."

"Sürekli Thomas'ı mı görüyorsunuz rüyanızda?"

"Her gece. Ama yalnızca idamını. Mutlu ve canlı Thomas'ı görmüyorum rüyamda."

"Ben kardeşimi her yerde görüyorum. Odamda, bahçede, sokakta yanımda yürürken. Benimle konuşuyor."

"Ne diyor?"

"Bana ölümcül bir yalnızlığın içine düştüğünü söylüyor."

Lucas Clara'nın kollarında uykuya dalıyor. Gecenin geç saatlerinde bir kez daha onun içine giriyor, yavaşça, yumuşakça, rüyada gibi.

Lucas artık gecelerini Clara'da geçiriyor.

Kış bu yıl çok soğuk. Beş ay boyunca güneş yüzünü göstermiyor. Issız şehrin üzerine buzlu bir sis yerleşiyor, yerler donmuş, dere de.

Anneanne'nin evinin mutfağında ateş kesintisiz yanıyor. Odun çabucak bitiyor. Her öğleden sonra Lucas ormana gidip odun getiriyor, ateşin yanına koyup kurutuyor.

Yasmine ile çocuğun odasının ısınması için mutfağın kapısı aralık duruyor. Lucas'ın odası ısınmıyor.

Yasmine odada dikiş diker veya örgü örerken Lucas, çocuk, kedi ve köpek mutfakta Yasmine'in ördüğü halının üzerinde oynuyorlar. Resimli kitaplara bakıyor, resim yapıyorlar. Lucas Mathias'a boncuklarla sayı saymayı öğretiyor.

Yasmine akşam yemeğini hazırlıyor. Üçü birlikte mutfaktaki köşe sedirinde oturup patates, kuru fasulye veya lahana yi-

yorlar. Çocuk bu yemekleri sevmiyor, çok az yiyor. Lucas eline reçel sürülmüş ekmek veriyor.

Yemekten sonra Yasmine bulaşıkları yıkıyor. Lucas çocuğu odaya götürüyor, üstünü çıkarıyor, yatırıyor, ona masal anlatıyor. Çocuk uyuyunca Clara'nın yanına, şehrin öbür ucuna gidiyor.

4

Gar Sokağı'nda kestane ağaçları çiçek açmış. Beyaz taçyaprakları yerde öylesine kalın bir tabaka oluşturmuş ki, Lucas kendi ayak seslerini bile duyamıyor. Gece geç saatte Clara'dan dönüyor.

Çocuk mutfaktaki köşe sedirinde oturuyor. Lucas: "Saat daha beş. Neden bu kadar erken uyanıyorsun?

Çocuk, "Yasmine nerede?" diye soruyor.

"Büyük Şehir'e gitti. Burada sıkılıyordu."

Çocuk siyah gözlerini faltaşı gibi açıyor. "Gitti mi? Bensiz mi?"

Lucas arkasını dönüp kuzineyi yakıyor. Çocuk: "Geri gelecek mi?"

"Hayır, sanmıyorum."

Lucas bir tencereye keçi sütü koyup ısıtmaya başlıyor.

Çocuk, "Neden beni yanına almadı?" diye soruyor, "Beni yanında götürmeye söz vermişti."

"Benim yanımda, burada daha rahat edeceğini düşündü, ben de öyle düşündüm."

"Senin yanında daha rahat değilim. Onun yanında daha rahat olurdum, neresi olursa olsun."

Lucas: "Büyük şehir çocuklara göre değildir. Ne bahçe var ne de hayvan."

Çocuk: "Ama annem var."

Pencereden bakıyor. Başını çevirdiğinde yüzü acıdan allak bullak "Annem sakat olduğum için beni sevmiyor. Beni bu yüzden burada bıraktı."

"Bu doğru değil Mathias. Seni tüm kalbiyle seviyor. Bunu biliyorsun."

"Öyleyse beni almaya gelecektir."

Çocuk fincanını, tabağını itip mutfaktan çıkıyor. Lucas bahçeyi sulamaya gidiyor. Güneş doğuyor.

Köpek bir ağacın altında uyuyor, çocuk elinde bir sopayla ona yaklaşıyor. Lucas çocuğa bakıyor. Çocuk sopayı kaldırıp köpeğe vuruyor. Köpek inleyerek kaçıyor. Çocuk Lucas'a bakıyor. "Hayvanları sevmiyorum. Bahçeleri de sevmiyorum."

Çocuk sopasıyla salatalara, domateslere, kabaklara, fasulyelere, çiçeklere vuruyor. Lucas ses çıkarmadan seyrediyor.

Çocuk eve dönüp Yasmine'in yatağına yatıyor. Lucas yanına gidip yatağın kenarına oturuyor. "Benimle kalmaktan bu kadar mutsuzsun demek? Neden?"

Çocuk gözlerini tavana dikmiş. "Çünkü senden nefret ediyorum."

"Benden nefret mi ediyorsun?"

"Evet, senden hep nefret ettim."

"Bilmiyordum. Neden olduğunu söyler misin bana?"

"Çünkü sen uzun boylu ve güzelsin, Yasmine'in de seni sevdiğini sanıyordum. Ama gittiğine göre seni de sevmiyormuş. Sen de benim kadar mutsuz olursun umarım."

Lucas başını ellerinin arasına alıyor. Çocuk, "Ağlıyor musun?" diye soruyor.

"Hayır, ağlamıyorum."

"Yasmine yüzünden üzgünsün ama."

"Hayır, Yasmine yüzünden değil. Senin üzülmen canımı sıkıyor."

"Sahi mi? Benim yüzümden mi? Oh olsun!"

Bir sessizlik. Sonra çocuk, "Senin annen nerede?" diye soruyor.

"Öldü."

"Çok yaşlı olduğu için mi öldü?"

"Hayır. Savaş yüzünden öldü. Bir havan topu öldürdü, onu ve bebeğini, küçük kız kardeşimi."

"Şimdi neredeler?"

"Ölüler hiçbir yerde ve her yerdedir."

Çocuk: "Onlar tavan arasındalar. Gördüm. Büyük kemikten şey ve küçük kemikten şey."

Lucas alçak sesle, "Tavan arasına mı çıktın? Nasıl yaptın?" diye soruyor.

"Tırmandım. Çok kolay. Sana nasıl yaptığımı göstereyim."

Lucas susuyor. Çocuk: "Korkma, kimseye bir şey söylemem. Onları bizden almalarını istemiyorum. Onları seviyorum."

"Onları seviyor musun?"

"Evet. Özellikle de bebeği. Benden daha küçük ve daha çirkin. Hiç büyümeyecek. Kız olduğunu bilmiyordum. Kemikten oldukları için o şeylerin ne olduğu anlaşılmıyor."

"O şeylerin adı iskelet."

"Evet. İskelet. Senin kütüphanenin üzerindeki büyük kitapta da onlardan gördüm."

Lucas ile çocuk bahçedeler. Tavan arasının kapısından Lucas'ın kolunun erişebileceği noktaya kadar uzanan bir ip sarkıyor. Lucas çocuğa: "Bana nasıl çıktığını göster."

Çocuk Lucas'ın penceresinin önünde duran sırayı biraz çekiyor. Üstüne çıkıyor, zıplayıp ipi tutuyor, ayaklarını duvara dayayınca sallanması azalıyor, ayaklarının ve kollarının yardımıyla tavan arasının kapısına kadar tırmanıyor. Lucas da peşinden tırmanıyor. Mindere oturup kirişe asılı iskeletlere bakıyorlar.

Çocuk, "Kardeşinin iskeletini saklamadın mı?" diye soruyor.

"Kardeşim olduğunu sana kim söyledi?"

"Kimse. Onunla konuştuğunu duydum. Onunla konuşuyorsun, hiçbir yerde ve her yerde o, demek ki ölmüş."

Lucas: "Hayır ölmedi. Başka bir ülkeye gitti. Geri dönecek."

"Yasmine gibi. O da geri dönecek."

"Evet, annen ile kardeşimin durumu aynı."

Çocuk: "Ölenler ile gidenler arasındaki tek fark bu, değil mi? Ölmeyenler geri döner."

Lucas: "Ama yokluklarında ölüp ölmediklerini nasıl bilebiliriz?"

"Bilemeyiz."

Çocuk biraz susup sonra, "Kardeşin gittiğinde kendini nasıl hissettin?" diye soruyor.

"Onsuz yaşamaya nasıl devam edeceğimi bilemedim."
"Ya şimdi biliyor musun?"
"Evet, sen buraya geldiğinden beri biliyorum."
Çocuk sandığı açıyor, "Sandıktaki büyük defterler ne?"
Lucas sandığı kapatıyor. "Bir şey değil. Tanrım! Neyse ki, daha okumayı bilmiyorsun."
Çocuk gülüyor. "Yanılıyorsun. Kitap yazısı olduğu zaman okuyabiliyorum. Bak."
Sandığı açıp Anneanne'nin eski Kutsal Kitap'ını çıkarıyor. Sözcükleri, uzun cümleleri okuyor.
Lucas, "Okumayı nereden öğrendin?" diye soruyor.
"Kitaplardan tabii. Benim kitaplarımdan ve seninkilerden."
"Yasmine'le mi?"
"Hayır, yalnız başıma. Yasmine okumayı sevmez. Bana hiçbir zaman okula gitmeyeceğimi söyledi. Ama yakında okula gideceğim, değil mi Lucas?"
Lucas: "Sana öğretilmesi gereken her şeyi öğretebilirim."
Çocuk: "Okul altı yaşından itibaren zorunlu."
"Senin için değil. Rapor alabiliriz."
"Sakatlığım yüzünden değil mi? Rapor mapor istemiyorum. Diğer çocuklar gibi okula gitmek istiyorum."
Lucas: "İstiyorsan elbette gidersin. Ama neden istiyorsun?"
"Çünkü okulda en akıllı ve en güçlü ben olacağım, bunu biliyorum."
Lucas gülüyor. "Ve en kibirlisi kuşkusuz. Ben okuldan hep nefret ettim. Gitmeyeyim diye sağır taklidi bile yaptım."
"Gerçekten mi?"
"Evet. Dinle Mathias. İstediğin zaman buraya çıkabilirsin. Ben olmadığım zamanlarda bile odama girebilirsin. Hoşuna gidiyorsa Kutsal Kitap'ı, sözlüğü, ansiklopediyi okuyabilirsin. Ama defterleri okumayacaksın küçük şeytan."
Hemen ardından: "Anneanne bize hep böyle derdi: 'Küçük şeytanlar'."
"'Siz' kim? Kardeşinle sen mi?"
"Evet. Kardeşimle ben."
Tavan arasından inip mutfağa giriyorlar. Lucas yemek hazırlıyor. Çocuk, "Kim yemek yapacak, çamaşırları yıkayacak, dikiş dikecek?" diye soruyor.

"İkimiz. Birlikte. Sen ve ben."

Yemek yiyorlar. Lucas pencereden dışarıya uzanıp kusuyor. Dönüyor, yüzü ter içinde, bayılıp mutfakta yere düşüyor.

Çocuk, "Hayır Lucas, hayır!" diye bağırıyor.

Lucas gözlerini açıyor. "Bağırma Mathias. Kalkmama yardım et."

Çocuk Lucas'ı kolundan çekiyor, Lucas masaya tutunuyor. Sendeleyerek mutfaktan çıkıyor, bahçedeki sıraya oturuyor, çocuk karşısında ayakta, ona bakıyor. "Ne oldu Lucas? Bir an öldün!"

"Hayır, yalnızca sıcaktan fenalaştım."

Çocuk, "Yasmine'in gitmesinin önemi yok, değil mi? Çok önemli olmadığını söyle. Bu yüzden ölmeyeceksin, değil mi?" diye soruyor.

Lucas cevap vermiyor, çocuk ayaklarının dibine oturup bacaklarına sarılıyor, siyah kıvırcık saçlı başını Lucas'ın dizlerine dayıyor. "Belki senin oğlun olurum ileride."

Çocuk uyuyunca Lucas tavan arasına çıkıyor. Sandıktan defterleri alıyor, bir çuvala sarıp şehre gidiyor.

Peter'in kapsını çalıyor.

"Bunları benim için saklamanızı istiyorum Peter."

Çuvalı salondaki masanın üzerine koyuyor.

Peter, "Nedir bu?" diye soruyor.

Lucas çuvalı açıyor. "Okul defterleri."

Peter olur anlamında başını sallıyor. "Victor bana söylemişti. Yazıyormuşsunuz. Büyük miktarda kâğıt kalem alıyormuşsunuz. Yıllardır, kalemler, kareli kâğıtlar ve büyük okul defterleri. Kitap mı yazıyorsunuz?"

"Hayır, kitap değil. Not tutuyorum yalnızca."

Peter defterleri tartıyor. "Not mu? En azından yarım düzine kalın defter."

"Yıllar içinde birikti bunlar. Üstelik çoğunu eledim. Yalnızca vazgeçilmez olanları saklıyorum."

Peter, "Neden bunları saklamak istiyorsunuz? Polis yüzünden mi?" diye soruyor.

"Polis mi? Nereden çıktı bu! Çocuk yüzünden. Okumaya başladı, her yeri karıştırıyor. Bu defterleri okumasını istemiyorum."

Peter gülümsüyor. "Ya çocuğun annesi, onun da okumaması lazım, değil mi?"

Lucas: "Yasmine artık evde değil. Gitti. Büyük Şehir'e, hep orayı düşlüyordu. Ona para verdim."

"Çocuğu da size bıraktı?"

"Çocuğun gitmesini istemedim."

Peter bir sigara yakıyor, konuşmadan Lucas'a bakıyor.

Lucas: "Defterleri evinizde saklayacak mısınız?"

"Tabii saklayacağım."

Peter defterleri sarıp odasına götürüyor. Geri dönünce, "Yatağımın altına sakladım. Yarın daha iyi bir yer bulurum" diyor.

Lucas: "Teşekkürler Peter."

Peter gülerek: "Teşekkür etmeyin. Defterleriniz ilgimi çekiyor."

"Onları okumayı mı düşünüyorsunuz yoksa?"

"Elbette. Eğer okumamı istemiyorsanız, onları Clara'nın evine götürün."

Lucas kalkıyor. "Kesinlikle olmaz! Clara okunabilecek her şeyi okuyor. Ama defterleri Victor'a emanet edebilirim."

"Bu durumda onları Victor'da okurum. Bana hiçbir konuda hayır demez. Zaten yakında gidecek. Doğduğu şehre, kız kardeşinin yanına gitmek istiyor. Evini ve dükkânını satmaya niyetli."

Lucas: "Defterleri bana geri verin. Ormanda bir yere gömeceğim onları."

"Evet, gömün. Hatta daha iyisi yakın. Hiç kimsenin okumaması için en iyi yol bu."

Lucas: "Defterleri saklamak zorundayım. Claus için. Bu defterler ona ait. Yalnızca ona."

Peter radyoyu açıyor. Yumuşak bir müzik bulana kadar arıyor.

"Lucas, oturun da bana Claus'un kim olduğunu anlatın."

"Kardeşim."

"Kardeşiniz olduğunu bilmiyordum. Bana ondan hiç söz etmediniz. Kimse de etmedi, sizi çocukluğunuzdan beri tanıyan Victor bile."

Lucas: "Kardeşim yıllardır sınırın öbür tarafında yaşıyor."
"Sınırı nasıl oldu da aştı? Aşılmazlığıyla ünlüdür sınır."
"Geçti, hepsi bu."
Bir anlık sessizlikten sonra Peter, "Onunla mektuplaşıyor musunuz?" diye soruyor.
"Mektuplaşmakla neyi kastediyorsunuz?"
"Herkesin anladığını. Size yazıyor mu? Siz ona yazıyor musunuz?"
"Ona her gün yazıyorum, defterlere. Onun da öyle yaptığından eminim."
"Ondan hiç mektup gelmiyor yani?"
"Bana oradan mektup yollayamaz."
"Sınırın öbür tarafından çok sayıda mektup geliyor. Kardeşiniz gittiğinden beri size hiç yazmadı mı? Adresini vermedi mi?"
Lucas başını iki yana sallayıp yeniden ayağa kalkıyor. "Öldüğünü düşünüyorsunuz, değil mi? Ama Claus ölmedi. Yaşıyor ve geri dönecek."
"Evet Lucas. Kardeşiniz geri dönecek. Defterlere gelince, size okumayacağıma dair söz vermek isterdim ama bana inanmazdınız."
"Haklısınız, inanmazdım. Kendinizi engelleyemezsiniz. Bunu size gelirken biliyordum. Okuyun öyleyse. Clara ya da başka herhangi biri okuyacağına sizin okumanızı tercih ederim."
Peter: "Anlamadığım bir konu daha var. Clara ile olan ilişkiniz? Yaşı sizinkinden çok daha büyük."
"Yaşın önemi yok. Onun sevgilisiyim. Öğrenmek istediğiniz başka şey var mı?"
"Evet. Bunu zaten biliyordum. Onu seviyor musunuz?"
Lucas kapıyı açıyor. "Bu sözcüğün anlamını bilmiyorum. Kimse de bilmiyor. Peter, sizden bu tür sorular beklemezdim."
"Oysa bu tür sorularla hayatınız boyunca sık sık karşılaşacaksınız. Kimi zaman da cevap vermek zorunda kalacaksınız."
"Siz de Peter! Siz de bir kez bazı sorulara cevap vermek zorunda kalacaksınız. Politik toplantılarınıza katıldım. Söylevler veriyorsunuz, salon sizi alkışlıyor. Söylediklerinize samimiyetle inanıyor musunuz?"

"İnanmak zorundayım."

"Ama samimi olarak ne düşünüyorsunuz?"

"Düşünmüyorum. Böyle bir şeye kalkışamam. Çocukluğumdan beri korku içime işlemiş."

Clara pencerenin önünde ayakta, karanlıklar içindeki bahçeyi seyrediyor. Lucas odaya girince dönüyor. Clara: "Yaz korkutucu. Ölümün en yakın olduğu zamandır yaz mevsimi. Her şey kuruyor, boğuluyor, hareketsizleşiyor. *Onlar* Thomas'ı öldüreli dört yıl oluyor. Ağustos ayında, erken saatlerde, şafak vakti. *Onlar* Thomas'ı astılar. Endişe veren yanı, bunu her yaz tekrarlamaları. Şafak vakti siz evinize dönerken pencereye geliyorum ve *onlar*'ı görüyorum. *Onlar* hep yeniden öldürüyorlar, oysa aynı insan birkaç kez öldürülemez."

Lucas Clara'yı ensesinden öpüyor. "Neyiniz var Clara? Bugün neyiniz var?"

"Bugün bir mektup aldım. Resmi bir mektup. Masanın üzerinde, okuyabilirsiniz. Thomas'ın itibarının iade edildiğini, masum olduğunu bildiriyor. Onun suçsuzluğundan hiç kuşkulanmadım. *Onlar* yazmışlar: 'Kocanız suçsuzdu, onu yanlışlıkla öldürdük. Yanlışlıkla çok sayıda insan öldürdük, ama şimdi, her şey düzeldi, özür diliyor ve böyle yanlışlıkların bir daha tekrarlanmayacağını bildiriyoruz.' *Onlar* öldürüyor, *onlar* özür diliyor. Ama Thomas öldü. Thomas'ı canlandırabilirler mi *onlar*? Saçlarımın bir gecede ağardığı, aklımı kaçırdığım o geceyi silebilirler mi *onlar*?

"O yaz gecesi, evimizde yalnızdım. Aylardır yalnızdım. Thomas tutuklanır tutuklanmaz, kimse beni görmeye cesaret edemez, gelmez oldu. Yalnız olmaya alışmıştım, yalnızlığım alışılmadık değildi. Uyumuyordum, bu da alışılmadık değildi. Ama alışılmadık olan, o gece ağlamamdı. Bir gece önce radyoda vatana ihanet gerekçesiyle bir sürü insanın asıldığı duyurulmuştu. O isimlerin arasında Thomas'ınkini gayet açık duydum. Sabahın üçünde, infaz saatinde, duvardaki saate baktım. Yediye kadar saate baktım, sonra işe, başkentteki büyük kütüphaneye gittim. Masama oturdum. Yüzüm okuma salonuna dönüktü. Meslektaşlarım birer birer yanıma yaklaştılar, fısıldaşmala-

rını duyuyordum: 'Gelmiş.' 'Saçlarını gördünüz mü?' Kütüphaneden çıktım, akşama kadar sokaklarda yürüdüm, kayboldum, şehrin hangi mahallesinde olduğumu bilmiyordum, oysa bu şehri çok iyi tanırdım. Eve taksiyle döndüm. Saat üçte pencereden baktım, *onlar*'ı gördüm: Thomas'ı karşı binanın cephesinde asıyorlardı. Bağırdım. Komşular geldi. Bir ambulans beni hastaneye götürdü. Şimdi de *onlar* yalnızca bir yanlışlık yapıldığını söylüyorlar. Thomas'ın katli, hastalığım, hastanede geçen aylar, beyazlaşan saçlarım, yanlışmış. Öyleyse *onlar* bana güleç, canlı Thomas'ımı geri versinler. Beni kollarına alan Thomas'ı, saçlarımı okşayan, sıcak elleriyle yüzümü tutan, gözlerimi, kulaklarımı, dudaklarımı öpen Thomas'ı."

Lucas Clara'yı omuzlarından tutup kendisine çeviriyor. "Bana Thomas'tan bahsetmekten ne zaman vazgeçeceksiniz?"

"Asla, asla Thomas'tan bahsetmekten vazgeçmeyeceğim. Ya siz? Siz bana Yasmine'den ne zaman bahsetmeye başlayacaksınız?"

Lucas: "Söyleyecek bir şey yok. Hele şimdi, o gitmişken..."

Clara Lucas'ın yüzüne, boynuna, omuzlarına vurup tırmalıyor. "Burada yok mu? Nereye gitti? Ona ne yaptınız?" diye bağırıyor.

Lucas Clara'yı yatağa sürüklüyor, yatağın üzerine yatırıyor. "Sakin olun, Yasmine Büyük Şehir'e gitti. Hepsi bu."

Clara Lucas'a sımsıkı sarılıyor. "*Onlar* seni benden ayıracaklar, tıpkı Thomas'tan ayırdıkları gibi. *Onlar* seni hapsedecekler, seni asacaklar."

"Hayır, bunların hepsi bitti, Thomas'ı, hapishaneyi ve ilmiği unutun."

Sabaha karşı Lucas kalkıyor. "Dönmem lazım. Çocuk erken uyanıyor."

"Yasmine çocuğunu burada mı bıraktı?"

"Sakat bir çocuk. Büyük Şehir'de onunla ne yapardı?"

Clara tekrar soruyor: "Onu nasıl bırakabildi?"

Lucas: "Çocuğu almak istedi. İzin vermedim."

"İzin vermediniz mi? Hangi hakla? Onun çocuğu. Ona ait."

Clara Lucas'ın giyinmesini seyrediyor.

"Yasmine gitti, çünkü onu sevmiyordunuz."

"Zor durumdayken ona yardım ettim. Ona hiç söz vermedim."

"Bana da hiç söz vermediniz."

Lucas Mathias'a kahvaltı hazırlamak için eve gidiyor.

Lucas kitapçıya giriyor, Victor, "Kâğıt mı kalem mi istiyorsunuz Lucas?" diye soruyor.

"Hayır. Sizinle konuşmak istiyorum. Peter bana evi satmak istediğinizi söyledi."

Victor iç geçiriyor. "Günümüzde kimsenin büyük bir ev ile dükkân alacak kadar parası yok."

Lucas: "Ben satın almak isterim."

"Siz mi Lucas? Neyle çocuğum?"

"Anneanne'nin evini satarak. Ordu iyi para teklif etti."

"Yeterli olmaz sanırım."

"Bana ait büyük bir arazi daha var. Başka şeyler de. Anneanne'den miras kalan değerli şeyler."

Victor: "Bu akşam evime gelin. Kapıyı aralık bırakırım."

Akşam olunca Lucas kitabevinin üst katındaki eve çıkan dar merdiveni tırmanıyor. Altından biraz ışık sızan kapıyı çalıyor.

Victor, "Girin Lucas!" diye sesleniyor.

Lucas açık penceresine rağmen puro dumanına boğulmuş odaya giriyor. Tavan kahverengimsi bir kir tabakasıyla kaplı, tül perdeler sararmış. Oda, eski mobilyalar, küçük masalar, divanlar, kanepeler, lambalar, biblolarla tıkış tıkış doldurulmuş. Duvarlarda tablolar, gravürler; yerde üst üste yıpranmış halılar...

Victor pencerenin yanında, kırmızı pelüş örtülü bir masanın başında oturuyor. Masanın üzerinde sigara ve puro kutuları, izmarit dolu dağişik kül tablaları ve bunların yanında, içinde sarımsı bir sıvı bulunan yarım karaf ve bardaklar.

"Gelin Lucas. Oturun da bir kadeh için."

Lucas oturuyor, Victor ona içki koyuyor, kendi kadehindeki de içip yeniden dolduruyor.

"Size daha iyi bir içki ikram etmek isterdim, mesela kız kardeşimin getirdiğinden, ama kalmadı. Kız kardeşim temmuz ayında beni görmeye gelmişti; çok sıcaktı, hatırlıyor musunuz?

Sıcağı sevmem, yazı da. Yağışlı, serin bir yaz, tamam, ama kavurucu sıcak beni kesinlikle hasta eder.

"Kız kardeşim geldiğinde bizim oralarda içilen kayısı likörü getirmişti bir litre kadar. Şişeyi bütün yıl içeceğimi düşünmüş olmalı veya en azından Noel'e kadar. İşin gerçeği, ilk gece şişeyi yarıladım. Utandığım için önce şişeyi sakladım, sonra bir şişe vasat kalite içki aldım –piyasada artık daha iyisi bulunmuyor–, kız kardeşimin getirdiği şişeyi tamamladım ve şu karşınızdaki rafın en görünen yerine koydum.

"Böylece hem her akşam kötü bir kayısı likörü içiyor hem de seviyesi neredeyse hiç azalmayan şişeyi gözünün önüne koyarak kız kardeşimi rahatlatmış oluyordum. İçkiye düşkünüm ya, bir ya da iki kez, raftaki şişeden biraz doldurup içtim, ne kadar iyi dedim numaradan. Halbuki tadı çoktan bozulmuştu.

"Kız kardeşimin gitmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Beni rahatsız etmiyordu, tam aksine. Yemeklerimi hazırlıyor, çoraplarımı yamıyor, elbiselerimin söküğünü dikiyor, mutfağı ve kirli olan her şeyi temizliyordu. İşimi görüyordu yani, dükkânı kapattıktan sonra güzelce bir yemek yiyor, sohbet ediyorduk. Erken yatıyor ve beni rahat bırakıyordu. Bütün gece odamda, mutfakta, koridorda istediğim her şeyi rahat rahat yapabiliyordum.

"Şunu bilmeni isterim Lucas: Kardeşim dünyada en çok sevdiğim insandır. Annemiz ve babamız biz çok küçükken ölmüşler, ben daha çocukken. Kız kardeşim benden biraz daha büyükmüş, beş yaş kadar. Uzak akrabalarımızın yanında, amcaların, halaların yanında yaşamışız ama beni asıl büyütenin ablam olduğu çok aşikâr.

"Ona olan sevgim zaman içinde hiç azalmadı. Trenden indiğini gördüğüm zaman duyduğum sevinci size anlatamam. Ablamı on iki yıldır görmemiştim. Savaş yılları, yoksulluk, sınır bölgesi sorunlarının olduğu yıllar. Mesela, yolculuk için para biriktirebildiği ama sınırdan geçiş izni alamadığı zamanlarda olduğu gibi. Benim çok az nakit param olduğu için dükkânı canım istediği zaman kapatamıyordum. O da istediği zaman müşterilerini bırakamıyordu. Terzidir, yokluk yıllarında bile kadınların terzilere ihtiyacı vardır. Özellikle de yokluk yıllarında, kendilerine yeni tuvaletler alamadıklarında. Kadınlar yokluk yılların-

da ablama çok iş yaptırdılar. Ölen kocalarının paltolarını kısa eteklere çevirttiler, gömleklerinden bluz yaptırdılar, ayrıca çocuk giysileri için her türlü kumaş kullanılırdı.

"Ablam gerekli parayı denkleştirip izin belgelerini sağladıktan sonra bana geleceğini mektupla bildirdi."

Victor yerinden kalkıp pencereden bakıyor. "Saat daha on olmadı değil mi?"

Lucas: "Hayır olmadı."

Victor yerine oturuyor, kendine içki koyup bir puro yakıyor. "Ablamı garda bekliyordum. Bu garda ilk kez birisini bekliyordum. Gerekirse birçok trenin gelişini bekleyecektim. Ablam son trenle geldi. Bütün günü yolda geçmiş. Tabii onu hemen tanıdım, ama anılarımda o ana ilişkin sakladıklarımdan öylesine farklıydı ki! Küçülmüştü. Küçüktü her zaman, ama bu kadar değil. Yüzü yüzlerce çizgiyle kaplanmıştı. Tek kelimeyle çok yaşlanmıştı. Tabii ona bir şey söylemedim, gözlemlerimi kendime sakladım, oysa o ağlamaya başladı. 'Ah Victor, ne kadar değişmişsin! Neredeyse seni tanıyamadım. Şişmanlamışsın, saçların dökülmüş, çok bakımsız görünüyorsun' dedi.

"Valizlerini aldım. Çok ağırdılar, içleri sosis, reçel ve kayısı likörüyle doluydu. Hepsini mutfağa boşalttı. Bana bahçesinin fasulyelerinden bile getirmiş. Hemen likörün tadına baktım. O fasulyeleri pişirirken şişenin dörtte birini bitirmişim. Bulaşıkları yıkadıktan sonra odama geldi. Pencereler ardına kadar açıktı, hava çok sıcaktı. İçki içmeye devam ediyor, durmadan pencereye gidip puro tüttürüyordum. Ablam huysuz müşterilerinden, yalnız ve zorlu geçen hayatından bahsediyordu, ben de içki ve puro içerek onu dinliyordum.

"Karşıdaki pencere saat onda aydınlandı. Beyaz saçlı adam belirdi. Ağzında bir şeyler çiğniyordu. Hep bu saatte yemek yer. Saat onda pencereye çıkar ve yer. Ablam konuşmayı sürdürüyordu. Ona odasını gösterip, 'Yorgun olmalısın. Uzun bir yolculuktu. Dinlen' dedim. Beni yanaklarımdan öpüp bitişikteki küçük odaya geçti, yattı ve sanırım uyudu. Ben puro içerek odayı arşınlamaya devam ettim. Arada bir dışarıya bakıyor, penceresinin kenarına dayanmış beyaz saçlı adamı görüyordum. Tek tük yoldan geçenlere, 'Saat kaç? Saati söyleyebilir misiniz?' diye sor-

duğunu duyuyordum. Sokaktan geçen biri de ona cevap veriyordu: 'Saat onbiri yirmi geçiyor.'

"O gece iyi uyuyamadım. Ablamın bitişik odadaki sessiz varlığından rahatsız oluyordum. Ertesi gün pazardı, uykusuzluk çeken beyaz saçlı adamın saati sorduğunu duydum: 'Saat yediye çeyrek var.' Daha sonra kalktığımda gördüm ki ablam mutfakta çalışmaya başlamış bile, karşı pencere kapanmış.

"Şu işe bakın Lucas? On iki yıldır görmediğim ablam ziyaretime geliyor, ben ise, uykusuzluk çeken adamı rahatça seyretmek için sabırsızlıkla onun yatmasını bekliyorum; ablamı her şeyden çok sevsem bile gerçekte beni ilgilendiren tek insan bu adam.

"Bir şey söylemiyorsunuz Lucas, ama ne düşündüğünüzü biliyorum. Deli olduğumu sanıyorsunuz, haklısınız da. Akşamın onunda penceresini açıp sabahın yedisinde kapatan bu ihtiyarla aklımı bozduğumu düşünebilirsiniz. Gecelerini penceresinin önünde geçiriyor. Sonra ne yapıyor bilmem. Uyuyor mu yoksa gününü başka bir odada veya mutfakta mı geçiriyor? Ona sokakta hiç rastlamadım, gün boyunca hiç görünmüyor, onu tanımıyorum ve hakkında hiç kimseye bir şey sormadım. Bu konuda konuştuğum tek kişi sizsiniz. Bütün gece penceresine dayanıp ne düşünüyor? Kim bilir? On ikiden sonra sokak bomboş. Gelip geçene saati bile soramaz. Yalnızca altı-yediye doğru sorabilir. Saati gerçekten öğrenmesi mi gerekiyor, hiç saatinin olmaması mümkün mü? Eğer öyleyse, nasıl oluyor da her akşam saat tam onda pencereye çıkabiliyor? Onun hakkında bir sürü soru işareti var kafamda.

"Bir akşam ablam yokken, uykusuzluk çeken adam benimle konuştu. Ben de penceredeydim, birkaç gündür gökyüzünde dolaşan yağmur bulutlarını seyrediyordum. Adam yolun karşı tarafından benimle konuşmaya başladı: 'Yıldızlar görünmüyor. Fırtına yaklaşıyor.' Cevap vermedim. Başka tarafa baktım, sokağa, sağa sola. Onunla bağlantı kurmak istemiyordum. Yok sayıyordum.

"Odamda beni göremeyeceği bir yere oturdum. Şimdi fark ediyorum ki, eğer burada kalırsam, içki ve puro içmekten, uykusuzluk çeken adamı seyretmekten başka bir şey yapmayıp ben de onun gibi uykusuzluktan mustarip olacağım."

Victor pencereden bakıyor ve iç geçirerek koltuğuna çöküyor. "Orada. Orada, beni gözetliyor. Benimle konuşma fırsatı kolluyor. Ama ona bu fırsatı vermeyeceğim, dilediği kadar ısrar etsin, son söz onun olmayacak."

Lucas: "Sakin olun Victor. Belki eski bir gece bekçisidir de gündüzleri uyuma alışkanlığı vardır."

Victor: "Gece bekçisi mi? Belki de. Ne önemi var. Burada kalacak olursam beni mahvedecek. Zaten yarı deliyim. Ablam farkına vardı. Trene binmeden önce bana, 'Çok yaşlandım artık, bu uzun ve yorucu yolculuğu bir daha yapamam. Bir karar vermeliyiz Victor, yoksa maalesef birbirimizi bir daha göremeyeceğiz' dedi. 'Nasıl bir karar?' diye sordum. Ablam, 'İşlerin iyi gitmiyor, fark ettim. Bütün gün dükkânda oturuyorsun, gelen giden olmuyor. Geceleri evde bir aşağı bir yukarı volta atıyorsun, sabahları bitkinsin. Çok içiyorsun, sana getirdiğim likörün yarısını bitirdin. Böyle giderse alkolik olacaksın' dedi.

"Onun getirdiği içkinin dışında birkaç şişe daha içki içtiğimi ve bunun yanı sıra her yemekte açtığımız şarapları da bitirdiğimi söylemedim. Uykusuzluk çeken adamı da anlatmadım tabii. Ablam devam etti: Çok kötü görünüyorsun. Gözlerinin altı torba torba, rengin soluk. Aşırı derecede şişmanlamışsın. Yeterince hareket etmiyorsun, çok et yiyorsun, dışarı çıkmıyorsun, sağlıksız bir yaşam sürdürüyorsun.' Bunun üzerine, 'Benim adıma endişelenme. Kendimi çok iyi hissediyorum' diye cevap verdim. Bir puro yakıyorum. Trenin gelişi gecikiyordu. Ablam iğrenerek başını çevirdi. 'Çok puro içiyorsun. Durmadan içiyorsun.'

"İki yıl önce doktorların bana tütün bağımlılığından kaynaklanan bir damar hastalığı teşhisi koyduklarını kız kardeşime söylemekten itinayla kaçındım. Atar damarlarımdan biri tıkanmış, kan dolaşımım bozulmuş, kalçamın sol tarafında ve baldırımda ağrılar var, sol ayak başparmağımda his yok. Doktorlar bana ilaç yazdılar, ama sigara içmeye ve hareketsiz kalmaya devam edersem düzelmezmişim. Oysa ben sigarayı bırakmayı hiç istemiyorum. Tümüyle isteksizim. Bir alkolikten irade beklenemez. Bu durumda eğer sigarayı bırakacaksam önce içkiyi kesmeliyim.

"Kimi zaman sigarayı bırakmam gerektiğini düşünüyorum ama hemen bir sigara veya bir puro yakıyorum; bir yandan içer-

ken bir yandan da eğer bırakmazsam sol bacağımda kan dolaşımının tümüyle duracağını düşünüyorum, bu da kangren demektir, kangren olursam da ayağım ya da bacağımın tümü kesilecek demektir.

"Ablamı üzmemek için bir şey söylemedim ama o üzülüyordu. Trene binerken beni yanaklarımdan öpüp, 'Dükkânı sat, benim yanıma memlekete gel. Çocukluğumuzun geçtiği evimizde yaşarız. Ormanda yürüyüşler yaparız, ben her şeyle ilgilenirim, sen içkiyi de sigarayı da bırakıp kitabını yazarsın, dedi.

"Tren gitti, eve döndüm, içki koydum kendime, hangi kitaptan söz ettiğini düşünmeye başladım.

"O akşam kendi ilaçlarımın yanı sıra bir de uyku ilacı alıp ablamın getirdiği içkinin geri kalanını, yani yarım litrenin tümünü bitirdim. Uyku ilacına rağmen sabah çok erken uyandım, sol bacağım tümüyle hissizdi. Ter içindeydim, kalbim hızla çarpıyordu, ellerim titriyordu, korku ve sınırsız endişe içindeydim. Saate baktım, durmuştu. Pencereye kadar süründüm, adam karşıdaydı. Bomboş sokağa karşı ona, 'Saatim durmuş, bana saati söyler misiniz lütfen' dedim. Bana cevap vermeden önce arkasına döndü, sanki bir duvar saatine baktı, 'Saat altı buçuk.' Giyinmek istedim, ama zaten giyiniktim. Elbiselerim ve ayakkabılarımla uyumuşum. Aşağıya inip en yakın bakkala gittim. Kapalıydı. Bir aşağı bir yukarı yürüyerek sokakta bekledim. Dükkan sahibi geldi, dükkanını açtı ve sokakta bekledim. Ne olduğuna bakmadan bir şişe içki almıştım, eve döndüm, birkaç bardak içince, endişelerim yok oldu, karşıdaki adam penceresini kapatmıştı.

"Dükkânıma inip tezgâhın başına geçtim. Hiç müşteri yoktu. Hâlâ yazdı, okullar tatildi, hiç kimsenin kitaba deftere ihtiyacı yoktu. Orada öyle oturmuş, raflardaki kitaplara bakarken, ablamın sözünü ettiği kitabı hatırladım, gençliğimde yazmayı düşündüğüm kitabı. Yazar olmak istiyordum, kitaplar yazmak gençlik düşümdü, ablamla bu düşümden sık sık söz ederdik. Bana inanıyordu, benim de kendime inancım vardı ama bu inancım giderek azaldı, sonunda kitap yazma düşümü tümüyle unutmuşum.

"Henüz elli yaşındayım. Sigarayı ve içkiyi, daha doğrusu içkiyi ve sigarayı bırakırsam bir kitap yazabilirim hâlâ. Çok sayı-

da kitap değil ama bir tek kitap belki. Lucas, şuna inanıyorum ki bütün insanlar dünyaya en azından bir kitap yazabilmek için gelmiştir, başka bir şey için değil. İster sıradan ister çok özel olsun, önemi yok, yazmayan kişi yitik insandır, iz bırakamadan gelip geçer.

"Burada kalırsam hiçbir zaman yazamam. Tek umudum evi ve dükkânı satıp ablamın yanına gitmek. Sigara ve içki içmeme engel olur, sağlıklı bir hayat süreriz, ablam her şeyle ilgilenir, kitabımı yazabilirim, alkolden ve sigaradan kurtulduktan sonra. Siz de Lucas, siz de kitap yazıyorsunuz. Çocukluğunuzdan beri durmadan kâğıt, kalem, defterler satın alıyorsunuz."

Lucas: "Haklısınız Victor. Yazmak en önemli şey. Kaç para istediğinizi söyleyin, evi ve dükkânı alıyorum. Birkaç hafta içinde işi sonuçlandırırız."

Victor: "Bana değerli şeylerden söz ettiniz, ne onlar?"

"Altın ve gümüşler. Mücevherler de var."

Victor gülümsüyor. "Evi görmek ister misiniz?"

"Gerek yok. Gerekli değişiklikleri yaparım. Bize iki oda yeter."

"Yanlış hatırlamıyorsam üç kişiydiniz."

"Artık iki kişiyiz, çocuğun annesi gitti."

Lucas çocuğa: "Taşınacağız. Şehirde oturacağız, Merkez Meydanı'nda. Kitapçı dükkânını satın aldım."

Çocuk: "Çok iyi. Okula daha yakın olurum. Ama Yasmine geri döndüğünde bizi nasıl bulacak?"

"Böylesine küçük bir şehirde bizi kolayca bulabilir."

"Bahçemiz ve hayvanlarımız ne olacak?"

"Küçük bir bahçemiz olacak. Kediyi, köpeği alırız; yumurtaları için birkaç tavuk götürürüz. Diğer hayvanları Joseph'e satarız."

"Nerede uyuyacağım ben? Orada Anneanne'nin odası yok."

"Benimkine bitişik küçük bir odada uyuyacaksın. Birbirimize çok yakın olacağız."

"Hayvanlar ve bahçeden elde ettiğimiz gelir olmadan nasıl yaşayacağız?"

"Dükkânla. Kalem, kitap, kâğıt satarız. Sen de bana yardım edersin."

"Evet, ederim. Ne zaman taşınıyoruz?"

"Yarın. Joseph arabasıyla gelecek."

Lucas ile çocuk Victor'un evine yerleşiyor. Lucas odaları boyuyor, odalar temiz ve aydınlık. Mutfağın yanındaki girintiye bir banyo yapıyor.

Çocuk, "İskeletler benim odamda durabilir mi?" diye soruyor.

"Mümkün değil. Birinin odana girdiğini düşün."

"Hiç kimse odama giremez. Yasmine dışında, o da gelirse tabii."

Lucas, "Olur" diyor, "iskeletler senin olsun. Yine de, bir perdenin ardına gizleriz."

Lucas ile çocuk, Victor'un bakımsız bıraktığı bahçeyle uğraşıyorlar. Çocuk bir ağacı gösteriyor. "Şu ağaca bak, Lucas, simsiyah."

Lucas: "Ölü bir ağaç. Onu kesmek lazım. Diğer ağaçların da yaprakları dökülüyor ama bu ağaç ölmüş."

Geceleri çocuk sık sık uyanıp Lucas'ın odasına koşuyor, Lucas yatağında yoksa kâbuslarını anlatmak için gelmesini bekliyor. Lucas çocuğun yanına uzanıyor, çocuğun cılız bedeninin titremesi geçinceye kadar ona sarılıyor.

Çocuk kâbuslarını, tekrar tekrar gördüğü, gecelerini basan kâbuslarını anlatıyor.

Kâbuslarından biri, dere kâbusu. Çocuk, suyun üzerine sırtüstü yatmış, yıldızlara bakarak akan dereyle birlikte ilerliyor. Çocuk mutlu, ama yavaş yavaş bir şey yaklaşıyor, korkutucu bir şey ve ansızın o şey yanında, çocuk bunun ne olduğunu bilmiyor, o şey patlıyor, bağırıyor, haykırıyor, kör ediyor.

İkinci kâbus Lucas'ın yatağının yanında yatan kaplan... Kaplan uyur gibi, yumuşak ve iyi bir hali var. Çocuk onu okşamayı çok istiyor, ama korkuyor; öte yandan kaplanı okşama isteği daha da artıyor ve sonunda bu isteğe daha fazla karşı koyamıyor. Parmakları kaplanın ipek gibi yumuşak tüylerine değiyor ve kaplan bir pençe darbesiyle çocuğun kolunu koparıyor.

Üçüncü kâbus, ıssız ada kâbusu. Çocuk adada el arabasıyla oynuyor. El arabasını kumla dolduruyor, kumu başka yere taşıyor, el arabasını boşaltıyor, daha uzağa gidiyor, el arabasını dol-

durup yeniden boşaltıyor, uzun süre böyle devam ediyor... Sonra ansızın gece oluyor; hava soğuyor, ortalıkta kimse yok, sadece gökyüzünde sonsuz yalnızlıklarında parıldayan yıldızlar var.

Dördüncü kâbus: Çocuk Anneanne'nin evine girmek istiyor, sokaklarda yürüyor, şehrin sokaklarını bilmiyor, kayboluyor, sokaklar bomboş; ev, olması gereken yerde değil, nesneler yerlerinde değil, Yasmine ağlayarak onu çağırıyor ama çocuk ona ulaşmak için hangi yoldan gitmesi gerektiğini bilmiyor.

En korkunç kâbus: Ölü ağaç kâbusu, bahçedeki siyah ağaç. Çocuk ağaca bakıyor ve ağaç çıplak dallarını ona doğru uzatıyor. Ağaç, "Artık ölü bir ağacım ama canlı olduğum günlerdeki kadar seni seviyorum. Gel küçüğüm, kollarıma gel" diyor. Ağaç Yasmine'in sesiyle konuşuyor, çocuk yaklaşıyor, siyah ve kuru dallar çocuğa sarılıp onu boğuyor.

Lucas ölü ağacı kesip bahçede yakıyor. Ateş sönünce çocuk, "Artık yalnızca bir kül yığını" diyor.

Odasına gidiyor. Lucas bir şişe içki açıyor. İçiyor. Midesi bulanıyor. Tekrar bahçeye çıkıp kusuyor. Siyah küllerden beyaz bir duman tütüyor hâlâ, yağmur damlaları düşmeye başlıyor ve sağanak, ateşi söndürüyor.

Daha sonra çocuk ıslak otların arasında, çamurun içinde Lucas'ı buluyor. Onu sarsıyor. "Kalk Lucas. İçeriye gir. Yağmur yağıyor. Gece oldu. Hava soğudu. Yürüyebilecek misin?"

Lucas: "Beni burada bırak. Eve dön. Yarın her şey düzelecek."

Çocuk Lucas'ın yanında oturuyor, bekliyor.

Güneş doğuyor, Lucas gözlerini açıyor.

"Ne oldu Mathias?"

"Yalnızca yeni bir kâbus."

5

Uykusuzluk çeken adam her gece onda penceresine çıkıyor. Çocuk yatıyor, Lucas evden çıkıyor, uykusuzluk çeken adam ona saati soruyor, Lucas cevap verip Clara'nın evine gidiyor. Şafak vakti dönerken adam gene saati soruyor, Lucas söylüyor ve yatmaya gidiyor. Birkaç saat sonra uykusuzluk çeken adamın ışığı sönüyor, güvercinler penceresine üşüşüyor.

Bir sabah Lucas eve dönerken adam Lucas'a sesleniyor: "Bayım!"

Lucas: "Saat beş."

"Biliyorum. Saat beni ilgilendirmiyor. Bu insanlarla konuşabilmek için bir bahane. Çocuk bu gece çok huzursuzdu, size söylemek istedim. Saat ikiye doğru uyandı, birkaç kez sizin odanıza gitti, uzun süre pencereden baktı. Sokağa bile çıktı, meyhanenin önüne kadar gitti, sonra geri döndü ve sanıyorum yattı.

"Bunu sık sık yapıyor mu?"

"Evet, sık sık uyanıyor. Hemen hemen her gece. Ama onu geceleyin evden çıkarken ilk kez görüyorum."

"Gündüzleri evden çıkmıyor."

"Sanırım sizi arıyordu."

Lucas evine çıkıyor, çocuk yatağında derin derin uyuyor. Lucas pencereden bakıyor, uykusuzluk çeken adam, "Her şey yolunda mı?" diye soruyor.

"Evet. Uyuyor. Ya siz? Demek hiç uyumuyorsunuz?"

"Arada bir içim geçiyor, ama hiç uyuyamıyorum. Sekiz yıldır uyuyamıyorum."

"Gündüzleri ne yapıyorsunuz?"

"Dolaşıyorum. Yorulunca da parkta oturuyorum. Vaktimin çoğunu parkta geçiriyorum. Otururken kimi zaman birkaç dakika uyuduğum oluyor. Bir kez benimle gelmek ister misiniz?

Lucas: "İsterseniz şimdi gidelim."

"Tamam. Güvercinlerime yem vereyim, iniyorum."

Uyuyan şehrin ıssız sokaklarında Anneanne'nin evine doğru yürüyorlar. Uykusuzluk çeken adam birkaç metrekare genişliğindeki kuru otlar üzerinde çıplak dallarını germiş iki yaşlı ağacın yanında duruyor.

"İşte parkım. Bir an olsun uyuyabildiğim tek yer."

Adam, artık suyu akmayan, yosun ve pas tutmuş bir çeşmenin yanındaki tek banka oturuyor. Lucas: "Şehirde çok daha güzel parklar var."

"Benim için yok."

Bastonunu kaldırıp büyük, güzel bir evi gösteriyor. "Eskiden burada otururduk, karım ve ben."

"Öldü mü?"

"Savaş bittikten üç yıl sonra tabancayla öldürüldü. Bir gece saat onda."

Lucas ihtiyarın yanına oturuyor. "Onu hatırlıyorum. Sınıra yakın oturuyorduk. Eve dönerken burada durup su içerdik, dinlenirdik. Karınız bizi pencereden görünce patates şekerleri getirirdi bize. O zamandan beri hiç yemedim. Gülümsemesini, aksanını ve öldürülüşünü de hatırlıyorum. Bütün şehir bunu konuşmuştu."

"Ne diyorlardı?"

"Sahibi olduğu üç tekstil fabrikasını millileştirmek için öldürüldüğü söyleniyordu."

"Fabrikalar ona babasından kalmıştı. Ben de mühendis olarak çalışıyordum. Evlendik, burada kalmak istedi, bu şehri çok seviyordu. Yine de milliyetini değiştirmedi, 'onlar' da karımı öldürmek zorunda kaldılar. Bulabildikleri tek çözüm buydu. 'Onlar' yatak odamızda öldürdüler karımı. Silah seslerini banyodan duydum. Katil balkondan girip çıkmış. Karımı başından, karnından ve göğsünden vurmuştu. Soruşturma sonucunda, cinayeti bir işçinin intikam uğruna işleyip sonra sınırı aşarak yurtdışına kaçtığı söylendi ve dosya kapandı.

Lucas: "O zamanlarda sınırı geçmek imkânsızdı, üstelik hiçbir işçinin tabancası yoktu."

Uykusuzluk çeken adam gözlerini kapıyor. Susuyor. Lucas: "Evinizde şimdi kimin oturduğunu biliyor musunuz?"

"İçerisi çocuk dolu. Evimiz yetimhane oldu. Artık dönmelisiniz Lucas. Mathias birazdan uyanır, siz de kitapçı dükkânınızı açmalısınız."

"Haklısınız. Saat yedi buçuk olmuş."

Lucas arada bir parka gidip uykusuzluk çeken adamla sohbet ediyor. İhtiyar geçmişinden söz ediyor, karısıyla geçirdiği mutlu günlerinden. "Her zaman gülerdi. Çocuk gibi neşeli ve kaygısızdı. Meyveleri, çiçekleri, yıldızları, bulutları severdi. Alacakaranlıkta balkona çıkıp gökyüzüne bakardı. Dünyanın hiçbir yerinde bizim şehrimizdeki kadar güzel günbatımları olmadığını iddia ederdi, dünyanın hiçbir yerinde gökyüzündeki renkler bu kadar parlak ve güzel değildir derdi.

Adam uykusuzluktan yanan, çevresi morarmış gözlerini yumuyor. Kesik kesik yeniden konuşmaya başlıyor: "Öldürülmesinden sonra her şeye el koydular; eve, evin içinde ne varsa: Mobilyalara, kap kacağa, kitaplara, mücevherlere, karımın giysilerine. Yalnızca bir valiz ile giysilerimin bir kısmını almama izin verdiler. Şehirden ayrılmamın daha uygun olacağını da söylediler. Fabrikadaki işimi kaybettim, artık ne işim ne evim ne de param vardı.

"Doktor olan bir dostumun yanına gittim, karım öldürüldüğünde çağırdığım doktora. Bana tren bileti için para verdi. 'Bu şehre bir daha dönme, seni de öldürmemeleri bir mucize' dedi.

"Trene binip komşu şehre gittim. Gardaki bekleme salonuna oturdum. Biraz daha param kalmıştı, başkente gitmeye yetecek kadar belki. Ama ne başkentte ne başka bir şehirde yapacak bir şeyim vardı. Gişeden bir bilet satın alıp buraya geri döndüm. Kitabevinin karşısındaki mütevazı bir evin kapısını çaldım. Fabrikalarımızdaki bütün işçileri tanıyordum. Kapıyı açan kadını tanıyordum. Bana bir şey sormadı, içeriye buyur etti, bir odaya götürerek, 'Bayım, dilediğiniz sürece burada kalabilirsiniz' dedi.

"Yaşlı bir kadındı, kocasını, iki oğlunu ve kızını savaşta kaybetmişti. Kızı on yedisindeydi. Hemşire olarak görevlendirildiği cephede kötü bir kaza sonucu yüzü darmadağın olduktan sonra ölmüştü. Ev sahibem bundan hiç söz etmiyor, çoğunlukla da hemen hemen hiç konuşmuyor. Beni sokağa bakan odamda rahat bırakıyor. Onun odası – benimkinden daha küçük– bahçeye bakıyor. Mutfak da. İstediğim zaman mutfağa giriyorum, ne zaman mutfağa girsem ocakta hep sıcak bir yemek oluyor. Her sabah ayakkabılarımı boyanmış, gömleklerimi yıkanmış ve ütülenmiş, kapımın önündeki koridorda iskemleye asılmış buluyorum. Ev sahibem odama hiç girmiyor, onunla neredeyse hiç karşılaşmıyorum. Saatlerimiz uyuşmuyor. Neyle geçindiğini bilmiyorum. Dul maaşı ve küçük sebze bahçesinin geliriyle sanırım.

"Onun evine yerleştikten birkaç ay sonra belediyeye iş müracaatında bulundum; ne iş olursa yapacaktım. Memurlar beni bir bürodan diğerine gönderdiler, hakkımda bir karara varmaktan korkuyorlardı, yabancı biriyle yaptığım evlilik yüzünden kuşku duyulacak biriydim. Sonunda Parti Sekreteri Peter beni yanına aldı. Kapıcılık yaptım, yerleri temizledim, süpürdüm, kuru yaprakları topladım, kar küredim. Peter sayesinde emekli oldum, herkes gibi maaş alıyorum. Dilenci olmadım, doğduğum ve yaşadığım bu şehirde ölümü bekleyebilirim.

"Bir akşam ilk maaşımı mutfaktaki masanın üzerine koydum. Küçük bir miktardı ama ev sahibem parayı çok buldu, ona göre çok büyük bir miktardı. Yarısını masanın üzerine bıraktı, hep böyle devam ettik, ben parayı tabağının yanına bırakıyordum, o da yarısını benim tabağımın yanına koyup geri veriyordu.

Büyük şala sarınmış bir kadın yetimhaneden çıkıyor. Zayıf, solgun biri, kemikli yüzünde kocaman gözleri ışıldıyor. Bankın önünde durup Lucas'a bakarak gülümsüyor ve ihtiyara, "Bir arkadaş bulmuşsunuz" diyor.

"Evet, bir arkadaş. Sizi Lucas'la tanıştırayım Judith. Merkez Meydanı'ndaki kitabevini işletiyor. Judith, yetimhanenin müdiresi."

Lucas ayağa kalkıyor, Judith elini sıkıyor.

"Çocuklarım için kitap almak istiyorum ama işim başımdan aşkın, hem de çok sınırlı bir bütçem var."

Lucas: "Size Mathias'la kitap yollarım. Çocuklar kaç yaşında?"

"Beşle on arası. Mathias kim?"

İhtiyar: "Lucas da bir yetime bakıyor."

Lucas: "Mathias yetim değil. Annesi gitti. Şimdi benim."

Judith gülümsüyor. "Benim de çocuklarım yetim değil. Çoğunun babası belli değil, ırzına geçilmiş ya da hayat kadınlığı yapmış anneleri tarafından terk edilmişler."

Judith ihtiyarın yanına oturuyor, başını omzuna dayıyor, gözlerini yumuyor. "Yakında sobaları yakmak lazım, Michael. Havalar böyle giderse pazartesi günü sobaları yakmaya başlarız."

İhtiyar ona sarılıyor. "Anladım Judith. Pazartesi sabahı saat beşte gelirim."

Lucas sonbahar sabahının nemli soğuğunda unutulmuş bu küçük şehrin sessizliğinde gözlerini kapatıp birbirlerine sarılmış kadın ile adama bakıyor. Lucas sessizce uzaklaşmak için birkaç adım atıyor ama Judith titreyip gözlerini açıyor, ayağa kalkıyor. "Gitmeyin Lucas. Çocuklar uyanacaklar. Onlara kahvaltı hazırlamam lazım."

İhtiyarın alnında öpüyor. "Pazartesi görüşürüz Michael. Yakında görüşmek üzere Lucas, kitaplar için şimdiden teşekkürler."

Eve dönüyor, Lucas yeniden yerine oturuyor. "Çok güzel."

"Evet, çok."

Uykusuzluk çeken adam gülüyor. "Başlangıçta benden çekiniyordu. Beni her gün bu bankta otururken görüyordu. Belki de uçkuru düşük biri sanıyordu. Bir gün gelip yanıma oturdu, burada ne yaptığımı sordu. Ona her şeyi anlattım. Geçen yıl kış başlarındaydı. Odaları ısıtmada kendisine yardımcı olmamı istedi, kendi başına yapamıyormuş, mutfakta on altı yaşında bir yardımcısı varmış, o kadar. Evde merkezi ısıtma yok, odalarda sobalar var, toplam yedi tane. Evimize ve odalarımıza yeniden girebilmekten ne kadar mutlu olduğumu bilemezsiniz! Ve Judith'e yardım etmekten. Saygı duyulacak bir kadın. Kocası sa-

vaşta kaybolmuş, kendisi de tutuklanıp cehennemin kapılarına kadar gitmiş. Bu öylesine söylenmiş bir söz değil. O kapıların ardında gerçek bir ateş yanıyormuş, insan bedenleri yakmak için gene insanlar tarafından yakılmış bir ateş."

Lucas: "Neden söz ettiğinizi biliyorum. Ben de bu şehirde kendi gözlerimle benzer şeylere tanık oldum."

"O zamanlar çok küçük olmalısınız."

"Daha çocuktum. Ama hiçbir şeyi unutmadım."

"Unutursunuz. Hayat böyle. Zamanla her şey siliniyor. Anılar köreliyor, acılar diniyor. Karımı bir çiçek, bir kuş gibi hatırlıyorum. Her şeyin hafif, kolay ve güzel göründüğü bir dünyada mucizeydi o. Başlangıçta buraya onun için geliyordum, şimdi hayatta kalabilen Judith için geliyorum. Size komik gelebilir Lucas ama Judith'e âşık oldum. Gücüne, iyiliğine, kendisinin olmayan bu çocuklara gösterdiği sevecenliğe."

Lucas: "Bana hiç komik gelmiyor."

"Beni yaşımda biri için?"

"Yaş bir ayrıntıdır. Yalnızca öz önemli. Onu seviyorsunuz. O da sizi seviyor."

"Kocasının dönüşünü bekliyor."

"Ölen ya da kaybolan kocalarına ağlayan pek çok kadın var. Ama az önce ne dediniz: 'Acılar diniyor, anılar köreliyor.'"

Uykusuzluk çeken adam Lucas'a bakıyor. "Diniyor, köreliyor dedim, evet, ama kayboluyor, demedim."

Aynı sabah Lucas çocuk kitapları seçiyor, bir kutuya doldurup Mathias'a, "Bunları Anneanne'nin evine giderken geçtiğimiz parkın karşısındaki, yetimhaneye götürür müsün? Büyük, balkonlu bir ev, karşısında da bir çeşme var" diyor.

Çocuk: "Tamam, neresi olduğunu anladım."

"Müdirenin adı Judith, ona bu kitapları yolladığımı söylersin."

Çocuk kitaplarla gidiyor, kısa süre sonra dönüyor. Lucas ona, "Judith ve çocuklar hakkında ne düşünüyorsun?" diye soruyor.

"Ne Judith'i ne çocukları gördüm. Kitapları kapının önüne bıraktım."

"İçeri girmedin mi?"

"Hayır. Neden girecekmişim? Beni bırakmasınlar diye mi?

"Ne? Ne diyorsun Mathias?"

Çocuk odasına kapanıyor. Lucas kapanış saatine kadar dükkânda kalıyor, sonra akşam yemeğini hazırlayıp yalnız başına yiyor. Yıkandıktan sonra giyinirken çocuk ansızın odasından çıkıyor.

"Gidiyor musun Lucas? Her akşam nereye gidiyorsun?"

Lucas: "Çalışmaya gidiyorum, biliyorsun."

Çocuk Lucas'ın yatağına atlıyor. "Seni burada bekleyeceğim. Meyhanelerde çalışsan, meyhaneler kapandıktan sonra, geceyarısı dönerdin. Ama çok daha geç dönüyorsun."

Lucas çocuğun karşısındaki bir iskemleye oturuyor. "Evet Mathias, doğru. Eve daha geç dönüyorum. Meyhaneler kapandıktan sonra gidip gördüğüm dostlarım var."

"Kim onlar?"

"Tanımazsın."

Çocuk: "Her gece yalnızım."

"Geceleri uyumalısın."

"Odanda uyuduğunu bilirsem ben de uyurum."

Lucas çocuğun yanına uzanıp onu öpüyor. "Seni yetimhaneye gönderdiğimde orada seni alıkoyacaklarına gerçekten inandın mı? Böyle bir şeyi nasıl düşünebilirsin?"

"İnanmamıştım aslında. Oysa kapının önüne gelince korktum. Bilinmez. Yasmine de bana hiç ayrılmayacağımıza dair söz vermişti. Beni oraya gönderme. Anneanne'nin evine doğru gitmeyi sevmiyorum."

Lucas: "Seni anlıyorum."

Çocuk: "Yetimler anneleri babaları olmayan çocuklar. Benim de annemle babam yok."

"Yasmine var."

"Yasmine gitti. Ya babam? O nerede?"

"Baban benim."

"Ya öbürü? Gerçek olan?"

Lucas cevap vermeden bir an susuyor. "Senin doğumundan önce, benim babam gibi, bir kazada ölmüş."

"Babalar hep bir kazada ölüyor. Sen de yakında bir kaza geçirecek misin?"

"Hayır. Ben çok dikkat ediyorum."

Çocuk ile Lucas dükkânda çalışıyor. Çocuk Lucas'a kitap kutularını uzatıyor, Lucas merdivende, kitapları raflara yerleştiriyor. Yağmurlu bir sonbahar sabahı.

Peter içeriye giriyor. Kapüşonlu bir pelerin var üstünde, yüzünden süzülen sular yere damlıyor. Pelerinin altında çuvala sarılı bir paket çıkarıyor. "Alın Lucas. Geri getirdim. Artık saklayamam. Evim artık güvenli değil."

Lucas, "Renginiz soluk. Neyiniz var Peter?" diye soruyor.

"Gazeteleri okumuyor musunuz? Radyo dinlemiyor musunuz?"

"Gazete okumam, yalnız eski plakları dinlerim."

Peter çocuğa dönüyor. "Bu Yasmine'in çocuğu mu?"

Lucas: "Evet bu Mathias. Peter'e günaydın de Mathias. Peter arkadaşım."

Çocuk gözlerini Peter'e dikmiş, susuyor.

Peter: "Mathias bana gözleriyle günaydın dedi bile."

Lucas: "Git hayvanlara yem ver Mathias."

Çocuk gözlerini indiriyor, kitap kutusunu karıştırıyor, "Hayvanlara yem verme saati gelmedi."

Lucas: "Haklısın. Burada kal, müşteri gelirse bana haber verirsin. Yukarıya çıkalım Peter." Lucas'ın odasına çıkıyorlar.

Peter: "Çocuğun çok güzel gözleri var."

"Evet, Yasmine'in gözleri."

Peter paketi Lucas'a uzatıyor.

"Defterinizde sayfalar eksik."

"Evet Peter. Daha önce söylemiştim, düzeltmeler yapıyorum, bazı bölümleri eliyorum, gerekli olmayan yerleri atıyorum."

"Düzeltiyor, eliyor, atıyorsunuz. Kardeşiniz Claus hiçbir şey anlamayacak."

"Claus anlayacaktır."

"Ben de anladım."

"Bu yüzden mi geri veriyorsunuz? Her şeyi anladığınızı sandığınız için mi?"

"Olanların sizin defterinizle ilgisi yok Lucas. Çok daha önemli. Ülkede ayaklanma hazırlıkları var. Bir karşı devrim. Aydınlarla başladı bu, yazmamaları gereken şeyleri yazdılar. Öğrencilerle devam etti. Nerede kargaşa, orada öğrenciler. Bir gösteri düzenlemişler, bu da güvenlik güçleriyle çatışmaya dönüşmüş. Ama asıl tehlike, işçiler ve ordunun bir kanadı da öğrencilerle birleşince başladı. Dün akşam askerler yetkisiz kimselere silah dağıtmış. Başkentte insanlar birbirlerine ateş ediyormuş, hareket kırsal kesime ve tarım işçilerine de yayılmak üzereymiş."

Lucas: "Bunlar toplumun her kesimi demek."

"Biri hariç. Benim ait olduğum kesim."

"Size karşı olanlardan çok daha azsınız."

"Orası kesin. Ama güçlü dostlarımız var."

Lucas susuyor. Peter kapıyı açıyor. "Bir daha görüşemeyeceğiz Lucas. Dostça ayrılalım."

Lucas, "Nereye gidiyorsunuz?" diye soruyor.

"Parti yöneticileri yabancı ordunun himayesine giriyorlar."

Lucas ayağa kalkıyor, Peter'i iki omzundan kavrayıp gözlerinin içine bakıyor. "Söyleyin bana Peter! Utanmıyor musunuz?"

Peter, Lucas'ın ellerini tutup yüzüne götürüyor. Gözlerini kapatıp alçak sesle, "Utanıyorum Lucas, hem de çok utanıyorum" diyor.

Kapalı gözlerinden birkaç damla yaş süzülüyor. Lucas: "Hayır. Ağlamayın. Kendinize gelin!"

Lucas, Peter'e sokağa kadar eşlik ediyor. Yağmurun altında, başı önünde gara doğru giden siyah gölgeyi izliyor.

Lucas dükkâna girdiğinde çocuk: "Çok yakışıklı bir bey, ne zaman gelecek gene?"

"Bilmiyorum Mathias. Belki hiçbir zaman."

Lucas akşam Clara'ya gidiyor. Bütün ışıkları sönük olan eve giriyor. Clara'nın yatağı boş ve soğuk. Lucas başucu lambasını yakıyor. Yastığın üzerinde Clara'dan bir not: "Thomas'ın öcünü almaya gidiyorum."

Lucas eve dönüyor. Çocuk yatağında yatıyor. Ona: "Senin her gece yatağımda yatmandan bıktım. Odana git, uyu."

Çocuğun çenesi titriyor, burnunu çekerek, "Peter'in başkentte insanların birbirlerine ateş ettiklerini söylediğini duydum" diyor, "Yasmine tehlikede mi?"

"Yasmine tehlikede değil, korkma."

"Peter'in belki hiç gelmeyeceğini söyledin. Ölecek mi?"

"Hayır, sanmam. Ama Clara ölür."

"Clara kim?"

"Bir arkadaş. Yatağına git Mathias, uyu. Çok yorgunum."

Küçük Şehir'de hemen hemen hiçbir şey olmuyor. Yabancı bayraklar resmi binalardan indiriliyor, yöneticilerin resimleri de. Bir kortej ellerinde eski bayraklarla şehrin içinden geçiyor. Eski ulusal marşı söylüyorlar, başka bir çağın devrimini hatırlatan eski şarkıları da söylüyorlar.

Meyhaneler dolu. İnsanlar her zamankinden daha yüksek sesle konuşuyor, gülüyor, şarkı söylüyor.

Lucas'ın kulağı sürekli radyoda, sonra bir gün haberlerin yerini klasik müzik yayınları alınca radyoyu kapatıyor.

Lucas pencereden bakıyor. Merkez Meydanı'nda yabancı ordunun tanklarından biri duruyor.

Lucas bir paket sigara almak için evden çıkıyor. Bütün dükkânlar kapalı. Lucas gara kadar gitmek zorunda. Yolda başka tanklara da rastlıyor. Tankların topları ona doğru çevrili ve onu izliyor. Sokaklar bomboş, pencereler ve kepenkler kapalı. Ama gar ve çevresi ülke askerleriyle, sınır muhafızlarıyla dolu, silahsızlar. Lucas birisine, "Ne oluyor?" diye soruyor.

"Bilmiyorum. Terhis edildik. Trene mi binmek istiyorsunuz? Sivilleri trene almıyorlar."

"Trene binmek istemiyorum. Sigara almaya gelmiştim. Dükkânlar kapalı da."

Asker Lucas'a bir paket sigara uzatıyor. "Gar binasına giremezsiniz. Bu paketi alın ve evinize dönün. Şehirde dolaşmak tehlikeli."

Lucas eve dönüyor. Çocuk kalkmış, birlikte radyo dinliyorlar.

Durmadan müzik ve kısa konuşmalar: "Devrimi biz kazandık. Zafer halkındır. Hükümet halkın düşmanlarına karşı büyük koruyucumuzdan yardım istedi."

Ayrıca: "Sükûnetinizi muhafaza edin! İki kişiden daha kalabalık toplantıların hepsi yasaklanmıştır. Alkol satışı yasaklanmıştır. Yeni bir emre kadar kahveler, lokantalar kapalı tutulacaktır. Tren veya otobüsle ferdi taşımalar yasaktır. Sokağa çıkma yasağına uyun. Hava karardıktan sonra dışarıya çıkmayın!"

Yeniden müzik başlıyor, tehditler ve tavsiyeler: "Fabrikalar tekrar üretime geçecektir. İşbaşı yapmayan işçiler işten çıkarılacaktır. Sabotajcılar olağanüstü hal mahkemelerinde yargılanacaktır. Ölüm cezasına çarptırılacaklardır."

Çocuk: "Hiçbir şey anlamıyorum. Devrimi kim kazandı? Ayrıca neden her şey yasak? Neden bu kadar kötüler?"

Lucas radyoyu kapatıyor. "Artık radyo dinlememek lazım. Bir işe yaramıyor."

Direnişler, çatışmalar, grevler sürüyor. Tutuklamalar, hapsetmeler, kaybolan insanlar, infazlar da sürüyor. Paniğe kapılan iki yüz bin kişi ülkeyi terk ediyor.

Birkaç ay sonra sessizlik, sükûnet, düzen geri geliyor.

Lucas Peter'in kapısını çalıyor. "Geri döndüğünüzü biliyorum. Benden neden saklanıyorsunuz?"

"Sizden saklanmıyorum. Yalnızca artık beni görmek istemeyeceğinizi düşündüm. İlk adımı sizin atmanızı istiyordum."

Lucas gülüyor. "Attım işte. Sonuç olarak her şey eskisi gibi. Devrim bir işe yaramadı."

Peter: "Bunu tarih söyleyecektir."

Lucas gene gülüyor. "Ne büyük laflar. Size ne oldu Peter?"

"Gülmeyin. Büyük zorluklar çektim. Önce partiden istifa ettim, sonra bu şehirdeki görevi yeniden kabul ettim. Burasını çok seviyorum. İnsanın ruhunu etkiliyor. İnsan bir kez bu şehre alıştı mı bir daha bırakamıyor. Hem bir de siz varsınız Lucas."

"Aşkınızı mı ilan ediyorsunuz?"

"Hayır. Dostluğumu. Sizden bir şey beklemiyorum Lucas. Ya Clara? Geri döndü mü?

"Hayır, Clara geri dönmedi. Evinde başka birisi oturmaya başladı bile."

Peter: "Başkentte otuz bin kişi öldü. Kadınların ve çocukların da bulunduğu bir gruba ateş açmışlar. Clara da katıldıysa..."

"Başkentte olan her şeye katılmıştır. Thomas'ın yanına gitmiştir sanırım, iyi oldu. Durmadan Thomas'tan bahsediyordu, Thomas'ın hastasıydı. Öyle ya da böyle Thomas yüzünden ölecekti zaten."

Bir anlık sessizlikten sonra Peter, "O karışık dönemde çok sayıda insan sınırı aştı, sınır denetlenmiyordu. Siz neden kardeşinizin yanına gitmek için bundan yararlanmadınız?" diye soruyor.

"Bir an bile düşünmedim. Çocuğu nasıl yalnız bırakabilirdim?"

"Onu da yanınıza alırdınız."

"O yaştaki bir çocukla böyle bir maceraya atılamazdım."

"İnsan gerçekten isterse, ne zaman olursa, kiminle olursa, nerede olursa olsun maceraya atılır. Çocuk yalnızca bir bahane."

Lucas başını eğiyor. "Çocuk burada kalmalı. Annesinin dönmesini bekliyor. Benimle gelmezdi."

Peter cevap vermiyor. Lucas başını kaldırıp Peter'e bakıyor, "Haklısınız. Claus'un yanına gitmek istemiyorum. Onun gelmesi lazım, giden o çünkü."

Peter: "Var olmayan biri geri dönemez."

"Claus var ve geri dönecek."

Peter Lucas'a yaklaşıp omzunu sıkıyor. "Sakin olun. Gerçeği görmelisiniz. Ne kardeşiniz ne çocuğun annesi geri dönecek, bunu gayet iyi biliyorsunuz."

Lucas: "Hayır. Claus gelecek!"

Koltuktan öne doğru düşüyor, başı sehpaya çarpıyor, halının üzerine yığılıyor. Peter onu kanepeye yatırıyor, bir bez ıslatıyor ve Lucas'ın ter içindeki yüzünü siliyor. Lucas kendine gelince Peter ona su içiriyor, sonra da yaktığı sigarayı uzatıyor. "Beni bağışlayın Lucas. Bir daha bunlardan söz etmeyelim."

Lucas, "Neden sözediyorduk?" diye soruyor.

"Neden mi?"

Peter bir sigara daha yakıyor. "Politikadan tabii."

Lucas gülüyor. "Kanepede uyuyakalmamdan çok sıkıcı bir konuşma yaptığımız belli."

"Evet, öyle Lucas. Politika sizi hep sıkmıştır, öyle değil mi?"

Çocuk altı buçuk yaşında. Okulun ilk gününde Lucas onu okula götürmek istiyor, ama çocuk yalnız gitmeyi tercih ediyor. Öğlen eve geldiğinde Lucas çocuğa "Nasıl geçti?" diye soruyor; çocuk da her şeyin iyi gittiğini söylüyor.

Daha sonraki günlerde de çocuk okulda her şeyin iyi gittiğini söylüyor. Oysa bir gün yanağı yaralı eve dönüyor. Düştüğünü söylüyor. Bir başka gün sağ elinde yara izleri. Ertesi gün başparmağının dışındaki bütün parmaklarının tırnakları morarıyor. Çocuk elini kapıya sıkıştırdığını söylüyor. Haftalar boyunca yazı yazmak için sol elini kullanmak zorunda kalıyor.

Bir akşam çocuk dudağı yarılmış ve şişmiş halde eve dönüyor. Yemek yiyemiyor. Lucas bir şey sormuyor, çocuğun ağzına süt akıtıp masanın üzerine içi kum dolu bir çorap, ucu sivri bir taş ve bir ustura koyuyor. "Bunlar kendimizi diğer çocuklardan korumamıza yarayan silahlardı. Al bunları! Koru kendini!"

Çocuk: "Siz iki kişiydiniz. Ben yalnızım."

"Yalnız başına da kendini koruyabilirsin."

Çocuk masanın üzerindekilere bakıyor. "İstemiyorum. Ben kimseye vuramam, kimseyi yaralayamam."

"Neden? Başkaları sana vuruyor, seni yaralıyor."

Çocuk Lucas'ın gözlerinin içine bakarak: "Fiziksel olarak yaralandığımda bunun önemi yok. Ama ben başkasını yaralarsam, içimde dayanamayacağım başka bir yara açılır."

Lucas, "Öğretmeninle konuşmamı ister misin?" diye soruyor.

Çocuk, "Asla olmaz. Sana böyle bir şeyi yasaklıyorum. Sakın yapma Lucas! Ben yakınıyor muyum? Senden yardım istiyor muyum? Silah istiyor muyum?" diyor.

Masanın üzerindeki savunma araçlarını koluyla süpürüyor. "Ben onların hepsinden daha güçlüyüm. Daha cesur ve en önemlisi, daha akıllıyım. Önemli olan da bu."

Lucas kum dolu çorap ile taşı çöpe atıyor. Usturayı kapatıp cebine koyuyor. "Hâlâ üzerimde taşıyorum ama artık kullanmıyorum."

Çocuk yatınca, Lucas odasına girip onun yatağının kenarına oturuyor. "Senin işlerine karışmayacağım, Mathias. Sana soru da sormayacağım. Ama okuldan ayrılmak istersen bana söylersin, değil mi?"

"Okulu hiç bırakmayacağım."

Lucas, "Söylesene bana Mathias, geceleri yalnız başınayken ağladığın oluyor mu?" diye soruyor.

Çocuk: "Yalnız olmaya alışkınım. Hiç ağlamadığımı sen de iyi bilirsin."

"Evet, biliyorum. Ama hiç gülmüyorsun da. Küçükken hep gülerdin."

"Yasmine'in ölümünden önce gülerdim."

"Neler söylüyorsun Mathias? Yasmine ölmedi."

"Evet, öldü. Uzun zamandır biliyorum. Yoksa geri dönerdi."

Bir an sustuktan sonra Lucas: "Yasmine gittikten sonra da gülüyordun Mathias."

Çocuk tavana bakıyor. "Evet, belki. Anneanne'nin evinden ayrılmadan önce. Anneanne'nin evinden ayrılmamalıydık.

Çocuk gözlerini kapatıyor, Lucas onu alnından öpüyor. "İyi uykular Mathias. Canın çok sıkılırsa, üzülürsen, kimseyle konuşmak istemezsen, yaz. Sana yardımcı olur."

"Daha önce yazdım. Her şeyi yazdım. Burada oturmaya başladığımızdan beri olan her şeyi. Kâbuslarımı, okulu, her şeyi, benim de seninki gibi büyük defterim var. Senin birkaç tane var, benim henüz bir tane ince defterim var. Okumana asla izin vermeyeceğim. Seninkileri okumamı yasaklamıştın, sen de benimkileri okuyamazsın!"

Sabah saat onda orta yaşlı, sakallı bir adam dükkâna giriyor. Lucas onu daha önce görmüştü. En iyi müşterilerinden biri. Lucas kalkıp gülümseyerek, "Ne istemiştiniz efendim?" diye soruyor.

"Bir şey istemiyorum. Sizinle Mathias hakkında görüşmeye geldim. Ben onun öğretmeniyim. Benimle görüşmeye gelmeniz için size birçok kez mektup yolladım."

Lucas: "Mektupların hiçbiri elime geçmedi."

"Oysa imzalamışsınız."

Öğretmen cebinden üç tane zarf çıkarıyor, Lucas'a uzatıyor. "Bu sizin imzanız değil mi?"

Lucas mektupları inceliyor. "Evet, bu benim imzam, ama ben atmadım."

Öğretmen mektupları geri alırken gülümsüyor. "En sonunda ben de öyle düşündüm. Mathias sizinle konuşmamı istemiyor. Bu yüzden de ders saatlerinde gelmeyi tercih ettim. Büyük sınıflardan bir öğrenci sınıfıma göz kulak oluyor. Ziyaretim, eğer isterseniz, aramızda bir sır olarak kalsın."

"Evet, sanırım daha iyi olur. Mathias bana sizinle konuşmayı yasakladı."

"Çok mağrur, hatta kibirli bir çocuk. Tartışmasız sınıfın en akıllısı. Buna rağmen size tek tavsiyem, onu okuldan almanız. Bunun için gerekli belgeleri ben imzalarım."

Lucas: "Mathias okuldan ayrılmak istemiyor."

"Neler çektiğini bilseniz! Çocukların acımasızlığı her türlü sınırı aşıyor. Kızlar onunlar alay ediyor. Mathias'a 'örümcek', 'kambur', 'piç' diyorlar. En ön sırada tek başına oturuyor, kimse yanında oturmak istemiyor. Oğlanlar ona vuruyor, tekme atıyor, yumrukluyorlar. Arkasında oturan çocuk, elinin üzerine sırayı kapatmış. Birkaç defa müdahale ettim ama bu da olayları şiddetlendirdi. Zekâsı bile aleyhine işliyor. Diğer çocuklar Mathias'ın her şeyi bilmesine, her konuda başarılı olmasına dayanamıyorlar. Kıskanıyorlar ve Mathias'a hayatı zehir ediyorlar."

Lucas: "Bana anlatmasa da bunları çok iyi biliyorum."

"Hayır, hiç şikâyet etmiyor. Ağlamıyor bile. İnanılmaz derecede güçlü bir kişiliği var. Ama bu kadar aşağılanma karşısında ne kadar daha direnebilir! Onu okuldan alın, her akşam ona ders vermeye buraya gelirim, bu kadar yetenekli bir çocukla çalışmak benim için bir zevk."

Lucas: "Teşekkürler, bayım. Ama bütün bunlar yalnız bana bağlı değil. Diğer normal çocuklar gibi okula gitmekte direten Mathias. Okulu bırakmak, onun için farklılığı kabul etmek demek, sakatlığını yani."

Öğretmen: "Anlıyorum. Ama o farklı, bunu günün birinde kabul etmesi gerekecek."

Lucas susuyor, öğretmen raftaki kitaplara bakarak dükkânı dolaşıyor. "Çok geniş bir yeriniz var. Buraya birkaç masa ve iskemle koyup çocuklara okuma odası yapmaya ne dersiniz? Size eski kitaplar getirebilirim, bende o kadar çok var ki, koyacak yerim kalmadı. Böylece evlerinde kitap olmayan çocuklar, sayıları yüksek, inanın bana, buraya gelip birkaç saat sessizce kitap okuyabilirler."

Lucas öğretmene uzun uzun baktıktan sonra: "Bunun, Mathias'ın diğer çocuklarla olan ilişkisini değiştirebileceğini mi düşünüyorsunuz? Denemeye değer. İyi fikir."

6

Saat gecenin onu, Peter Lucas'ın kapısını çalıyor. Lucas giriş kapısının anahtarını pencereden atıyor. Peter yukarıya çıkıp odaya giriyor.

"Sizi rahatsız etmiyorum ya?"

"Hayır. Tam tersine. Sizi aradım ama kaybolmuştunuz. Mathias bile endişelendi sizin için."

"Ne iyi. Uyuyor mu?"

"Odasında, ama uyuyor mu, başka bir şey mi yapıyor bilmek mümkün değil. Geceleri herhangi bir saatte uyanıp okumaya başlıyor, yazıyor, düşünüyor, çalışıyor."

"Bizi duyabilir mi?"

"Evet, isterse duyar."

"Öyleyse benim evime gidelim."

"Olur."

Peter evinde, bütün pencereleri açıp bir koltuğa çöküyor. "Bu sıcak dayanılır gibi değil. İçecek bir şey alıp, oturun. Gardan geliyorum, bütün gün yoldaydım. Dört kez tren değiştirmek zorunda kaldım, her aktarmada uzun uzun bekledim."

Lucas içki koyuyor. "Nereden geliyorsunuz?"

"Doğduğum şehirden. Sorgu yargıcı tarafından acilen çağrılmıştım. Victor'la ilgili. Bir *Delirum tremens* krizi sırasında kız kardeşini boğmuş."

Lucas, "Zavallı Victor! Onu gördünüz mü?" diye soruyor.

"Evet, gördüm. Akıl hastanesinde."

"Nasıl?"

"Çok iyi, sakin. İlaçlar yüzünden biraz sersemlemiş. Beni gördüğüne sevindi, sizi ve dükkânı sordu, çocuğu da. Selamları var."

"Kız kardeşi konusunda ne diyor?"

"Bana sakin sakin, 'Olan oldu, yapılabilecek bir şey yok' dedi."

Lucas, "Ne olacak ona?" diye soruyor.

"Bilmiyorum. Dava henüz başlamadı. Sanırım, ölünceye kadar akıl hastanesinde kalacak. Victor'un yeri hapishane olamaz. Benden bir isteği olup olmadığını sordum, düzenli olarak kâğıt kalem göndermemi istedi benden. 'Kâğıt ve kalem, tek ihtiyacım bu. Nihayet kitabımı burada yazabilirim' dedi bana."

"Evet, Victor kitap yazmak istiyordu. Ondan dükkânını aldığım zaman söylemişti. Zaten bu yüzden de her şeyi sattı ya."

"Evet, kitabını da yazmaya başlamış."

Peter çantasından daktiloyla yazılmış bir tomar kâğıt çıkarıyor. "Trende okudum. Alın evinize götürün, okuyunca bana geri verirsiniz. Kız kardeşinin cesedinin yanında daktiloda yazmış. Onu boğmuş, sonra masasının başına oturup yazmaya başlamış. Onları Victor'un odasında bulmuşlar: Ölü kadın yatakta yatıyor, Victor da bir yandan içki ve puro içiyor, bir yandan da daktiloda yazıyormuş. Ertesi gün kız kardeşinin müşterileri polis çağırmış. Cinayet günü Victor evden çıkmış, bankadan para çekip içki, sigara ve puro satın almış. Kapıda prova bekleyen müşterilere kardeşinin sıcaktan rahatsızlandığını, beklememelerini söylemiş. Bir an önce elbiselerine kavuşmak isteyen inatçı müşteriler, ertesi gün gene kapıya dayanmışlar, komşularla konuşmuşlar, bir gariplik sezerek polise haber vermeye gitmişler. Polisler kapıyı kırıp içeri girdiklerinde Victor'u fitil gibi sarhoş ama hâlâ daktilosunun başında yazarken bulmuşlar. Hiç direnmeden gitmeyi kabul etmiş, yanına yazdıklarını almış. Okuyun. Çok sayıda yanlış var, ama gene de okunuyor, üstelik çok ilginç."

Lucas, Victor'un yazdıklarını eve götürüyor, gece olunca defterine çekmeye koyuluyor.

Bugün 15 Ağustos, kavurucu sıcaklar üç haftadır sürüyor. İçeride ve dışarıda sıcak dayanılır gibi değil. Kaçmak mümkün değil. Sıcağı sevmiyorum, yazı sevmiyorum. Yağışlı, serin bir yaz tamam, ama kavurucu sıcaklar beni hep hasta etmiştir.

Az önce kız kardeşimi boğdum. Yatağımın üzerinde yatıyor, onu bir örtüye sardım. Bu sıcakta kısa süre sonra bedeni kokmaya başlar. Ne önemi var. Daha sonra haber vereceğim. Dış kapıyı kilitledim, çalınınca açmıyorum. Pencereleri ve kepenkleri de kapattım.

Yaklaşık iki yıl kız kardeşimle birlikte yaşadık. Sınıra yakın, uzaktaki Küçük Şehir'deki evi ve dükkanı sattım. Kitap yazabilmek için kız kardeşimin evine yerleştim. Uzaktaki Küçük Şehirde içinde bulunduğum büyük yalnızlık yüzünden neredeyse hastalanacak, alkolik olacaktım. Burada, kız kardeşim ev işleriyle, yemekle, çamaşırla ilgilenirken ben sağlıklı, dengeli bir hayat süreceğimi düşünüyordum, bu koşullarda her zaman yazmayı istediğim kitaba başlayabilirdim.

Ne yazık ki, düşlediğim sakin ve huzurlu hayat çok kısa zamanda cehenneme dönüştü.

Ablam durmadan beni izliyor, denetliyordu. Gelişimden hemen sonra içkiyi ve sigarayı bana yasakladı, alışverişten ya da gezmeden dönünce beni sevgiyle öpüyordu, ama amacının içki ya da sigara kokusu almak olduğunu biliyordum.

Birkaç ay boyunca içkiden uzak durdum ama sigarayı bırakmam hemen hemen imkânsızdı. Tıpkı çocuklar gibi gizli gizli sigara içiyordum, bir puro veya bir paket sigara satın alıp ormana gezmeye gidiyordum. Dönüşte kokuyu gidermek için çam iğneleri ya da naneli şeker emiyordum. Geceleri de pencereleri açıp sigara içiyordum, kışın bile.

Vaktimi kâğıtlarla masanın başında geçiriyordum ama kafam bomboştu.

Ne yazabilirdim? Hayatımda hiçbir şey olmuyordu, olmamıştı da, çevremde de olmuyordu. Yazılmaya değecek hiçbir şey. Sonra ablam beni hep rahatsız ediyordu, çeşitli gerekçelerle durmadan odama giriyordu. Bana çay getiriyor, eşyaların tozunu alıyor, temiz giysileri dolabıma yerleştiriyordu.

Omzumun üzerinden eğilip ne kadar ilerlediğime bakıyordu. Bu yüzden sayfalar dolusu yazı yazıyordum, ne yapacağımı da bilmediğim için herhangi bir kitaptan metinler seçip onları kopyalıyordum. Kimi zaman ablam omzumun üzerinden bakarak bir cümle okuyor, onu güzel buluyor, memnuniyetini belirten bir gülümsemeyle beni destekliyordu.

Hilemi keşfetmesi imkansızdı, çünkü hiç okumazdı, bütün hayatı boyunca belki tek bir kitap bile okumamıştır, vakti de olmamıştır, çocukluğundan beri sabahtan akşama kadar çalışmıştı.

Akşamları beni salonda oturmaya zorluyordu. "Bugün yeterince çalıştın. Biraz gevezelim edelim."

Ya eski tarz, pedallı bir makineyle ya da elde dikiş dikerek konuşuyordu. Komşularından, müşterilerinden, elbiselerden, kumaşlardan, yorgunluğundan, ben kardeşi Victor için, kitabım için yaptığı fedakârlıklardan söz ediyordu.

Ben de içkisiz, sigarasız, salonda oturup bu aptalca konuşmaları dinlemek zorunda kalıyordum. Sonunda o nihayet odasına çekilince, ben de kendi odama geçiyor, bir puro ya da sigara yakarak önüme bir kâğıt alıyordum. Ona, müşterilerine, saçma sapan giysilerine küfürler döşeniyordum. Bu kâğıtları da diğer kitaplardan kopyaladığım dağınık yazıların arasına saklıyordum.

Noel'de ablam bana bir daktilo hediye etti. "Elyazmaların çoğaldı, yakında kitabın bitecektir umarım. Sonra daktiloya çekmek gerekecek. Ticaret lisesinde daktilo dersi almıştın, uzun zaman yazmadığın için unutmuş olabilirsin belki ama kısa sürede hatırlayacaksındır."

Umutsuzluğum doruktaydı, ama ablamın hoşuna gitsin diye, daha önce bir kitaptan kopyaladığım metni, masama oturup acemice bir kez daha daktiloda yazdım. Ablam keyifle başını sallayarak bana bakıyordu. "Çok da kötü değil! Victor, şaşırdım, iyi yazdığını bile söyleyebilirim. Kısa zamanda eskisi kadar hızlı yazmaya başlayacaksın."

Yalnızca bir kez daktilo ettiğim sayfaları okudum, hatalar vardı yığınla, yazım hataları, tapaj hataları, daha bir sürü yanlış.

Birkaç gün sonra "sağlık" yürüyüşümden dönerken şehir dışındaki bir meyhaneye girdim. Biraz ısınmak amacıyla yalnızca bir fincan çay içmeyi düşünüyordum, kan dolaşımı bozukluğundan ellerim ayaklarım tümüyle uyuşmuştu. Sobanın yanındaki bir masaya oturdum, garson ne istediğimi sorunca, "Bir çay" dedim, ama ardından hemen ekledim: "Romlu."

Bunu neden yapmıştım bilmiyorum, "romlu" demeye hiç niyetim yoktu, ama demiş bulundum. Romlu çayımı içtim, bir rom daha istedim ama bu kez çaysız, sonra aynısından bir daha.

Endişeyle çevreme baktım. Şehir o kadar büyük değildi, herkes ablamı tanırdı. Müşterilerinden ya da komşularından meyhaneye gittiğimi öğrenirse! Ama çevremde yorgun, kayıtsız, dalgın adamlar görüyordum, endişem de bu nedenle kayboldu. Bir rom daha içip meyhaneden çıktım. Aylardır içmediğim için ayaklarım birbirine dolanıyordu, alkol beni birden çarpmıştı.

Eve nasıl döneceğimi bilmiyordum. Kız kardeşimden korkuyordum. Bir süre sokaklarda dolaştım, sonra bir dükkâna girip nane şekeri satın aldım. Hemen iki tanesini ağzıma attım. Parayı öderken, nedenini bilmiyorum, öyle demek de istemezken, satıcıya kayıtsız bir sesle, "Bana bir şişe de erik likörü verin, ayrıca iki paket sigara ve üç puro" dedim.

İçkiyi pardösümün iç cebine koydum. Dışarıda kar yağıyordu, kendimi çok mutlu hissettim. Eve dönmekten korkmuyordum artık, ablamdan korkmuyordum artık. Eve girdiğimde atölye olarak kullandığı odadan bana, "Benim acilen bitirmem gereken bir işim var Victor, yemeğin fırında, sıcak. Ben sonra yerim" diye seslendi.

Mutfakta yemeğimi hızla yedim, odama çekildim, kapıyı kilitledim. Odamın kapısını kilitlemeye ilk kez cesaret ediyordum. Ablam odaya girmek istediğinde bağırdım, bağırmaya cesaret edebildim: "Beni rahatsız etme! Aklıma harika fikirler geldi! Uçup gitmeden onları yazmalıyım."

Ablam saygıyla, "Seni rahatsız etmek istemiyordum. Yalnızca iyi geceler dilemek için geldim" diye karşılık verdi.

"Sana da iyi geceler, Sophie."

Hâlâ gitmiyordu.

"Huysuz bir müşterim var. Elbisesinin yılbaşına kadar hazır olmasını istiyor. Beni affet Victor, yemeğini yalnız yemek zorunda kaldın."

"Hiç önemi yok Sophie" diye cevap verdim yumuşaklıkla, "git yat, geç oldu."

Bir anlık sessizlikten sonra, "Victor, neden kapını kilitledin? Kapıyı kilitlememeliydin. Ne gereği vardı?" diye sordu.

Sakinleşmek için bir yudum erik likörü içtim. "Rahatsız edilmek istemiyorum. Çalışıyorum."

"Olur, olur Victor."

Likörü bitirdim, şişe yarım litrelikti zaten, iki puro ve sayısız sigara içtim. İzmaritleri pencereden atıyordum. Hâlâ kar yağıyordu. Kar, izmaritleri ve pencereden sokağın öbür ucuna fırlattığım şişeyi örtüyordu.

Ertesi sabah ablam kapımı çaldı. Cevap vermedim. Yeniden çaldı. "Beni rahat bırak, uyumak istiyorum!" diye bağırdım.

Gittiğini duydum.

Öğleden sonra ikide uyandım. Yemek ve ablam beni mutfakta bekliyordu. İşte aramızda geçen konuşma:

"Yemeği üç kez ısıttım."

"Karnım aç değil. Bana kahve yap."

"Saat iki. Nasıl bu kadar uyuyabiliyorsun?"

"Saat beşe kadar yazdım. Ben sanatçıyım. Esinlendiğimde canım istediği kadar çalışırım. Yazı yazmak dikiş dikmeye benzemez. Bunu iyice kafana sok, Sophie."

Ablam hayranlıkla bana bakıyordu. "Haklısın Victor, bağışla beni. Kitabın yakında bitecek mi?"

"Evet. Yakında."

"Ne büyük mutluluk. Çok güzel bir kitap olacak. Okuduğum birkaç bölümden belli zaten."

"Zavallı aptal!" diye düşündüm.

Giderek daha çok içiyordum, temkinsiz davranmaya başlamıştım. Pardösümün cebinde sigara paketleri unutuyordum. Ablam temizlik ve fırçalamak bahanesiyle ceplerimi

karıştırıyordu. Bir gün bulduğu yarım paket sigarayı sallayarak odaya girdi. "Sigara içiyorsun!"

Meydan okuyarak, "Evet, içiyorum. Sigara içmeden yazamıyorum" diye cevap verdim.

"Bana sigara içmeyeceğine söz vermiştin."

"Kendime de vermiştim. Ama içmezsem yazamayacağımı fark ettim. Bu benim için bir vicdan meselesi Sophie. Sigarayı bırakırsam yazmayı da bırakırım. Sigara içmeye devam edip yazmanın, yazmamaktan daha iyi olacağına karar verdim. Kitabımın neredeyse sonuna geliyorum, beni serbest bırakmalısın, Sophie, kitabımı bitirmeliyim, sigara içmişim içmemişim ne önemi var?"

Ablam çok etkilenmişti, odadan çıktı, geri geldi ve masamın üzerine bir küllük koydu. "İç öyleyse, kitabın içinse, önemi yok..."

İçki içmek için şu taktiği geliştirdim: Aynı dükkâna iki kez gitmemeye özen göstererek şehrin çeşitli mahallelerinden içki alıyordum. Şişeyi eve pardösümün cebinde sokup koridordaki şemsiyeliğin içine gizliyordum, ablam dışarı çıkınca ya da odasına çekilince gece geç saatlere kadar içki ve sigara içiyordum.

Meyhanelerden uzak duruyordum, gezmelerimden ayık dönüyordum. Bu yıl ilkbahara kadar ablamla aramız iyiydi, Sophie sabırsızlanıncaya kadar: "Victor kitabını bitirecek misin? Böyle devam edemez. Öğleden sonra ikiden önce uyanmıyorsun, kötü görünüyorsun, hastalanacaksın, ben de öyle."

"Bitirdim Sophie. Artık düzeltmeleri yapıp daktilo etmem gerekiyor. Çok zor iş."

"Kitap yazmanın bu kadar uzun süreceğini hiç düşünmemiştim."

"Kitap elbise değildir Sophie, bunu unutma."

Yaz geldi. Sıcaktan bunalıyordum. Öğleden sonralarımı ormanda ağaçların altında yatarak geçiriyordum. Bir akşam fırtına beni uykuda yakaladı, feci bir fırtınaydı. 14 Ağustos'tu. Hasta bacağımla olabildiğince hızla ormandan çıktım. Önüme çıkan ilk meyhaneye sığındım. İşçiler, sıradan insanlar iç-

kilerini içiyorlardı. Yağmura seviniyorlardı çünkü aylardır hiç yağmamıştı. Bir limonata ısmarladım, gülüştüler; içlerinden biri bana bir kadeh kırmızı şarap uzattı. Kabul ettim. Sonra bir şişe de ben ısmarlayıp herkese ikram ettim. Yağmur yağdığı sürece bu böyle sürüp gitti, biri bitince yenisini ısmarlıyordum. bu sıcak arkadaş meclisinde, kendimi çok iyi hissediyordum. Üzerimdeki bütün parayı harcadım. Arkadaşlarım birer birer gidiyorlardı, ben ise gitmek istemiyordum, kendimi yalnız hissediyordum, evim yoktu, nereye gideceğimi bilemiyordum. Evime gitmek, kitapçı dükkânıma kavuşmak isterdim, uzaktaki Küçük Şehir benim için idealdi, çocukluğumdan beri nefret ettiğim ablamın yanına gelmek uğruna, o küçük sınır şehrini hiç bırakmamam gerektiğini artık kesinlikle biliyordum.

Meyhanenin sahibi, "Kapatıyoruz" dedi.

Sokakta sol bacağım, yani hasta bacağım tutmaz oldu ve düştüm.

Sonrasını hatırlamıyorum. Ter içinde yatağımda uyandım. Odamdan çıkmaya cesaret edemiyordum. Bölük pörçük anılar canlanıyordu kafamda. Bir banliyö meyhanesindeki kaba ama güleç yüzler... Sonra yağmur, çamur... beni getiren polislerin üniformaları... ablamın allak bullak yüzü... ona ettiğim küfürler... polislerin gülüşmeleri...

Ev sessizdi. Dışarıda güneş parlıyordu, boğucu bir sıcak vardı.

Kalktım, yatağın altından eski valizimi çıkarıp giysilerimi içine yerleştirmeye başladım. Tek çözüm buydu. Bir an önce buradan gitmeliydim. Başım dönüyordu. Gözlerim, boğazım ve ağzım yanıyordu. Fenalaşınca oturmak zorunda kaldım. Bu halde asla gara gidemeyeceğimi düşündüm. Kâğıt sepetini karıştırdım, yeni açılmış bir şişe içki buldum. Kafama diktim. Kendimi daha iyi hissettim. Başımı yokladım. Sol kulağımın arkası çok fena şişmişti. Yeniden şişeye uzanıp bir daha başıma diktim, tam o sırada ablam odaya girdi. Şişeyi bıraktım, beklemeye başladım. Ablam da bekliyordu. Sessizlik uzun sürdü. Garip bir sakinlikle suskunluğu bozdu: "Bana ne söyleyeceksin?"

"Hiçbir şey" dedim.

"Çok kolay! Çok kolay! Beyefendinin söyleyecek bir şeyi yokmuş! Beyefendinin, çamur içinde yatarken karakolluk oluyor ve Beyefendinin söyleyecek bir şeyi yok!" diye bağırdı.

"Beni rahat bırak. Gidiyorum" dedim.

"Evet, görüyorum valizini hazırlıyorsun. Ama nereye gideceksin zavallı aptal, paran da yok!"

"Dükkân parasının bir kısmı hâlâ bankada"

"Ya, demek öyle! Parandan ne kaldı acaba? Dükkânı üç kuruşa elden çıkardın, onu da içkiye, sigaraya yatırdın."

Sophie'ye, aldığım altınlardan, gümüşlerden, mücevherlerden hiç söz etmemiştim tabii, onlar da bankada duruyordu.

"Gitmeme yetecek kadar param var" demekle yetindim.

"Ya ben? Bana para vermedin. Sana baktım, besledim. Bunun bedelini kim ödeyecek?"

Valizimi kapatıp, "Sana paranı veririm. Şimdi gidiyorum" dedim.

Birden yumuşadı. "Çocuk olma Victor. Seni son kez bağışlıyorum. Dün akşam olanlar yalnızca bir kaza. Kitabını bitirdiğin zaman her şey değişecek."

"Hangi kitap?" diye sordum.

"El yazmalarımı" gösterdi: "Bu kitap. Senin kitabın."

"Bir tek satırını ben yazmadım."

"Burada iki yüz daktilo sayfası var."

"Evet, çeşitli kitaplardan kopya edilmiş iki yüz sayfa."

"Kopya mı edilmiş? Anlayamıyorum."

"Hiçbir şey anlayamazsın. Bu iki yüz sayfayı kitaplardan kopya ettim. Benim olan bir tek satır bile yok içlerinde."

Bana bakıyordu. Şişeyi kaldırıp içtim. Uzun uzun. Başını iki yana salladı. "Sana inanmıyorum. Sarhoşsun. Ne dediğini bilmiyorsun. Böyle bir şeyi neden yapasın?"

Güldüm. "Seni yazdığıma inandırmak için. Burada yazamıyorum. Beni rahatsız ediyorsun, durmadan takip ediyorsun, seni görmek, evdeki varlığını bilmek bile yazmamı engelliyor. Her şeyi yıkıyor, yok ediyorsun, bütün yaratıcılığımı, hayatı, özgürlüğü, esini yok ediyorsun. Çocukluğumdan beri tek yaptığın beni yönetmek, denetlemek, canımı sıkmak, çocukluğumdan beri!"

Bir an susup sonra yerdeki yıpranmış halıya bakarak konuşmaya başladı: "Her şeyimi senin için, kitabın için feda ettim. Kendi işimi, müşterilerimi, yaşlılık yıllarımı. Seni rahatsız etmemek için ayaklarımın ucuna basarak yürüdüm. Ve sen, buraya geldiğin günden beri hiçbir şey yazmadın. Tek yaptığın yemek yemek, sigara ve içki içmek! Sen tembelin, işe yaramazın, ayyaşın, asalağın tekisin! Kitabının çıkacağını bütün müşterilerime söyledim. Sense bir şey yazmamışsın! Bütün şehre rezil rüsva olacağım! Evime utanç getirdin! Seni o pis, küçük şehrinde ve kir içindeki dükkânında bırakmalıydım. Orada yirmi yıldan fazla yalnız başına yaşadın, seni rahatsız eden kimse yoktu, ben de yoktum, neden kitabını yazmadın? Neden mi? Vasat bir kitabın bile tek bir satırını yazacak yetenek yok sende de ondan, hem de en iyi koşullara sahip olsan bile."

O konuşurken içmeye devam ediyordum ve uzaktan, sanki yan odadan gelir gibi kendi sesimi duydum. Ona haklı olduğunu söylüyordum, o yaşadığı sürece yazamayacağımı, yazmayacağımı söylüyordum. Ona çocuksu cinsel deneyimlerimizi hatırlattım, benden yaşça büyük olduğu için fikir ondan çıkmıştı; bu deneyimler beni düşündüğünün çok ötesinde sarsmıştı.

Ablam onların çocukça oyunlar olduğunu söyledi, hatırlamak yersizdi, bakireydi hâlâ ve "o konu" kendisini çok uzun zamandır hiç ilgilendirmiyordu.

"O konu"nun onu ilgilendirmediğini bildiğimi söyledim, müşterilerinin kalçalarını, göğüslerini okşamakla yetiniyordu, provalar sırasında onu gözlemlemiştim, güzel ve genç müşterilerini okşamaktan büyük zevk alıyordu, kendi hiç güzel olmamıştı, hep ahlaksız, çirkin bir kadın olmuştu.

Çirkinliği ve ikiyüzlü püritanizmi yüzünden hayatı boyunca bir tek erkeğin bile ilgisini çekemediğini; bunun üzerine müşterilerine yöneldiğini, ölçü almak, kumaşı düzeltmek bahanesiyle elbise siparişi veren bu genç ve güzel kadınları ellemeye başladığını söyledim.

Ablam, "Haddini aştın Victor, yeter artık!" dedi.

Şişeyi, benim içki şişemi boğazından tuttuğu gibi daktiloya vurdu, likör dökülüp masaya yayıldı. Ablam, elinde kırık şişe, bana doğru yaklaşıyordu.

Yerimden kalktım, kolunu tuttum, bileğini büktüm, şişeyi bıraktı. Yatağın üzerine düştük, onun üzerine yattım, cılız boynunu sıktım, debelenmesi kesildiğinde boşaldım.

Lucas ertesi gün Victor'un yazdıklarını Peter'e geri veriyor. Birkaç ay sonra Peter davayı izlemek için doğduğu şehre yeniden gidiyor. Dönüşünde kitabevine uğruyor, Mathias'ın başını okşayıp Lucas'a, "Bu akşam bana uğrayın" diyor.

"Önemli bir konu galiba, Peter."

Peter başını iki yana sallıyor. "Bana şimdi soru sormayın. Sonra görüşürüz."

Peter çıkınca çocuk, Lucas'a dönüyor. "Peter'in başına kötü bir şey mi geldi?"

"Hayır ama dostlarından birinin başına kötü bir şey gelmiş sanırım."

"Aynı şey, belki daha da kötü."

Lucas Mathias'a sarılıyor, "Haklısın. Kimi zaman böylesi daha kötüdür."

Lucas, Peter'in evine gidince, "Ne oldu?" dile soruyor.

Peter yeni koyduğu içkiyi bir dikişte bitiriyor. "Ne mi oldu? Ölüme mahkûm edildi. Dün sabah asıldı. İçelim!"

"Sarhoşsunuz Peter!"

Peter şişeyi havaya kaldırıp seviyesine bakıyor, gülüyor. "Evet, şişenin yarısını içtim bile. Victor'dan nöbeti devraldım."

Lucas ayağa kalkıyor. "Başka bir gün gelirim. Siz bu haldeyken konuşmak yersiz."

"Tam tersine. Victor'dan ancak bu haldeyken söz edebilirim. Oturun. Bu sizin. Victor gönderdi."

Lucas'ın önüne küçük bir torba sürüyor.

Lucas, "Nedir bu?" diye soruyor.

"Altınlar ve mücevherler. Para da var. Victor'un harcamaya zamanı olmamış. Bana, 'Bunların hepsini Lucas'a verin. Ev ve dükkân için çok para verdi. Size gelince Peter; annemle babamdan ve ablamdan kalan bu evi size bırakıyorum. Mirasçımız yok, ne benim ne ablamın. Satın bu evi, uğursuz bir ev, çocukluğumuzdan beri laneti üzerimizde sanki. Satın ve uzaktaki Küçük Şehir'e gidin, hiç ayrılmamam gereken o ideal yere' dedi."

Bir anlık sessizlikten sonra Lucas, "Victor için daha hafif bir ceza öngörmüştünüz. Hatta hapisten bile kurtulup son günlerini akıl hastanesinde geçirebileceğini umuyordunuz" diyor.

"Yanılmışım işte. Psikiyatristlerin Victor'un hereketlerinden sorumlu tutulabileceği yönünde bir karara varacaklarını, Victor'un da mahkemede aptal gibi davranacağını düşünmemiştim. Hiç pişmanlık, üzüntü, vicdan azabı belirtisi göstermedi. Durmadan tekrarladı durdu, 'Yapmalıydım, onu öldürmem gerekiyordu, kitabımı yazabilmek için tek çözüm buydu.' Jüri üyeleri, 'Bir şahsın kitap yazmaya engel olması kimseye o şahsı öldürme hakkı vermez' şeklinde görüş bildirdi. Ayrıca, 'Birkaç kadeh atıp şerefli insanları öldür, sonra işin içinden sıyrıl, olacak değil iş, dediler. Victor'un toplum için zararlı, dengesiz, bencil bir insan olduğuna karar verdiler. Benim dışımda bütün şahitler onun aleyhinde, kardeşinin lehinde şahitlik ettiler, örnek bir hayat sürmüş, şerefli, herkesin, özellikle de müşterilerinin takdirini kazanmış ablası lehinde."

Lucas, "Onu daha sonra görebildiniz mi?" diye soruyor.

"Hüküm giydikten sonra. Hücresine girip dilediğim kadar yanında kalabiliyordum. Son güne kadar yanında oldum."

"Korkuyor muydu?"

"Korku mu? Bence hissettiği başka bir şeydi. Önceleri inanmadı, inanamıyordu. Affedilmeyi mi yoksa bir mucizeyi mi bekliyordu, bilemem. Vasiyetini yazıp imzaladığı gün, artık kuşkusu kalmamıştı. Son gece bana, 'Öleceğimi biliyorum Peter, fakat anlamıyorum. Bir tek ceset yerine iki ceset olacak, ablamınki ve benimki. Ama kimin ikinci bir cesede ihtiyacı var? Tanrı'nın kesinlikle yoktur. Bizim bedenlerimizi ne yapsın? Toplumun mu? Hayatta kalmama izin verseler bir veya birkaç kitap geçer ellerine; şimdi tek kazanacakları, hiç kimsenin işine yaramayacak bir ceset' dedi.'

Lucas, "İnfaza katıldınız mı?" diye soruyor.

"Hayır. Katılmamı istemişti, ama hayır dedim. Bunu korkaklık olarak değerlendiriyorsunuz, değil mi?"

"Bu ilk değil, ama sizi anlıyorum."

"Siz katılabilir miydiniz?

"Benden istemiş olsaydı, elbette."

7

Kitapçı okuma odasına çevrildi. Bazı çocuklar okumak ya da resim yapmak için düzenli olarak gelmeye başladılar bile; bazı çocuklar da tesadüfen ya da karda oynayıp üşüdükten sonra uğruyorlar. Bunlar ancak on beş dakika kalıyor, resimli kitap karıştırıp ısınacak kadar. Bir de kitabevinin vitrininden bakıp Lucas onları içeri çağırmak için kapıya çıktığında kaçanlar var.

Mathias arada bir, evden aşağıya iniyor, Lucas'ın yanına oturup kitap okuyor, bir-iki saat sonra yukarıya çıkıyor, sonra kapanış saatinde gene geliyor. Diğer çocukların arasına karışmıyor. Onlar gidince Mathias kitapları topluyor, kâğıt sepetini döküyor, iskemleleri masanın üzerine koyup kirlenmiş yeri paspaslıyor. Hesap da yapıyor. "Yedi boya kalemimizi daha çalmışlar, üç de kitap, ayrıca onlarca sayfa boş kâğıt ısraf etmişler."

"Önemi yok Mathias. İsteselerdi ben onlara verirdim zaten. Çekingenler, gizlice alıyorlar. Önemli değil."

Bir öğleden sonra, herkes sessizce kitap okurken, Mathias Lucas'ın önüne bir kâğıt sürüyor, kâğıtta "Şu kadına bak!" yazılı. Dışarıda, vitrinin önünde, sokağın alacakaranlığında, yüzü belli olmayan bir kadın gölgesi, kitabevinin aydınlık salonuna bakıyor. Lucas kalkıyor, gölge kayboluyor.

Mathias fısıldıyor: "Beni her yerde izliyor. Teneffüslerde okul bahçesinin duvarlarının üzerinden bana bakıyor. Dönüş yolunda beni izliyor."

Lucas, "Seninle konuştu mu?" diye soruyor.

"Hayır. Bir kez, birkaç gün önce, bana bir elma uzattı, almadım. Bir başka kez dört çocuk beni kara yatırıp üstümdekileri çıkarmak istediler, onlara kızıp tokat attı. Ben de kaçtım."

"Demek kötü biri değil, seni korumuş."

"Evet, ama neden? Beni koruması için hiçbir neden yok. Neden beni izliyor? Neden bana bakıyor? Bakışlarından korkuyorum. Gözlerinden korkuyorum."

"Aldırma Mathias. Çok sayıda kadın savaş sırasında çocuğunu yitirdi. Çocuklarını unutamıyorlar. Yitirdikleri çocuklarını hatırlatan başka bir çocuğa bağlanıyorlar."

Mathias kıkırdıyor. "Birine çocuğunu hatırlatmam mümkün mü sence?"

Akşam, Lucas Yasmine'in eski evinin kapısını çalıyor. Teyze pencereyi açıyor. "Ne istiyorsunuz?"

"Sizinle konuşmak istiyorum."

"Vaktim yok. İşe gitmem lazım."

"Sizi bekliyorum."

Evden çıktığında Lucas ona, "Size eşlik edeyim. Daha çok geceleri mi çalışıyorsunuz?" diye soruyor.

"Üç haftada bir. Herkes gibi. Ne hakkında konuşmak istiyorsunuz? İşim hakkında mı?"

"Hayır, çocuk hakkında. Onu rahat bırakmanızı istiyorum sizden."

"Ona bir şey yapmadım."

"Biliyorum. Ama onu izliyor, ona bakıyorsunuz. Bundan rahatsız oluyor. Anlıyor musunuz?"

"Evet. Zavallı çocuk. Annesi onu terk etti."

Karlı, bomboş sokakta sessizce yürüyorlar. Kadın yüzünü eşarbıyla gizliyor, sessiz hıçkırıklarından omuzları sarsılıyor.

Lucas, "Kocanız ne zaman çıkıyor?" diye soruyor.

"Kocam mı? Öldü. Bilmiyor muydunuz?"

"Hayır. Özür dilerim."

"Resmi olarak söylediklerine göre intihar etmiş. Ama orada onunla birlikte olan biriyle tanıştım, intihar etmediğini söyledi. Kızına yaptıkları yüzünden hücresindekiler tarafından öldürülmüş."

Neonların aydınlattığı büyük tekstil fabrikasının önündeler şimdi. Dört bir taraftan gelen titrek gölgeler metal kapının ar-

dında kayboluyor. Buradan bile makinelerin sağır edici sesi duyuluyor.

Lucas, "Eğer ölmeseydi, kocanızı kabul eder miydiniz?" diye soruyor.

"Bilmiyorum. Bu şehre geri dönmeye cesaret edemezdi. Sanırım başkente gidip Yasmine'i arardı."

Fabrikanın sireni çalmaya başlıyor.

Lucas: "Ben artık gideyim. Geç kalıyorsunuz."

Kadın soluk yüzünü kaldırıyor, Yasmine'e benzeyen siyah gözleri parlıyor. "Artık yalnız olduğuma göre, isterseniz, izin verirseniz tabii, çocuğu yanıma almak isterim."

Lucas fabrikanın sireninden daha yüksek sesle, "Mathias'ı almak mı? Asla! O benim, bana ait! Ona yaklaşmanızı, bakmanızı, onunla konuşmanızı, onu izlemenizi yasaklıyorum" diye bağırıyor.

Kadın geri geri giderek fabrikanın kapısına yaklaşıyor. "Sakin olun. Delirdiniz mi? Yalnızca bir öneriydi."

Lucas arkasını dönüp kitabevine kadar koşuyor. Kitapevine gelince duvara yaslanıyor, kalp atışlarının normalleşmesini bekliyor.

Genç bir kız kitapçıya giriyor, Lucas'ın önünde durup gülümsüyor. "Beni tanımadınız mı Lucas?"

"Sizi tanımalı mıyım?"

"Agnès."

Lucas düşündükten sonra, "Kusura bakmayın küçükhanım, çıkaramadım."

"Oysa eski dostuz. Bir defa size gelmiştim, müzik dinlemiştik. Tabii o zamanlar altı yaşındaydım. Bana salıncak kurmak istemiştiniz."

"Hatırlıyorum. Léonie Teyzeniz sizi göndermişti."

"Evet, öyle. O öldü. Beni fabrikanın müdürü gönderdi, kreşteki çocuklar için resimli kitaplar istiyor."

"Fabrikada mı çalışıyorsunuz? Okula gitmeniz gerekmez miydi?"

Agnés kızarıyor. "On beş yaşındayım. Geçen yıl okulu bıraktım. Fabrikada çalışmıyorum, çocuklara bakıyorum. Çocuklar bana küçükhanım diyorlar."

Lucas gülüyor. "Ben de size küçükhanım dedim."

Lucas'a bir kâğıt para uzatıyor. "Kitap, kâğıt ve boya kalemleri istiyorum."

Agnès sık sık uğruyor. Raflardaki kitaplara bakıyor, çocukların yanına oturuyor, onlara kitap okuyor, birlikte resim yapıyorlar.

Onu ilk görüşünde Mathias Lucas'a, "Çok güzel bir kadın" diyor.

"Kadın mı? Daha çocuk o."

"Göğüsleri var, çocuk değil."

Lucas Agnès'in üzerindeki kırmızı kazağın ortaya çıkardığı göğüslere bakıyor.

"Haklısın Mathias, göğüsleri var. Ben fark etmemişim."

"Saçları da çok güzel. Baksana ışıkta nasıl parlıyor."

Lucas Agnès'in ışıkta parlayan uzun sarı saçlarına bakıyor. Mathias devam ediyor: "Siyah kirpiklerine bak."

"Sürme o."

"Ağzı."

"Ruj sürmüş. Bu yaşta makyaj yapmamalı."

"Haklısın Lucas. Makyajsız da güzeldir."

Lucas gülüyor: "Sana gelince, bu yaşta sen de kızlara bakmamalısın."

"Bizim sınıftaki kızlara bakmıyorum. Aptal ve çirkinler."

Agnès yerinden kalkıp seyyar merdivene çıkıyor, kitap arıyor. Eteği çok kısa, jartiyeri ve bir yerinden kaçık siyah çorabı görünüyor. Kaçığı fark edince, işaretparmağını tükürükleyip kaçığa sürüyor. Bunu yapmak için eğilmesi gerekiyor, pembe çiçekli beyaz donu görünüyor, küçük bir kız donu.

Bir akşam kitabevinin kapanış saatine kadar bekliyor. "Temizliğe yardım edeyim."

Lucas: "Temizliği Mathias yapıyor. Bu işi çok iyi yapar."

Mathias, "Bana yardım ederseniz daha çabuk biter, o zaman size reçelli krep yaparım, severseniz elbette" diyor Agnès'e.

Agnès: "Herkes reçelli krep sever."

Lucas odasına çıkıyor. Biraz sonra Mathias ona sesleniyor: "Lucas, yemeğe gel."

Mutfakta reçelli krep yiyip çay içiyorlar. Lucas konuşmuyor. Mathias ile Agnes bol bol gülüyor. Yemekten sonra Mathias: "Agnès'i evine götürmek lazım, hava karardı."

"Yalnız başıma dönebilirim. Karanlıktan korkmam."

Lucas: "Gelin. Sizi bırakayım."

Evin önünde Agnès, "Girmek istemez misiniz?" diye soruyor.

"Hayır."

"Neden?"

"Siz daha çocuksunuz."

"Hayır, ben artık çocuk değilim. Kadınım. Odama ilk gelen siz olmayacaksınız. Annemler burada yoklar, çalışıyorlar. Olsalar bile... Benim kendi odam var, dilediğimi yaparım."

"İyi geceler Agnès. Gitmem lazım."

"Nereye gittiğinizi biliyorum. O küçük sokaktaki, askerlerle yatıp kalkan kızlara gidiyorsunuz."

"Doğru. Ama bu sizi ilgilendirmez."

Ertesi gün Lucas, "Evimize yemeğe birini davet etmeden önce fikrimi sorabilirdin" diyor Mathias'a.

"Agnès'i beğenmiyor musun? Ne yazık. Sana âşık o besbelli. Senin için bu kadar sık geliyor."

"Hayal gücün çok geniş Mathias."

"Onunla evlenmek istemez misin?"

"Evlenmek mi? Nereden çıktı bu! Hayır, kesinlikle olmaz."

"Neden? Hâlâ Yasmine'i mi bekliyorsun? Yasmine geri dönmeyecek."

"Kimseyle evlenmek istemiyorum."

İlkbahar geldi. Bahçeye çıkılan kapı açık. Mathias bitkileriyle ve hayvanlarıyla ilgileniyor. Beyaz bir tavşanı, birçok kedisi ve Joseph'in hediye ettiği siyah köpeği var. Kümeste kuluçkaya yatmış bir tavuğun civcivlerini de sabırsızlıkla bekliyor.

Lucas çocukların kitaplarına gömüldükleri salona bakıyor.

Bir küçük oğlan başını kaldırıp Lucas'a gülümsüyor. Sarı saçları, mavi gözleri var, ilk kez buraya geliyor.

Lucas gözlerini bu çocuktan ayıramıyor. Tezgâhın arkasına geçip bir kitap açıyor ve tanımadığı çocuğa bakmaya de-

vam ediyor. Kitabın üzerindeki sol elinde ansızın büyük bir acı duyuyor. Elinin üstüne bir pergel saplanmış. Acının etkisiyle felce uğrayan Lucas yavaşça Mathias'a dönüyor. "Bunu neden yaptın?"

Mathias öfkeyle tıslıyor: "Ona bakmanı istemiyorum!"

"Kimseye bakmıyorum."

"Hayır, bakıyorsun! Yalan söyleme! Ona bakışını gördüm. Ona böyle bakmanı istemiyorum!

Lucas pergeli çekiyor, yaranın üzerine mendilini bastırıyor. "Yarayı temizlemek için yukarıya çıkıyorum."

Aşağıya geri geldiğinde çocuklar gitmiş, Mathias dükkânın demir kepengini indirmiş, "Bugün erken kapattığımızı söyledim."

Lucas, Mathias'a sarılıyor, onu yukarıya çıkarıp yatağına yatırdıktan sonra, "Neyin var, Mathias?" diye soruyor.

"Neden o sarışın çocuğa bakıyordun?"

"Bana birisini hatırlattı."

"Sevdiğin birisini mi?"

"Evet, kardeşimi."

"Benden başka kimseyi sevmemelisin, kardeşini bile."

Lucas susuyor, çocuk devam ediyor: "Akıllı olmak bir işe yaramıyor. Güzel ve sarışın olmak daha iyi. Evlenirsen, o çocuk gibi, kardeşin gibi sarışın çocukların olur. Gerçekten kendi çocukların olur, güzel ve sarışın, sakat olmayan çocuklar. Ben senin oğlun değilim. Ben Yasmine'in oğluyum."

"Sen benim oğlumsun. Başka çocuk istemiyorum."

Sardığı yaralı elini gösteriyor, "Canımı acıttın, biliyor musun?"

"Sen de benim canımı acıttın, ama sen bilmiyorsun."

Lucas: "Canını acıtmak istemedim. Mathias, bilmelisin ki dünyada bir tek insanın benim için önemi var, o da sensin."

Mathias: "Sana inanmıyorum. Beni gerçekten seven yalnız Yasmine vardı, o da öldü. Sana kaç defa söyledim."

"Yasmine ölmedi. Yalnızca gitti."

"Bensiz gitmezdi, demek ki öldü."

Mathias devam ediyor: "Okuma odasını iptal etmek lazım. Okuma odası yapmak da nereden çıktı?"

"Senin için yaptım. Arkadaşlar edineceğini düşünmüştüm."

"Arkadaş istemiyorum. Senden okuma odası istemedim ki hiç. Tam tersine kapamanı istiyorum."

"Kapatırım. Çocuklara yarın akşam bu güzel havada dışarıda okuyup resim yapabileceklerini söylerim."

Ertesi gün sarışın çocuk gene geliyor. Lucas ona hiç bakmıyor. Bakışlarını kitaptan, harflerden ayırmıyor. Mathias: "Artık ona bakmaya cesaret edemiyor musun? Çok istiyorsun oysa. Beş dakikadır kitabın sayfasını çevirmedin."

Lucas kitabı kapatıp yüzünü ellerinin arasına alıyor.

Agnès kitabevine giriyor, Mathias onun yanına gidip öpüyor.

"Uzun zamandır uğramıyordunuz."

"Vaktim olmadı. Öğretmen olmak için komşu şehirde bir kursa katıldım. Çok nadir eve geliyordum."

"Ama artık burada kalacaksınız, değil mi?"

"Evet."

"Bu akşam bize krep yemeye gelir misiniz?"

"Çok isterdim ama küçük kardeşimle ilgilenmek zorundayım. Annemizle babamız çalışıyor."

"Kardeşinizi de getirin. Ona da krep yaparız. Ben hamuru hazırlamaya gidiyorum"

"Ben de senin yerine dükkânı toplayayım."

Mathias yukarıya çıkıyor. Lucas çocuklara, "Masaların üzerindeki kitapları alabilirsiniz. Kâğıt ve birer kutu boya kalemi de. Bu güzel havalarda içeriye kapanmayın. Bahçenizde ya da parkta resim yapın, kitap okuyun. Bir şeye ihtiyacınız olursa gelip benden istersiniz" diyor.

Çocuklar dışarıya çıkıyor. Bir tek sarışın çocuk, uslu uslu yerinde oturuyor. Lucas ona, "Ya sen? Sen gitmiyor musun?" diye usulca soruyor.

Çocuk cevap vermiyor, Lucas Agnès'e dönüyor. "Kardeşiniz olduğunu bilmiyordum. Onu hiç tanımıyordum."

"Çok çekingen. Adı Samuel. Okumayı yeni söktü, ben de buraya gelmesini tavsiye ettim. Tekne kazıntısı. Kardeşim Simon beş yıldır fabrikada çalışıyor. Kamyon şoförü."

Sarışın çocuk yerinden kalkıp ablasının elini tutuyor. "Bu beyefendinin evinde krep mi yiyeceğiz?"

"Evet, çıkalım. Mathias'a yardım edelim."

Eve çıkan merdivene doğru gidiyorlar. Mathias mutfakta krep hamurunu hazırlıyor.

Agnès: "Mathias, seni küçük kardeşimle tanıştırayım. Adı Samuel. Arkadaş olabilirsiniz, yaşıt sayılırsınız."

Mathias'ın gözleri fal taşı gibi açılıyor, tahta kaşığı bırakıp mutfaktan çıkıyor. Agnès Lucas'a dönüp, "Ne oldu?" diye soruyor.

"Mathias herhalde bir şey almak için odasına gitti. Siz krepleri yapmaya başlayın Agnès, geliyoruz."

Lucas Mathias'ın odasına giriyor. Çocuk yorganın üzerine uzanmış. "Beni rahat bırak. Uyumak istiyorum."

"Onları sen çağırdın Mathias. Nezaket icabı böyle yapmamalısın."

"Agnès'i davet ettim. Kardeşinin o olduğunu bilmiyordum."

"Ben de bilmiyordum. Agnès'in hatırına, haydi! Agnès'i seviyorsun değil mi?"

"Ya sen, sen Agnès'in kardeşini seviyorsun. Mutfağa girdiğinizde, işte gerçek bir aile dedim. Sarışın, güzel anne ile baba ve sarışın, güzel bir çocuk. Benim ailem yok. Ne annem ne babam var, sarışın değilim, çirkin ve sakatım."

Lucas ona sarılıyor. "Mathias, küçük oğlum. Sen benim hayatımsın."

Mathias gülümsüyor. "Haydi gidip yiyelim."

Mutfakta masa hazırlanmış, üzerinde koca bir yığın krep duruyor.

Agnès'in çenesi hiç durmuyor, hep o kalkıp çay dolduruyor. Kardeşiyle olduğu kadar Mathias'la da ilgileniyor.

"Reçel? Peynir? Çikolata?"

Lucas Mathias'ı inceliyor. Çok az yiyor, gözlerini sarışın çocuktan ayırmıyor. Sarışın çocuk çok yiyor, Lucas'la göz göze geldiklerinde gülümsüyor, ablası bir şey uzatınca ona da gülümsüyor, ama Mathias'la göz göze geldiğinde bakışlarını hemen kaçırıyor.

Agnès Mathias'la birlikte bulaşık yıkıyor. Lucas odasına çıkıyor. Daha sonra Mathias onu çağırıyor. "Agnès ile kardeşini evlerine götürmek lazım."

Agnès: "Yalnız başımıza dönmekten korkmayız."

Mathias ısrar ediyor: "Nezaket icabı onları götürmelisin."

Lucas götürüyor. Onlara iyi geceler dileyip uykusuzluk çeken adamın parkındaki banka oturuyor.

Uykusuzluk çeken adam: "Saat üç buçuk. Saat on birde çocuk odasında bir ateş yaktı. Hiç âdetim değildir ama gene de ona seslendim. Yangından korktum. Çocuğa, ne yaptığını sordum, bana endişelenmememi söyledi, pencerenin önüne koyduğu teneke bir kovanın içinde eski ödevlerini yakıyormuş. Ona kâğıtları neden mutfaktaki ocakta yakmadığını sorunca da, aşağıya inmeye üşendiğini söyledi. Kısa süre sonra ateş söndü, çocuğu görmedim, sesini de duymadım."

Lucas merdivenlerden çıkıyor, önce kendi odasına, sonra Mathias'ın odasına giriyor. Pencerenin önünde yanık kâğıtlarla dolu teneke bir kova duruyor. Çocuğun yatağı boş. Yastığının üzerinde mavi bir defter duruyor, defter kapalı. Beyaz etiketin üzerinde MATHIAS'IN DEFTERİ yazıyor. Lucas defteri açıyor. Sadece boş sayfalar var, bazı sayfalar da yırtılmış. Lucas koyu kırmızı perdeyi açıyor. Anne ile bebeğin iskeletinin yanında Mathias'ın küçük bedeni asılı, morarmaya başlamış bile.

Uykusuzluk çeken adam uzun bir çığlık duyuyor. Sokağa inip Lucas'ın kapısını çalıyor. Cevap yok. İhtiyar, merdivenleri çıkıyor. Lucas'ın odasına giriyor, başka bir kapı görüyor, açıyor. Lucas yatağa uzanmış, çocuğun bedenine sımsıkı sarılmış, göğsüne bastırıyor.

"Lucas?"

Lucas cevap vermiyor, fal taşı gibi açılmış gözlerini tavana dikmiş.

Uykusuzluk çeken adam aşağıya iniyor, Peter'in evine gidip kapısını çalıyor. Peter pencereyi açıyor. "Ne oldu, Michael?"

"Lucas'ın size ihtiyacı var. Büyük bir felaket oldu. Gelin."

"Siz eve dönün, Michael. Ben her şeyle ilgilenirim."

Lucas'ın evine gidiyor. Teneke kovayı ve birbirine sarılmış iki bedeni görüyor. Perdeyi açıyor, iskeletleri ve aynı çengelin ucundaki usturayla kesilmiş ipi de görüyor. Yatağa geri dönüyor, çocuğun bedenini çekip Lucas'a iki tokat atıyor: "Uyanın!"

Lucas gözlerini kapatıyor. Peter onu sarsarak, "Ne oldu söyleyin bana?" diye soruyor.

"Yasmine. Onu benden geri aldı."

Peter, "Bu cümleyi benden başka kimsenin yanında söylemeyin. Anladınız mı Lucas? Bana bakın!" diyor sertçe.

Lucas Peter'e bakıyor. "Evet anladım. Peter, şimdi ne yapacağım?"

"Hiçbir şey. Siz yatın. Size sakinleştirici getireceğim. Formalitelerle de ilgilenirim."

Lucas Mathias'ın cesedine sarılıyor:

"Teşekkürler Peter. Sakinleştiriciye ihtiyacım yok."

"Öyle mi? En azından ağlamaya çalışın. Anahtarlarınız nerede?"

"Bilmem. Giriş kapısının üzerinde kalmış olabilir."

"Sizi kilitliyorum, bu halde dışarı çıkmamalısınız. Geri geleceğim."

Peter mutfakta bir torba buluyor, iskeletleri kancadan çıkarıp içine koyuyor ve evine götürüyor.

Lucas ve Peter, çocuğun tabutunu taşıyan Joseph'in arabasının peşinden yürüyorlar.

Mezarlıkta mezarcı toprak yığının üzerinde oturmuş domuz yağı ile soğan yiyor.

Mathias, Lucas'ın Anneannesi ile Büyükbabasının mezarına gömülüyor.

Mezarcı mezarı toprakla doldurduktan sonra Lucas haçı kendisi dikiyor; üzerinde "Mathias" yazılı, bir de iki tarih var. Çocuk yedi yıl dört ay yaşamış.

Joseph, "Sizi götüreyim mi Lucas?" diye soruyor.

"Siz dönün Joseph, teşekkür ederim."

"Burada durmanın bir faydası yok."

Peter: "Gelin, Joseph, biz birlikte dönelim."

Lucas arabanın uzaklaştığını duyuyor. Mezarın yanına oturuyor. Kuşlar ötüyor.

Siyahlar içinde bir kadın gelip haçın yanına mor menekşeler bırakıyor.

Daha sonra Peter geri geliyor. Lucas'ın omzuna elini koyuyor. "Gelin. Gece oluyor."

"Onu burada yalnız bırakmak istemiyorum. Geceleri korkar. Öyle küçük ki."

"Hayır. Artık korkmaz. Gelin Lucas."

Lucas kalkıyor, mezara bakıyor. "Onu annesiyle göndermeliydim. Peter, her ne pahasına olursa olsun bu çocuğu yanımda tutmakla ölümcül bir hata yaptım."

"Hepimiz hayatta bir kez ölümcül hata yapabiliriz, farkına vardığımız zaman iş işten geçmiş olur."

Şehre dönüyorlar. Kitabevinin önünde Peter, "Benimle gelmek ister misiniz, yoksa eve mi gideceksiniz?" diye soruyor.

"Ben eve gideyim."

Lucas eve gidiyor. Masasına oturuyor, çocuğun odasının kapalı kapısına bakıyor, bir okul defteri açıp yazmaya başlıyor, "Mathias'ın durumu iyi. Okulun hep birincisi ve artık kâbus görmüyor."

Lucas defteri kapatıp mezarlığa gidiyor, çocuğun mezarı üzerinde uyuyor.

Uykusuzluk çeken adam tan vakti gelip onu uyandırıyor: "Haydi Lucas! Kitabevini açmanız lazım."

"Evet Michael."

8

Claus trenle geliyor. Küçük gar değişmemiş, ama artık yolcuları bekleyen bir otobüs var.

Claus otobüse binmiyor, şehir merkezine doğru yürüyor. Kestane ağaçları çiçek açmış, sokaklar eskisi kadar boş ve sessiz.

Claus Merkez Meydanı'nda duruyor. Alçak, sade evlerin yerinde iki katlı büyük bir bina yükseliyor. Otel. Claus içeriye girip resepsiyon görevlisine, "Bu otel ne zaman yapıldı?" diye soruyor.

"Yaklaşık on yıl önce, efendim. Oda ister misiniz?"

"Henüz bilmiyorum. Birkaç saat sonra dönerim. Bu arada valizimi bırakabilir miyim?"

"Tabii."

Claus yeniden yürümeye başlıyor, şehrin içinden geçiyor, bir spor sahasına çıkan asfaltlanmamış yola sapıyor. Claus spor sahasını geçip dere kenarındaki otların arasına oturuyor. Bir süre sonra çocuklar top oynamaya başlıyor. Claus içlerinden birine, "Bu spor sahası yapılalı çok oldu mu?" diye soruyor.

Çocuk omuz silkiyor. "Spor sahası mı? Hep vardı."

Claus şehre dönüp şatoya, sonra mezarlığa çıkıyor. Uzun süre aramasına rağmen Anneanne ile Büyükbaba'nın mezarını bulamıyor. Şehre dönüyor, Merkez Meydanı'nda bir banka oturuyor, işlerinden dönen, alışveriş eden, yürüyerek ya da bisikletle gezen insanları seyrediyor. Çok az araba var. Dükkânlar kapanınca meydan boşalıyor, Claus da otele dönüyor.

"Bir oda istiyorum küçükhanım."

"Kaç gün kalacaksınız?"

"Henüz bilmiyorum"

"Pasaportunuzu alabilir miyim?"

"Buyurun."

"Yabancı mısınız? Dilimizi bu kadar iyi nerede öğrendiniz?"

"Burada. Çocukluğum bu şehirde geçti."

Genç kadın ona bakıyor. "Çok oluyor o halde."

Claus gülüyor. "O kadar yaşlı olduğumu mu düşünüyorsunuz?"

Genç kadın kızarıyor. "Hayır, hayır, öyle demek istemedim. Size en güzel odamızı veriyorum, neredeyse hepsi boş, sezon başlamadı."

"Çok turist geliyor mu?"

"Yazları çok turist gelir. Size lokantamızı da tavsiye ederim efendim."

Claus birinci kattaki odasına çıkıyor. İki penceresinden de meydan görünüyor.

Claus bomboş lokantada yemek yiyor, tekrar odasına çıkıyor. Valizini açıp eşyalarını dolaba yerleştiriyor, pencerelerden birinin önüne bir koltuk çekip oturuyor, boş sokağa bakıyor.

Meydanın diğer tarafındaki eski evler olduğu gibi duruyor. Restore edilip yeniden pembeye, sarıya, maviye, yeşile boyanmış. Hepsinin giriş katında çeşitli mağaza ve dükkânlar var: Bakkal, "hediyelik eşya mağazası", sütçü, kitabevi, "modaevi". Kitabevi, Claus çocukken kağıt kalem almaya gittiği zamanki yerinde duruyor, maviye boyanmış.

Ertesi gün Claus yeniden spor sahasına, şatoya, mezarlığa, gara gidiyor. Yorulduğu zaman bir meyhaneye giriyor, bir parkta oturuyor. Akşamüzeri Merkez Meydanı'na geri dönüp kitabevine giriyor.

Tezgâhtaki beyaz saçlı adam masa lambasının ışığında kitap okuyor. Dükkân loş, hiç müşteri yok. Beyaz saçlı adam yerinden kalkıyor. "Kusura bakmayın, ışıkları yakmayı unutmuşum."

İçerisi ve vitrinler aydınlanıyor.

"Ne istemiştiniz?"

"Rahatsız olmayın, bakıyordum yalnızca."

Adam gözlüğünü çıkarıyor. "Lucas!"

Claus gülümsüyor. "Kardeşimi tanıyor musunuz? Nerede kendisi?"

Adam tekrar, "Lucas!" diyor.

"Ben Lucas'ın kardeşiyim. Adım Claus."

"Şakayı bırakın lütfen Lucas, rica ederim."

Claus cebinden pasaportunu çıkarıyor. "Alın kendiniz bakın."

Adam pasaportu inceliyor "Bu bir şeyi kanıtlamaz."

"Kusura bakmayın, ama başka türlü kimliğimi ispatlayamayacağım. Ben Claus T.'yim, kardeşim Lucas'ı arıyorum. Onu tanıyor musunuz? Size benden, kardeşi Claus'tan mutlaka söz etmiştir."

"Evet, bana sık sık sizden söz etti ama itiraf etmeliyim ki, varlığınıza hiçbir zaman inanmadım."

Claus gülerek: "Ben de insanlara Lucas'tan söz ettiğim zaman bana inanmıyorlardı. Çok komik değil mi?"

"Hayır, pek değil. Gelin şuraya oturalım."

Kitabevinin arka tarafındaki, bahçeye açılan camlı kapının önünde duran alçak bir masa ile iki koltuğu işaret ediyor.

"Lucas değilseniz size kendimi tanıtayım. Adım Peter. Peter N. ama Lucas değilseniz neden doğrudan buraya geldiniz?"

"Dün geldim. Önce Anneanne'nin evine gittim ama yıkılmış. Yerinde bir spor sahası var. Buraya girmemin sebebine gelince; çocukluğumda da kitabeviydi burası. Kâğıt kalem almak için sık sık gelirdik. Sahibini hâlâ hatırlıyorum. Soluk tenli ve aşırı şişman bir adamdı. Burada onu bulmayı umuyordum."

"Victor'u mu?"

"Adını bilmiyorum."

"Adı Victor'du. Öldü."

"Tabii o zaman da genç sayılmazdı."

"Evet, öyle."

Peter loşluğa gömülen bahçeye bakıyor.

Claus: "Bunca yıldan sonra, Lucas'ı Anneanne'nin evinde bulacağımı sanıyordum safça. Nerede o?"

Peter geceye bakıyor. "Bilmiyorum."

"Bu şehirde bunu bilecek biri var mı?"

"Sanmıyorum."

"Onu iyi tanıyor muydunuz?"

Peter Claus'un gözlerinin içine bakıyor. "Bir insanın bir diğerini tanıyabileceği kadar."

Peter masanın üzerinden uzanıp Claus'un omuzlarını sıkıyor. "Yeter Lucas. Şakayı bırakın. Hiç gereği yok! Böyle bir şeyi bana yapmaktan utanmıyor musunuz?"

Claus yerinden kalkıyor. "Sanırım Lucas ile birbirinize çok bağlıydınız?"

Peter koltuğuna çöküyor. "Evet, çok özür dilerim Claus. Lucas'ı tanıdığımda on beş yaşındaydı. Otuz yaşında ortadan kayboldu."

"Kayıp mı oldu? Bu şehirden ayrıldı mı demek istiyorsunuz?"

"Bu şehirden, belki de bu ülkeden ayrıldı. Bugün de başka bir isimle geri dönüyor. İsimleriniz arasındaki o garip ses oyununu hep aptalca bulmuştum."

"İkisi de büyükbabamızın ismiymiş, Claus-Lucas. Babasını çok seven annemiz bize onun ismini koymuş. Karşınızdaki Lucas değil Peter, Claus."

Peter yerinden kalkıyor. "Öyle olsun Claus. Kardeşiniz Lucas'ın bana emanet ettiği bir şeyi size vermeliyim. Beni bekleyin."

Peter yukarıya çıkıp biraz sonra elinde beş büyük okul defteriyle geri dönüyor. "Buyurun. Size ait. Başlangıçta daha çok defter vardı ama tekrar gözden geçirdi, düzeltmeler yaptı, gerekli görmediklerini eledi. Eğer vakti olsaydı hepsini elerdi sanırım.

Claus başını iki yana sallayarak: "Hepsini değil. Özünü saklardı. Benim için."

Defterleri alıp gülümsüyor. "İşte Lucas'ın var oluşunun kanıtı. Teşekkürler Peter. Kimse okumadı değil mi?"

"Benim dışımda hiç kimse."

"Karşıdaki otelde kalıyorum. Gene gelirim."

Claus bütün gece okuyor, arada bir başını kaldırıp sokağa bakıyor. Kitabevinin üst katındaki üç pencerenin ikisinin ışığı geç saatlere kadar açık kalıyor. Üçüncüsü karanlık.

Peter sabah demir kepenkleri açıyor, Claus yatıyor. Öğleden sonra Claus otelden çıkıyor, günün her saatinde sıcak yemek çıkaran şehrin popüler meyhanelerinden birine gidiyor.

Hava kapalı. Claus spor sahasına gidip dere kenarına oturuyor. Hava kararıp yağmur başlayıncaya kadar orada kalıyor. Merkez Meydanı'na geldiği zaman kitabevinin kapanmış olduğunu görüyor. Evin kapısını çalıyor. Peter pencereden bakıyor. "Kapı kapalı değil. Sizi bekliyordum. Yukarıya çıkın."

Claus Peter'i mutfakta buluyor. Ocağın üzerindeki birkaç tencereden buhar çıkıyor. Peter, "Yemek hazır değil. İçki var. İster misiniz?" diye soruyor.

"Evet. Defterleri okudum. Sonra ne oldu? Çocuğun ölümünden sonra?"

"Hiç. Lucas çalışmaya devam ediyordu. Dükkanı sabahları açıp akşamları kapatıyordu. Müşterilerle tek kelime konuşmadan işlerini görüyordu. Hiç konuşmaz olmuştu. Bazı insanlar dilsiz olduğunu sanıyorlardı. Sık sık uğruyordum, sessizce satranç oynuyorduk. Kötü oynuyordu. Okumayı yazmayı kesmişti. Sanırım çok az yemek yiyor, hiç uyumuyordu. Odasının ışığı bütün gece yanıyordu ama odasında değildi. Şehrin ıssız sokaklarında, mezarlıkta dolaşıyordu. Uyumak için ideal yer, diyordu, insanın sevdiği kişinin mezarıdır."

Peter susuyor, içki koyuyor kendine.

"Ya sonra? Devam edin Peter."

"Evet. Beş yıl sonra spor sahasının inşaatı sırasında yapılan kazılarda dere kenarında, Anneannenizin evinin yakınında bir kadın cesedi bulunduğunu duydum. Lucas'a haber verdim. Teşekkür etti. Ertesi gün kayboldu. O günden sonra kimse onu bir daha görmedi. Masasının üzerine bir mektup bırakmış, evi ve kitabevini bana emanet ettiğini yazıyor. Bu hikâyenin en hazin yanı Claus, Yasmine'in cesedinin teşhis edilemeyişi. Yetkililer olayı baştan savma inceleyip kapattılar. Savaştan ve devrimden beri bu zavallı ülkenin toprakları cesetlerle doldu, bu ceset de sınırı aşmak isterken mayına basan herhangi bir kadının cesedi olabilirdi. Lucas'ın endişelenmesine gerek yoktu."

"Artık geri dönebilir. Çünkü olay zamanaşımına uğradı."

"Evet, sanırım, yirmi yıl sonra zaman aşımına girer."

Peter, Claus'un gözünün içine bakıyor. "Evet Claus. Lucas artık dönebilir."

Claus gözlerini kaçırmadan Peter'in gözlerinin içine bakıyor. "Lucas'ın dönmesi muhtemel."

"Ormanda saklandığını söyleniyor, geceleri de şehrin sokaklarında dolaşıyormuş. Ama bunlar yalnızca söylenti."

Peter başını iki yana sallıyor. "Odama gelin Claus. Size Lucas'ın mektubunu göstereyim."

Claus mektubu okuyor, "Dönüşüme kadar, ben dönmezsem de kardeşim Claus T.'nin dönüşüne kadar evimi ve kitapçıyı – *olduğu gibi koruması kaydıyla* – Peter N.'ye emanet ediyorum. İmza: Lucas T."

Peter, "'Olduğu gibi koruması kaydıyla'" ifadesini o vurgulamış. Şimdi ister Claus olun, ister Lucas, ev sizin."

"Bakın Peter, buraya kısa bir süre için geldim, otuz günlük vizem var. Ben başka bir ülkenin vatandaşıyım, siz de biliyorsunuz ki, hiçbir yabancı bu ülkede mülk edinemez."

"Ama yirmi yıldır bankaya yatırdığım kitabevinin gelirini kabul edebilirsiniz."

"Siz neyle geçiniyorsunuz?"

"Emekli maaşım ve Victor'un evinden aldığım kira var. Kitabeviyle yalnızca ikiniz adına ilgileniyordum. Hesapları çok özenli tutuyorum, isterseniz inceleyebilirsiniz."

"Teşekkürler Peter. Paraya ihtiyacım yok, hesaplarınızı da incelemek istemiyorum. Yalnızca kardeşimi görmeye geldim."

"Ona neden hiç yazmadınız?"

"Birbirimizden ayrılmaya karar vermiştik. Bu, tümden bir ayrılıştı. Sınırlar yetersiz kalıyordu, sessizlik de gerekliydi."

"Oysa geri döndünüz. Neden?"

"Deney uzun sürdü. Yorgun ve hastayım, Lucas'ı görmek istiyorum."

"Onu tekrar göremeyeceğinizi çok iyi biliyorsunuz."

Yan odadan bir kadın sesi geliyor: "Birisi mi geldi Peter? Kim?"

Claus Peter'e bakıyor. "Karınız mı? Evli misiniz?"

"Hayır. Clara."

"Clara mı? Ölmedi mi?"

"Öldüğünü zannediyorduk. Ama akıl hastanesine kapatılmış. Lucas'ın kayboluşundan sonra geri döndü. Ne işi ne parası vardı. Lucas'ı arıyordu. Onu evime, yani buraya aldım. Küçük odada kalıyor, çocuğun odasında. Ona bakıyorum. Görmek ister misiniz?"

"Evet, isterim."

Peter odanın kapısını açıyor. "Clara, bir dostumuz bizi görmeye gelmiş."

Claus odaya giriyor. Clara pencerenin önünde bir sallanan koltuğa oturmuş, dizlerinde kalın bir örtü, sırtında bir şal. Elinde bir kitap var, ama okumuyor. Pencereden dışarıya bakıyor, gözleri dalmış. Sallanıyor.

Claus: "İyi akşamlar Clara."

Clara bakmıyor, tekdüze bir sesle anlatıyor: "Her zamanki gibi yağmur yağıyor. Soğuk ince bir yağmur evlerin, ağaçların, mezarların üzerine yağıyor. 'Onlar' beni görmeye geldikleri zaman yağmur karmakarışık yüzlerinden süzülüyordu. 'Onlar' bana bakıyorlardı ve soğuk yoğunlaşıyordu. Duvarlarım beni korumaz oldu, beni hiçbir zaman korumadılar. Sağlamlıkları hayali, beyazlığı lekeli."

Sesi ansızın değişiyor. "Acıktım Peter. Ne zaman yemek yiyoruz? Yemekleri hep geciktiriyorsunuz."

Peter mutfağa dönüyor.

Claus: "Benim Clara."

"Sen misin?"

Claus'a bakıyor, kollarını uzatıyor. Claus ayaklarının dibine oturup bacaklarına sarılıyor, başını dizlerine dayıyor. Clara saçlarını okşuyor; Claus Clara'nın elini tutup yanağına, dudaklarına bastırıyor, kurumuş, cılız, yaşlılık lekeleriyle kaplı eli.

Clara: "Beni çok uzun zamandır yalnız bıraktın, çok uzun zamandır Thomas."

Yanaklarından yaşlar süzülüyor. Claus mendiliyle yaşları siliyor. "Ben Thomas değilim. Lucas'ı hatırlamıyor musunuz?"

Clara gözlerini yumup başını iki yana sallıyor. "Değişmemişsin Thomas. Biraz yaşlanmışsın ama hep aynısın. Öp beni."

Gülümsüyor ve dişsiz ağzı meydana çıkıyor.

Claus gerileyip ayağa kalkıyor. Pencereye gidiyor, sokağa bakıyor. Merkez Meydanı yağmurun altında boş ve karanlık. Yalnızca aydınlatılmış girişiyle Büyük Otel görünüyor.

Clara yeniden sallanmaya başlıyor. "Gidin buradan. Kimsiniz siz? Benim odamda ne arıyorsunuz? Peter neden gelmiyor? Yemek yiyip yatmam lazım. Geç oldu."

Claus Clara'nın odasından çıkıyor, Peter'in yanına mutfağa geliyor. "Clara acıkmış."

Peter Clara'nın tepsisini çıkarıyor. Geri gelince, "Yemekle çok ilgili. Günde üç kez odasına yemek götürüyorum. Neyse ki ilaçlar sayesinde çok uyuyor" diyor.

"Sizin için ağır bir yük."

Peter yahni ve makarna koyuyor bir tabağa. "Hayır, o kadar değil. Beni rahatsız etmiyor. Bana uşak muamelesi yapıyor ama önemi yok. Yemek yiyin Claus."

"Aç değilim. Hiç çıkmıyor mu?"

"Clara mı? Hayır. İstemiyor, hem çıksa kaybolur. Çok okuyor, gökyüzünü seyretmeyi seviyor."

"Ya uykusuzluk çeken adam? Şimdi otelin bulunduğu yerde oturuyordu herhalde?"

Peter masadan kalkıyor. "Evet, tam orada. Ben de aç değilim. Gelin çıkalım."

Sokakta yürüyorlar. Peter bir evi işaret ediyor. "Ben o dönemde burada oturuyordum. Birinci katta. Yorgun değilseniz Clara'nın oturduğu evi de gösterebilirim."

"Yorgun değilim."

Peter tek katlı küçük bir evin önünde duruyor, Gar Sokağı'nda. "Burasıydı. Sokaktaki diğer evler gibi bu da yakında yıkılacak. Çok eski evler, sağlığa da zararlı."

Claus ürperiyor. "Dönelim. Çok üşüdüm."

Otelin girişinde birbirlerinden ayrılıyorlar.

Claus: "Birkaç kez mezarlığa gittim, ama Anneanne'nin mezarını bulamadım."

"Yarın gösteririm. Akşamüstü kitabevine gelin, saat altıda. O saatte hava aydınlık olur."

Mezarlığın terk edilmiş bir bölümünde Peter şemsiyesini toprağa saplıyor. "Mezar burada."

"Nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz? Her yeri otlar bürümüş, haç da yok. Hiçbir şey yok. Yanılabilirsiniz."

"Yanılmak mı? Bir bilseniz kardeşiniz Lucas'ı eve götürmek için buraya ne kadar çok geldiğimi. Sonra da, o gittikten sonra da. Burası benim her gün gezintiye çıkmamın bahanesi oldu adeta."

Şehre geri dönüyorlar. Peter Clara'yla ilgileniyor, sonra Lucas'ın odasında içki içiyorlar. Yağmur pencerenin pervazına çarpıp içeri giriyor. Peter suyu silmek için bir paspas getiriyor.

"Bana kendinizden söz edin Claus."

"Söyleyecek bir şeyim yok."

"Orada hayat daha mı kolay?"

Claus omuz silkiyor. "Paraya dayalı bir toplum. Hayatla ilgili sorunlara yer yok. Otuz yıl boyunca ölümcül bir yalnızlık içinde yaşadım."

"Hiç karınız, çocuklarınız olmadı mı?"

Claus gülüyor. "Kadınlar, evet, pek çok kadın. Çocuğum olmadı."

Bir anlık sessizlikten sonra, "İskeletleri ne yaptınız Peter? diye soruyor.

"Yerlerine koydum. Görmek ister misiniz?"

"Clara'yı rahatsız etmeyelim."

"Odasından geçmeyiz, başka bir kapı daha var. Hatırlamıyor musunuz?"

"Nasıl hatırlayabilirim?"

"Önünden geçerken fark etmiş olabilirsiniz. Bu kata gelince girişte soldaki kapı."

"Hayır, fark etmedim."

"Evet, bu kapı duvar kâğıtlarından fark edilmiyor."

Clara'nın odasından kalın bir perdeyle ayrılmış küçük bir odaya giriyorlar. Peter bir cep feneri yakıp iskeletleri aydınlatıyor.

Claus alçak sesle: "Üç tane var."

Peter: "Normal sesle konuşabilirsiniz. Clara uyanmaz. Ağır sakinleştirici ilaçlar alıyor. Size söylemeyi unuttum. Lucas

Mathias'ın ölümünden iki yıl sonra çocuğun mezarını açtı. Kendisi için bunun çok daha kolay olduğunu, çocuğa arkadaşlık etmek için geceleri mezarlıkta kalmaktan yorulduğunu söylemişti bana."

Peter feneri iskeletlerin altındaki bir döşeğe tutuyor. "Burada uyurdu."

Claus döşeğe ve üzerindeki gri renkli asker battaniyesine dokunuyor. "Ilık."

"Aklınızdan neler geçiriyorsunuz, Claus?"

"Bir gece de olsa burada uyumak isterim Peter, ne dersiniz?"

"Burası sizin eviniz."

K. şehri yetkililerinin D. Büyükelçiliğine gönderdiği mahkeme tutanakları:

Konu: Vatandaşınız Claus T.'nin ülkesine dönme talebi. Adı geçen kişi şu anda K. şehri hapishanesinde tutukludur.

Elli yaşındaki Claus T. geçerli pasaportu, otuz günlük turist vizesiyle içinde bulunduğumuz yılın 2 Nisan günü şehrimize gelmiştir. Merkez Meydanı'ndaki şehrimizin tek otelinde –Büyük Otel– bir oda tutmuştur.

Claus T. otelde üç hafta kalmış, bir turist gibi davranarak şehirde dolaşıp tarihi yerleri gezmiş, yemeklerini otelin lokantasında veya şehirdeki en popüler lokantalardan birinde yemiştir.

Claus T. otelin karşısındaki kitabevine gidip sık sık kâğıt kalem almış, ülkenin dilini bildiği için kitabevi sahibi Bayan B. ve şehirdeki diğer kişilerle halka açık mekânlarda sohbet etmiştir.

Claus T. üç haftanın sonunda kitapevi sahibi Bayan B.'ye kitabevinin üzerindeki iki odayı bir aylığına kiralamak istediğini söylemiş, dolgun bir ücret önerdiği için Bayan B. iki odalı evini kiraya vermeyi kabul edip hemen yakınındaki kızının yanına taşınmıştır.

T. vizesinin uzatılması için üç kez müracaat etmiş, her seferinde talebi yerine getirilmiştir. Buna karşılık ağustos ayındaki dördüncü müracaatı geri çevrilmiştir. Claus T.'nin buna hiç aldırmaması ve görevlilerimizin dikkatsizliği sonucu bu durum ekim ayına kadar sürmüştür. 30 Ekim günü sıradan bir kimlik kontrolü esnasında polislerimiz Claus T.'nin kaçak durumunda olduğunu fark etmişlerdir.

O sırada Claus T.'nin hiç parası yokmuş. Bayan B.'ye iki aylık borcunu ödeyemeyecek durumdaymış, hemen hemen hiç ye-

mek yemiyor ve meyhanelerde armonika çalarak geçiniyormuş. Bayan B. kendisine her gün bir miktar çorba götürüyormuş.

Sorgusu sırasında Claus T. ülkemizde doğduğunu iddia etmiş, çocukluğunun burada, Anneannesinin evinde geçtiğini söylemiş, kardeşi Lucas T.'nin dönüşüne kadar burada kalmak istediğini bildirmiştir. Adı geçen Lucas T. ve Claus T.'ye ilişkin kayıtlar bulunamamıştır.

İlişikteki faturayı ödemenizi (cezalar, soruşturma ücretleri, Bayan B.'nin kirası) ve Claus T.'yi ülkenize almanızı rica ederiz.

K. şehri yetkilileri adına
İmza I.S.

Not:
Güvenlik nedeniyle Claus T.'nin elindeki elyazmalarını inceledik. Bu metinlerle kardeşi Lucas'ın varlığını kanıtladığını iddia etmekte, yazılanların ona ait olduğunu, kendisinin ise yalnızca sekizinci bölümü yazdığını öne sürmektedir. Ne var ki yazı baştan sonra aynıdır ve kâğıtlarda hiçbir eskime belirtisi yoktur. Bu metnin tümü bir seferde yazılmıştır ve altı aylık bir zaman diliminden daha eski olamaz. Şehrimizde oturduğu süre içinde aynı kişi, yani Claus T. tarafından kaleme alınmıştır.

Metnin içeriğinin bir hayal ürünü olduğu kesindir, nitekim adı geçen kişilerin kayıtlarına hiçbir yerde rastlanmamıştır, bir tek Claus T.'nin Anneannesi olduğunu iddia ettiği kişinin izine rastlanmıştır. Bu kadının gerçekten de şimdi spor sahasının bulunduğu yerde bir evi varmış. Otuz yıl önce mirasçı bırakmadan vefat etmiş. Kayıtlarımızda Maria Z. olarak kayıtlıdır, V.'nin eşidir.

Savaş sırasında bu kadına bir ya da birden fazla çocuk emanet edilmiş olabilir.

ÜÇÜNCÜ YALAN

Birinci Bölüm

Çocukluğumun geçtiği küçük şehirde hapishanedeyim.

Gerçek bir hapishane değil burası, bölge polisinin binasındaki bir hücre, şehrin diğer binaları gibi bir bina, tek katlı bir ev.

Hücrem eski bir çamaşırhane olmalı, kapısı ve penceresi avluya açılıyor. Pencereye sonradan içeriden takılan demir parmaklıklar cama ulaşılıp kırılmasını engellemek için yapılmış olmalı. Tuvalet perdeyle gizlenmiş. Duvarlardan birinin önünde bir masa ile yere vidalanmış dört iskemle duruyor, karşıdaki duvarda katlanabilir dört yatak var. Yataklardan üçü kapalı.

Hücremde yalnızım. Bu şehirde suçlu pek az sayıda, biri suçlu bulununca, hemen yirmi kilometre uzaklıktaki komşu şehire, yani bölge merkezine gönderiliyor.

Ben cani değilim. Burada bulunmamın nedeni kaçak durumuna düşmüş olmam, vizemin süresinin bitmiş olması. Ayrıca borçlandım.

Sabahları gardiyanım bana kahvaltı getiriyor Süt, kahve ve ekmek. Biraz kahve içip duş yapmaya gidiyorum. Gardiyanım kahvaltımı bitiriyor ve hücremi temizliyor. Kapı açık tutuluyor, dilediğim zaman avluya çıkabiliyorum. Yüksek duvarları sarmaşık ve yabani asmayla örtülü bir avlu burası. Bu duvarlardan birinin, hücremden çıkınca solda kalan duvarın arkasında, bir okul bahçesi var. Teneffüslerde öğrencilerin oyun seslerini, bağrışmalarını duyuyorum. Benim çocukluğumda da okul buradaydı, hatırlıyorum, hiç okula gitmemiş olsam bile. Ama o yıllarda hapishane başka yerdeydi, bunu da hatırlıyorum çünkü bir kez gitmiştim.

Sabahları bir saat, akşamları bir saat avluda yürüyorum. Bu çocukluğumdan kalma bir alışkanlık, beş yaşımdayken yürümeyi yeniden öğrenmek zorunda kalmıştım.

Bu, gardiyanımı sinir ediyor. Çünkü yürürken konuşmuyor, sorularını duymuyorum.

Gözlerimi yere dikip ellerimi sırtımda kavuşturarak duvar diplerinde dönüp duruyorum. Yer kaldırım taşı, ama taşların aralarından otlar fışkırmış.

Avlu hemen hemen tam bir kare. Boyu on beş adım, eni on üç adım. Birer metrelik adımlar attığımı varsayarsak avlunun yüzölçümü yüz doksan beş metrekare olmalı. Ama adımlarım mutlaka daha kısadır.

Avlunun ortasında bir masa ile iki bahçe sandalyesi, dipteki duvarın önünde de bir tahta bank var.

Bu banka oturduğum zaman ancak çocukluğumun gökyüzünün büyük bir bölümünü görebiliyorum.

Daha ilk günden kitapçının sahibi kadın ziyaretime geldi, kişisel eşyalarım ile sebze çorbası getirdi. Her gün öğlene doğru çorbasıyla gelmeye devam ediyor. Ona burada iyi beslendiğimi, gardiyanın karşımızdaki lokantadan bana günde iki kez yemek getirdiğini söylememe rağmen gene çorbasını getiriyor. Nezaketen birazını içiyorum, tencereyi gardiyanıma veriyorum, kalanını o bitiriyor.

Kitapçının sahibi kadından evini darmadağınık bir halde bıraktığım için özür diliyorum.

"Ne önemi var? Kızımla ben her yanı temizledik bile. Ne kadar çok kâğıt vardı. Buruşturulup kâğıt sepetine atılmış olanları yaktım. Diğerlerini masanın üzerinde bıraktım, ama polisler gelip hepsini aldılar."

Bir an susup sonra, "Size hâlâ iki aylık borcum var" diyorum.

Kadın gülüyor. "Sizden o küçük daire için zaten çok para istemiştim. Ama eğer ısrar ediyorsanız, geri döndüğünüz zaman bana ödersiniz. Belki gelecek yıl."

"Geri döneceğimi sanmıyorum. Bağlı bulunduğum elçilik size ödemeyi yapar."

Bir şeye ihtiyacım olup olmadığını sorunca, "Evet, kâğıt ve kalem. Ama hiç param kalmadı" diye cevap veriyorum.

"Bunu düşünmeliydim."

Ertesi gün çorbası, bir paket kareli kâğıt ve kalemlerle geliyor.

"Elçilik bunları da ödeyecektir."

"Sürekli borcunuzdan bahsediyorsunuz. Başka şeyler anlatmanızı isterdim. Örneğin neler yazıyorsunuz?"

"Yazdıklarımın önemi yok."

Israr ediyor. "Ben yazdıklarınızın gerçek şeyler mi yoksa hayali şeyler mi olduğunu merak ediyorum."

Ona gerçek hikâyeler yazmak istediğimi söylüyorum, ama bir an geliyor, hikâye gerçekliği yüzünden katlanılmaz oluyor, bunun üzerine hikâyeyi değiştirmek zorunda kalıyorum. Kendi hikâyemi anlatmak istediğimi söylüyorum ona, ama yapamıyorum, cesaretim yok, hikâyem çok canımı acıtıyor. Bunun üzerine her şeyi güzelleştiriyorum, olayları oldukları gibi değil, olmasını istediğim gibi anlatıyorum.

Kadın: "Evet. En hüzünlü kitaplardan bile daha hüzünlü hayatlar vardır."

"Evet, öyle. Bir kitap ne kadar hüzünlü olursa olsun bir hayat kadar hüzünlü olamaz."

Bir an sustuktan sonra, "Aksamanız kaza yüzünden mi?" diye soruyor.

"Hayır, çocukken geçirdiğim bir hastalıktan."

"Neredeyse hiç fark edilmiyor."

Gülüyorum.

Yeniden yazı yazacak malzemeye kavuştum, ama içecek bir şeyim yok, sigaram da; arada bir yemeklerden sonra gardiyanın verdiklerinin dışında. Komiserle görüşmek istediğimi söylüyorum, beni hemen kabul ediyor. Odası yukarıda. Çıkıyorum. Karşısındaki iskemleye oturuyorum. Kızıl saçlı, yüzü çillerle kaplı. Önündeki masada satranç tahtası duruyor, oyun başlamış. Oyuna bakıyor, bir piyon oynayıp hamleyi not defterine yazıyor, açık mavi gözlerini kaldırıyor. "Ne istemiştiniz? Soruşturma tamamlanmadı. Birkaç hafta, belki bir ay sürecek."

"Acelem yok. Burada kendimi çok iyi hissediyorum. Yalnızca ufak tefek eksiklerim var."

"Neler örneğin?"

"Hapishane masraflarıma günde iki paket sigara ve bir litre şarap eklerseniz, sanırım elçilik buna karşı çıkmayacaktır."

"Çıkmaz ama sağlığınız için zararlı olabilir."

"İçkiyi aniden bırakan alkoliklere ne olur biliyor musunuz?"

"Hayır bilmiyorum. Umurumda da değil."

"*Delirium tremens* geçirebilirim. Her an ölebilirim."

"Şaka yapmıyorsunuz değil mi?"

Satranç tahtasına bakarak, "Siyah at" diyorum.

O da bakıyor. "Neden? Anlayamadım!"

Atı ilerletiyorum. Not defterine yazıyor. Uzun uzun düşünüyor. Kaleyi alıyor.

"Hayır."

Kaleyi tekrar yerine bırakıp bana bakıyor. "İyi bir oyuncu musunuz?"

"Bilmiyorum. Uzun zamandır oynamadım. Her halükârda sizden daha iyi oyuncuyum."

Çillerinden daha fazla kızarıyor.

"Ben başlayalı üç ay oluyor. Kimseden de öğrenmedim. Bana birkaç ders verir misiniz?"

"Memnuniyetle. Ama kazanırsam kızmak yok."

"Kazanmak beni ilgilendirmiyor. Bütün istediğim öğrenmek."

Yerimden kalkıyorum.

"Canınız istediğinde satranç takımınızla gelin. Özellikle sabahları. Zihin sabahları öğleden sonralarına ya da gecelere göre daha açık olur."

"Teşekkürler."

Satranç tahtasına bakıyor, bekliyorum, öksürüyorum.

"Ya şarapla sigaralar?"

"Sorun değil. Emir vereceğim. Sigaralarınıza ve şarabınıza kavuşacaksınız."

Komiserin odasından çıkıyorum. Aşağıya inip avluya çıkıyorum. Banka oturuyorum. Bu yıl sonbahar çok yumuşak. Güneş batıyor, göğün rengi değişiyor, turuncu, sarı, mor, kırmızı ve adları konamamış renklere bürünüyor.

Hemen hemen her gün iki saat boyunca komiserle satranç oynuyorum. Partiler uzun sürüyor, komiser çok düşünüyor, her şeyi not ediyor, hep kaybediyor.

Öğleden sonraları kitapçı kadın örgüsünü toplayıp dükkânını açmak üzere kalkınca, gardiyanımla da kâğıt oynuyorum. Bu ülkenin kâğıt oyunlarının eşine hiçbir yerde rastlanmaz. Çok basit ve büyük ölçüde şansa dayalı olmalarına rağmen durmadan kaybediyorum. Parasına oynuyoruz, ama benim param olmadığı için gardiyan benim borçlarımı karatahtaya yazıyor. Her oyundan sonra katıla katıla gülerek, "Ne şans be! Ne şans!" diye bağırıyor.

Çok genç evlenmiş, karısı birkaç ay içinde doğuracak.

"Erkek olursa ve siz de hâlâ burada olursanız borçlarınızı silerim" diyor sık sık.

Karısından sık sık söz ediyor, ne kadar güzel olduğundan. Özellikle de şimdi kilo alınca memeleri ve kalçaları iki misline çıkmış. Bana bütün ayrıntılarıyla tanışmalarını, buluşmalarını, iki âşık olarak ormanda yaptıkları gezileri, kendisine nasıl direndiğini, direncini nasıl kırdığını, doğacak bebek nedeniyle gerçekleşen ani evliliklerini anlatıyor.

Ama en çok ayrıntıyla anlattığı hep bir önceki gün yedikleri akşam yemeği. Karısı nasıl hazırlıyormuş, hangi malzemeleri kullanıyormuş, nasıl karıştırıyormuş, ne kadar sürüyormuş, çünkü "hafif ateşte ne kadar kaynarsa o kadar güzel" olurmuş.

Komiser konuşmuyor, hiçbir şey anlatmıyor. Bana açtığı tek sır, satranç partilerimizi önce öğleden sonra bürosunda, ardından akşam evinde bir kez daha yalnız başına tekrarlayışı. Ona evli olup olmadığını soruyorum, bana omuz silkerek cevap veriyor: "Evli mi? Ben mi?"

Kitapçı kadın da anlatmıyor. Anlatacak bir şeyim yok diyor, iki çocuğunu büyütmüş, altı yıldır dulmuş, hepsi bu. Bana öbür ülkedeki yaşantımla ilgili sorular sorduğu zaman ona benim de kendisi gibi anlatacak şeyim olmadığını söylüyorum, hiç evlenmediğimi ve çocuklarımın olmadığını da.

Günün birinde kadın bana, "Hemen hemen aynı yaşlardayız" diyor.

"Sanmam. Benden çok genç duruyorsunuz" diye itiraz ediyorum.

Kızarıyor. "Hadi canım. İltifat peşinde değilim. Söylemek istediğim şu: Eğer çocukluğunuz bu şehirde geçtiyse büyük olasılıkla aynı okula gitmiş olmalıyız."

"Evet, ama ben hiç okula gitmedim."

"Mümkün değil. Okul zorunluydu."

"Benim için değil. O dönemlerde geri zekâlıydım."

"İnsan sizinle hiç ciddi ciddi konuşamıyor. Durmadan şaka ediyorsunuz."

Ciddi bir hastalığım var. Bunu öğreneli bugün tam bir yıl oluyor.

Diğer ülkede, yerleşip vatandaşı olduğum ülkede, kasım başlarında bir sabah başladı. Saat beşte.

Dışarıda hava hâlâ karanlık. Zor nefes alıyorum. Yoğun bir acı nefesimi kesiyor. Bu acı göğsümden başlıyor, kaburgalarımı, sırtımı, omuzlarımı, kollarımı, boğazımı, ensemi ve çenemi sarıyor. Sanki dev bir el bedenimin üst kısmını öğütmek istiyor.

Yavaşça kolunu uzat, gece lambasını yak.

Usulca yatağa otur. Bekle. Kalk. Çalışma masasına kadar gidip telefona uzan. Yeniden sandalyeye otur. Ambulans çağır. Hayır! Ambulans olmaz. Bekle.

Mutfağa gidip kahve yap. Acele etme. Derin nefes alma. Yavaş, sakin, telaşsız nefes al.

Kahveden sonra duş yap, tıraş ol, dişlerini fırçala. Odaya dönüp giyin. Saat sekizi bekleyip telefon et, ama ambulansa değil taksiye ve her zamanki doktoruma.

Beni hemen kabul ediyor. Anlattıklarımı dinliyor, ciğer röntgenimi çekip kalbimi dinliyor, tansiyonumu ölçüyor.

"Giyinin."

Şimdi onun odasında karşı karşıyayız.

"Hâlâ sigara içiyor musunuz? Ne kadar? Hâlâ içki içiyor musunuz? Ne kadar?"

Yalan söylemeden cevap veriyorum. Sanırım ona hiç yalan söylemedim. Sağlığım, hastalığım onun umurunda bile değil, bunu çok iyi biliyorum.

Dosyama bir şeyler yazıp bana bakıyor. "Kendinizi mahvetmek için elinizden geleni yapıyorsunuz. Bu, yalnızca sizi ilgilendirir. Bundan on yıl önce size içkiyi ve sigarayı kesinlikle yasakladım. Ama içmeye devam ediyorsunuz. Birkaç yıl daha yaşamak istiyorsanız hemen bırakmalısınız."

"Neyim var?" diye soruyorum.

"Büyük bir ihtimalle kalp yetmezliği. Belliydi zaten. Ama ben kalp uzmanı değilim."

Bana bir kâğıt uzatıyor. "Sizi ünlü bir kardiyologa yönlendiriyorum. Daha ayrıntılı bir muayene için çalıştığı hastaneye gidin. Vakit kaybetmeden giderseniz iyi olur. Bu arada ağrılarınız için şu ilaçları alın."

Bir reçete veriyor.

"Ameliyat olacak mıyım?"

"Geç kalınmamışsa."

"Ya olmazsam?"

"Her an kalp krizi geçirebilirsiniz."

En yakın eczaneye gidiyorum, iki kutu ilaç alıyorum. Biri sık sık verilen sakinleştiricilerden; diğerinin üzerinde, "Trinitrin. Endikasyonu: Kalp yetmezliği, bileşimi: Nitroglycerinum" yazıyor.

Eve dönünce iki ilaçtan da birer tane alıp yatağıma uzanıyorum. Ağrılar hemen kayboluyor, uykuya dalıyorum.

Çocukluğumun geçtiği şehrin sokaklarında yürüyorum. Ölü bir şehir, evlerin kapıları ve pencereleri kapalı, mutlak bir sessizlik hâkim.

Ahşap evler ile harabeye dönmüş tahıl ambarlarının sıralandığı eski, geniş bir sokağa varıyorum. Yerler toz içinde, bu tozlu zeminde yalınayak yürümek hoşuma gidiyor.

Oysa havada garip bir gerginlik var.

Arkama dönüyorum, sokağın diğer ucunda bir puma görüyorum. Muhteşem bir hayvan, bej ve altın rengi karışımı, ipek gibi tüyleri yakıcı güneşin altında parlıyor.

Ansızın her şey yanmaya başlıyor. Evler, ambarlar alev alıyor ve ben alev alev yanan bu sokakta yürümeye devam etmek zorundayım, çünkü, o da, yani puma da yürümeye başlıyor ve beni uzaktan asil bir ağırlıkla izliyor.

Nereye sığınmalı? Çıkış yok. Ya alevlere ya sivri dişlere.

Belki sokağın ucunda?

Bu yol bir yerde bitmeli, bütün yolların sonu vardır, bir meydana açılırlar, bir başka sokağa, tarlalara, kırlara, çıkmaz sokak değillerse tabii, burası çıkmaz olmalı, evet.

Pumanın soluğunu ensemde hissediyorum, çok yakınımda. Arkama dönmeye cesaretim yok, ilerleyemiyorum da artık, ayaklarım toprağa kök salıyor. Pumanın sırtıma atlayıp omuzlarımdan baldırlarıma kadar beni parçalamasını, kafamı, yüzümü yırtmasını korku içinde bekliyorum.

Ama puma beni geçiyor, yoluna devam ediyor, telaşsız, yolun başındaki bir çocuğun ayaklarının dibine yatıyor, çocuk daha önce burada değildi, şimdi burada, ayaklarının dibindeki pumayı okşuyor.

Çocuk, "Isırmaz, benim o. Korkmayın. İnsan yemez, et yemez, yalnızca ruhları yer" diyor bana.

Alevler kesildi, korlar söndü, yol soğumuş yumuşak küllerle kaplı.

Çocuğa, "Sen benim kardeşimsin değil mi? Beni mi bekliyordun?" diye soruyorum.

Çocuk başını iki yana sallıyor. "Hayır, benim kardeşim yok, kimseyi de beklemiyorum. Ben ebedi gençliğin bekçisiyim. Kardeşini bekleyen çocuk Merkez Meydan'da bankta oturuyor. Çok yaşlı. Belki beklediği sensin, kim bilir..."

Kardeşimi Merkez Meydanı'nda buluyorum, bankta oturuyor. Beni görünce ayağa kalkıyor. "Geç kaldın, acele edelim."

Mezarlığa çıkıp sarı otların üzerine oturuyoruz. Çevredeki her şey çürümüş, haçlar, ağaçlar, çalılar, çiçekler. Kardeşim bastonuyla toprağı karıştırıyor, beyaz solucanlar beliriyor toprakta.

Kardeşim: "Her şey ölmemiş. Bak bunlar canlı."

Solucan kaynıyor ortalık. Görüntüleri midemi bulandırıyor.

"İnsan düşünmeye başlayınca hayat sevilmeyecek bir şey oluyor."

Kardeşim bastonunun ucuyla çenemi kaldırıyor. "Düşünme. Bak! Bu kadar güzel bir gökyüzü gördün mü hiç?"

Gökyüzüne bakıyorum. Güneş şehrin üzerinden batıyor.

"Hayır, hiç görmedim. Hiçbir yerde."

Yan yana şatoya kadar yürüyoruz, surların eteğindeki avluda duruyoruz. Kardeşim sura tırmanıyor, tepeye varınca derinlerden gelen bir müzik eşliğinde dans etmeye başlıyor. Kollarını gökyüzüne, dolunaya, yıldızlara doğru sallayarak dans ediyor. İnce bir gölge gibi uzun siyah mantosunun içinde, surların üze-

rinde ilerliyor, dans ediyor, ben aşağıdan koşarak, "Hayır! Yapma! Dur! Aşağıya in! Düşeceksin!" diye bağırıyorum.

Tam üstümde duruyor. "Hatırlamıyor musun? Çatılarda dolaşırdık, hiç korkmazdık."

"O zaman gençtik, yükseklik korkumuz yoktu. İn oradan!"

Gülüyor. "Korkma, düşmem, uçabiliyorum. Her gece şehrin üzerinde uçarım."

Kollarını açıp atlıyor, ayaklarımın dibine, avluya çakılıyor. Üzerine eğilip kel kafasını, kırışık yüzünü ellerimin arasına alıp ağlıyorum.

Yüzü bozuluyor, gözleri yok oluyor, ellerimde kimliksiz, gevrek bir kafatası kalıyor yalnızca ve parmaklarımın arasından ince kumlar gibi süzülüp akıyor.

Gözyaşları içinde uyanıyorum. Odam loş; günün büyük bir bölümünü uykuda geçirmişim. Terden sırılsıklam olan gömleğimi değiştiriyor, yüzümü yıkıyorum. Aynaya bakarken en son ne zaman ağladığımı düşünüyorum. Hatırlamıyorum.

Bir sigara yaktıktan sonra pencerenin önüne oturuyorum, şehrin üzerine çöken geceyi seyrediyorum. Pencereden aşağıya bakılınca, yapraklarını çoktan dökmüş bir tek ağaç dışında bomboş olan bir bahçe görünüyor. Vakit geçtikçe uzaklardaki evlerin pencereleri birer birer aydınlanıyor. Pencerelerin ardında hayatlar. Sakin, olağan, dingin hayatlar. Çiftler, aileler, çocuklar. Uzaktan gelen araba seslerini de duyuyorum. İnsanlar niçin araba kullanırlar, hem de geceleri, diye düşünüyorum. Nereye giderler? Niçin?

Yakında ölüm her şeyi silecek.

Beni korkutuyor.

Ölmekten korkuyorum ama hastaneye gitmeyeceğim.

Çocukluğumun büyük bir bölümünü hastanede geçirdim. O günlere ait anılarım çok belirgin. Diğer yirmi kadar yatağın yanında kendi yatağımı, koridordaki dolabımı, tekerlekli sandalyemi, koltuk değneklerimi, havuzu ve aletleriyle işkence odasını; bir kayışa bağlı halde üzerinde sonsuza dek yürünmesi gereken yürüme bantlarını, asılıp kalınan halkaları, insan acıdan haykırsa bile pedallarını çevirmesi gereken hareketsiz bisikletleri tekrar görüyorum.

Bu acıları ve kokuları hatırlıyorum, kan, ter, sidik ve dışkı kokularıyla karışık ilaç kokularını.

İğneleri de bugün gibi hatırlıyorum, hemşirelerin beyaz önlüklerini, cevapsız kalan soruları ve özellikle bekleyişi. Neyi bekliyordum? İyileşmeyi büyük olasılıkla, belki de başka bir şeyi de.

Daha sonraları bana, hastaneye, geçirdiğim ağır hastalık yüzünden koma halinde geldiğimi anlattılar. Dört yaşındaymışım o zamanlar, savaş başlamak üzereymiş.

Hastaneden önce olanları hatırlamıyorum.

Sakin bir sokakta, yeşil panjurlu beyaz ev, annemin mutfağında şarkılar söylediği, babamın avlusunda odun kestiği beyaz evdeki o kusursuz mutluluk bir zamanlar gerçek miydi, yoksa hastanede geçirdiğim beş yılın uzun gecelerinde hayal edilmiş bir yalan mıydı?

Ya küçük odanın diğer yatağında yatan ve benimle aynı anda soluk alıp veren, hâlâ adını hatırladığımı sandığım o kardeş ölmüş müydü, yoksa hiç yaşamamış mıydı?

Günün birinde hastane değiştirdik. Bu seferkinin adı "Tedavi Merkezi" ama gene de bir hastane işte. Odalar, yataklar, dolaplar, hemşireler hep aynı, acı veren egzersizler yeniden başlıyor.

Tedavi Merkezi'nin etrafında kocaman bir park var. Binadan çıkıp çamurla oynayabiliyorduk, ne kadar çamurlanırsak hemşireler o kadar memnun oluyorlardı. Uzun tüylü midillilere binip parkta gezebiliyorduk.

Altı yaşında bir hastane odasında okula başladım. Sınıfta bazen sekiz, bazen on iki kişi oluyorduk, çünkü bir kadın öğretmenin verdiği dersleri izleyebilmek sağlık durumumuza bağlıydı.

Öğretmen beyaz önlük giymiyordu, rengârenk bluzlar ve yüksek ökçeli ayakkabılarla, üstüne yapışan kısa etekler giyiyordu. Başında kep yoktu, eylül ayında parkta dökülen kestanelerin rengindeydi omuzlarına yayılan saçları.

Ceplerim bu meyvelerle dolu olurdu hep. Hemşireler ile gözetmenleri kestane bombardımanına tutardım. Geceleri, yataklarında inleyip ağlayanlara kestane atardım, sussunlar diye. Yaşlı bahçıvanın, yemek zorunda olduğumuz yeşillikleri yetiştirdiği seranın camlarına da kestane fırlatmıştım. Bir sabah, çok erken vakitte, bu kestanelerden yirmi kadarını müdirenin odasının kapısının önüne bıraktım, merdivenlerden yuvarlansın diye, ama koca kıçının üstüne oturdu, bir yeri de kırılmadı.

O dönemde tekerlekli iskemle kullanmıyordum artık, koltuk değneklerim vardı, çok gelişme gösterdiğimi söylüyorlardı.

Sekizden on ikiye kadar derse giriyordum. Yemekten sonra öğlen uykusu vardı, ama ben uyumak yerine ya öğretmenin verdiği kitapları ya da müdire odasında yokken oradan aldıklarımı okuyordum. Öğleden sonra beden egzersislerimi yapıyordum herkes gibi, akşamları da ödevlerimi bitirmem gerekiyordu.

Ödevlerimi çabucak yapıp mektuplar yazıyordum. Öğretmene. Mektupları ona hiç vermiyordum. Annem ile babama, kardeşime. Göndermiyordum. Adreslerini bilmiyordum ki.

Neredeyse üç yıl böyle geçti. Koltuk değneklerine ihtiyacım kalmamıştı, artık bastonla yürüyebiliyordum. Okuyup yazmayı, hesap yapmayı biliyordum. Not almıyorduk, ama duvardaki listede ismimin karşısına sık sık altın rengi bir yıldız yapıştırılıyordu. En başarılı olduğum konu da akıldan hesap yapmaktı.

Öğretmenin hastanede bir odası vardı, ama her zaman bu odada kalmıyordu. Akşamları şehre gidiyor, ertesi sabah da dö-

nüyordu. Ona beni de götürüp götüremeyeceğini sorduğum zaman bunun mümkün olmadığını söyledi. Tedavi Merkezi'nden dışarıya çıkma hakkım yokmuş, ama bana çikolata getirmeye söz verdi. Çikolatayı bana gizlice verdi, çünkü herkese yetecek kadar çikolata yoktu.

Bir akşam öğretmene, "Erkeklerle uyumaktan sıkıldım. Bir kadınla uyumak istiyorum" dedim.

Gülümsedi. "Kızların odasında mı uyumak istiyorsun?"

"Hayır, kızlarla değil. Bir kadınla."

"Hangi kadınla?"

"Sizinle örneğin. Sizin odanızda, sizin yatağınızda uyumak isterdim."

Beni gözlerimden öptükten sonra, "Senin yaşındaki erkek çocukları yalnız uyumalılar" dedi.

"Siz de mi yalnız uyuyorsunuz?"

"Evet, öyle."

Bir gün öğretmen, üst dallarında rahatça oturup kitap okuduğum, şehri seyrettiğim, ceviz ağacındaki gizli köşemin altına geldi. "Bu gece herkes uyuduktan sonra yatağıma gelebilirsin" dedi bana.

Herkesin uyumasını beklemedim. Sabahı bulurdu bu. Hepsinin aynı anda uyuması mümkün değildi. Ağlayanlar vardı, gece boyunca on defa tuvalete gidenler, birbirlerinin yataklarında edepsizlik edenler, sabaha kadar çene çalanlar...

Ağlaşanlara her zamanki gibi tokat attıktan sonra, konuşamayan ve kıpırdayamayan felçli küçük sarışın oğlanın yanına gittim. Tavana ya da dışarıya çıkarıldığında gülümseyerek gökyüzüne bakar yalnızca. Elini tutup yüzüme bastırdım, sonra ben de onun yüzünü okşadım. Tavana bakarak gülümsedi.

Yatakhaneden çıkıp öğretmenin odasına gittim. Odasında yoktu. Yatağına yattım. Güzel kokuyordu. Uyuyakalmışım. Gecenin ortasında ansızın uyandığımda yanımda yatıyordu, kollarını yüzünün önünde kavuşturmuştu. Kollarını çözüp vücuduma doladım, ona sokuldum, sabaha kadar uyumadan öyle durdum.

Bazılarımıza mektup gelirdi, hemşireler mektupları dağıtır, okuyamayacak durumda olanlarınkini de okurlardı. Daha son-

ra, okuyamayacak durumda olanlar benden mektuplarını okumamı istediklerinde, yeniden okurdum. Çoğunlukla yazılanların tam tersini söylerdim. Şöyle örneğin: "Sevgili yavrumuz kesinlikle iyileşme. Sensiz çok iyiyiz. Seni hiç özlemiyoruz. O bulunduğun yerden hiç çıkmamanı diliyoruz, çünkü yanımızda sakat birinin olmasına asla katlanamayız. Her şeye rağmen az da olsa seni öperiz, uslu dur, çünkü sana bakanlar bunu fazlasıyla hak ediyor. Biz bu kadarını yapamazdık. Bizim yapmamız gerekeni başkaları yaptığı için çok şanslıyız, herkesin sağlıklı olduğu ailemizde artık sana yer yok. Annen, baban, kız kardeşlerin, erkek kardeşlerin."

Mektubunu okuduğum hasta bana, "Hemşire mektubumu bana başka türlü okudu" dedi.

"Başka türlü okumuştur tabii, seni üzmemek için. Ne yazıyorsa onu okudum sana. Gerçekleri bilmek sanırım senin de hakkın."

"Tabii hakkım. Ama ben gerçekleri sevmem. Eski hali daha iyiydi. Hemşire mektubumu başka türlü okumakla iyi yapmış."

Ağladı.

Çoğumuza koliler gelirdi. Pastalar, bisküviler, jambon, sosis, reçel, bal. Müdire kolilerden çıkanların aramızda paylaşılması gerektiğini söylemişti. Buna rağmen dolaplarına, yataklarına yiyecek saklayan çocuklar olurdu.

Bu çocuklardan birine yaklaşıp, "Zehirli olmasından korkmuyor musun" diye sordum.

"Zehirli mi? Niçin?"

"Anneler babalar ölü bir çocuğu sakat bir çocuğa her zaman yeğler. Bunu hiç düşünmedin mi?"

"Hayır, düşünmedim. Yalancı. Defol."

Daha sonra aynı çocuğun paketten çıkanları Merkez'in çöplüğüne boşalttığını gördüm.

Çocuklarını ziyarete gelen anne babalar da olurdu. Onları Merkez'in kapısında beklerdim. Kimi ziyarete geldiklerini sorar, çocuklarının adını öğrenince de, "Üzgünüm" derdim, "çocuğunuz iki gün önce vefat etti. Mektup elinize geçmedi mi?"

Bundan sonra hızla kaçıp saklanırdım.

Müdire beni bir seferinde yanına çağırttı.

"Neden böylesine kötüsün?"

"Kötü kalpli mi? Ben mi? Neden söz ettiğinizi anlamıyorum."

"Hayır, gayet iyi anlıyorsun. Anne babalara çocuklarının öldüğünü söylüyormuşsun."

"Ne olmuş? Çocukları ölmemiş mi?

"Hayır. Bunu gayet iyi biliyorsun."

"İsimleri karıştırmış olmalıyım. Hepsinin isimleri birbirine o kadar çok benziyor ki."

"Seninki hariç, değil mi? Bu hafta ölen çocuk olmadı."

"Öyle mi? Geçen haftayla karıştırdım herhalde."

"Evet. Öyle olmalı. Ama sana isimleri ve haftaları bundan böyle karıştırmamanı tavsiye ederim. Ayrıca ziyaretçilerle görüşmeni de yasaklıyorum. Okuma yazma bilmeyen çocukların mektuplarını okuman da yasak."

"Onlara iyilik olsun diye okuyorum."

"Hiç kimseye iyilik etmeyeceksin. Anladın mı?"

"Anladım müdire hanım. Ama bundan sonra kimse, merdivenleri çıkarken yardım etmedi, düştüğümde kaldırmadı, hesap yapmama yardım etmedi, mektuplarımdaki imla hatalarını düzeltmedi diye beni şikâyet etmesin. Başkalarına yardım etmemi yasaklıyorsanız, başkalarının da benden yardım istemelerini yasaklamalısınız."

Bana uzun uzun baktıktan sonra, "Tamam. Çık buradan" dedi.

Odadan çıktım, elmasını düşürüp yerden alamadığı için ağlayan bir çocuk gördüm. Yanından geçerken, "İstediğin kadar ağla, beceriksiz, elmanı geri getirmez bu" dedim.

Oturduğu yerden bana, "Elmamı bana veremez misin?" diye sordu.

"Başının çaresine bak, aptal" dedim.

Akşam müdire yemek salonuna geldi, bir konuşma yaptı, sonunda da hemşirelerin, öğretmenin ve çok zor durumda kalındığında da kendisi dışında hiç kimseden yardım istenmemesi gerektiğini söyledi.

Bütün bunların ardından, haftada iki kez revirin yanındaki odaya gitmem gerekti, odada dizlerinin üzerinde kalın bir bat-

taniye örtülü çok yaşlı bir kadın oturuyordu. Bu kadından söz edildiğini daha önceleri duymuştum. Odaya giden diğer çocuklar yaşlı kadının çok iyi olduğunu, tıpkı bir anneanne gibi yanında rahat edildiğini, bir kamp yatağına uzanıp ya da bir masanın kenarında insanın dilediği resmi yapabildiğini söylemişlerdi. Resimli kitaplara bakıp insan dilediğini de söyleyebiliyormuş.

İlk gidişimde çok sıkılmıştım, birbirimize yalnızca merhaba demiştik, sonra ben sıkılmaya başlamıştım, sözü edilen kitaplar benim ilgimi çekmiyordu, canım resim de yapmak istemiyordu, bu yüzden kapıdan pencereye, pencereden kapıya yürüyüp durmuştum.

Bir süre sonra bana, "Neden böyle durmadan yürüyorsun?" diye sordu.

Ona cevap vermek için durdum. "Sakat bacağımı çalıştırmalıyım. Elime geçen her fırsatta, başka yapacak bir şeyim olmadığı zaman hep yürürüm."

Kırışıklarının arasından bana gülümsedi. "Bacağının durumu bence çok iyi."

"Yeterince değil."

Bastonumu yatağın üzerine fırlattım, birkaç adım attım, pencerenin önünde düştüm.

"Ne kadar iyi olduğunu görüyorsunuz."

Tırmanıp bastonumu aldım. "Bunu bıraktığım zaman işler düzelecek."

Daha sonraları, oraya gitmem gerektiği zamanlarda kaçtım. Beni her yerde aradılar, bulamadılar. Bahçenin ilerisindeki ceviz ağacının yapraklarının arasında gizleniyordum. Bu gizli yeri yalnızca öğretmen biliyordu.

Son seferinde, öğlen yemeğinin hemen ardından, bizzat müdire beni küçük odaya götürdü. Beni odanın içine doğru itti, ben de yatağın üzerine düştüm. Orada kaldım. Yaşlı kadın bana sorular sordu: "Anneni babanı hatırlıyor musun?"

"Hayır, hatırlamıyorum. Ya siz?"

Soru sormaya devam etti: "Geceleri uykuya dalmadan önce ne düşünürsün?"

"Uyumayı. Siz düşünmez misiniz?"

"Bazı anne babalara çocuklarının öldüklerini söylemişsin. Niçin bunu yaptın?"

"Hoşlarına gitsin diye."

"Neden?"

"Çünkü insanlar çocuklarının ölümünü sakat olmalarına yeğler."

"Bunu nereden biliyorsun?"

"Biliyorum işte, o kadar."

Yaşlı kadın başka bir soru sordu: "Annenle baban gelip seni görmedikleri için mi yapıyorsun bunu?"

"Bundan size ne?"

O devam ediyordu: "Sana hiç mektup yazmıyorlar. Koli göndermiyorlar. Sen de diğer çocuklardan intikam alıyorsun."

Yataktan kalkıp, "Evet, sizden de" dedim.

Ona bastonumla vurdum, ama yere düştüm.

Çığlığı bastı.

Çığlık atmaya devam ediyordu, ben de düştüğüm yerden vurmaya. Yalnızca bacaklarına, dizlerine vurabiliyordum.

Çığlıkları duyan hemşireler odaya girdi. Beni hareketsiz hale getirdikten sonra, içinde masa ve kütüphane olmayan, yalnızca yatak bulunan benzer bir odaya götürdüler. Pencerelerde parmaklıklar vardı, kapı dışarıdan kapatılmıştı.

Bir süre uyudum.

Uyandığım zaman, kapıyı çaldım, tekmeledim, bağırdım. Eşyalarımı, ödevlerimi, kitaplarımı istedim.

Kimse cevap vermedi.

Gecenin ortasında öğretmen odama girdi, dar yatakta yanıma uzandı. Yüzümü saçlarının arasına gizledim; ansızın büyük bir titreme sardı bedenimi. Hıçkırık tuttu, gözlerim yaşlarla doldu, burnum akmaya başladı. Kendimi tutamıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordum.

Merkez'de yiyeceğimiz giderek azalıyordu, parkı sebze bahçesi haline getirmek zorunda kaldık. Çalışabilecek durumda olan herkes ihtiyar bahçıvanın başkanlığında işe koyuldu. Patates, fasulye, havuç ekiyorduk. Tekerlekli iskemlede oturmadığıma pişmandım.

Giderek daha sık aralıklarla çoğalan alarmlar yüzünden bodruma inmek zorunda kalıyorduk, bunlar da çoğunlukla geceleri oluyordu. Hemşireler yürüyemeyenleri kucaklarında taşıyorlardı. Patates ve kömür çuvalları arasında öğretmeni buluyor, ona sarılıp korkmamasını söylüyordum.

Bomba Merkez'e düştüğü zaman sınıftaydık, zira alarm verilmemişti. Bombalar civarımıza düşmeye başlamıştı, öğrenciler masaların altına saklanıyorlardı, ben ayaktaydım, biri tam o anda şiir okuyordu. Öğretmen üzerime atıldı, beni yere yatırdı, hiçbir şey göremiyordum, onun altında boğuluyordum. İtmeye çalıştıkça daha da ağırlaşıyordu. Yoğun, ılık, tuzlu bir sıvı gözlerime, ağzıma, boynuma akıyordu, bayılmışım.

Bir jimnastik salonunda kendime geldim. Yüzümü nemli bezle temizleyen rahibe, biriyle konuşuyordu. "Bu yaralanmamış sanırım."

Kusmaya başladım.

Jimnastik salonunda insanlar şiltelerin üzerinde yatıyorlardı. Yetişkinler ve çocuklar. Kimileri bağırıyor, kimileri hiç kıpırdamıyordu, canlı mı ölü mü olduklarını anlamak mümkün değildi. Onların arasında öğretmeni aradım ama bulamadım. Felçli sarışın çocuk da yoktu.

Ertesi gün ailem, ismim, adresim konusunda beni sorguya çektiler, ama kulaklarımı sorulara tıkadım, cevap vermedim, konuşmadım. Beni sağır ve dilsiz sanıp rahat bıraktılar.

Yeni bir bastonum oldu, bir sabah rahibelerden biri elimi tuttu. Gara gittik, bir trene bindik, başka bir şehre geldik. Ormanın kıyısındaki son eve varana dek şehri boydan boya yürüyerek geçtik. Rahibe, beni burada bir köylü kadının yanına bıraktı, sonraları bu kadına "Anneanne" diyecektim.

O da bana "itoğlu it" diyecekti.

Garda bir banka oturuyorum. Trenimi bekliyorum. Bir saat kadar vaktim var.

Buradan bütün şehri görebiliyorum. Yaklaşık kırk yıl süreyle yaşadığım şehri.

Eskiden, buraya ilk gelişimde, gölü, ormanı, alçak damlı eski evleri, pek çok parkıyla sevimli küçük bir şehirdi. Şimdi gölden bir çevreyoluyla ayrılıyor, ormanı talan edilmiş, parkları yok olmuş; yüksek, yeni binalar şehri çirkinleştiriyor. Eski dar sokakları, kaldırımlarına kadar arabalardan geçilmiyor. Eski meyhanelerin yerini, kişiliksiz lokantalar ve kimi zaman ayakta yemek yenen self servis lokantalar almış.

Şehre son kez bakıyorum. Buraya geri dönmeyeceğim, burada ölmek istemiyorum.

Kimseye ne hoşça kal ne elveda dedim. Burada artık arkadaşım yok. Çok sayıdaki eski sevgililerim evlenmiş, artık hepsi birer anne olmuşlardır, gençliklerinden de geriye pek bir şey kalmamıştır. Onları sokakta görsem tanımam.

En yakın dostum, gençliğimde bana göz kulak olan Peter de iki yıl önce kalp krizinden öldü. İlk sevgilim olan karısı Clara, ondan çok daha önce, yaşlılık fikrine dayanamayarak kendini öldürmüştü.

Ardımda hiçbir şey bırakmadan gidiyorum, ne bir insan ne bir eşya. Her şeyi sattım. Pek bir şey de yoktu zaten. Mobilyalar pek para etmedi, kitaplarım o kadar bile etmedi. Eski piyanom ve birkaç tablonun biraz para geçti elime, hepsi bu.

Tren geldi, biniyorum. Bir tek valizim var. Buraya geldiğimde yanımda olan eşyanın biraz fazlasıyla geri dönüyorum. Bu zengin ve özgür ülkede servet sahibi olamadım.

Doğduğum ülke için turistik vizem var, bir aylık olmakla birlikte yenilenebilir bir vize. Umarım param birkaç ay, belki de

bir yıl yaşamaya yeter. İlaçlarımdan da idare edecek kadar yanıma aldım.

İki saat sonra büyük bir uluslararası gara varıyorum.

Gece treninde kuşetli bir yer ayırtıyorum kendime, yeniden bekliyorum. Alt kuşet, çünkü uyuyamayacağımı, haliyle de zırt pıt sigara içmeye çıkacağımı biliyorum.

Şimdilik yalnızım.

Vagon yavaş yavaş doluyor. Yaşlı bir hanım, iki genç kız, aşağı yukarı benim yaşlarımda bir adam. Koridora çıkıp sigara içiyorum, geceyi seyrediyorum. Saat ikiye doğru yatıyorum; sanırım biraz uyumuşum.

Sabah erken saatlerde başka bir gara varıyoruz. Üç saat var trenin kalkmasına. Bu süreyi bir büfenin önünde kahve içerek geçiriyorum.

Bu kez bindiğim tren beni doğduğum ülkeye götürecek. Çok az yolcu var. Koltuklar çok rahatsız, pencereler kirli, küllükler dolu, simsiyah yer yapışkan, tuvaletler kullanılacak gibi değil. Yemekli vagon yok. Yolcular yemeklerini çıkarıp yiyor, yağlı kâğıtları, boş şişeleri ya masaların üzerinde bırakıyor ya da koltukların altına atıyorlar.

Yolculardan yalnızca ikisi benim ülkemin dilini konuşuyor. Onları dinliyorum, konuşmuyorum.

Pencereden dışarıya bakıyorum. Manzara değişiyor. Dağlık bir bölgeyi aşıp ovada ilerliyoruz.

Ağrılarım yeniden başlıyor.

İlaçlarımı susuz yutuyorum. Yanıma içecek bir şey almamışım; diğer yolculardan istemek iğrenç geliyor.

Gözlerimi kapatıyorum. Sınıra yaklaştığımızı biliyorum.

Geldik. Tren duruyor, sınır muhafızları, gümrük memurları, polisler biniyor. Kimlik belgelerimi istiyor, sonra gülümseyerek geri veriyorlar. Oysa ülkenin dilini konuşan iki yolcuya uzun uzun sorular soruyor, valizlerini arıyorlar.

Tren yeniden hareket ediyor; her istasyonda bu ülkenin insanları binmeye başlıyor artık.

Yabancı ülkelerden gelen trenler benim küçük şehrime uğramıyor. Ülkenin daha iç kesiminde bulunan ve daha büyük olan komşu şehre varıyorum. Hemen aktarma yapabilirim; bana

üç vagonlu, bir numaralı perondan saat başı kalkan küçük kırmızı treni gösteriyorlar. Harekete geçen trene bakıyorum.

Gardan çıkıyorum, taksiye binip bir otele gidiyorum. Odaya çıkınca, uzanıyorum, uykuya dalıvermişim.

Uyanıp yataktan kalktıktan sonra odanın perdelerini açıyorum. Batıya bakıyor. Uzakta, küçük şehrimin dağlarının ardında güneş batıyor.

Her gün gara gidip kırmızı trenin geliş gidişini izliyorum. Sonra şehirde dolaşıyorum. Akşamları otelin barında içiyorum, kimi zaman da şehrin meyhanelerinde, tanımadığım insanlarla.

Odamın bir balkonu var. Hava ısınmaya başladığı için sık sık balkonda oturuyorum. Balkondan, kırk yıldır görmediğim engin gökyüzünü seyrediyorum.

Giderek şehrin dış mahallelerinde dolaşmaya başlıyorum, şehirden ayrıldığım da oluyor, kırlarda dolaşıyorum.

Taş ve metalden bir duvar boyunca yürüyorum. Duvarın ardında bir kuş şakıyor, kestane ağaçlarının yapraksız dallarını fark ediyorum.

Demir kapı açık. İçeriye girip girişin yanındaki üzeri yosun kaplı büyük taşa oturuyorum. Bu büyük taşa "kara taş" derdik, oysa hiçbir zaman siyah olmadı, daha çok gri veya maviydi o zamanlar, şimdi tamamen yeşil.

Parka bakıyorum, hatırlıyorum. Parkın diğer ucundaki büyük binayı da hatırlıyorum. Ağaçlar belki aynı, ama kuşlar kesinlikle değil. O kadar yıl geçti ki. Bir ağaç ne kadar yaşar? Bir kuşun ömrü ne kadardır? Hiçbir fikrim yok.

Ya insan ne kadar yaşar? Bir sonsuzluk boyu sanırım, çünkü Merkez'in müdiresinin bana doğru yaklaştığını görüyorum.

"Burada ne arıyorsunuz bayım?"

Ayağa kalkıp ona, "Sadece bakıyordum, sayın müdire hanım" diyorum, "çocukluğumun beş yılını burada geçirdim."

"Ne zaman?"

"Yaklaşık kırk yıl önce. Kırk beş. Sizi hatırlıyorum. Siz Merkez'in başındaydınız."

"Terbiyesize bak!" diye bağırıyor, "Ben kırk yıl önce doğmamıştım bile, uçkuru düşükleri uzaktan tanırım ben. Defolun buradan, yoksa polis çağırırım."

Oradan gidiyor, otelime geri dönüp tanımadığım biriyle içiyorum. Müdire hanımla yaşadıklarımı anlatıyorum.

"Tabii aynı kişi değildir. Sizin zamanınızdaki ölmüş olmalı."

Yeni arkadaşım kadehini kaldırıyor. "Sonuç: Müdireler ya çok yaşar ya da zamanla birbirlerine benzemeye başlar. Yarın seninle geleceğim Merkezine. Dilediğin gibi dolaşırsın."

Ertesi gün tanımadığım adam gelip beni otelimden alıyor. Arabasıyla Merkez'e birlikte gidiyoruz. Kapıdan girmeden önce bana, "Biliyor musunuz, gördüğünüz kadın aynı kadın" diyor. "Ama artık ne burada ne de başka bir yerde müdirelik yapıyor. Hakkında araştırma yaptım. Sizin Merkez şimdi huzurevi olmuş."

"Yalnızca yatakhaneleri görmek istiyorum. Bir de bahçeyi."

Ceviz ağacı yerinde ama epey cılızlaşmış. Yakında ölür.

Yanımdaki adama, "Yakında ölecek ağacım" diyorum.

"Duygusal olmayın. Her şey ölür."

Binadan içeriye giriyoruz. Koridordan yürüyüp kırk yıl önce bana ve daha pek çok çocuğa ait olan odaya giriyoruz. Kapının eşiğinde durup bakıyorum. Hiçbir şey değişmemiş. Bir düzineye yakın yatak, beyaz duvarlar, beyaz yataklar boş. Yataklar bu saatlerde hep boştur.

Koşarak günlerce kapalı bırakıldığım bir üst kattaki odaya çıkıyorum. Yatak hâlâ eski yerinde. Belki de aynı yataktır.

Bir kadın bize yol gösteriyor. "Burası tamamiyle bombalandı. Ama yeniden yapıldı. Tıpkı eskisi gibi. Çok güzel bir bina, değiştirilmemeli."

Bir öğleden sonra ağrılarım yeniden başlıyor. Otele dönüp ilaçlarımı alıyorum, eşyalarımı topladıktan sonra, hesabı ödeyip bir taksi çağırıyorum.

"Gara gidelim."

Taksi garın önünde duruyor, şoföre, "K. şehrine benim için bir bilet alın" diyorum. "Hastayım."

Şoför: "Bu benim işim değil. Sizi gara getirdim. Şimdi inin. Hasta birini istemiyorum."

Valizimi kaldırıma bırakıp benim tarafımdaki kapıyı açıyor. "İnin. Çıkın arabadan."

Cüzdanımdan yabancı ülkenin parasını çıkarıyorum, ona uzatıyorum.

"Lütfen."

Şoför gar binasına giriyor, biletimi almış, arabadan çıkmama yardımcı oluyor, koluma giriyor, valizimi taşıyor, beni bir numaralı perona götürüyor, benimle birlikte, trenin gelmesini bekliyor. Tren gelince, binmeme yardım ediyor, valizimi yanıma yerleştiriyor, beni kontrolöre emanet ediyor.

Tren hareket etti. Kompartımanlar neredeyse bomboş. Sigara içmek yasak.

Gözlerimi kapatıyorum, acılarım azalıyor. Tren neredeyse on dakikada bir duruyor. Kırk yıl önce aynı yolculuğu yaptığımı biliyorum.

Küçük Şehir'in garına varmadan önce tren durdu. Rahibe beni kolumdan çekiştirdi, kıpırdamadım. Trenden atladı, koştu ve tarlada yere yattı. Bütün yolcular da koşup tarlada yere yattılar. Kompartımanda yalnızdım. Tepemizden geçen uçaklar treni tarıyordu. Ortalık tekrar sessizleştiğinde, rahibe geri döndü. Bana bir tokat attı, tren tekrar yola koyuldu.

Gözlerimi açıyorum. Biraz sonra varacağız. Dağın tepesindeki gümüşi bulutu gördüm bile, sonra şatonun kuleleri, kiliselerin çanları da belirdi.

Nisan ayının 22'si, kırk yıllık ayrılıktan sonra çocukluğumun geçtiği Küçük Şehir'e geri dönüyorum.

Gar değişmemiş. Sadece daha temiz, üstelik çiçeklendirilmiş bile; adını bilmediğim, başka hiçbir yerde rastlamadığım buranın çiçekleriyle.

Trenden inen az sayıda yolcuyu ve karşıdaki fabrikanın işçilerini taşıyan otobüsler var.

Ben otobüse binmiyorum. Garın önünde, öyle duruyorum, valizim yerde, şehre giden Gar Sokağı'nın kestane ağaçlarına bakıyorum.

"Valizinizi taşıyabilir miyim efendim?"

Tam karşımda on yaşlarında bir çocuk duruyor.

"Otobüsü kaçırdınız. İkincisi yarım saatten önce gelmez."

"Önemi yok. Yürüyerek giderim."

"Ama valiziniz çok ağır."

Valizimi kaldırıyor, bırakmıyor. Gülerek, "Evet ağır" diyorum, "çok uzağa taşıyamazsın bu valizi, biliyorum. Bu işi senden önce yaptım."

Çocuk valizi bırakıyor. "Aa! Öyle mi? Ne zaman?"

"Senin yaşındayken. Yıllar önce."

"Nerede?"

"Burada. Garın önünde."

"Ben bu valizi taşıyabilirim."

"Peki, ama bana on dakika avans ver. Yalnız yürümek istiyorum. Sen de acele etme. Seni 'Kara Bahçe'de' beklerim. Hâlâ duruyorsa tabii."

"Hâlâ duruyor, efendim."

"Kara Bahçe", kestane ağaçlarının olduğu yolun ucundaki küçük bir park, çevresindeki demir parmaklıklar dışında siyah hiçbir şey yok. Bir banka oturup çocuğu bekliyorum. Az sonra yanıma gelip valizi karşı banka bırakıyor, oturuyor. Nefes nefese kalmış.

Bir sigara yakıp, "Neden bu işi yapıyorsun?" diye soruyorum.

"Bisiklet almak istiyorum. Kros bisikleti. Bana da bir sigara verir misiniz?"

"Hayır, sana sigara yok. Ben sigara yüzünden ölmek üzereyim. Sen de mi sigara yüzünden ölmek istiyorsun?"

"Şu ya da bu sebepten ölmek... Hem sonra bütün bilginlerin dediği gibi..."

"Ne diyor bilginler?"

"Dünyanın sonunun geldiğini söylüyorlar. Yapılacak bir şey de yokmuş. Artık çok geçmiş."

"Bunları nereden duydun?"

"Her yerden. Okuldan, özellikle televizyondan."

Sigaramı atıyorum. "Yine de sana sigara vermeyeceğim."

"Kötü kalplisiniz."

"Evet, kötü kalpliyim. Ne olmuş? Bu şehirde otel var mı?"

"Elbette. Birkaç tane var. Bilmiyor muydunuz? Oysa şehri tanıyor gibisiniz."

"Burada yaşadığım zamanlar bir tane otel yoktu."

"Çok eskiden olmalı. Merkez Meydanı'nda yepyeni bir otel var. Adı Büyük Otel çünkü en büyüğü o."

"Gidelim öyleyse."

Çocuk otelin önünde valizimi bırakıyor. "Ben giremem efendim. Resepsiyondaki kadın beni tanıyor. Anneme söyler."

"Neyi? Valiz taşıdığını mı?"

"Evet. Annem valiz taşımamı istemiyor."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Bu işi yapmamı istemiyor. Yalnızca okula gitmemi istiyor."

"Baban ile annen ne iş yapıyor?"

"Babam yok bayım. Yalnız annem var. Hiç babam olmadı."

"Peki o ne iş yapıyor?"

"Burada otelde çalışıyor. Günde iki kez yerleri temizliyor. Ama benim bilgin olmamı istiyor."

"Ne bilgini?"

"Bunu bilemez, çünkü bilginlerin ne yaptıklarını bilmiyor. Doktor ya da öğretmen diye düşünüyor sanırım."

"Peki. Valiz için kaç para istersin?"

"Ne verirseniz efendim."

İki adet demir para veriyorum.

"Yeter mi?"

"Evet efendim."

"Hayır efendim. Hiç de yetmez. Bu ağır valizi gardan buraya bu kadar az paraya taşıyamazsın!"

"Bana ne verirlerse kabul ederim efendim. Daha fazlasını istemeye hakkım yok. Hem bir de yoksul insanlar var. Valizlerini para almadan taşıdığım oluyor. Bu işi yapmayı seviyorum. Garda beklemeyi seviyorum. Gelen insanları seyretmeyi seviyorum. Burada yaşayanların hepsini yüz olarak tanıyorum. Başka yerlerden gelen insanları görmeyi seviyorum. Sizin gibi. Siz uzaklardan geliyorsunuz değil mi?"

"Evet, çok uzaklardan. Başka bir ülkeden."

Ona bir kâğıt para verip otele giriyorum.

Köşe odalardan birini seçiyorum, bu odadan bütün meydanı, kiliseyi, bakkalı, diğer dükkânları, kitapçıyı görebiliyorum.

Odamın pencerelerinden birinin önünde oturup gecenin ilerleyen saatlerinde meydanı, evleri seyrediyorum.

Çocukluğumda, sık sık, Merkez Meydanı'nda bir evde oturmayı düşlemiştim, herhangi birinde ama özellikle de altında kitapçı bulunan mavi evde.

Ama bu şehirde yalnızca "Anneanne"nin merkeze uzak, sınıra yakın, yıkık dökük evinde oturabildim.

Anneanne'nin evinde, tıpkı onun gibi, sabahtan akşama kadar çalışıyordum. Bana yiyecek, yatacak yer veriyordu ama hiç para vermezdi. Oysa ayakkabı, diş macunu, sabun, giysi almak için paraya ihtiyacım vardı. Bu yüzden akşam şehre gidip meyhanelerde armonika çalıyordum. Ormandan topladığım odunları, mantarları, kestaneleri satıyordum. Anneanne'den çaldığım yumurtaları da. Bir de kısa sürede balık tutmayı öğrenmiştim, tuttuğum balıkları da satıyordum. Kim olursa olsun insanlara yardımcı oluyordum. Mesajlarını, mektuplarını, kolilerini taşıyordum, insanlar beni sağır ve dilsiz sandıkları için bana güveniyorlardı.

İlk zamanlar, Anneanne'yle bile konuşmuyordum, ama bir süre sonra pazarlık edebilmek için sayıları söylemem gerekti.

Akşamları çoğunlukla Merkez Meydanı'nda sürtüyordum. Kitapçı dükkânının vitrinindeki, kâğıtlara, defterlere, silgilere, kalemlere bakıyordum. Bütün bunlar benim için çok pahalı şeylerdi.

Biraz daha fazla para kazanabilmek için, fırsat bulduğumda gara gidip yolcuları bekliyordum. Onların valizlerini taşıyordum.

Bu şekilde biraz kâğıt, bir kalem, bir silgi ve büyük bir defter satın alıp ilk yalanlarımı yazmaya başladım.

Anneanne'nin ölümünden birkaç ay sonra birkaç adam kapıyı çalmadan eve girdi. Üç kişiydiler, birinin üzerinde sınır muhafızlarının üniforması vardı, diğerleri sivildi. Biri hiç konuşmayıp yalnızca not alıyordu. Gençti, neredeyse benim kadar genç. Diğerinin saçları beyazlamıştı. Beni o sorguluyordu.

"Ne zamandan beri burada oturuyorsunuz?"

"Bilmiyorum. Hastane bombalandığından beri."

"Hangi hastane?"

"Bilmiyorum. Merkez."

Üniformalı araya girdi. "Bu birliğin komutasını aldığımda buradaydı."

Sivil: "Yani ne kadar oluyor?"

"Üç yıl. Ama o daha önce de buradaydı."

"Bunu nereden biliyorsunuz?"

"Belli oluyordu. Evin civarında her zaman burada bulunan biri gibi çalışıyordu."

Saçları beyazlamış adam bana dönüyor, "Kızlık adı Maria Z. olan Bayan V. ile bir akrabalığınız var mı?"

"Anneannemdi."

"Bunu doğrulayacak belgeleriniz var mı elinizde?"

"Hayır, hiçbir belge yok. Yalnızca kitapçıdan satın aldığım kâğıtlarım var."

"Peki tamam. Yazın bunları!"

Sivil yazmaya başlıyor.

"Kızlık adı Maria Z. olan Maria V., ardında mirasçı bırakmadan vefat etmiştir, bu sebeple bütün mal varlığı ve toprakları hazineye intikal etmiş olup K. şehrinin belediyesi bu malları dilediği gibi kullanabilecektir."

Adamlar kalkıyorlar, "Ne yapmalıyım?" diye soruyorum.

Birbirlerine bakıyorlar. Üniformalı: "Buradan gitmelisiniz."

"Neden?"

"Çünkü burası sizin değil."

"Ne zaman gitmeliyim?"

"Bilmiyorum."

Dönüp sivile bakıyor. Sivil: "En kısa sürede size haber veririz. Yaşınız kaç?"

"Yakında on beş olacağım. Domatesler olgunlaşmadan gidemem."

"Tabii, domatesler. On beş yaşında mısınız? O halde sorun olmaz."

"Nereye gitmeliyim?"

Bir süre susuyor, üniformalı adama bakıyor, üniformalı adam da ona, sivil olan gözlerini kaçırıyor. "Endişelenmeyin, sizinle ilgileneceğiz. En önemlisi, sakin olun."

Üç adam da çıkıyor. Ses çıkarmamak için otların üzerinden yürüyerek onları izliyorum.

Sınır muhafızı: "Onu rahat bırakamaz mısınız? İyi bir çocuk, çok çalışıyor."

Sivil olanı: "Mesele bu değil. Yasa denen bir şey var. Bayan V.'nin arazisi artık belediyenin. Sizin bu çocuk iki yıldır, üstelik hiç hakkı olmadan burada yaşıyor."

"Bunun kime zararı var?"

"Hiç kimseye. Bana baksanıza, bu haylaz çocuğu neden koruyorsunuz siz?"

"Üç yıldan beri bahçesiyle ve hayvanlarıyla uğraşıyor, görüyorum. Haylaz biri değil o, her halükârda sizden daha haylaz değil."

"Ne cesaretle bana haylaz diyorsunuz?"

"Asla böyle bir şey demedim. Sadece sizden daha haylaz olmadığını söyledim. Hem bana ne. Sizden, ondan. Üç hafta içinde terhis olup ben de kendi bahçemle uğraşacağım. Siz bayım, bu çocuğu sokağa atarsanız ahını alırsınız. İyi geceler, rahat uykular."

"Onu sokağa atmayacağız. Onunla ilgileneceğiz."

Gidiyorlar. Birkaç gün sonra geri geliyorlar. Saçları beyazlamış adam ile genç adam, yanlarında da bir kadın. Yaşlıca, gözlüklü, Merkez'in müdiresine benzeyen bir kadın.

"Beni iyi dinle" diyor bana, "sana kötülük etmek istemiyoruz, tam tersine niyetimiz iyilik etmek. Senin gibi çocukların bulunduğu güzel bir eve geleceksin bizimle birlikte."

"Ben çocuk değilim. Benimle ilgilenilmesine ihtiyacım yok. Üstelik hastaneye gitmek istemiyorum."

"Orası hastane değil. Öğrenim göreceğin bir yer."

Mutfaktayız. Kadın konuşuyor, onu dinlemiyorum. Saçları beyazlamış adam da konuşuyor. Onu da dinlemiyorum.

Not alan genç adam konuşmuyor, bana bakmıyor bile.

Kadın, giderlerken: "Endişelenme. Senin yanındayız. Her şey yakında düzelecek. Seni yalnız bırakmayacağız, seninle ilgileneceğiz. Seni kurtaracağız."

Adam ekliyor: "Bu yaz burada kalacaksın. Yıkıma ağustos sonunda başlanacak."

Benimle ilgilenecekleri, beni kurtaracakları bir eve gitmekten korkuyorum. Buradan gitmeliyim. Nereye gidebileceğimi soruyorum kendime.

Ülkenin bir haritasını ve başkentin planını satın alıyorum. Her gün gara gidip saatlere bakıyorum. Şu ya da bu şehre giden trenlerin bilet fiyatlarını soruyorum. Çok az param var. Anneanne'nin mirasından yararlanmak istemiyorum. Beni uyarmıştı: "Kimse bütün bunlara sahip olduğumu bilmemeli. Seni sorgularlar, hapsederler, her şeyini elinden alırlar. Asla doğruyu söyleme. Soruları anlamıyormuşun gibi yap. Bırak seni aptalın teki sansınlar. Daha iyi."

Anneanne'nin mirası, evin önündeki sıranın altında bir torbanın içinde gömülü, mücevherler, gümüş ve altın paralar. Bunları satmaya kalksam beni hırsızlıkla suçlarlar.

Sınırı geçmek isteyen adama garda rastladım.

Gece. Adam burada, garın önünde, elleri ceplerinde. Diğer yolcular çoktan gittiler. Gar Meydanı bomboş.

Adam eliyle işaret ederek "Yanıma gel" diyor, ona doğru gidiyorum. Bagajı yok.

"Aslında yolcuların valizlerini taşırım. Ama görüyorum ki sizin yok."

"Hayır, yok."

"Size nasıl yardımcı olabilirim… Şehirde yabancısınız."

"Yabancı olduğumu nasıl anladın?"

"Bu şehirde sizin gibi giyinen yoktur. Ve buralı insanların yüzü hep aynıdır. Bildik, tanıdık yüzler. Şehirdeki insanların isimlerini bilmeseniz bile yüzlerini tanırsınız. Yabancı biri gelir gelmez anlaşılır."

Adam çevresine bakıyor. "Beni fark ettiler mi dersin?

"Kesinlikle. Ama kimlik belgeleriniz tamamsa sorun yok. Yarın sabah karakola uğrarsınız, dilediğiniz kadar burada kalabilirsiniz. Burada otel yok, ama oda kiralanan evleri size gösterebilirim."

Adam bana, "Beni izle" diyor.

Şehre doğru yürüyor, ama anayoldan gitmek yerine sağa, tozlu, küçük bir sokağa sapıyor, iki çalılığın ortasına oturuyor.

Ben de yanına oturup ona, “Saklanmaya mı çalışıyorsunuz? Neden?” diye soruyorum.

“Şehri biliyor musun?”

“Evet, çok iyi.“

“Ya sınırı?”

“Sınırı da.”

“Annenle baban?”

“Yok.”

“Öldüler mi?”

“Bilmiyorum.”

“Kimin evinde oturuyorsun?”

“Kendi evimde. Anneanne’nin evinde. O öldü.”

“Kiminle yaşıyorsun?”

“Yalnız yaşıyorum.”

“Evin nerede?”

“Şehrin diğer ucunda, sınıra yakın.”

“Bir gece evinde kalabilir miyim? Çok param var.“

“Olur, benim evimde kalabilirsiniz.”

“Evine kimseye görünmeden gideceğimiz yolları, geçitleri biliyor musun?“

“Evet.”

“Haydi gidelim. Seni izliyorum.”

Evlerin arkasından, tarlalardan yürüyoruz. Kimi zaman tel örgüleri aşıp barikatlardan atlıyoruz, bahçelerden, evlerin avlularından geçiyoruz. Hava karardı, arkamdaki adam hiç gürültü yapmıyor.

Anneanne’nin evine gelince onu kutluyorum. “Yaşınıza rağmen beni izlemekte hiç zorlanmadınız.”

Gülüyor. “Yaşım mı? Yalnızca kırk yaşındayım, ayrıca savaştan geliyorum. Şehirleri sessizce geçmeyi öğrendim.”

Bir süre sonra ekliyor: “Haklısın. Artık yaşlandım. Gençliğimi savaşta kaybettim. İçecek bir şeyin var mı?“

Masanın üzerine içkiyi koyduktan sonra, “Sınırı geçmek istiyorsunuz değil mi?” diye soruyorum.

Yeniden gülüyor. “Nereden bildin? Yiyecek bir şeylerin var mı?”

"Size mantarlı bir omlet yapabilirim, ayrıca keçi peynirim de var."

Ben yemeği hazırlarken o içki içiyor.

Yemek yiyoruz.

"Sınır bölgesine girmeyi nasıl başardınız? Bizim şehrimize girmek için özel izin gerekli."

"Bu şehirde yaşayan bir kız kardeşim var. Onu ziyaret etmek için izin istedim ve gerekli izni sağladım."

"Ama onu görmeyeceksiniz."

"Hayır, başının derde girmesini istemem. Al şunları, kuzinede yak."

Bana kimliğini ve diğer belgelerini uzatıyor. Hepsini ateşe atıyorum.

"Neden buradan gitmek istiyorsunuz?"

"Bu seni ilgilendirmez. Bana yolu göster, senden tek istediğim bu. Yanımdaki bütün parayı sana bırakıyorum."

Kâğıt paraları masanın üzerine koyuyor.

"Bu parayı ardınızda bırakmakla pek büyük bir özveri göstermiş olmuyorsunuz. Nasıl olsa bu para diğer tarafta bir işe yaramayacak."

"Ama burada, senin gibi küçük bir çocuğun çok işine yarar."

Paraları kuzinenin içindeki ateşe atıyorum.

"Biliyor musunuz, benim pek paraya ihtiyacım yok. Burada istediğim her şeye sahibim."

Paranın yanışını seyrediyoruz.

"Hayatınızı tehlikeye atmadan sınırı geçemezsiniz."

Adam, "Biliyorum" diyor.

"Sizi şu anda bile ihbar edebilirim, bunu da biliyor musunuz? Evin karşısında işbirliği yaptığım sınır muhafızları var. Ben muhbirim."

Adamın rengi kaçıyor. "Senin yaşında muhbir ha?"

"Bunun yaşla ilgisi yok. Sınırı geçmek isteyen bir sürü insanı ihbar ettim. Ormanda olup biten her şeyi görür ve haber veririm."

"Ama neden?"

"Çünkü kimi zaman beni denetlemek için de muhbir gönderirler. Bugüne kadar muhbir olsun olmasınlar onları ihbar etmek zorunda kaldım."

"Neden şimdiye kadar diyorsun?"

"Çünkü yarın, ben de sınırı sizinle birlikte geçeceğim. Ben de artık buradan gitmek istiyorum."

Ertesi gün öğleden önce sınırı geçiyoruz.

Adam önden yürüyor, şansı yok. İkinci barikatın yanında bir mayın patlıyor, adam da mayınla birlikte... Ben onun arkasından yürüyorum, tehlikede değilim.

Geceleyin geç saate kadar boş meydana bakıyorum. Sonunda yattığım zaman bir rüya görüyorum.

Derenin kıyısına inmişim, kardeşim orada, kıyıda oturmuş oltayla balık tutuyor. Yanına oturuyorum, "Çok tutabiliyor musun?" diye soruyorum.

"Hayır, seni bekliyordum."

Yerinden kalkıyor ve kamışını yerleştiriyor.

"Uzun zamandır burada balık yok. Su bile yok."

Bir taş alıp kurumuş dere yatağındaki taşların üzerine fırlatıyor.

Şehre doğru yürüyoruz. Yeşil panjurlu bir evin önünde duruyorum. Kardeşim: "Evet, evimiz burasıydı. Hatırladın mı?"

"Evet, hatırladım. Ama eskiden burada değildi. Başka bir şehirdeydi."

Kardeşim düzeltiyor. "Başka bir hayatta. Şimdi ise burada, boş.

Merkez Meydanı'na varıyoruz.

Kitapçı dükkânının kapısı önünde iki erkek çocuk eve çıkan merdivenlere oturmuş.

Kardeşim, "Bunlar benim oğullarım" diyor, "anneleri gitti."

Büyük mutfağa giriyoruz. Kardeşim akşam yemeğini hazırlıyor. Çocuklar sessizce, başlarını bile kaldırmadan yemeklerini yiyor.

"Çocukların mutlu" diyorum.

"Çok mutlular. Gidip yatırayım."

Geri dönünce: "Benim odama geçelim."

Büyük odaya giriyoruz, kardeşim kütüphaneden, kitapların arasına gizlenmiş bir şişe çıkarıyor.

"Bütün kalan bu. Fıçılar boşaldı."

İçiyoruz. Kardeşim masanın havlı kırmızı örtüsünü okşuyor. "Görüyorsun, değişen bir şey yok. Her şeyi olduğu gibi korudum. Bu çirkin örtüyü bile. Yarın gidip evde oturabilirsin."

"Canım istemiyor. Çocuklarınla oynamayı tercih ederim."

"Benim çocuklarım oynamaz."

"Ne yaparlar?"

"Hayat yolculuğuna hazırlanıyorlar."

"Ben bu yolculuğu yaptım, ama bir şey bulamadım."

"Bulunacak hiçbir şey yok. Ne arıyordun?"

"Seni arıyordum. Senin için geri döndüm."

Kardeşim gülüyor. "Benim için mi? Benim yalnızca bir rüya olduğumu biliyorsun. Bunu kabul etmelisin. Hiçbir şey yok, hiçbir yerde."

Üşüyorum, ayağa kalkıyorum. "Saat geç oldu, gitmeliyim."

"Gidecek misin? Nereye?"

"Otele."

"Hangi otele? Burası senin evin. Seni annemiz ve babamızla tanıştırayım."

"Annemiz babamız mı? Neredeler?"

Kardeşim evin diğer odasına açılan kahverengi bir kapıyı gösteriyor.

"Buradalar. Uyuyorlar."

"Birlikte mi?"

"Her zaman olduğu gibi."

"Onları uyandırmayalım."

"Neden? Bunca yıldan sonra seni gördüklerine sevinirler."

Kapıdan uzaklaşıyorum. "İstemiyorum, onları tekrar görmek istemiyorum."

Kardeşim beni kolumdan yakalıyor. "Görmek istemiyorsun, göremezsin. Ben onları her gün görüyorum. Sen de bir kez olsun, en azından bir kez onları görmelisin."

Kardeşim beni kahverengi kapıya doğru çekiyor, boşta kalan elimle masanın üzerindeki oldukça ağır cam küllüğü kaptığım gibi hızla kardeşimin ensesine vuruyorum.

Alnı kapıya çarpıyor, kardeşim yere düşüyor, başının çevresinde ve yerde kan var.

Evden çıkıp bir banka oturuyorum. Kocaman bir ay meydanı aydınlatıyor.

Yaşlı bir adam yanımda durup benden sigara istiyor. Sigara ile ateş veriyorum.

Yanımda ayakta durup sigarasını içiyor.

Birkaç dakika sonra bana, "Öldürdün mü onu?" diye soruyor.

"Evet."

"Yapman gerekeni yaptın. İyi oldu. Çok az insan yapması gerekeni yapar."

"Kapıyı açmak istedi, bu yüzden öldürdüm."

"İyi yaptın. Onu engellemekle iyi yaptın. Onu öldürmen gerekiyordu. Böylece her şey düzelmiş oldu, her şey yerli yerinde."

"Ama artık aramızda olmayacak. Onsuz her şeyin yerli yerinde olmasının ne önemi var."

"Tam tersine. Artık her an ve her yerde senin yanında olacak."

İhtiyar uzaklaşıyor, küçük bir evin kapısını çalıp içeriye giriyor.

Uyandığım zaman meydanın tekrar canlandığını görüyorum. Bisikletleriyle, yürüyerek insanlar geçiyor. Çok az araba var. Dükkânlar açılmış, kitapçı da. Otelin koridorlarında elektrikli süpürgeyle temizlik yapılıyor.

Kapımı açıp temizlikçi kadına, "Bana kahve getirebilir misiniz?" diye sesleniyorum.

Dönüp bana bakıyor, simsiyah saçlı genç bir kadın.

"Ben müşterilere bakmıyorum efendim, yalnızca temizlikçiyim. Odalara servis yapmıyoruz. Otelde bir restoran ve bar var."

Odama giriyorum, dişlerimi fırçalıyorum, duş yapıp yeniden yatağıma uzanıyorum. Üşüyorum.

Kapı çalınıyor, temizlikçi kadın elinde bir tepsiyle içeriye girip tepsiyi başucumdaki masanın üzerine bırakıyor. "Kahvenin parasını dilediğiniz zaman bara ödersiniz."

Yatağa gelip yanıma uzanıyor; dudaklarını bana sunuyor. Başımı çeviriyorum. "Hayır güzelim, ben yaşlı ve hasta biriyim."

Kalkıyor. "Çok az param var. Bu işten çok az para kazanıyorum. Oğluma doğum gününde bir kros bisikleti almak istiyorum. Kocam da yok."

"Anlıyorum."

Ona bir kâğıt para uzatıyorum, ama az mı çok mu bilmiyorum. Bu ülkede neyin ne kadar ettiğine daha alışamadım.

Öğleden sonra üçe doğru dışarı çıkıyorum.

Yavaş yavaş yürüyorum. Yine de yarım saat sonra şehrin diğer ucundayım. Burada Anneanne'nin evinin yerinde artık çok bakımlı bir spor alanı var. Çocuklar burada oynuyor.

Uzun süre derenin kıyısında oturduktan sonra şehre geri dönüyorum. Şehrin eski mahallelerinden geçip şatonun dar sokaklarında yürüyorum, mezarlığa çıkıyorum ama Anneanne'nin mezarını bulamıyorum.

Her gün böyle saatlerce şehrin sokaklarında dolaşıyorum. Özellikle de düz ayak pencereleriyle evlerin toprağa gömülü olduğu dar sokaklarda. Kimi zaman bir arkta, kimi zaman şatonun alçak surlarında ya da mezarlıktaki bir mezarın üzerine oturuyorum. Acıkınca küçük bir meyhaneye giriyorum, ne varsa onu yiyorum. Sonra işçilerle, sıradan insanlarla içki içiyorum. Hiç kimse beni tanımıyor, hatırlamıyor.

Bir gün kâğıt kalem almak için kitapçıya giriyorum. Çocukluğumdaki şişman adam yok artık, dükkâna bir kadın bakıyor. Bahçeye açılan camlı kapının önünde bir koltuğa oturmuş örgü örüyor. Bana gülümsüyor, "Sizi tanıyorum" diyor, "her gün otele girip çıkarken görüyorum sizi. Kimi zaman çok geç dönüyor olmalısınız, ben o saatlerde yatmış oluyorum. Dükkânın üst katında oturuyorum, akşamları meydanı seyretmeyi severim."

"Ben de."

"Burada tatilde misiniz?" diye soruyor. "Çok kalacak mısınız?"

"Evet, tatildeyim. Bir tür tatil. Olabildiğince uzun kalmak istiyorum. Bu, vizeme ve parama bağlı."

"Vizeniz mi? Yabancı mısınız? Öyle durmuyorsunuz."

"Çocukluğum bu şehirde geçti. Bu ülkede doğdum. Ama uzun zamandır yurtdışında yaşıyorum."

"Ülke özgür olduğundan beri çok sayıda yabancı geliyor. Devrimden sonra gidenler gezmeye geliyor, ama meraklılar ve turistler çoğunlukta. Görürsünüz havalar düzelince otobüslerce insan gelir. Huzurumuz sona erecek."

Gerçekten otel de dolmaya başladı. Cumartesileri danslı geceler düzenleniyor. Kimi zaman sabaha kadar sürüyor eğlence. Ne müziğe katlanabiliyorum ne eğlenen insanların bağrışmalarına, kahkahalarına. Bu nedenle sokağı tercih ediyorum, gündüz vakti aldığım bir şişe şarapla, bir banka oturup bekliyorum.

Bir akşam yanıma bir çocuk geliyor. "Sizin yanınızda durabilir miyim efendim? Geceleri biraz korkarım da."

Sesini hatırlıyorum. Geldiğimde valizimi taşıyan çocuk. Ona, "Bu geç saatte burada ne yapıyorsun?" diye soruyorum.

"Annemi bekliyorum. Eğlence gecelerinde geç saatlere kadar çalışıyor, servise ve bulaşıklara yardım ediyor."

"Ne olmuş yani? Sen de evde kalıp rahat rahat uyu."

"Rahat rahat uyuyamıyorum. Annemin başına bir şey gelmesinden korkuyorum. Buradan uzakta oturuyoruz, gece onun yalnız yürümesini istemiyorum. Geceleri yalnız yürüyen kadınlara saldıran adamlar var. Televizyonda gördüm."

"Peki ya çocuklar, onlara saldırmıyorlar mı?"

"Pek saldırmıyorlar. Yalnızca kadınlar. Özellikle de güzellere. Ben kendimi savunabilirim. Çok hızlı koşarım."

Bekliyoruz. Otele yavaş yavaş sessizlik çöküyor. Bir kadın dışarı çıkıyor, bana sabahları kahve getiren kadın. Küçük çocuk ona doğru koşuyor; el ele tutuşup uzaklaşıyorlar.

Diğer otel görevlileri de çıkıp hızla uzaklaşıyorlar.

Odama çıkıyorum.

Ertesi gün kitapçıya gidiyorum. "Otelde daha uzun süre kalmam mümkün değil. Çok kalabalık ve gürültülü. Bana oda kiralayabilecek birini tanıyor musunuz?"

"Gelin burada kalın. Üst katta."

"Sizi rahatsız etmek istemem."

"Etmezsiniz. Ben kızımla kalırım. Buraya çok yakın oturuyor. Bütün katı kullanabilirsiniz. İki oda, mutfak, banyo."

"Ne kadar?"

"Otele ne kadar veriyorsunuz?"

Söylüyorum. Gülümsüyor. "Bunlar turist fiyatları. Bu paranın yarısına burada kalabilirsiniz. İşlerinizi de yaparım, dükkân kapandıktan sonra. O saatlerde hep dışarıda oluyorsunuz, sizi rahatsız etmem. Görmek ister misiniz?"

"Hayır, eminim uygundur. Ne zaman taşınabilirim?"

"Yarın taşınabilirsiniz, isterseniz. Giysilerimi ve kişisel eşyalarımı alacağım, o kadar."

Ertesi gün, eşyalarımı topladıktan sonra oteldeki hesabımı kapatıyorum. Kitapçıya kapanma saatinden az önce geliyorum. Kitapçı kadın bana anahtarı uzatıyor. "Bu giriş kapsının anahtarı. Dükkândan da üst kata çıkılıyor, ama siz sokağa bakan kapıyı kullanın. Göstereyim."

Dükkânı kapatıyor. Dar bir merdivenden yukarı çıkıp bahçeye bakan iki pencerenin aydınlattığı girişe geliyoruz. Kadın açıklıyor: "Soldaki, yatak odasının kapısı; banyo karşınızda. İkinci kapı salonun, yatak odasına oradan da geçebilirsiniz. Mutfak en dipte. Buzdolabı var. İçinde biraz yiyecek bıraktım."

"Yalnızca kahve ve şarap bana yeter, yemeklerimi meyhanelerde yiyorum."

"Sağlıklı yemekler değil. Kahve rafta, dolapta bir şişe şarap var. Sizi yalnız bırakayım. Umarım buradan hoşlanırsınız."

Gidiyor. Şarabı hemen açıyorum, yarın yenisini alırım. Salona gidiyorum. Büyük, sade döşenmiş bir oda. İki pencerenin ortasında duran masanın üzerinde kırmızı tüylü bir örtü var. Hemen kâğıtlarımı kalemlerimi yerleştiriyorum. Sonra yatak odasına geçiyorum: Tek pencereli, daha doğrusu küçük balkonuna pencere kapıdan çıkılan darca bir oda.

Valizimi yatağın üzerine koyup giysilerimi boş dolaba yerleştiriyorum.

O gece dışarıya çıkmıyorum. Salonun pencerelerinden birinin önünde oturup şarabımı bitireceğim. Meydanı seyrediyorum, sonra sabun kokan yatağa yatıyorum.

Ertesi sabah, ona doğru kalktığımda, mutfak masasının üzerinde iki gazete, ocakta da sebze çorbası buluyorum. Önce kahvemi yapıp gazeteleri okuyorum. Çorbayı ise daha geç, dışarıya çıkmadan, öğleden sonra dörde doğru içiyorum.

Kadın beni rahatsız etmiyor. Onu yalnız aşağıya indiğim zaman görüyorum. Evde olmadığım zaman etrafı toparlayıp kirlilerimi alıyor, ertesi gün yıkanmış ütülenmiş geri getiriyor.

Zaman çabuk geçiyor. Bölgenin merkezi olan komşu şehre gidip vizemi yenilemeliyim. Pasaportuma "BİR AYLIĞINA TEMDİT EDİLMİŞTİR" damgasını basan, genç bir kadın. Parayı ödeyip ona teşekkür ediyorum. Bana gülümsüyor, "Bu akşam Büyük Otel'in barında olacağım. İnsan orada çok eğleniyor. Çok yabancı var, kendi ülkenizden insanlarla karşılaşabilirsiniz."

"Belki gelirim."

Evime, şehrime dönmek için vakit geçirmeden kırmızı trene atlıyorum.

Bir sonraki ay genç kadın ilk seferinde olduğu kadar güler yüzlü değil, tek kelime etmeden damgayı basıyor pasaportuma. Üçüncü seferinde bana sert bir dille dördüncü uzatmanın yapılmayacağını söylüyor.

Yazın sonuna doğru param neredeyse bitiyor, tasarruf etmem gerek. Bir armonika satın alıyorum, tıpkı çocukluğumdaki gibi meyhanelerde çalmaya başlıyorum. Müşteriler bana içki ısmarlıyor. Yemeğe gelince; kitapçı kadının çorbasıyla yetiniyorum. Eylül ve ekimde kiramı bile ödeyemiyorum. Kitapçı kadın sesini çıkarmıyor, temizliğe, kirlilerimi yıkamaya ve çorba getirmeye devam ediyor.

Nasıl yapacağımı bilemiyorum ama öbür ülkeye dönmek istemiyorum, burada kalmalı, burada ölmeliyim.

Buraya geldiğimden beri içki ve sigarayı abartmış olmama rağmen ağrılarım nüksetmedi.

30 Ekim'de doğum günümü, şehrin en gözde meyhanelerinden birinde içki arkadaşlarımla birlikte kutluyorum. Hepsi bana içki ısmarlıyor. Çiftler armonikamın müziği eşliğinde dans ediyor. Kadınlar beni öpüyor. Sarhoşum. Her zaman olduğu gibi, içince kardeşimden söz etmeye başlıyorum. Şehirdeki herkes hikâyemi biliyor; on beş yaşına kadar birlikte yaşadığım kardeşimi arıyorum şehirde. Onu ancak burada bulabilirim; bekliyorum, benim yurtdışından döndüğümü öğrenince gelecek.

Bütün bunlar yalan. Bu şehirde Anneanne'nin evindeyken yalnız olduğumu, daha o zaman bile dayanılmaz yalnızlığa kardeşimle beraber iki kişi olarak dayandığımızı sadece hayal ettiğimi biliyorum.

Geceyarısına doğru meyhane biraz sakinleşiyor. Artık çalmıyorum, sadece içiyorum.

Aksak bir ihtiyar karşıma oturuyor. Kadehimden içiyor.

"İkinizi çok iyi hatırlıyorum, seni ve kardeşini."

Konuşmuyorum. Genç bir adam masama bir litre şarap getiriyor. Temiz bir kadeh istiyorum. İçiyoruz.

Genç adam, "Kardeşini bulursam ne verirsin?" diye soruyor.

"Param kalmadı."

Gülüyor. "Ama yurtdışından para isteyebilirsin. Bütün yabancılar zengindir."

"Ben değilim. Sana bir kadeh içki ısmarlayacak param bile yok."

"Önemli değil. Bir litre şarap daha. Benim hesabıma yazın.

Garson kız şarabı getiriyor. "Bu son. Artık servis bitti. Kapatmazsak polisle başımız derde girer."

İhtiyar yanımızda, içmeye devam ediyor, arada bir, "Evet, ikinizi de tanıyorum, afacandınız o zamanlar. Evet, evet" diyor.

Genç adam: "Kardeşinin ormanda saklandığını biliyorum. Onu birkaç defa uzaktan gördüm. Vahşi bir hayvan gibi yaşıyor. Kendine asker battaniyelerinden giysiler yapmış, kışları bile yalınayak yürüyor. Ot, kök, kestane, küçük hayvanlarla besleniyor. Uzun beyaz saçları var, sakalı da beyaz. Bir bıçağı ve kibriti var, kendi sardığı sigaraları içiyor, bu demektir ki geceleri bazen şehre iniyor. Belki mezarlığın üst tarafında yaşayan ve bedenlerini satarak geçimlerini sağlayan kızlar onu tanıyorlardır. İçlerinden biri en azından. Belki onunla gizlice buluşup ihtiyacı olan şeyi veriyordur ona. Bir sürek avı düzenleyebiliriz. Herkes katılırsa onu kıstırabiliriz."

Yerimden kalkıp vuruyorum ona. "Yalancı! O benim kardeşim değil. Birini kıstırmak istiyorsan bana güvenme."

Yeniden vuruyorum, iskemlesinden düşüyor. Masayı devirip, "O benim kardeşim değil!" diye haykırıyorum.

Garson kız sokakta, "Polis! Polis!" diye bağırıyor.

Biri telefon etmiş olmalı, çünkü polisler çok çabuk geliyor. İki polis. Arabasız. Meyhane sessizleşiyor. Polislerden biri, "Ne oluyor burada? Çoktan kapatmış olmanız gerekirdi" diyor.

Vurduğum genç adam inliyor. "Bana vurdu."

Herkes beni gösteriyor parmağıyla: "Evet, o vurdu."

Polis adamı yerden kaldırıyor. "Şikâyet etmeyi bırak. Bir şeyin yok. Her zamanki gibi sarhoşsun. Evine gitsen iyi olur. Hepiniz evlerinize."

Bana doğru dönüyor. "Sizi tanıyorum. Bana kimliğinizi gösterin."

Kaçmaya çalışıyorum ama etrafımda bulunanlar beni yakalıyor. Polis ceplerimi karıştırıp pasaportumu buluyor. Uzun uzun inceliyor, meslektaşına: "Vizesi bitmiş. Aylar önce. Onu götürmek zorundayız."

Direniyorum ama ellerimi kelepçeleyip beni sokağa çıkarıyorlar. Tökezliyorum, yürümekte zorluk çekiyorum, beni neredeyse karakola kadar taşıyarak götürüyorlar. Orada bir yatağa yatırıp kelepçelerimi çıkarıyorlar, kapıyı kapattıktan sonra çıkıp gidiyorlar.

Ertesi sabah bir polis beni sorguya çekiyor. Genç, kızıl saçlı biri, yüzü çillerle kaplı.

"Ülkemizde kalma izniniz artık yok. Buradan ayrılmak zorundasınız."

"Tren param yok. Hiç param kalmadı."

"Elçiliğinize haber vereceğim. Sizi ülkenize geri götürecekler."

"Buradan gitmek istemiyorum. Kardeşimi bulmak zorundayım."

Polis omuz silkiyor. "Ne zaman isterseniz buraya tekrar gelebilirsiniz. Hatta isterseniz buraya yerleşebilirsiniz de, ama bunun için yasalar var. Elçilikte bunları size söylerler. Kardeşinize gelince; bu konuyu araştıracağım. Onun hakkında bize yardımcı olacak bilgiler var mı elinizde?"

"Evet, ona ait elyazmaları var elimde. Kitapçı dükkânının üst katındaki dairemde, masanın üzerinde duruyor."

"Ona ait bu elyazmalarını nasıl ele geçirdiniz?"

"Birisi otelin resepsiyonuna bırakmış."

"İlginç, çok ilginç."

Bir kasım sabahı polis tarafından çağrılıyorum. Komiser bana oturmamı söylüyor, elyazmalarını uzatıyor, "Alın bunları, size geri veriyorum. Hayali bir eser, kardeşinizin de bununla bir ilgisi olduğunu sanmıyorum."

Karşılıklı susuyoruz. Pencere açık. Dışarıda yağmur yağıyor, hava soğuk. Sonunda komiser konuşmaya başlıyor, "Şehrin arşivlerinde sizinle ilgili bir bilgiye rastlayamadık."

"Elbette. Anneanne beni hiçbir yere kaydettirmedi. Okula gitmedim. Ama başkentte doğduğumu biliyorum."

"Başkentteki arşivler bombardımanda tümüyle tahrip oldu. Saat ikide sizi almaya gelecekler."

Bu son sözleri hızla ekledi.

Ellerimi masanın altına gizliyorum, zira titriyorlar. "Saat ikide mi? Bugün mü?"

"Evet kusura bakmayın. Çok ani oldu. Ama tekrar ediyorum, ne zaman isterseniz yine gelebilirsiniz. Dilerseniz buraya yerleşebilirsiniz. Çok sayıda göçmen geri dönüyor. Ülkemiz özgür dünyaya ait artık. Yakında vizeye de ihtiyacınız kalmayacak."

"Benim için çok geç olacak. Kalp hastasıyım. Burada ölmek için geldim bu şehre. Kardeşime gelince, o belki hiç var olmadı."

Komiser: "Evet, belki. Kardeşinizden bahsetmeye devam ederseniz sizi deli sanacaklar."

"Siz de böyle mi düşünüyorsunuz?"

Başını iki yana sallıyor. "Hayır, yalnızca gerçek ile edebiyatı birbirine karıştırdığınızı düşünüyorum. Kendi edebiyatınızı. Ülkenize dönmeli, biraz düşündükten sonra buraya tekrar gelmelisiniz, hatta kesin olarak belki de. Size ilişkin dileğim bu, bunu kendim için de diliyorum."

"Satranç için mi?"

"Hayır, yalnızca satranç için değil."

Yerinden kalkıp bana elini uzatıyor. "Siz giderken burada olmayacağım. Şimdiden size güle güle diyorum. Hücrenize dönün."

Hücreme geri dönüyorum.

Gardiyan: "Bugün gidiyormuşsunuz."

"Evet, öyleymiş."

Yatağıma uzanıp bekliyorum. On ikide kitapçı kadın çorbasıyla geliyor. Ona gideceğimi söylüyorum. Ağlıyor. Çantasından bir kazak çıkarıyor. "Bu kazağı size ördüm. Giyin. Hava soğuk."

Kazağı giyiyorum. "Teşekkür ederim. Size iki aylık kira borcum var. Elçilik umarım bu parayı size öder."

"Ne önemi var. Tekrar geleceksiniz değil mi?"

"Tekrar gelmeye çalışacağım."

Ağlayarak gidiyor. Dükkânını açmak zorunda.

Gardiyanım ve ben hücremde oturuyoruz.

"Yarın burada olmayacağınızı düşünmek bana garip geliyor. Ama mutlaka geri döneceksiniz. Bu arada borçlarınızı siliyorum."

"Hayır, sakın. Hiçbir şeyi silmeyin. Elçilikten geldikleri zaman size olan borçlarımı ödeyeceğim."

"Kesinlikle olmaz, zaten sadece eğlenmek içindi. Üstelik sık sık hile yaptım."

"Aaa, demek hep bu yüzden kazanıyordunuz."

"Bana kızmayın, hile yapmadan duramam."

Burnunu siliyor. "Biliyor musunuz, bir oğlum olursa ona sizin adınızı koyacağım."

"Ona kardeşimin adını koyun. Adı Lucas. Daha çok hoşuma gider."

Düşünüyor. "Lucas mı? Evet güzel bir isim. Karıma söyleyeceğim. Belki karşı çıkmaz. Hem zaten ne diyebilir ki? Evde benim sözüm geçer."

"Buna inanırım."

Bir polis beni hücremden almaya geliyor. Gardiyanımla avluya çıkıyoruz. Burada iyi giyimli, kravatlı, şapkalı, şemsiyeli biri var. Avlunun taşları yağmurda parlıyor.

Elçilik görevlisi: "Bir araba bizi bekliyor. Borçlarınızı ödedim."

Benim bilmemem gereken, oysa anladığım bir dilde konuşuyor. Gardiyanımı gösteriyorum. "Bu adama da bir miktar borcum var. Şeref borcu."

"Ne kadar?"

Ödüyor, kolumdan tutuyor, birlikte binanın önüne park etmiş büyük siyah bir arabaya götürüyor. Kasketli bir şoför kapıları açıyor.

Araba hareket ediyor. Elçilik görevlisine Merkez Meydanı'ndaki kitapçının önünde biraz durabilir miyiz diye soruyorum, ama anlamadan bana bakıyor, ben de onunla eski dilimde yani bu ülkenin dilinde konuştuğumu fark ediyorum.

Şoför hızlı kullanıyor arabayı, meydanı geçiyoruz, Gar Sokağı'na geldik bile, küçük şehrim arkamızda kaldı.

Arabanın içi sıcak. Pencereden köyleri, tarlaları, servi ve akasyaları, yağmur ve rüzgârın dövdüğü ülkemin toprağını görüyorum.

Elçilik görevlisine dönüyorum aniden. "Bu sınır yolu değil. Ters yöne gidiyoruz."

"Sizi önce başkentteki elçiliğe götürüyoruz. Birkaç gün sonra trenle sınırı geçeceksiniz."

Gözlerimi kapatıyorum.

Çocuk sınırı geçiyor.

Adam önde, çocuk bekliyor. Bir patlama. Çocuk yaklaşıyor. Adam ikinci barikatın yakınında yatıyor. Çocuk fırlıyor. Ayak izlerine, sonra adamın hareketsiz bedenine basarak diğer tarafa ulaşıp çalılıkların arasına saklanıyor.

Sınır muhafızları arabayla olay yerine geliyorlar. Bir çavuş, çok sayıda asker. İçlerinden biri: "Zavallı salak."

Bir diğeri: "Şanssızlık diye buna denir. Neredeyse geçiyormuş!"

Çavuş: "Dalga geçmeyi bırakın. Cesedi geri getirmek zorundayız" diye bağırıyor.

Askerler aralarında konuşuyor: "Sanki adamdan geriye bir şey kalmış da."

"Getirip de ne yapacağız?"

Çavuş: "Kimlik tespiti için. Emirler böyle. Cesedi getirmemiz lazım. Gönüllü var mı?"

Askerler birbirlerine bakıyorlar.

"Arazi mayınlı. Gidip de dönmemek var."

"Ne olmuş yani? Göreviniz bu sizin. Korkaklar sürüsü!"

Bir asker elini kaldırıyor. "Ben gönüllüyüm."

"Bravo. Haydi oğlum. Siz diğerleri, geri çekilin."

Asker paramparça olmuş cesede kadar yavaş yavaş yürüyor, sonra koşmaya başlıyor. Çocuğun yanından geçiyor ama onu görmüyor.

Çavuş: "Alçak! Ateş edin! Ateş!" diye bağırıyor.

Askerler ateş etmiyor.

"Öbür tarafa geçti. Oraya ateş edemeyiz."

Çavuş tüfeğiyle nişan alıyor. Karşı tarafta iki yabancı sınır muhafızı beliriyor. Çavuş tüfeğini indirip bir askere uzatıyor. Cesede kadar yürüyüp cesedi omuzluyor, geri getirip yere atıyor. Yüzünü üniformasının koluna siliyor.

"Bunu size ödeteceğim orospu çocukları, bok herifler."

Askerler cesedi sarıp arabanın arkasına koyuyorlar. Oradan ayrılıyorlar. Diğer sınır muhafızları da gidiyor.

Çocuk kıpırdamadan yatıyor, uykuya dalıyor. Sabah erken saatlerde kuşlar onu uyandırıyor. Paltosunu, kauçuk botlarını sıkı sıkı tutup köye doğru yürüyor. Yolda iki sınır muhafızıyla karşılaşıyor. "Hey sen? Nereden geliyorsun?"

"Sınırın öbür tarafından."

"Sınırı mı geçtin? Ne zaman?"

"Dün. Babamla birlikte. Ama o düştü, patlamadan sonra da kalkamadı, onu alıp götürdüler."

"Evet, biz de oradaydık. Ama seni görmedik. Firari asker de seni görmemiş."

"Saklandım, korkmuştum."

"Bizim dilimizi nereden biliyorsun?"

"Savaş sırasında askerlerden öğrendim. Babamı iyileştirirler mi dersiniz?"

Askerler gözlerini kaçırıyor:

"Elbette. Bizimle gel. Aç olmalısın."

Askerler çocuğu köye götürüyor, biri onu karsına emanet ediyor.

"Ona yemek var, sonra karakola götür. Rapor için saat on birde geleceğimizi söyle."

Kadın şişman ve sarışın, kıpkırmızı yüzü güleç.

Çocuğa, "Süt ve peynir sever misin?" diye soruyor. "Yemek daha hazır değil."

"Evet, severim efendim. Her şeyi yerim."

Kadın önüne yiyecekleri koyuyor. "Dur. Önce git yıkan. En azından elini yüzünü yıka. Giysilerini de yıkardım ama yanında temiz giyeceğin yoktur herhalde."

"Yok efendim."

"Sana kocamın bir gömleğini vereyim. Büyük gelir ama önemi yok. Kollarını kıvırırsın. Çamaşır da var. Banyo şurada."

Çocuk banyoya giderken, paltosuyla botlarını yanına alıyor. Yıkanıp mutfağa geri dönüyor, peynir ekmek yiyip süt içiyor.

"Teşekkür ederim efendim."

"Terbiyelisin, iyi yetiştirmişler seni. Dilimizi çok iyi konuşuyorsun. Annen öbür tarafta mı kaldı?"

"Hayır, savaş sırasında öldü."

"Zavallı çocuk. Gel, korkma. Şimdi karakola gitmemiz gerekiyor. Polis memuru iyi biridir. Kocamın da arkadaşı."

Karakolda polise, "Sınırı geçmek isteyen adamın oğlu bu" diyor. "Kocam on bire doğru uğrayacak. Karar verilinceye dek bu çocuk bizimle kalabilir. Reşit olmadığı için geri göndermek gerekebilir."

Polis: "Bakarız. Her neyse, onu öğlen yemeği için size geri getiririm."

Kadın gidiyor, polis çocuğa bir form uzatıyor. "Bunu doldur. Anlamadığın sorular olursa bana sorarsın."

Çocuk kâğıdı geri verdiğinde, polis cevapları yüksek sesle okuyor: "Adı, soyadı: Claus T. Yaşı: On sekiz. Yaşından küçük gösteriyorsun."

"Çocuklumda geçirdiğim bir hastalık yüzünden."

"Kimliğin var mı?"

"Hayır, yok. Yola çıkmadan önce babamla her şeyimizi yaktık."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Tanınmamak için belki. Babam yaktırdı."

"Baban mayına bastı. Onun yanında yürüseydin sen de havaya uçardın."

"Ben onun yanında yürümüyordum. Bana geride beklememi ve kendisi diğer tarafa geçtiğinde onu izlememi söyledi."

"Neden sınırı geçtiniz?"

"Babam istedi. Durmadan hapishaneye atıyorlar, gözetliyorlardı. Orada yaşamak istemiyordu. Beni yalnız bırakmak istemediği için yanına aldı."

"Annen?"

"Savaşta bir bombardıman sırasında öldü. Sonra Anneannemle birlikte yaşadım, ama o da öldü."

"O halde orada hiç kimsen yok. Seni talep edecek hiç kimsen yok. Ama bir suç işlediysen resmi makamlar iadeni talep edebilir."

"Suç işlemedim."

"Peki, üstlerimin kararını beklemek zorundayız. Şimdilik köyden ayrılman yasak. Al bakalım, şu kâğıdı imzala."

Çocuk üç yalan içeren tutanağı imzalıyor.

Sınırı birlikte geçtiği adam babası değildi.

On sekiz değil, on beş yaşında.

Adı Claus değil.

Birkaç hafta sonra sınır muhafızının evine şehirden bir adam geliyor. Çocuğa: "Benim adım Peter N. Artık sizinle ben ilgileneceğim. İşte kimliğiniz. Yalnızca imzanız eksik."

Çocuk kimliğe bakıyor. Doğum tarihi üç yıl büyük, adı Claus ve tabiiyeti "vatansız".

Aynı gün Peter ve Claus şehre giden bir otobüse biniyor. Peter yolda sorular soruyor çocuğa: "Daha önce ne yapıyordunuz Claus? Öğrenci miydiniz?"

"Öğrenci mi? Hayır. Bahçemde çalışıyordum, hayvanlara bakıyordum, meyhanelerde armonika çalıyordum, yolcuların valizlerini taşıyordum."

"Gelecekte neler yapmak isterdiniz?"

"Bilmiyorum. Hiçbir şey. Neden, mutlaka bir şeyler yapmak mı lazım?"

"Yaşamak için para kazanmak lazım."

"Bunu biliyorum. Hep çalıştım. Biraz para kazanmak için ne iş olursa yaparım."

"Biraz para mı? Ne iş olursa olsun mu? Bir burs alıp öğrenim görebilirsiniz."

"Öğrenim görmek istemiyorum."

"Dilimizi iyice öğrenmek için öğrenim görmelisiniz. İyi konuşuyorsunuz ama okuyup yazmalısınız. Diğer öğrencilerle birlikte bir gençlik yurdunda kalacaksınız. Kendi odanız olacak. Dil dersi göreceksiniz, sonrasına bakarız."

Peter ve Claus büyük şehirde bir gece otelde kalıyor. Sabah, göl ile orman arasında daha küçük bir şehre gitmek üzere trene biniyorlar. Gençlik yurdu, şehir merkezine yakın, yokuş bir sokaktaki bahçeli bir bina.

Yurdun karı koca müdürleri onları karşılıyor. Claus'u odasına götürüyorlar. Pencere bahçeye bakıyor.

Claus, "Bahçeyle kim ilgileniyor?" diye soruyor.

"Ben, ama çocuklar bana çok yardımcı oluyor" diyor kadın.

"Ben de size yardımcı olurum. Çiçekleriniz çok güzel."

"Teşekkürler Claus. Burada tümüyle özgür olacaksın, ama akşamları en geç on birde yurda dönmüş olmalısın. Odanı kendin temizleyeceksin, kapıcıdan elektrik süpürgesini isteyebilirsin."

Kocası: "Bir sorunun olursa bana gelebilirsin."

Peter: "Burada rahat edeceksiniz değil mi Claus?

Claus'a yemekhaneyi, duşları ve salonu gösteriyorlar. Yurttaki kızlarla ve erkeklerle tanıştırıyorlar.

Peter daha sonra Claus'u şehirde gezdiriyor, ardından evine götürüyor.

"Bir şeye ihtiyacınız olursa beni burada bulabilirsiniz. İşte karım Clara."

Öğlen yemeğini birlikte yiyorlar, öğleden sonra üçü birlikte dükkânları gezip Claus'a ayakkabı ile giysiler alıyorlar.

Claus: "Bütün hayatım boyunca bu kadar giysim olmadı."

Peter gülümsüyor. "Eski paltonuzu ve botlarınızı atabilirsiniz. Okul masraflarınız ve cep harçlığınız için her ay belli miktarda para alacaksınız. Herhangi bir ihtiyacınız olursa bana söylersiniz. Pansiyon ve ders ücretleriniz de ödenecek tabii."

Claus: "Bana bu parayı kim veriyor? Siz mi?".

"Hayır, ben yalnızca sizin vasinizim. Parayı devlet veriyor. Anne ve babanız olmadığı için, kendi paranızı kazanıncaya dek devlet size bakmakla yükümlü."

"Umarın en kısa zamanda kendi paramı kazanmaya başlarım."

"Bir yıl sonra okumak ile bir meslek öğrenmek arasında seçim yapmanız gerekecek."

"Okumak istemiyorum."

"Bakarız, bakarız. Hiçbir hedefiniz yok mu Claus?"

"Hedef mi? Bilmem. Yalnızca yazı yazmak için huzura ihtiyacım var."

"Yazmak mı? Yazar mı olmak istiyorsunuz?"

"Evet. Yazar olmak için okula gitmeye gerek yok. Fazla yanlış yapmadan yazmayı bilmek yeter. Dilinizi doğru düzgün yazmayı öğrenmek istiyorum, bu benim için yeterli."

"Yazı yazarak hayatınızı kazanamazsınız."

"Evet biliyorum. Gündüzleri çalışıp geceleri rahatça yazabilirim. Anneanne'nin evindeyken de böyle yapıyordum zaten."

"Nasıl yani, daha önce yazıyor muydunuz?"

"Evet. Çok sayıda defter doldurdum. Defterler paltomun içinde. Dilinizi yazmayı öğrendiğimde onları çevirip size gösteririm."

Gençlik yurdundaki odadalar. Claus eski paltosunu bağladığı ip çözüyor. Masanın üzerine beş tane okul defterini koyuyor. Peter birer birer açıyor defterleri. "Bu defterlerin içindekileri öğrenmek için sabırsızlanıyorum gerçekten. Bir tür günlük mi bunlar?"

"Hayır, yalanlar."

"Yalanlar mı?"

"Evet. Uydurulmuş şeyler. Gerçek olmayan hikâyeler, ama gerçek de olabilirler.

"Dilimizde yazmayı bir an önce öğrenin Claus."

Akşam saat yediye doğru başkente varıyoruz. Hava bozdu, soğuk; yağmur damlacıkları buz tanelerine dönüştü.

Elçilik büyük bir bahçenin içinde. Beni sıcak, çift yataklı ve banyolu bir odaya götürüyorlar. Lüks bir otel odası gibi.

Garson bana yemek getiriyor. Çok azını yiyorum. Yemek küçük şehirde yeniden alıştığım yemeklere benzemiyor. Tepsiyi kapının önüne bırakıyorum. Birkaç metre ötede koridorda bir adam oturuyor.

Duş yapıp banyodaki yepyeni diş fırçasıyla dişlerimi fırçalıyorum. Bir sabahlık ile yatağımın üzerinde yeni pijamalar buluyorum. Yatıyorum.

Ağrılarım yeniden başlıyor. Biraz bekliyorum ama katlanılmaz hale geliyor. Yerimden kalkıp valizimi karıştırıyorum, ilaçlarımı buluyorum, iki hap yutup yeniden yatıyorum. Ağrılar azalmak yerine şiddetleniyor. Kapıya kadar sürünerek gidiyorum, kapıyı açıyorum, adam hâlâ yerinde oturuyor. Ona, "Bir doktor çağırın lütfen" diyorum. "Hastayım, kalbim."

Yanındaki duvara raptedilmiş telefonu kaldırıyor. Sonrasını hatırlamıyorum, bayılmışım. Bir hastane yatağında gözlerimi açıyorum.

Hastanede üç gün kalıyorum. Çeşitli tahliller yapılıyor. Sonunda bir kalp uzmanı beni görmeye geliyor. "Kalkıp giyinebilirsiniz. Sizi elçiliğe geri götürecekler."

"Beni ameliyat etmeyecek misiniz?"

"Ameliyat gerekmiyor. Kalbiniz gayet iyi durumda. Ağrılarınız derin bir endişe ve ağır bir depresyondan kaynaklanıyor. Artık Trinitrin almayın, size yazdığım yüksek dozlu sakinleştiricileri alın."

Bana elini uzatıyor. "Korkmayın, uzun yıllar yaşayacaksınız."

"Uzun yıllar yaşamak istemiyorum."

"Depresyonu atlatınca düşünceniz de değişecek."

Araba beni elçiliğe geri götürüyor. Bir büroya alınıyorum. Kıvırcık saçlı genç bir adam beni deri koltuğa buyur ediyor.

"Oturun lütfen. Hastanede işlerin yolunda gitmesine çok sevindim. Ama sizi çağırmamın nedeni bu değil. Ailenizi ve özellikle de kardeşinizi arıyorsunuz değil mi?"

"Evet, ikiz kardeşimi. Ama çok da umutlu değilim. Bir şeyler mi buldunuz? Bana arşivlerin yok olduğunu söylediler."

"Arşive ihtiyacım olmadı. Telefon rehberine baktım. Bu şehirde soyadı sizinkiyle aynı olan birisi var. Adı ve soyadı aynı."

"Claus mu?"

"Evet, Klaus T. Ama K ile. Bu kişi, kardeşinizden başkası olamaz. Belki de akrabanızdır, bazı bilgiler aktarabilir. İşte adresi ve telefon numarası, aramak isterseniz diye düşündüm."

Adresi alıyorum, "Bilemiyorum. Öncelikle oturduğu sokağı, evi görmek isterdim."

"Anlıyorum. Saat beşe doğru gidip bakabiliriz. Ben de sizinle gelirim. Gerekli belgeleriniz olmadığı için yalnız başınıza çıkamazsınız."

Şehri baştan sona geçiyoruz. Hava iyice karardı. Arabada kıvırcık saçlı adam: "Adaşınız hakkında biraz bilgi edindim. Bu ülkenin en ünlü şairlerinden biriymiş."

"Evi kiraladığım kitapçı bana ondan hiç söz etmedi. Oysa bu ismi bilmesi gerekirdi."

"Bilemeyebilir çünkü Klaus T. yazarken takma ad kullanıyor. Şiirlerini Klaus Lucas adıyla kaleme alıyor. İnsanlardan kaçan birisiymiş. Ortalıkta hiç görünmezmiş, özel hayatı da tam bir muamma."

Araba, bahçe içinde tek katlı evlerin sıralandığı dar bir sokakta duruyor.

Kıvırcık saçlı adam: "İşte on sekiz numara burada. Şehrin en güzel mahallelerinden birisi burası. En sakini ve en pahalısı."

Susuyorum. Eve bakıyorum. Sokaktan biraz geride. Evin girişine bahçeden birkaç basamakla çıkılıyor. Sokağa bakan dört pencerenin yeşil panjurları hâlâ açık. Mutfakta ışık yanıyor, salonun iki penceresi de kısa süre sonra mavimsi bir ışıkla aydın-

lanıyor. Çalışma odası karanlık. Evin arka avluya bakan bölümü buradan görünmüyor. Orada da üç oda var. Ebebeyn odası, çocuk odası ve Anne'nin çoğunlukla dikiş odası olarak kullandığı misafir odası.

Odunların, bisikletlerin, kalabalık eden oyuncakların durduğu garaja benzer bir yer vardı avluda. Üç tekerlekli iki kırmızı bisikleti ve tahta trotinetleri hatırlıyorum. Sokak boyunca uzun bir sopayla yuvarladığımız çemberleri de hatırlıyorum. Dev bir uçurtma duvarlardan birine dayalı dururdu. İki ayrı oturma yeri olan bir salıncak vardı avluda. Annemiz bizi sallardı, ceviz ağacının dallarına doğru uçardık, belki hâlâ yerindedir ceviz ağacı.

Elçilikte görevli olan kıvırcık saçlı adam, "Bütün bunlar size bir şey hatırlatıyor mu?" diye soruyor.

"Hayır. O yıllarda dört yaşındaydım."

"Hemen içeriye girmeyi denemek ister misiniz?"

"Hayır. Bu akşam telefon edeceğim."

"Evet, daha iyi olur. Misafirperver birisi değil. Belki onu görmeniz mümkün olmaz."

Elçiliğe geri dönüyoruz. Odama çıkıyorum. Numarayı telefonun yanına koyuyorum. Bir sakinleştirici atıp pencereyi açıyorum. Kar yağıyor. Kar taneleri, siyah toprağın üzerindeki sararmış otlara düşerken ıslak bir ses çıkarıyor. Yatağa uzanıyorum.

Bilinmeyen bir şehrin sokaklarında yürüyorum. Kar yağıyor, hava gittikçe kararıyor. Girdiğim sokaklar gittikçe daha karanlık oluyor. Eskiden oturduğumuz ev en son sokakta. Biraz ötesi kırlık. Kapkaranlık bir gece. Evin karşısında bir meyhane var. İçeriye girip bir şişe şarap ısmarlıyorum. Tek müşteri benim.

Evin bütün pencereleri bir anda aydınlanıyor. Perdelerin ardında hareket eden gölgeler görüyorum. Şişeyi bitirip meyhaneden çıkıyorum, sokağı geçip bahçe kapısını çalıyorum. Kimse cevap vermiyor, zil çalmıyor. Demir kapıyı açıyorum, kilitli değil. Verandanın dört basamağını tırmanıyorum. Yeniden zile basıyorum. İki kere, üç kere. Kapının arkasından bir erkek, "Kimsiniz?" diye soruyor. "Ne istiyorsunuz? Ne var?"

"Benim, Claus."

"Claus mu? Hangi Claus?"
"Claus adında bir oğlunuz var, öyle değil mi?"
"Oğlumuz burada evde. Bizimle birlikte. Gidin buradan."
Adam kapıdan uzaklaşıyor. Yeniden zili çalıp kapıyı yumrukluyorum: "Baba, baba, içeri girmeme izin verin. Yanlış söyledim. Benim adım Lucas. Ben oğlunuz Lucas'ım."
Bir kadın: "Bırak girsin."
Kapı açılıyor. Yaşlı bir adam bana, "Girin" diyor.
Peşinden gidiyorum, salona giriyoruz, kendisi bir koltuğa oturuyor. Çok yaşlı bir kadın diğer koltukta oturuyor.
"Demek oğlumuz Lucas olduğunuzu iddia ediyorsunuz. Şimdiye kadar neredeydiniz?"
"Yurtdışında."
Babam: "Demek öyle. Yurtdışında. Şimdi neden döndün?"
"Sizleri görmek için baba, Klaus'u da."
Annem: "Klaus gitmemişti ama."
Babam: "Seni yıllar yılı aradık."
Annem: "Sonra seni unuttuk. Dönmemeliydin. Herkesi rahatsız ediyorsun. Sakin bir yaşantımız var, rahatsız edilmek istemiyoruz."
"Klaus nerede?" diye soruyorum. "Onu görmek istiyorum."
Annem: "Odasında. Her zamanki gibi. Uyuyor. Uyanmaması lazım. Dört yaşında, uykuya ihtiyacı var."
Babam: "Sizin Lucas olduğunuz ne malum? Gidin buradan."
Onları dinlemiyorum artık, salondan çıkıyorum, çocuk odasının kapısını açıyorum, ışığın düğmesine basıyorum. Yatakta küçük bir çocuk oturmuş bana bakıyor, sonra ağlamaya başlıyor. Annemle babam koşuyorlar. Anne küçük çocuğu kucağına alıp sallamaya başlıyor.
"Korkma canım."
Baba kolumdan tutuyor, beni çekerek salondan ve verandadan çıkarıyor, kapıyı açıp beni merdivenlere doğru itiyor. "Onu uyandırdın gerzek herif. Çek git buradan!"
Düşüyorum, başım bir basamağa çarpıyor, kanıyor, karların üzerindeyim.

Soğuk beni uyandırıyor. Kar ve rüzgâr odama dolmuş, pencerenin önündeki parkeler ıslanmış.

Pencereyi kapatıp banyodan bir bez getiriyorum, yerdeki suyu temizliyorum. Titriyorum, dişlerim zangırdıyor. Banyo sıcak, küvetin kenarına oturuyorum, bir sakinleştirici içip titremelerimin geçmesini bekliyorum.

Saat akşamın yedisi. Yemeğimi getiriyorlar. Bir şişe şarap istiyorum garsondan.

"Bakayım."

Birkaç dakika sonra bir şişe şarap getiriyor.

"Tepsiyi kaldırabilirsiniz."

İçiyorum. Odamda yürüyorum. Kapıdan pencereye, pencereden kapıya.

Saat sekizde yatağa oturup kardeşimin telefon numarasını çeviriyorum.

İkinci Bölüm

Saat sekiz, telefon çalıyor. Anne yattı bile. Ben televizyonda polisiye film seyrediyorum her zamanki gibi.

Ağzımdaki bisküviyi kâğıt bir peçeteye tükürüyorum. Sonra yeniden ağzıma alabilirim.

Telefonu açıyorum. Adımı söylemeden sadece, "Alo, buyrun" diyorum.

Karşı tarafta, bir erkek sesi, "Ben Lucas T., kardeşim Klaus T. ile konuşmak istiyorum."

Susuyorum. Sırtımdan aşağı soğuk terler boşanıyor. Sonunda: "Yanılıyorsunuz. Benim kardeşim yok."

"Hayır, Lucas adında bir ikiziniz var."

"Kardeşim öleli çok oluyor."

"Hayır, ölmedim. Ben yaşıyorum Klaus, seni görmek istiyorum."

"Neredesiniz? Nereden geliyorsunuz?"

"Uzun süre yurtdışında yaşadım. Şimdi buradayım, başkentte. D. büyükelçiliğindeyim."

Derin bir iç çekip bir solukta: "Kardeşim olduğunuzu sanmıyorum. Evime kimseyi kabul etmem, rahatsız edilmek istemiyorum."

Israr ediyorum: "Yalnızca beş dakika Klaus. Senden beş dakikanı istiyorum. İki gün sonra bu ülkeden ayrılıyorum, bir daha da dönmeyeceğim."

"Yarın gelin. Ama akşam sekizden sonra."

"Teşekkür ederim. Evimize geleceğim, evine demek istedim, sekiz buçukta orada olurum."

Telefonu kapatıyor.

Alnımı kuruluyorum. Televizyonun başına geçiyorum yeniden. Filmden bir şey anlamıyorum artık. Bisküvinin geri kalanını çöpe atacağım. Canım yemek istemiyor. "Evimiz" dedi. Evet

burası eskiden evimizdi, ama çok eskidendi bu. Şimdi burası benim evim, buradaki her şey bana ait.

Yavaşça Anne'nin odasının kapısını açıyorum. Uyuyor. O kadar ufak tefek ki insan onu çocuk sanır. Yüzüne düşen kır saçlarını kaldırıp alnından öpüyorum, yorganın üzerindeki kırışık ellerini okşuyorum. Uykusunda gülümsüyor, elimi tutup mırıldanıyor: "Burada mısın küçüğüm?"

Sonra kardeşimin adını ekliyor: "Lucas, benim küçük Lucas'ım."

Odadan çıkıp mutfaktan bir şişe içki alıyorum, her gece olduğu gibi yazmak üzere çalışma odasına yerleşiyorum. Bu oda babamındı, hiçbir şeyi değiştirmedim, ne rahatsız ahşap koltukları ne lambayı ne eski daktiloyu ne de kalemliği. Yazmaya çalışıyorum, ama hayatımızı, hepimizin hayatını mahveden o "şey"i düşündükçe ağlamaktan başka bir şey gelmiyor elimden.

Yarın Lucas gelecek. O olduğunu biliyorum. Telefonun ilk çalışında o olduğunu anlamıştım. Telefonum hemen hemen hiç çalmaz. Telefon bağlatmamın nedeni Anne. Telefonu acil durumlarda, mesela alışverişe çıkmaya halim olmadığında ya da Anne'yi yalnız bırakamayacağım durumlarda kullanıyorum.

Yarın Lucas gelecek. Anne'nin bunu bilmemesi için ne yapmalıyım? Lucas geldiğinde uyanmaması için ne yapsam? Bir yere mi götürsem onu? Kaçırsam mı? Nereye? Nasıl? Anne'ye ne diyeceğim? Buradan hiç ayrılmadık ki. Anne buradan ayrılmak istemez. Burasının, Lucas geri döndüğünde bizi bulacağı tek yer olduğuna inanıyor.

Gerçekten de bizi burada tekrar buldu.

Eğer o ise.

Evet, o.

Bunun için kanıta gerek yok. Ölmediğini, geri gelebileceğini biliyordum.

Ama neden şimdi? Neden böylesine geç kaldı? Elli yıllık aradan sonra neden?

Kendimi savunmalıyım. Anne'yi savunmalıyım. Lucas'ın alışkanlıklarımızı, huzurumuzu, mutluluğumuzu bozmasını istemiyorum. Hayatımızın allak bullak olmasını istemiyorum. Lucas'ın geçmişi kurcalayıp anıları canlandırmasına, Anneye sorular sormasına ne Anne'nin dayanacak gücü var ne benim.

Ne pahasına olursa olsun Lucas'ı uzaklaştırmalı, korkunç yarayı deşmesini engellemeliyim.

Kış. Kömürü idareli kullanmalıyım. Anne yatmadan bir saat önce onun yatak odasını elektrikli radyatörle biraz ısıtıyorum, uyuduğu zaman radyatörü kapatıyorum, kalkmadan bir saat önce yeniden yakıyorum.

Bana gelince; kuzine ve salondaki kömür sobasının sıcaklığı bana yetiyor. Erkenden kalkıp mutfaktaki kuzineyi yakıyorum, yeterince kor oluşunca birazını salondaki sobaya taşıyorum. Yarım saat sonra birkaç parça kömür atıyorum, burası da ısınıyor.

Gece geç saatte Anne uyuyunca çalışma odasının kapısını açıyorum, salondaki ısı hemen içeriye doluyor. Küçük bir oda olduğu için çok çabuk ısınıyor. Pijamalarımı ve sabahlığımı giyip burada yazmaya başlıyorum. Sonra işim bitince odama geçip hemen yatabiliyorum.

Bu akşam evde dört dönüyorum. Bir mutfaktayım, bir dışarıda. Sonra çocuk odasına geçiyorum. Bahçeye bakıyorum. Ceviz ağacının çıplak dalları pencereye değiyor. Dallarda, yerde ince bir kar tabakası var.

Odadan odaya dolaşıyorum. Çalışma odasının kapısını açtım, kardeşimi burada kabul edeceğim. O gelir gelmez kapıyı kapatırım, soğuk olursa olsun. Anne'nin bizi duymasını, konuşmalarımızdan uyanmasını istemiyorum.

Ya o zaman ne diyeceğim?

"Yat Anne, bir gazeteci gelmiş" derim.

Ötekine, kardeşime de, "Antonia bu, kayınvalidem, karımın annesi. Dul kaldığından beri, birkaç yıldır bizimle oturuyor. Aklı başında değil. Her şeyi karıştırıyor. Beni büyüttüğünü sanıp öz annem olduğunu düşünüyor" derim, olur biter.

Birbirlerini görmelerine engel olmalıyım, yoksa birbirlerini hemen tanırlar. Anne Lucas'ı tanır. Lucas annemizi tanımasa, Anne onu tanıyıp, "Lucas, oğlum!" deyiverir.

"Lucas oğlum" lafını duymak istemiyorum. Artık istemiyorum. Bu kadar kolay olmamalı.

Bugün Anne öğle uykusuna yattığında evdeki bütün saatleri bir saat ileri aldım. Neyse ki bu mevsimde hava çok erken kararıyor. Öğleden sonra saat beşe doğru her yer karanlık.

Anne'nin yemeğini bir saat erken hazırlıyorum. Patatesli havuç püresi, kavrulmuş kıyma ve tatlı olarak krem karamel.

Mutfakta sofrayı kurup Anne'ye haber veriyorum. Mutfağa gelince, "Daha acıkmadım" diyor.

"Hiç acıkmıyorsun Anne. Yemelisin."

"Sonra yerim."

"Sonra soğur."

"Isıtıverirsin. Belki de yenen."

"İştahın açılsın diye sana bir bitki çayı yapayım."

Bitki çayına her zaman aldığı uyku ilaçlarından bir tane atıyorum. Ayrıca bir tane de bitki çayının yanında veriyorum.

On dakika sonra Anne televizyonun karşısında uyuyakalıyor. Onu kucağıma alıp odasına götürüyorum, üstünü değiştirip yatırıyorum.

Salona geri dönüyorum. Televizyonun sesini kısıyorum. Mutfaktaki ve salondaki saatleri yeniden ayarlıyorum.

Kardeşim gelmeden yemek yemeye vaktim var. Mutfakta biraz havuç püresi ve kavrulmuş kıyma yiyorum. Anne yeni yaptırdığım takma dişlere rağmen iyi çiğneyemiyor. Sindirim sistemi de pek iyi değil.

Yemeğim bitince kalanları buzdolabına yerleştirip bulaşıkları yıkıyorum; yarın öğlene yetecek kadar yemek arttı.

Salona yerleşiyorum. Koltuğumun yanında iki kadeh ve bir şişe içki hazır. İçip bekliyorum. Saat tam sekizde Anne'ye bakmaya gidiyorum. Derin derin uyuyor. Polisiye film başladı, seyretmeye çalışıyorum. Saat sekizi yirmi geçe film izlemeyi bırakıp mutfak penceresinin önüne gidiyorum. Burada ışık yanmıyor, dışarıdan görünmem imkânsız.

Saat tam sekiz otuzda büyük siyah bir araba evin önünde duruyor, kaldırma park ediyor. Bir adam iniyor, kapıya gelip zili çalıyor.

Salona geliyorum, konuşma cihazından, "Girin. Kapı açık" diyorum.

Verandanın ışığını yakıyorum, koltuğuma oturuyorum,

kardeşim içeriye giriyor. Zayıf, solgun, topallayarak bana doğru ilerliyor, koltuğunun altında bir çanta var. Gözlerime yaşlar dolarak yerimden kalkıyorum, elimi ona uzatıyorum. "Hoş geldiniz."

"Seni fazla rahatsız etmeyeceğim. Araba beni bekliyor."

"Çalışma odama gelin, daha rahat ederiz."

Televizyonu açık bırakıyorum. Eğer Anne uyanırsa her gece olduğu gibi polisiye filmin sesini duyar.

Kardeşim, "Televizyonu kapatmıyor musun?" diye soruyor.

"Hayır. Neden? Çalışma odasından duymayız sesini."

Şişeyi ve iki kadehi alıp çalışma odasına geçiyoruz, masama oturup kardeşime karşımdaki koltuğu gösteriyorum. "Buyurun oturun."

Şişeyi kaldırıp, "Bir kadeh içer misiniz?" diye soruyorum.

"Olur."

İçiyoruz. Kardeşim, "Burası babamızın odasıydı. Hiçbir şey değişmemiş. Lamba, daktilo, eşyalar aynı."

Gülümsüyorum. "Başka ne hatırlıyorsunuz?"

"Her şeyi. Verandayı, salonu. Mutfağın, çocuk odasının, ebebeyn odasının yerlerini biliyorum."

"Bu zor olmasa gerek. Bütün bu evler aynı plana göre yapılmıştır."

Konuşmasını sürdürüyor: "Çocuk odasının önünde bir ceviz ağacı vardı. Dalları cama değerdi, ağaçta bir de salıncak asılıydı. İki ayrı oturma yeri vardı. Avlunun dibindeki garaja benzeyen yere bisikletlerimizi ve trotinetlerimizi koyardık."

"Orada hâlâ oyuncaklar duruyor, ama aynıları değil artık. Bu oyuncaklar torunlarımın."

Susuyoruz. Yeniden kadehlerimizi dolduruyorum. Lucas kadehini bıraktıktan sonra, "Söyle bana Klaus, annemizle babamız neredeler?" diye soruyor.

"Benimkiler öldü. Sizinkilere gelince; bilmiyorum."

"Neden bana sen demiyorsun Klaus? Ben senin kardeşin Lucas'ım. Neden bana inanmak istemiyorsun?"

"Çünkü benim kardeşim öldü. Kimliğinizi görmeyi çok isterdim, sizin için bir sakıncası yoksa tabii."

Kardeşim cebinden yabancı bir ülke pasaportu çıkarıp bana uzatıyor.

"Buna çok itibar etmeyin, birkaç hata içeriyor."

Pasaportu inceliyorum. "Demek adınız Claus, C ile. Doğum tarihiniz benimkiyle aynı değil, Lucas ile ben ikiziz oysa. Siz benden üç yaş büyüksünüz."

Pasaportunu ona geri veriyorum. Kardeşimin elleri ve sesi titriyor. "Sınırı geçtiğim zaman on beş yaşındaydım. Kendimi daha büyük, yani reşit göstermek için doğum tarihimi değiştirdim. Vesayet altına alınmak istemiyordum."

"Ya adınız? Neden adınızı değiştirdiniz?"

"Senin yüzünden Klaus. Sınır muhafızlarının bürosunda, form doldururken seni düşündüm, senin adını, bütün çocukluğum boyunca bana eşlik eden bu ismi. Lucas yazmak yerine Claus yazdım. Sen şiirlerini Klaus Lucas adıyla yayımlarken aynı şeyi yapmışsın. Neden Lucas adı? Beni anmak için mi?"

"Evet, gerçekten kardeşimin anısına. Ama benim şiir yayımladığımı nereden biliyorsunuz?"

"Ben de yazıyorum ama şiir değil."

Çantasını açıp içinden büyük boy bir okul defteri çıkarıyor, masanın üzerine bırakıyor.

"İşte son yazdıklarım. Daha bitmedi. Bitirmeye zamanım olmayacak. Sana bırakıyorum. Sen bitirirsin. Bitirmelisin."

Defteri açıyorum, bir hareket yaparak beni durduruyor. "Şimdi olmaz. Ben gittikten sonra. Bilmek istediğim önemli bir şey var. Yaramın sebebi nedir?"

"Hangi yara?"

"Omuriliğime yakın olan yara izi. Kurşun yarası. Nasıl oldu?"

"Nereden bileyim? Kardeşim Lucas'ın yarası yoktu. Çocukluğunda bir hastalık geçirdi. Çocuk felciydi sanırım. O öldüğü zaman dört-beş yaşlarındaydım, tam hatırlamıyorum. Bana daha sonra anlatılanlardan öğrendim bütün bildiklerimi."

"Evet, öyle. Ben de uzun süre çocukken bir hastalık geçirdiğimi sandım. Bana söylenen buydu. Ama sonradan bunun kurşun yarası olduğunu öğrendim. Nerede, nasıl oldu? Savaş daha yeni başlamıştı."

Susuyorum. Lucas devam ediyor: "Kardeşin öldüyse bir mezarı olmalı. Onun mezarı. Nerede mezarı? Bana gösterir misin?"

"Hayır, gösteremem. Kardeşim S. şehrinde bir toplu mezara gömüldü."

"Ya öyle mi? Ya Anne ile Baba'nın mezarları, onlar nerede? Gösterebilir misin?"

"Hayır, gösteremem. Babam savaştan dönmedi, Annem de Lucas ile birlikte S. şehrinde gömüldü."

"Öyleyse ben çocuk felcinden ölmedim?"

"Benim kardeşim çocuk felcinden ölmedi. Bir bombardıman sırasında öldü. Annem onu S. şehrinde tedavi edileceği bir merkeze götürmüş. Merkez bombalanmış, Annem de kardeşim de geri dönmediler."

"Sana bunları söyledilerse yalan söylemişler. Anne beni S. şehrine götürmedi. Beni görmeye de gelmedi. Merkez bombalanıncaya kadar, o sözüm ona çocukluk hastalığımla uzun yıllar orada kaldım. Bombardımanda ölmedim, kurtuldum."

Omuz silkiyorum.

"Siz evet, kurtulmuşunuz. Ama kardeşim ile Annem kurtulamadılar."

Birbirimizin gözlerinin içine bakıyoruz, bakışlarımı kaçırmıyorum.

"Gördüğünüz gibi iki ayrı kader söz konusu. Araştırmalarınızı başka yöne kaydırmalısınız."

Başını iki yana sallıyor. "Hayır Klaus, bunu sen de biliyorsun. Kardeşin Lucas olduğumu biliyorsun ama inkâr ediyorsun. Neden korkuyorsun? Söyle bana Klaus, neden?"

"Hiçbir şeyden. Neden korkabilirim ki? Kardeşim olduğunuza inansaydım, dünyanın en mutlu insanı olurdum."

"Kardeşin değilsen neden seni arayayım?"

"Bilemem. Hem fiziğiniz de değişik."

"Fiziğim mi?"

"Evet. Bir kendinize bakın, bir bana. Aramızda en ufak bir benzerlik var mı? Lucas ile ben gerçek ikizlerdik, birbirimizden ayırt edilemezdik. Siz benden çok farklısınız: Daha kısa boylusunuz, en az otuz kilo daha zayıfsınız."

"Hastalığımı ve sakatlığımı unutuyorsun. Yürümeyi yeniden öğrenmem bir mucize."

"Bunları bırakalım. Bombardımandan sonra ne oldu?"

"Ailem beni geri almadığı için K. şehrinde yaşayan yaşlı bir köylü kadının yanına yerleştirildim. Yurtdışına gidinceye kadar onun yanında çalışıp yaşadım."

"Gittiğiniz ülkede ne yapıyordunuz?"

"Çeşitli işler, sonra kitap yazmaya başladım. Ya sen Klaus, Anne ile Baba'nın ölümünden sonra nasıl yaşadın? Anlattığına bakılırsa çok genç yaşta öksüz kalmışsın."

"Evet, çok genç. Ama şanslıydım. Yetimhanede sadece birkaç ay kaldım. Tanıdık bir aile beni yanına aldı. Onlarla çok mutluydum. Dört çocuklu geniş bir aileydi, daha sonraları büyük kızları Sarah'yla evlendim. İki çocuğumuz oldu, biri kız diğeri erkek. Şimdi büyükbaba oldum, mutlu bir büyükbaba."

"İlginç. Buraya ilk girdiğimde yalnız yaşıyorsun sandım."

"Doğru, şu sıralarda yalnızım. Noel'e kadar. Bitirmem gereken acil bir iş var elimde. Daha sonra karımın, çocuklarımızın, torunlarımın yanına K. şehrine gideceğim. Kış tatilini hep birlikte orada geçireceğiz. Karıma ailesinden miras kalan bir ev var orada."

Lucas: "K. şehrinde yaşadım, orasını çok iyi bilirim."

"Eviniz şehrin neresinde?"

"Merkez Meydanı'nda, Büyük Otel'in karşısındaki kitapçının yanındaki bina."

"Birkaç aydır K. şehrindeydim. Kitapçı dükkânının üst katındaki dairede kaldım."

"Tesadüfe bak. Çok güzel bir şehir değil mi? Çocukken tatillerimin çoğunu orada geçirirdim, torunlarım da çok seviyorlar. Özellikle de ikizler, kızımın çocukları."

"İkizleri mi? İsimleri ne?"

"Klaus ve Lucas tabii."

"Tabii."

"Oğlumun şimdilik Sarah adında küçük bir kızı var yalnızca, anneannesinin, yani karımın adını koydular. Ama oğlum çok genç, başka çocukları da olur."

"Sen mutlu bir insansın Klaus."

"Evet, çok mutlu. Sizin de bir aileniz vardır herhalde."

"Hayır. Hep yalnız yaşadım."

"Neden?"

"Bilmiyorum. Belki kimse bana sevmeyi öğretmedi."

"Çok yazık. Çocuklar büyük mutluluk getirir. Onlarsız bir hayat düşünemiyorum."

Kardeşim yerinden kalkıyor. "Beni arabada bekliyorlar. Seni daha fazla rahatsız etmeyeyim."

Gülümsüyorum. "Beni rahatsız etmediniz. Ülkenize geri dönüyorsunuz demek."

"Haliyle. Burada yapılacak işim kalmadı. Elveda Klaus."

Yerimden kalkıyorum. "Sizi geçireyim."

Bahçe kapısının önünde ona elimi uzatıyorum. "Güle güle Bayım. Umarım günün birinde gerçek ailenizi bulursunuz. Bahtınız açık olsun."

"Rolünü sonuna kadar oynayacaksın, öyle değil mi Klaus? Bu kadar taş yürekli olduğunu bilseydim seni asla aramazdım. Geldiğime gerçekten pişmanım."

Kardeşim, büyük siyah arabaya biniyor, araba hareket ediyor ve onu alıp götürüyor.

Verandanın merdivenlerini çıkarken buz tutan basamaklarda kayıp düşüyorum, alnımı bir taşın köşesine çarpıyorum, gözlerime akan kan gözyaşlarımla karışıyor. Donup ölünceye kadar burada yatmak isterdim ama yapamam, yarın Anne'yle ilgilenmeliyim.

Eve giriyorum, banyodayım, yarayı yıkıyorum, ilaçlıyorum, üzerini bantla kapattıktan sonra çalışma odasına geçip kardeşimin elyazmalarını okumaya başlıyorum.

Ertesi gün Anne, "Nerede yaralandın Klaus?" diye soruyor.

"Merdivende. Kapının kapalı olup olmadığına bakmak için inmiştim. Merdivenlerde kayıp düştüm."

"Çok içmişindir muhakkak. Sen ayyaşın, beceriksizin, yeteneksizin tekisin. Hâlâ çayımı yapmadın mı? Şu işe bak! Hem burası çok soğuk. Yarım saat daha erken kalksan da, evi ısıtıp çayımı hazırlasan, ben uyandığımda evin içi sıcak, çayım da hazır olsa, neyin eksilir! Sen işe yaramaz tembelin tekisin."

"İşte çayın. Birkaç dakika sonra her yer ısınır, görürsün. Gerçek şu ki, bütün gece uyumadım, hep yazdım."

"Gene mi? Beyefendi çay yapıp evi ısıtmak yerine bütün gece yazı yazmış. Sen de herkes gibi gündüz çalışıp geceleri yatsana."

"Evet Anne, gündüzleri çalışmak daha iyi olur. Ama matbaada geceleri çalışmaya alıştım. Yapamıyorum. Üstelik gündüzleri beni rahatsız eden çok şey var. Alışveriş, yemek, özellikle sokağın gürültüsü."

"Bir de ben değil mi? Gündüzleri seni ben rahatsız ediyorum, açıkça söyle. Annen yatıp uyumadan yazamıyorsun değil mi? Her akşam yatağa girmemi dört gözle bekliyorsun. Bunu çoktan anladım. Çoktan..."

"Gerçekten Anne, yazı yazarken tümüyle yalnız olmalıyım. Yalnızlığa ve sessizliğe ihtiyacım var."

"Bildiğim kadarıyla çok gürültü yapan, işgalci biri değilim. Bana söyle, odamdan bir daha çıkmam. Seni rahatsız etmem, alışveriş edip yemek yapmana gerek kalmaz, kendini yazıya verirsin, ben mezara girdikten sonra. En azından bana asla kötü davranmamış olan oğlum Lucas'a kavuşurum, o benim ölmemi de, yok olmamı da hiçbir zaman istemedi. Orada mutlu olurum, kimse bana kabahat bulmaz."

"Anne, sana kabahat bulmuyorum, beni hiç rahatsız etmiyorsun. Alışverişi ve yemeği seve seve yapıyorum, ama yazı yazmak için gecelere ihtiyacım var. İşimden ayrıldığımdan bu yana, şiirlerim tek gelirimiz."

"Bir de bu var. İşini bırakmamalıydın. Matbaadaki işin normal, düzgün bir işti."

"Anne, biliyorsun, hastalığım yüzünden işten ayrıldım. Devam etseydim sağlığım tümüyle bozulacaktı."

Anne cevap vermiyor, televizyonun karşısında oturuyor, ama akşam yemeğinde yeniden başlıyor: "Ev yıkılmak üzere. Oluklar yerlerinden çıkmış, sular bahçenin her tarafına akıyor, yakında evin içine yağmur yağmaya başlayacak. Yabani otlar bürümüş bahçeyi, odalar dumandan simsiyah, beyefendinin sigara dumanından. Mutfak ve salonun perdeleri dumandan sapsarı. Her yerine duman sinen çalışma odası veya çocuk odasın-

dan hiç bahsetmeyelim. Evde soluk alamıyor insan, bahçedeki çiçekler bile evden çıkan bu zehir yüzünden solmaya başladı."

"Evet, Anne. Sakin ol Anne. Kış geldiği için bahçede çiçek kalmadı. Odaları ve mutfağı boyatırım. İyi ki hatırlattın. İlkbahara her yeri boyatırız, olukları tamir ettiririz."

Anne uyku ilacını aldıktan sonra sakinleşip odasına gidiyor.

Televizyonun karşısına oturup her akşam olduğu gibi polisiye film seyrediyorum, içiyorum. Sonra çalışma odama geçiyorum, kardeşimin elyazmasının son sayfalarını yeniden okuyorum ve yazmaya koyuluyorum.

Masada dört kişi olurduk. Baba, Anne ve biz ikimiz.

Anne gün boyunca şarkı söylerdi: Mutfakta, bahçede, avluda. Geceleri bizi uyutmak için odamızda da şarkı söylerdi.

Baba şarkı söylemezdi. Mutfaktaki kuzine için odun keserken ıslık çaldığını duyardık kimi zaman, gece geç saatlere kadar daktilonun tıkırtısı gelirdi.

Müzik gibi insanı rahatlatan hoş bir sesti, Anne'nin dikiş makinesinin sesi gibi, bulaşık yıkanırken çıkan ses gibi, bahçedeki karatavuk cıvıltıları, verandadaki yabani asmanın yapraklarının ve avludaki ceviz ağacının dallarının arasından esen rüzgârın uğultusu gibi.

Güneş, rüzgâr, gece, ay, yıldızlar, bulutlar, yağmur, kar her şey çok güzeldi. Hiçbir şeyden korkmazdık. Ne gölgelerden ne büyüklerin birbirlerine anlattıkları hikâyelerden. Savaş hikâyelerinden. Dört yaşındaydık.

Bir akşam Baba eve üniformalı geliyor. Paltosunu, kemerini salonun yanındaki askılığa asıyor. Kemerinde bir tabanca var.

Yemek sırasında: "Başka bir şehre gitmek zorundayım. Savaş çıktı, ben de silah altına alındım."

"Sizin asker olduğunuzu bilmiyorduk Baba. Siz gazetecisiniz, asker değil."

"Savaş zamanı herkes askerdir, gazeteciler bile. Özellikle gazeteciler. Cephede olan biteni izleyip anlatmalıyım. Bu işe savaş muhabirliği denir."

"Neden tabancanız var?"

"Çünkü ben subayım. Askerlerin tüfekleri subayların da tabancaları vardır."

Anne'ye: "Çocukları yatır, seninle konuşmak istiyorum."

"Yataklarınıza. Birazdan gelip size bir masal anlatırım. Babanızla vedalaşın."

Baba'yı öpüp odamıza gidiyoruz, ama kısa süre sonra sessizce dışarıya çıkıyoruz. Koridorda, salon kapısının önüne oturuyoruz.

Baba: "Gidip onunla birlikte yaşayacağım. Savaş çıktı, kaybedecek zamanım yok. Onu seviyorum."

Anne: "Çocukları düşünmüyor musun?"

"O da bir çocuk bekliyor. Bu yüzden susamam artık."

"Boşanmak mı istiyorsun?"

"Şimdi sırası değil. Savaştan sonra bakarız. Bu arada doğacak çocuğu nüfusuma geçireceğim. Savaştan dönmeyebilirim. Belli olmaz."

Anne, "Bizi sevmiyor musun?" diye soruyor.

"Mesele bu değil. Sizleri seviyorum. Seninle ve çocuklarla hep ilgileneceğim. Ama bir başka kadını da seviyorum. Bunu anlayabiliyor musun?"

"Hayır. Anlayamam, anlamak da istemiyorum."

Bir silah sesi duyuyoruz. Salonun kapısını açıyoruz. Ateş eden Anne. Baba'nın tabancası elinde. Yeniden ateş ediyor. Baba yerde. Anne ateş etmeye devam ediyor. Lucas yanımda, o da yere düşüyor. Anne tabancayı atıp bağırıyor, Lucas'ın yanına diz çöküyor.

Evden sokağa fırlayıp bağırıyorum: "İmdat", insanlar beni yakalıyor, eve geri getirip sakinleştirmeye çalışıyor. Anne'yi de sakinleştirmeye çalışıyorlar ama o bağırıyor: "Hayır, hayır, hayır."

Salon insan dolu. Polisler ve iki ambulans geliyor. Hepimizi hastaneye götürüyorlar.

Hastanede bağırmaya devam ettiğimden, uyumam için iğne yapılıyor.

Ertesi gün bir doktor bana, "Durumun iyi, yaralanmamışsın, eve gidebilirsin" diyor.

Hemşire: "Eve mi, hangi eve? Evinde kimse kalmadı. Dört yaşında o."

Doktor: "Sosyal danışmalarla görüşün öyleyse."

Hemşire beni bir büroya götürüyor. Sosyal danışman topuzlu, yaşlıca bir hanım. Bana sorular soruyor: "Anneannen var mı? Teyzen? Seni seven bir komşunuz var mı?"

"Lucas nerede?" diye soruyorum.

"Burada, hastanede. Yaralandı."

"Onu görmek istiyorum."

"Kendinde değil."

"Ne demek bu?"

"Şimdilik konuşamaz."

"Öldü mü?"

"Hayır, ama dinlenmesi lazım."

"Ya Annem?"

"Annen iyi. Ama onu da göremezsin."

"Neden? O da mı yaralandı?"

"Hayır Uyuyor."

"Ya Babam, o da mı uyuyor?"

"Evet, Baban da uyuyor."

Saçlarımı okşuyor.

"Neden hepsi uyuyor da ben uyanığım?"

"Öyle. Böyle şeyler olur bazen. Bütün aile bir uyumaya başlar, uyumayan yalnız kalır."

"Ben yalnız kalmak istemiyorum. Ben de uyumak istiyorum, Lucas gibi, Anne gibi, Baba gibi..."

"Uyanıp geri geldiklerinde onlarla ilgilenmek üzere birisinin uyanık kalması lazım."

"Uyanacaklar mı?"

"Bazıları uyanacak. En azında öyle umalım."

Bir süre susuyoruz. Sonra bana, "O zamana kadar seninle ilgilenecek birisini tanıyor musun?" diye soruyor.

"Hangi zamana kadar?"

"Evdekilerden birisi geri dönünceye kadar."

"Hayır, hiç kimseyi tanımıyorum. Birisinin benimle ilgilenmesini istemiyorum. Eve dönmek istiyorum."

"Evinde yalnız yaşayamazsın bu yaşta. Kimsen yoksa seni yetimhaneye götürmek zorundayım."

"Fark etmez. Evimde yaşamayacaksam gideceğim yerin önemi yok."

Büroya bir kadın giriyor.

"Küçük çocuğu almaya geldim. Onu almak istiyorum. Başka kimsesi yok. Ailesini tanırım."

Sosyal danışman koridorda dolaşmamı söylüyor. Koridorda insanlar var. Banklara oturmuş, konuşuyorlar. Hemen hemen hepsinin üzerinde sabahlık var.

"Çok korkunç."

"Yazık. Böylesine güzel bir aile."

"Kadın haklıymış."

"Erkekler. Erkekler böyle işte."

"Bu kadınların utanması yok."

"Tam da savaş başlamışken."

"İnsanların başka dertleri var gerçekten."

"Küçük çocuğu almak istiyorum" diyen kadın bürodan çıkıyor. Bana, "Benimle gelebilirsin" diyor. "Benim adım Antonia. Senin adın ne? Lucas mı? Klaus mu?"

Antonia'ya elimi veriyorum. "Ben Klaus'um."

Önce otobüse biniyoruz, sonra yürüyoruz. Küçük bir odaya giriyoruz, içinde bir büyük yatak, bir de bebek karyolası var, parmaklıklı olanlardan.

Antonia: "Bu karyolaya sığarsın değil mi? Daha o kadar uzun değilsin."

"Evet."

Bebek yatağına yatıyorum. Tam sığıyorum. Ayağım parmaklıklara değiyor.

Antonia: "Bu yatak doğacak çocuğumun. Senin erkek ya da kız kardeşinin."

"Benim bir kardeşim var. Başkasını istemem. Kızkardeş de istemiyorum."

Antonia büyük yatağa uzanmış. "Gel, yanıma gel."

Yatağımdan çıkıp onun yanına gidiyorum. Elimi tutup karnının üzerine koyuyor. "Duyabiliyor musun? Kıpırdıyor. Yakında bizimle birlikte olacak."

Beni kendine doğru çekiyor, sallıyor. "Senin kadar güzel olsa..."

Sonra beni küçük yatağa yatırıyor.

Antonia'nın beni her sallayışında bebeğin hareketlerini duyuyor, onu Lucas sanıyordum. Ama yanılmışım. Antonia'nın karnından küçük bir kız çıktı.

Mutfaktayım. İki yaşlı kadın mutfakta kalmamı söyledi. Antonia'nın bağırışlarını duyuyorum. Yerimden kıpırdamıyorum. Yaşlı kadınlar arada sırada mutfağa su ısıtmaya geliyor, bana da "Uslu dur" diyorlar.

Daha sonra kadınlardan biri, "İçeriye girebilirsin" diyor.

Antonia'nın odasına giriyorum, kollarını bana doğru uzatıp beni öpüyor; gülerek: "Küçük bir kız, bak. Güzel bir küçük kız, senin kız kardeşin."

Beşiğe bakıyorum. Küçük mor bir şey bağırıyor. Elini tutup okşuyorum, parmaklarını sayıyorum, on parmağı var. Başparmağını ağzına sokuyorum, ağlaması kesiliyor.

Antonia bana gülümsüyor. "Adını Sarah koyacağız. Bu ad hoşuna gitti mi?"

"Evet, herhangi bir ad olabilir. Önemi yok bunun. O benim küçük kız kerdeşim, değil mi?"

"Evet, senin küçük kız kardeşin."

"Lucas'ın da."

"Evet, Lucas'ın da."

Antonia ağlamaya başlıyor. Ona, "Küçük yatak doldu, ben şimdi nerede uyuyacağım?" diye soruyorum.

"Mutfakta. Anneme senin için mutfakta bir yatak hazırlamasını söyledim."

"Sizin odanızda uyuyamaz mıyım?"

Antonia: "Mutfakta uyuman daha iyi olur. Bebek geceleri sık sık ağlayıp herkesi uyandıracak."

"Ağlayıp seni rahatsız ederse başparmağını ağzına sok yeter. Benim yaptığım gibi sol başparmağını."

Mutfağa geri dönüyorum. Bir tek yaşlı kadın kalmış, Antonia'nın annesi. Bana ballı çörekler veriyor. Süt içiriyor. Sonra bana, "Yat yavrum. İstediğin yatağı seçebilirsin" diyor.

Yerde iki döşek var, yastıkları yorganları konmuş. Gökyüzünü ve yıldızları seyredebilmek için pencerenin yanındaki döşeği seçiyorum.

Antonia'nın annesi diğer döşeğe yatıyor, uyumadan önce dua ediyor: "Ulu Tanrım, bana yardım et. Çocuğun babası bile yok. Kızımızın babasız bir çocuğu oldu! Kocam bunu bir bilseydi! Ona yalan söyledim. Gerçeği ondan sakladım. Ya öteki ço-

cuk, kendisinin bile değil! Bütün bu felaket! Bu günahkâr kızı kurtarmak için ne yapmalıyım?"

Anneanne mırıldanıyor, ben Antonia ve Sarah'nın yanında olmaktan mutlu, uyuyorum.

Antonia'nın annesi sabahları erken kalkıyor. Beni mahalledeki bakkala alışverişe gönderiyor. Alışveriş listesini ve parayı uzatıyorum, o kadar.

Yemekleri Antonia'nın annesi yapıyor. Bebeği yıkayıp günde birkaç kez üstünü değiştiriyor. Çamaşır yıkıyor, mutfakta başımızın üzerinden geçen iplere asıyor. Bütün bunları yaparken mırıldanıyor. Belki dua ediyor.

Yanımızda uzun süre kalmıyor. Sarah'nın doğumundan on gün sonra, valizini ve dualarını alıp gidiyor.

Mutfakta yalnız başıma rahatım. Sabahları süt ve ekmek almak için erken uyanıyorum. Antonia uyanınca odaya Sarah'nın biberonunu, Antonia'nın da kahvesini götürüyorum. Bazen biberonu ben veriyorum, sonra Sarah'nın banyosunu izliyorum, Antonia'yla birlikte aldığımız oyuncaklarla onu güldürmeye çalışıyorum.

Sarah giderek güzelleşiyor. Saçları ve dişleri çıkıyor, gülmeyi öğrendi, artık sol başparmağını gayet iyi emiyor.

Annesiyle babası artık para göndermedikleri için Antonia maalesef çalışmak zorunda.

Antonia her akşam gidiyor. Bir kabarede çalışıyor, şarkı söyleyip dans ediyor. Gece çok geç dönüyor, sabahları yorgun oluyor, Sarah ile ilgilenemiyor.

Bir komşu sabahları gelip Sarah'ya banyosunu yaptırıyor, sonra onu oyuncaklarıyla birlikte mutfaktaki oyun parkının içine bırakıyor. Komşu, yemeği hazırlayıp çamaşırları yıkarken ben Sarah'yla oynuyorum. Komşu kadın bulaşıkları yıkadıktan sonra gidiyor, Antonia hâlâ uyuyorsa her şeyle ben ilgileniyorum.

Akşamüstleri Sarah'yı bebek arabasına koyup gezintiye çıkıyoruz. Oyun alanı bulunan parklara gidiyoruz. Sarah'yı koşsun diye otların üzerine bırakıyorum, kumla oynuyor, salıncağa bindirip sallıyorum.

Altı yaşıma gelince okula gitmek zorundayım. İlk gün Antonia benimle birlikte geliyor. Öğretmenle konuşup beni yal-

nız bırakıyor. Dersler bitince, her şeyin yolunda olup olmadığını görmek için koşarak eve gidiyorum. Sarah'yla gezmeye çıkıyoruz.

Her seferinde daha uzaklara gidiyoruz. Bir gün, tesadüfen, bir de baktım Annem ve Babamla oturduğumuz evin bulunduğu sokağa gelmişiz.

Ne Antonia'ya ne başka birine bundan söz ediyorum. Ama her gün yeşil panjurlu evin önünden geçip ağlıyorum. Sarah da benimle birlikte ağlıyor.

Ev terk edilmiş. Panjurları kapalı, bacası tütmüyor. Bahçeyi yabani otlar bürümüş; arka avluda cevizler herhalde yerlere dökülmüş, kimse de toplamamıştır.

Bir akşam Sarah uyurken evden çıkıyorum. Gecenin içinde, sessizce sokaklarda koşuyorum. Savaş yüzünden evlerin ışıkları sönük, pencereler özenle karartılmış. Yıldızların ışıkları bana yetiyor, bütün yollar bütün geçitler kafamda kazılı.

Demirlere tırmanıp evin çevresini dolaşıyorum, cevizin altına oturuyorum. Ellerim otların arasındaki sert ve kuru cevizlere değiyor. Ceplerimi cevizlerle dolduruyorum. Ertesi gün bir torbayla geri dönüyorum, taşıyabileceğim kadar ceviz topluyorum. Antonia mutfaktaki torbayı görünce, "Bu cevizleri nereden buldun?" diye soruyor.

"Bahçemizden."

"Ne bahçesi? Bizim bahçemiz yok ki."

"Daha önce oturduğum evin bahçesinden."

Antonia beni dizlerinin üzerine oturtuyor, "Orayı nasıl buldun? Nasıl hatırlıyorsun? O zamanlar dört yaşındaydın."

"Şimdi sekiz yaşındayım. Bana olanları anlatsanıza Antonia. Neredeler? Onlara ne oldu? Baba, Anne ve Lucas'a?"

Antonia ağlayarak bana sımsıkı sarılıyor, "Her şeyi unutmanı umuyordum. Unutman için sana bundan hiç söz etmedim."

"Hiçbir şeyi unutmadım, her gece gökyüzüne bakıp onları düşünüyorum. Hepsi oradalar değil mi? Öldüler."

Antonia: "Hayır Hepsi değil. Yalnızca baban. Evet, baban öldü."

"Ya Annem, o nerede?"

"Bir hastanede."

"Ya kardeşim Lucas?"

"Bir tedavi merkezinde. Sınır yakınındaki S. şehrinde."

"Ona ne oldu?"

"Seken bir kurşun isabet etti."

"Ne kurşunu?"

Antonia beni itip ayağa kalkıyor. "Beni rahat bırak Klaus, lütfen rahat bırak."

Odasına gidip yatağına uzanıyor, ağlamaya devam ediyor. Sarah da ağlamaya başlıyor. Sarah'yı kucağıma alıp Antonia'nın yatağının ucuna ilişiyorum.

"Ağlamayın Antonia. Bana her şeyi anlatın. Her şeyi bilmem daha iyi olur. Gerçeği öğrenecek kadar büyüdüm artık. Durmadan kendini sorgulamak gerçeği bilmekten daha zor."

Antonia Sarah'yı alıp yanına yatırıyor, bana da "Sen de öbür tarafa yat da onu uyutalım. Söyleyeceklerimi duymamalı" diyor.

Epey bir süre üçümüz konuşmadan yatakta yatıyoruz. Antonia kâh benim kâh Sarah'nın saçlarını okşuyor. Sarah'nın nefesi düzeldiğinde uyuduğunu anlıyoruz. Antonia tavana bakarak konuşmaya başlıyor. Annemin babamı nasıl öldürdüğünü anlatıyor.

Silah seslerini ve ambulansları hatırladığımı söylüyorum. "Ya Lucas? Annem Lucas'a da mı ateş etti?"

"Hayır, Lucas seken bir kurşunla yaralandı. Kurşun omuriliğine isabet etmiş. Aylar boyunca bilincini yitirmiş halde yattı, sakat kalacağı sanılıyordu. Ama şimdi onu tümüyle iyileştirme umudu var."

"Anne de Lucas gibi S. şehrinde mi?"

"Hayır, annen burada. Bir akıl hastanesinde."

"Ne hastanesi? Ne demek bu? Hasta mı, deli mi?"

"Delilik, diğer hastalıklar gibi bir hastalıktır."

"Onu görmeye gidebilir miyim?"

"Bilmiyorum. Gitme. Çok üzülürsün."

Biraz düşündükten sonra, "Annem neden delirdi? Babamı neden öldürdü?" diye soruyorum.

"Baban beni seviyordu. Sarah'yı ve beni seviyordu."

"Sarah doğmamıştı ama. Demek sizin yüzünüzden. Bütün bunlar sizin yüzünüzden oldu. Yeşil panjurlu evde mutluluk sa-

vaş sırasında ve hatta savaştan sonra devam edebilirdi. Siz olmasaydınız Babam ölmez, Annem delirmez, kardeşim sakat kalmaz, ben yalnız olmazdım."

Antonia susuyor. Odadan çıkıyorum.

Mutfağa gidip Antonia'nın alışveriş için ayırdığı parayı alıyorum. Her akşam düzenli olarak ertesi günün alışveriş parasını mutfaktaki masanın üzerine bırakır. Bana hiç hesap sormaz.

Evden çıkıyorum. Tramvayların ve otobüslerin geçtiği büyük caddeye kadar yürüyorum. Sokağın köşesinde otobüs bekleyen yaşlı bir kadına, "Gara gitmek için hangi otobüse binmeliyim efendim?" diye soruyorum.

"Hangi gara evladım? Üç tane gar var."

"En yakın gara."

"Önce beş numaralı tramvaya, sonra üç numaralı otobüse bin. Nerede aktarma yapacağını biletçi söyler sana."

Çok kalabalık bir gara ulaşıyorum. İnsanlar birbirlerini itip kakıyor, bağırıyor, küfürleşiyorlar. Gişelerden birinin önünde kuyruğa giriyorum. Sıra bana gelince, "S. şehrine bir bilet" diyorum.

"S. treni buradan kalkmaz. Güney Garı'na gitmelisin."

Yeniden otobüse ve tramvaya biniyorum. Güney Garı'na geldiğim zaman gece oluyor, S. şehrine ertesi sabaha kadar tren yok. Yolcu salonuna gidip bir banka oturuyorum. Çok kalabalık, içerisi pis kokuyor, sigara ve pipo dumanı gözlerimi yakıyor. Uyumaya çalışıyorum, ama gözlerimi kapatır kapatmaz Sarah'yı görüyorum: Tek başına kalmış odada, mutfağa gidiyor, ben yokun diye ağlıyor Sarah. Bütün gece yalnız kalıyor, Antonia işine gitmek zorunda, bense başka bir şehre, kardeşim Lucas'ın bulunduğu şehre gitmek için bir yolcu salonunda oturuyorum.

Kardeşimin yaşadığı şehre gitmek istiyorum, kardeşime kavuşmak istiyorum, sonra ikimiz birlikte Anne'nin yanına gideriz. Yarın sabah S. şehrine gideceğim, evet, gideceğim.

Uyuyamıyorum. Cebimden yiyecek karneleri çıkıyor, bu karneler olmazsa Antonia ve Sarah yemeksiz kalır.

Eve dönmeliyim.

Koşuyorum. Spor ayakkabılarım gürültü çıkarmıyor. Sabaha doğru eve yaklaşıyorum, önce ekmek, sonra süt kuyruğuna giriyorum, ardından eve dönüyorum.

Antonia mutfakta oturuyor. Bana sarılıyor. "Neredeydin? Bütün gece Sarah'yla ağladık. Bizi bir daha yalnız bırakma."

"Sizi bir daha yalnız bırakmayacağım. İşte süt ve ekmek. Biraz para eksildi. Gara gittim. Sonra başka bir gara daha. S. şehrine gitmek istiyordum."

Antonia: "Oraya yakında birlikte gideceğiz. Kardeşini bulacağız."

"Annemi de görmek istiyorum."

Bir pazar günü öğleden sonra akıl hastanesine gidiyoruz. Antonia ve Sarah girişte bekliyor. Bir hemşire beni küçük bir salona götürüyor. Bir masa ve birkaç sandalye var. Pencerenin önünde, üzerinde çiçekler olan, tek ayaklı yuvarlak bir sehpa var. Oturup bekliyorum.

Hemşire küçük salona sabahlıklı bir kadınla geri geliyor. Kolundan tutup oturmasına yardım ediyor.

"Annene selam ver Klaus."

Kadına bakıyorum. Şişman ve yaşlı. Kırlaşmış saçları arkaya doğru taranmış, bir yün parçasıyla bağlanmış. Bunu, arkasını dönüp uzun uzun kapalı kapıya baktığı zaman görüyorum. Sonra hemşireye, "Ya Lucas? O nerede?" diye soruyor.

"Lucas gelememiş, ama işte Klaus. Annene merhaba desene Klaus."

"Merhaba Anne."

"Neden yalnızsın? Lucas neden seninle değil?"

Hemşire: "Lucas da yakında gelecek."

Anne bana bakıyor. Açık mavi gözlerinden iri gözyaşları süzülmeye başlıyor.

"Yalan bunlar! Hep yalan."

Burnu akıyor. Hemşire burnunu siliyor. Annenin başı göğsüne düşüyor, bu andan sonra hiç konuşmuyor, bana bakmıyor.

Hemşire: "Yorulduk, yatağa dönüyoruz. Anneni öper misin Klaus?"

Başımı iki yana sallayıp yerimden kalkıyorum.

"Çıkışı yalnız başına bulabilirsin değil mi?"

Cevap vermiyorum, odadan çıkıyorum. Antonia ve Sarah'ya bir şey demeden önlerinden geçip binadan çıkıyorum. Antonia omzuma sarılıyor, Sarah elimden tutuyor, ama onlardan kurtulup ellerimi cebime sokuyorum. Otobüs durağına kadar konuşmadan yürüyoruz.

Akşam, Antonia işe gitmeden önce ona, "Gördüğüm kadın annem değildi" diyorum. "Onu bir daha görmeye gitmeyeceğim. Ne yaptığınızı anlamanız için onu görmeye siz gitmelisiniz."

"Beni hiçbir zaman bağışlamayacak mısın Klaus?"

Cevap vermiyorum. Antonia, "Seni ne kadar sevdiğimi bir bilsen" diyor.

"Sevmemelisiniz. Benim annem değilsiniz. Beni annemin sevmesini isterdim ama o da yalnızca Lucas'ı seviyor. Sizin yüzünüzden."

Cephe giderek yaklaşıyor. Şehir gece gündüz bombalanıyor. Vaktimizin çoğunu mahzende geçiriyoruz. Oraya döşekler ve yorganlar indirdik. Komşularımız başlangıçta geliyorlardı, ama günün birinde hepsi kayboldu. Antonia sürgüne gönderildiklerini söylüyor.

Antonia işsiz. Şarkı söylediği kabare yok artık. Okullar kapandı. Karneyle bile yiyecek bulmak zorlaştı. Neyse ki Antonia'nın bize kimi zaman ekmek, süt tozu, çikolata getiren bir arkadaşı var. Sokağa çıkma yasağı yüzünden arkadaşı bazı geceler bizde kalıyor. Böyle gecelerde Sarah benimle birlikte mutfakta uyuyor. Onu sallıyorum, yıldızları seyredip yakında Lucas'la buluşacağımızı anlatıyorum.

Bir sabah Antonia erken uyanıyor. Bize kalın kalın giyinmemizi; birkaç kat gömlek, bir-iki kazak, üst üste çoraplar ve paltolarımızı giymemizi söylüyor, çünkü uzun bir yolculuğa çıkıyormuşuz. Giysilerimizin kalanını iki valize yerleştiriyor.

Antonia'nın arkadaşı arabasıyla bizi almaya geliyor. Valizleri bagaja koyuyoruz, Antonia öne oturuyor, Sarah ve ben arkaya.

Araba eski evimin neredeyse tam karşısında, bir mezarlığın girişinde duruyor. Arkadaşı arabanın içinde kalıyor, Antonia, Sarah'yla beni ellerimizden çekiştirerek hızlı hızlı yürüyor.

Üzerinde babamın isminin, kardeşimin ve benim isimlerimizle, Klaus-Lucas T. olarak yazılı olduğu tahta haçlı bir mezarın önünde duruyoruz.

Mezarın üzerinde bir sürü solmuş çiçeğin arasında yeni konmuş bir demet beyaz karanfil duruyor.

Antonia'ya, "Karanfiller, Annem hep bahçeye karanfil ekerdi" diyorum. "Babamın en sevdiği çiçekler."

Antonia: "Biliyorum. Babanızla vedalaşın çocuklar."

Sarah yumuşaklıkla, "Elveda baba" diyor.

"O Sarah'nın babası değil. Yalnızca Lucas'la benim babam."

Antonia: "Sana bunu daha önce açıklamıştım. Anlamamışsın. Ne yapalım. Gelin, kaybedecek vaktimiz yok."

Tekrar arabaya binip Güney Garı'na gidiyoruz. Antonia arkadaşına teşekkür edip vedalaşıyor.

Gişenin önünde kuyruğa giriyoruz. İşte ancak o anda Antonia'ya, "Nereye gidiyoruz?" diye sormaya cesaret ediyorum.

"Annemle babamın yanına. Ama önce S. şehrine gidip kardeşin Lucas'ı alacağız."

Elini tutup öpüyorum, "Sağ ol Antonia."

Antonia elini çekiyor, "Teşekkür etme. Yalnızca şehrin adını ve merkezin yerini biliyorum, hepsi bu."

Antonia bilet paralarını öderken, S. şehrine tek başıma yapacağım geçen günkü yolculuğun parasını yemek parasıyla karşılayamayacağımı anlıyorum.

Yolculuk kötü geçiyor. Çok kalabalık, insanlar cepheden kaçıyor. Üç kişi için bir tek yerimiz var, oturan Sarah'yı kucağına alıyor, diğeri ayakta. Yolculuk boyunca birçok kez yer değiştiriyoruz. Beş saat sürmesi gereken yolculuk alarmlar yüzünden on iki saat sürüyor. Alarm sırasında tren tarlaların ortasında duruyor, yolcular inip yere yatıyor. Böyle anlarda paltomu yere serip Sarah'yı üzerine yatırıyorum, ben de onun üzerinde uzanıyorum, kurşunlardan, mermilerden korumak için.

Akşam geç saatlerde S. şehrine varıyoruz. Bir otele yerleşiyoruz. Sarah ile ben hemen büyük yatağa uzanıyoruz, Antonia bilgi almak için aşağıya bara iniyor; ancak sabaha karşı geri dönüyor.

Lucas'ın bulunduğu merkezin adresi var elinde. Ertesi gün oraya gidiyoruz.

Bahçe içinde bir bina. Büyük bölümü yıkılmış. Boş. Dumandan kararmış duvarlar dikkatimizi çekiyor.

Merkez bombalanalı üç hafta olmuş.

Antonia araştırma yapıyor. Bölgedeki sorumlu kişilerle temas kurup Merkez'den sağ kurtulanları öğrenmeye çalışıyoruz. Müdirenin adresini buluyor. Kadına gidiyoruz.

Müdire: "Küçük Lucas'ı gayet iyi hatırlıyorum. Merkezdeki en yaramaz çocuktu. Her an herkesin canını sıkardı. Terbiye edilmesi mümkün olmayan, dayanılmaz bir çocuktu. Kimse onu görmeye gelmedi, kimse ilgilenmedi. Bir aile faciası olduğunu hatırlıyorum. Size daha fazlasını söyleyemem."

Antonia, "Bombardımandan sonra onu gördünüz mü?" diye ısrarla soruyor.

"Ben de bombardıman sırasında yaralandım, ama kimse benimle ilgilenmedi. Çok sayıda insan çocukları konusunda bilgi almak için bana geldi, sorular sordu. Ama kimse benimle ilgilenmiyor. Oysa bombardımandan sonra iki hafta hastanede yattım. Büyük bir şok, anlıyor musunuz? O çocukların hepsinden ben sorumluydum."

Antonia: "İyi düşünün. Lucas hakkında ne biliyorsunuz? Bombardımandan sonra onu gördünüz mü? Hayatta kalan çocuklara ne oldu?"

"Onu bir daha görmedim. Tekrar söyleyeyim, ben de yaralanmıştım. Hayatta kalanları evlerine gönderdik. Ölenleri şehir mezarlığına gömdük. Sağ kalanlardan adresleri bilmediklerimizi köylerdeki, çiftliklerdeki, küçük şehirlerdeki ailelerin yanlarına yerleştirdik. Savaş bitince çocukları iade edecekler."

Antonia şehirde ölenlerin listesine bakıyor.

"Lucas ölmemiş. Onu bulacağız."

Yeniden trene biniyoruz. Küçük bir garda inip şehir merkezine kadar yürüyoruz. Antonia'nın kucağında Sarah var, uyuyor; ben valizleri taşıyorum.

Merkez Meydanı'nda duruyoruz. Antonia kapıyı çalıyor; kapıyı yaşlı bir kadın açıyor. Bu yaşlı kadını tanıyorum. Antonia'nın annesi.

"Tanrı'ya şükürler olsun! Sağ salim kurtulmuşsunuz. Çok korkuyordum. Sizin için durmadan dua ettim."

Benim yüzümü avuçlarının arasına alıyor. "Sen de onlarla birlikte geldin demek?"

"Başka türlü yapamazdım. Sarah'ya bakmam lazım."

"Tabii Sarah'ya bakmalısın."

Beni kucaklayıp sımsıkı sarılıyor, öpüyor, sonra Sarah'ya sarılıyor. "Ne kadar güzelsin, ne kadar büyümüşsün."

Sarah: "Uykum var, Klaus'la uyumak istiyorum."

Bizi Antonia'nın çocukken kaldığı odaya yatırıyorlar. Sarah Antonia'nın annesi ile babasına, Anneanne ve Dede diyor; ben, Mathilda Teyze ve Andréas Amca diyorum. Andréas Amca Protestan papazı, ama hastalığı nedeniyle askere alınmamış. Başı durmadan "Hayır" dercesine sallanıyor.

Andréas Amca, kimi zaman, hava kararıncaya kadar beni Küçük Şehir'in sokaklarında gezmeye götürüyor.

"Hep bir oğlum olsun isterdim. Bir erkek çocuk bu şehre duyduğum sevgiyi anlayabilirdi. Gökyüzünün, bu evlerin, sokakların güzelliğini kavrayabilirdi. Başka hiçbir yerde görülmeyecek bu göğün güzelliğini. Baksana. Bu göğün renklerine verilebilecek ad yok."

"Tıpkı bir rüyada gibi."

"Evet, bir rüya. Bir kızım oldu. Çok erken ayrıldı bizden. Yanında küçük bir kızla ve seninle geri döndü. Onun oğlu değilsin, benim torunum da değilsin, ama sen beklediğim erkek çocuğusun."

"Ama annem iyileşince onun yanına gideceğim, kardeşim Lucas'ı da bulmam lazım."

"Elbette. Umarım onlara kavuşursun. Ama onları bulamazsan sonsuza kadar bizimle kalabilirsin. Okula gidip dilediğin mesleği seçersin. Büyüyünce ne olmak istersin?"

"Sarah'yla evlenmek isterim."

"Sarah'yla evlenemezsin. Siz kardeşsiniz. Aranızda evlilik olamaz. Yasalar buna izin vermez."

"Öyleyse ben de onunla birlikte yaşarım. Onunla birlikte yaşamama kimse engel olamaz."

"Evlenmek isteyeceğin başka kızlara rastlayacaksın."

"Sanmıyorum."

Kısa süre sonra şehrin sokaklarında dolaşmak tehlikeli bir hale geliyor, geceleri sokağa çıkma yasağı konuyor. Alarmlar ve bombardıman sırasında ne yapmalı? Gündüzleri Sarah'ya ders veriyorum. Ona okuma yazma öğretip matematik çalıştırıyorum. Evde çok kitap var, çocuk kitapları, tavan arasında Antonia'nın ders kitaplarını bile buluyoruz.

Andréas Amca bana satranç oynamayı öğretiyor. Kadınlar yatmaya gidince oyuna başlayıp geç saatlere kadar devam ediyoruz.

Başlangıçta Andréas Amca hep kazanıyor. Kaybetmeye başlayınca oyundan zevk almaz oluyor.

"Boynuz kulağı geçti evlat. Artık oynamak istemiyorum. Canım hiçbir şey istemiyor, hiçbir şeye hevesim kalmadı. İlginç rüyalar bile görmüyorum artık, hepsi çok sıradan."

Sarah'ya satranç öğretmeye çalışıyorum, ama bu oyundan hoşlanmıyor. Yoruluyor, sinirleniyor, daha basit oyunları seviyor, en sevdiği şey ona masal okumam, ne olursa olsun yirmi kez okunmuş bir masal olsa bile.

Savaş diğer ülkeye kayınca Antonia bize, "Artık başkente evimize dönebiliriz" diyor.

Annesi: "Açlıktan ölürsünüz. Bir süre için Sarah'yı burada bırak. En azından bir ev ve iş buluncaya kadar."

Andréas Amca: "Oğlanı da burada bırak. Şehirde iyi okullar var. Kardeşini bulunca onu da yanımıza alırız."

"Anneme ne olduğunu bilmek istiyorum, bu yüzden başkente gitmeliyim."

Sarah: "Eğer Klaus başkente gidiyorsa ben de giderim."

Antonia: "Ben tek başıma gidiyorum. Ev bulur bulmaz sizi almaya gelirim."

Önce Sarah'yı sonra beni öpüyor. Kulağıma, "Sarah'ya bakacağını biliyorum. Sana güveniyorum" diye fısıldıyor.

Antonia gidiyor, Mathilda Teyze ve Andréas Amca'yla kalıyoruz. Üstümüz başımız temiz, iyi besleniyoruz ama yabancı askerler ve yaşanan karmaşa yüzünden dışarıya çıkamıyoruz. Mathilda Teyze başımıza bir şey gelmesinden korkuyor.

Artık ikimizin de birer odası var. Sarah annesinin eski odasında, ben misafir odasında yatıyorum.

Akşamları bir iskemle çekip meydanı seyrediyorum. Bomboş neredeyse. Birkaç asker ve birkaç ayyaş dolaşıyor ortalıkta. Kimi zaman, sanırım benden daha küçük bir oğlan, aksayarak meydanda dolaşıyor. Armonika çalıp bir meyhaneye giriyor, oradan çıkınca bir diğerine giriyor. Gece yarısına doğru, bütün meyhaneler kapanınca, çocuk armonikasını çalarak şehrin batısına doğru gidiyor. Bir akşam armonika çalan çocuğu Andréas Amca'ya gösteriyorum: "Neden onun gece geç saatlerde sokağa çıkması yasak değil?"

Andréas Amc: "Yıllardır onu seyrederim. Şehrin öbür ucunda Anneannesiyle birlikte oturuyor. Çok yoksul bir kadın. Çocuk öksüz herhalde. Biraz para kazanmak için meyhanelerde çalıyor. İnsanlar onu çevrelerinde görmeye alışkın. Kimse kötülük etmez. Bütün şehrin ve Tanrı'nın himayesinde."

"Mutlu olmalı."

"Kuşkusuz."

Üç ay sonra Antonia bizi almaya geliyor. Mathilda Teyze ve Andréas Amca bizleri bırakmak istemiyor.

Mathilda teyze: "Kızı bırak. Burada mutlu, eksiği yok."

Andréas Amca, "Oğlanı bırak bari. Her şey düzelmeye başladı artık, kardeşini araştırırız."

Antonia: "Araştırmalara onsuz başlayabilirsiniz baba. İkisini birden alıyorum, onların yeri benim yanım."

Başkentte dört odalı bir evimiz var artık. Odaların dışında bir salon, bir de banyo.

Eve döndüğümüz gece, Sarah'ya uyuyuncaya kadar masal anlatıp saçlarını okşuyorum. Antonia ve arkadaşı salonda konuşuyor, onların seslerini duyuyorum.

Spor ayakkabılarımı giyip merdivenlerden iniyorum, bildiğim sokaklarda koşuyorum. Caddeler, küçük sokaklar, geçitler aydınlık; savaş bitmiş, karartma yok, karanlık yok.

Evimin önünde duruyorum, mutfakta ışık var. Önce, yabancıların yerleşmiş olduğunu düşünüyorum. Salonun ışığı da yanıyor. Yaz, pencereler açık. Yaklaşıyorum. Birisi konuşuyor, bir erkek. Pencereden bakıyorum. Annem koltuğa oturmuş, radyo dinliyor.

Bir hafta boyunca, günde birkaç kez Anneme bakmaya gidiyorum. Kendini işlerine vermiş, odadan odaya gidiyor, çoğunlukla mutfakta. Bahçeyle de uğraşıyor, çiçek ekip suluyor. Akşamları avluya bakan eski yatak odalarında saatlerce kitap okuyor. Her gün bisikletli bir hemşire eve uğruyor. Anneyle çene çalıyor, tansiyonunu ölçüp kimi zaman bir iğne yapıyor, yirmi dakikalık bu ziyaretinden sonra gidiyor.

Günde bir kez, sabahları, bir kız, dolu bir sepetle gelip boş sepetle dönüyor. Ben ise hâlâ Antonia için alışverişe devam ediyorum, oysa bunu tek başına yapabilir, hem yardımcı olabilecek bir arkadaşı da var artık.

Anne zayıflamış. Daha önce hastanede gördüğüm bakımsız yaşlı kadına benzemiyor. Yüzü eski tatlılığına kavuşmuş, saçları eskiden olduğu gibi canlı ve parlak. Kızıl kalın bir topuzu var yine.

Bir sabah Sarah bana: "Nereye gidiyorsun Klaus?" diye soruyor. "Böyle sık sık nereye gidiyorsun? Geceleri bile çıkıyorsun.

Geçen gece bir kâbus gördüm, odana geldim. Yoktun, çok korktum."

"Neden korktuğun zaman Antonia'nın odasına gitmiyorsun?"

"Gidemem. Arkadaşı var yanında. Neredeyse her gece bizim evde kalıyor. Klaus, böyle sık sık nereye gidiyorsun?"

"Dolaşıyorum sadece. Sokaklarda dolaşıyorum."

"Boş evin önünde dolaşıyorsun, boş evin önüne ağlamaya gidiyorsun, değil mi? Niçin beni de yanında götürmüyorsun?"

"Ev artık boş değil Sarah. Annem geri dönmüş. Yeniden evimize yerleşmiş, ben de oraya gitmeliyim."

Sarah ağlamaya başlıyor. "Annenle mi oturacaksın? Artık bizimle oturmayacak mısın? Sensiz ben ne yaparım Klaus?"

Onu gözlerinden öpüyorum.

"Ya ben? Ben sensiz ne yapacağım Sarah?"

Ağlıyoruz, salondaki divanın üzerinde birbirimize sarılıyoruz. Birbirimizi giderek daha sıkıyoruz, kollarımızla, bacaklarımızla birbirimize kenetleniyoruz. Yüzümüzden, saçlarımızdan, boynumuzdan, kulaklarımızdan gözyaşları süzülüyor. Hıçkırıklarla sarsılıyor, titriyor, üşüyoruz.

Bacaklarımın arasında pantolonumun ıslandığını hissediyorum.

"Ne yapıyorsunuz? Neler oluyor?"

Antonia bizi ayırıyor, bizi birbirimizden uzaklaştırıyor, aramıza oturup beni omuzlarımdan sarsıyor. "Ne yaptın?"

"Sarah'ya kötü bir şey yapmadım" diye bağırıyorum.

Antonia Sarah'ya sarılıyor. "Tanrım! Bunu beklemeliydim."

Sarah: "Sanırım altıma işedim."

Annesinin boynuna sarılıyor. "Anne, anne! Klaus annesiyle oturacakmış."

Antonia, "Ne? Ne?" diye şaşırıyor.

"Evet Antonia. Onunla yaşamak benim görevim."

Antonia, "Hayır!" diye bağırıyor.

Sonra, "Evet, annenin yanına dönmelisin" diyor.

Ertesi sabah Antonia ve Sarah benimle birlikte geliyor. Sokağın, sokağımın köşesinde duruyoruz. Antonia beni öpüp bir anahtar uzatıyor. "İşte evin anahtarı. Dilediğin zaman geri gelebilirsin. Odan senin."

"Teşekkürler Antonia. Sık sık sizleri görmeye geleceğim."

Sarah konuşmuyor. Rengi soluk, gözleri kıpkırmızı. Gökyüzüne bakıyor. Gökyüzü masmavi, bulutsuz bir yaz sabahı. Ben Sarah'ya, bu yedi yaşındaki küçük kıza, ilk aşkıma bakıyorum. Başka aşkım olmayacak.

Sokağın karşı tarafında, yüzüm eve dönük duruyorum. Valizimi yere koyup üzerine oturuyorum. Genç kızın sepetle geldiğini, sonra da gittiğini görüyorum. Oturuyorum, yerimden kalkacak gücüm yok. Öğlene doğru acıkıyorum, midem bulanıyor, başım dönüyor.

Öğleden sonra bisikletli hemşire geliyor. Valizimi alıp karşıdan karşıya koşarak geçiyorum, bahçeye girmeden hemşireyi kolundan yakalıyorum. "Hanımefendi, lütfen, sizi bekliyordum."

"Neyin var? Hasta mısın?"

"Hayır, korkuyorum. Eve girmeye korkuyorum."

"Neden eve girmek istiyorsun?"

"Burası benim evim, Annem içeride. Annemden korkuyorum, onu yedi yıldır görmedim."

Kekeliyorum, titriyorum. Hemşire, "Sakin ol. Sen Klaus olmalısın. Yoksa Lucas mısın?" diye soruyor.

"Ben Klaus'um. Lucas burada değil. Nerede olduğunu bilmiyorum. Bilen de yok, bu nedenle annemi görmeye korkuyorum. Tek başıma. Lucas'sız."

"Evet, anlıyorum. Beni beklemekle iyi yapmışsın. Annen Lucas'ı kendi eliyle öldürdüğünü sanıyor. İçeriye birlikte girelim. Gel peşimden."

Hemşire kapıyı çalıyor, annem mutfaktan, "Girin. Kapı açık" diye sesleniyor.

Verandadan geçip salonda duruyoruz. Hemşire: "Size büyük bir sürprizim var."

Annem mutfak kapısında beliriyor. Ellerini önlüğüne kurulayıp fal taşı gibi açtığı gözleriyle bana bakıyor, "Lucas" diye fısıldıyor.

Hemşire: "Hayır, o Klaus. Ama Lucas da mutlaka gelecek."

Anne, "Hayır, Lucas gelmeyecek. Onu öldürdüm. Küçük oğlumu öldürdüm, geri gelmeyecek."

Anne salondaki koltuklardan birine oturuyor, titremeye başlıyor. Hemşire Anne'nin elbisesinin yenini sıyırıp ona bir iğne yapıyor. Annem itiraz etmiyor. Hemşire: "Lucas ölmedi. Bir tedavi merkezine gönderildi, bunu size daha önce söyledim."

"Evet. S. şehrinde bir merkeze. Onu aramaya gittim. Merkez bombardımanda yıkılmış, ama ölenlerin arasında Lucas'ın adı yok."

Anne, "Yalan söylemiyorsun değil mi Klaus?" diye alçak sesle soruyor.

"Hayır Anne, yalan söylemiyorum."

Hemşire: "Onu öldürmediğiniz kesin."

Anne sakinleşiyor. "Oraya gitmeliyiz. Sen kiminle gittin Klaus?"

"Yetimhaneden bir kadınla. Beni o götürdü. S. şehrinde akrabaları varmış."

"Yetimhane mi? Bana bir ailenin yanına yerleştirildiğini söylemişlerdi. Sana çok iyi bakıyorlarmış. Bana adreslerini vermelisin, onlara teşekkür etmek isterim."

Tekrar kekelemeye başlıyorum. "Adreslerini bilmiyorum. Yanlarında çok kısa süre kaldım. Tutuklandılar. Sonra bir yetimhaneye gittim. Hiç eksiğim olmadı, herkes bana çok iyi davrandı."

Hemşire: "Ben gidiyorum. Yapacak çok işim var. Beni geçirir misin Klaus?"

Onunla evin önünde kadar geliyorum.

"Yedi yıldır neredeydin Klaus?"

"Anneme söylediklerimi duydunuz."

"Evet, duydum. Ama gerçek değil söylediklerin. Yalan söylemeyi beceremiyorsun yavrum. Yetimhaneleri araştırdık, hiçbirinde yoktun. Evi nasıl buldun? Anne'nin eve döndüğünü nereden biliyordun?"

Susuyorum.

"Sırrını kendine saklayabilirsin. Bunun bir nedeni mutlaka vardır. Ama şunu unutma ki yıllardır anneni tedavi ediyorum. Hakkında ne kadar çok şey bilirsem ona o kadar yardımcı olabilirim. Valizin elinde ansızın ortaya çıkıyorsun, sana nereden geldiğini sormaya hakkım var."

"Hayır, hakkınız yok. Geldim, hepsi bu. Anneme nasıl davranmam gerektiğini söyleyin yeter."

"İçinden nasıl geliyorsa öyle davran. Elinden geldiğince sabırlı ol. Kriz geçirirse bana telefon et."

"Kriz mi? Nasıl?"

"Korkma. Bugünkünden daha kötüsü olmaz. Bağırır, titrer hepsi bu. İşte telefon numaram. Hastalanırsa beni ara."

Anne salondaki koltukların birinde uyuyor. Valizimi alıp koridorun sonundaki çocuk odasına yerleşiyorum. "Şey"den hemen önce alınan iki yetişkin yatağı duruyor odada. Başımıza gelenleri ifade edecek bir kelime bulamadım henüz. Felaket, facia, trajedi diyebilirdim, ama buna sadece "Şey" diyorum, çünkü bir adı yok.

Çocuk odası tertemiz, yataklar da öyle. Annenin bizi beklediği anlaşılıyor. Ama en çok özlediği, kardeşim Lucas.

Mutfakta sessizce yemek yerken Anne ansızın, "Babanı öldürdüğüme hiç pişman değilim" diyor. "Bizi uğruna terk ettiği kadını tanısaydım onu da öldürürdüm. Lucas'ı yaraladıysam bu onun yüzünden, o kadının yüzünden, benim hatam değil."

"Anne, üzülme. Lucas yaralandı ama bu yüzden ölmedi, geri dönecek."

"Evi nasıl bulacak?"

"Benim gibi. Ben nasıl bulduysam o da öyle bulur."

"Haklısın. Buradan kesinlikle gitmemeliyiz. Bizi ancak burada bulabilir."

Anne uyumak için ilaç alıyor, çok erken yatıyor. Geceleri onu görmeye odasına gidiyorum. Yüzü pencereye dönük, büyük yatağın bir kenarında sırtüstü uyuyor, kocasının yerini boş bırakıyor.

Çok az uyuyorum. Yıldızları seyrediyorum, Antonia'nın evindeki gibi, orada ailemi, evimi düşünüyordum her gece, burada da Sarah'yı ve ailesini düşünüyorum, K. şehrindeki dedesini, anneannesini.

Uyandığımda pencerenin dibindeki ceviz ağacının dallarını görüyorum tekrar. Mutfağa gidip Anne'yi öpüyorum. Bana gülümsüyor. Hem kahve hem çay var. Genç kız taze ekmek getiriyor. Ona artık gelmesine gerek kalmadığını, alışverişi kendim yapacağımı söylüyorum.

Anne: "Hayır Véronique. Siz gene de gelin. Klaus alışveriş yapamayacak kadar küçük."

Véronique gülüyor. "O kadar da küçük değil. Ama dükkânlarda lazım olan şeyleri bulamaz. Ben hastanenin mutfağında çalışıyorum, getirdiklerimi oradan sağlıyorum, anlıyor musun Klaus? Yetimhanede dilediğinizi yiyordunuz. Şehirde

yiyecek bulmak için insan nelere katlanıyor, bilemezsin. Bütün vaktini dükkânlarda kuyruğa girmekle geçirirsin."

Anne ile Véronique birlikte çok eğleniyorlar. Gülüp birbirlerini öpüyorlar. Véronique aşk hikâyelerini anlatıyor. Aptalca hikâyeler: "Bana dedi ki... Ben de ona... Sonra beni öpmek istedi..."

Véronique Anne'nin saçlarını boyamasına yardımcı oluyor. Annenin saçlarının eski rengine kavuşmasını sağlayan, kına isimli bir malzeme kullanıyor. Véronique Anne'nin yüzüne bakım yapıyor. Yüzüne maskeler yapıp küçük fırçalar ve kalemlerle boyuyor.

Anne: "Lucas geri döndüğü zaman kusursuz görünmek istiyorum. Beni bakımsız, yaşlı, çirkin görsün istemiyorum. Anlıyor musun Klaus?"

"Evet, anlıyorum. Ama boyanmadan kır saçlarınla da çok güzel olursun Anne."

Anne bana bir tokat atıyor. "Odana git Klaus ya da dışarı çık, dolaş. Beni sinirlendiriyorsun."

Véronique'e dönüp, "Neden sizin gibi bir kızım yok sanki?" diyor.

Çıkıyorum. Antonia ve Sarah'nın oturdukları evin çevresinde dolaşıyorum, mezarlığa gidip babamın mezarını da arıyorum. Bir defa Antonia'yla gelmiştim, mezarlık çok büyük.

Eve dönüp Anne'ye bahçe işlerinde yardım etmeye çalışıyorum ama o bana, "Git oyna. Bisikletine ya da trotinetine bin" diyor.

Anne'ye bakıyorum.

"Bunların dört yaşındaki çocuk oyuncakları olduğunun farkında değil misin?"

"Salıncaklar da var."

"Canım salıncağa binmek istemiyor."

Mutfağa gidip bir bıçak alıyorum, sonra salıncakların dört ipini de kesiyorum.

Anne, "Salıncaklardan birini bırakabilirdin. Lucas'ın hoşuna giderdi. Ne zor bir çocuksun Klaus. Hatta kötü kalpli bir çocuk."

Çocuk odasına çıkıyorum. Yatağıma yatıp şiir yazıyorum.

Bazı akşamlar annemin ikimizi çağırdığı oluyor: "Lucas, Klaus yemeğe gelin!"

Mutfağa gidiyorum. Anne bana bakıyor, Lucas'a ait üçüncü tabağı büfeye geri koyuyor, bazen tabağı lavaboya fırlatıyor, tabii tabak kırılıyor; bazen de Lucas sanki oradaymış gibi tabağına yemek koyuyor.

Annenin bazı geceler çocuk odasına geldiği de oluyor. Lucas'ın yatağını düzeltip onunla konuşuyor: "Rahat uyu. Güzel rüyalar gör. Yarın görüşürüz."

Sonra gidiyor, ama bazen Lucas'ın yatağının başına diz çöküp daha uzun süre kalıyor, başını onun yastığına koyup uykuya dalıyor.

Elimden geldiğince yavaş nefes alarak yatağımda hareketsiz duruyorum; uyandığımda, ertesi sabah Anne gitmiş oluyor. Yanımdaki yatağın yastığına dokunuyorum, Anne'nin gözyaşlarıyla hâlâ nemli.

Ne yaparsam yapayım Anne'ye yaranamıyorum. Tabağımdan bir bezelye tanesi düşmeyegörsün, "Doğru dürüst yemek yemeyi hiç öğrenemeyeceksin" deyiveriyor. "Lucas'a bak, o hiç örtüyü kirletmez."

Bütün bir günü bahçedeki yabani otları yolmakla geçirip eve çamur içinde döndüğümde bile, "Leş gibi olmuşun. Lucas olsa, üstünü başını batırmazdı" diyor.

Anne üç kuruşluk maaşını alınca, şehre gidip pahalı oyuncaklarla dönüyor, oyuncakları Lucas'ın yatağının altına saklıyor. Bana da, "Bunlara dokunma" diyor, "Lucas geri döndüğünde bu oyuncakları yepyeni bulmalı."

Anne'nin hangi ilaçları aldığını artık biliyorum.

Hemşire bana her şeyi anlattı.

İlaçlarını almak istemeyince ya da almayı unutunca, bunları çayına, kahvesine, çorbasına karıştırıyorum.

Eylülde yeniden okula başlıyorum. Savaştan önce gittiğim okul bu. Orada Sarah'yı görürüm diye düşünüyorum. Sarah okulda yok.

Okuldan çıkınca Antonia'nın evine gidip kapıyı çalıyorum. Cevap yok. Anahtarımla kapıyı açıyorum. İçeride kimse yok. Sarah'nın odasına giriyorum. Çekmeceleri, dolapları açıyorum; ne bir defter ne bir kalem ne de bir giysi.

Evden çıkıp anahtarı geçmekte olan bir tramvayın altına atıyorum, Annemin evine dönüyorum.

Eylül sonunda Antonia'ya mezarlıkta rastlıyorum. Sonunda mezarı buldum. Elimde bir demet beyaz karanfil var, babamın en sevdiği çiçekler. Mezarın üzerinde bir demet daha var. Elimdekini diğerinin yanına bırakıyorum.

Antonia birden, bana, "Bizim eve mi geldin?" diye soruyor.

"Evet, Sarah'nın odası boştu, nerede Sarah?"

"Annemlerde. Seni unutması lazım. Yalnızca seni düşünüyor, hep seni arıyordu, annenin evine girmek istiyordu."

"Ben de hep onu düşünüyorum. Onsuz yaşayamam, nerede olursa olsun, nasıl olursa olsun onunla birlikte yaşamak istiyorum."

Antonia bana sarılıyor. "Siz kardeşsiniz. Bunu unutma Klaus. Eskiden olduğu gibi birbirinizi sevemezsiniz. Seni evimize hiç almamalıydım."

"İki kardeş. Ne önemi var? Kimse bunu bilemez. Soyadlarımız ayrı."

"Israr etme Klaus, ısrar etme. Sarah'yı unut."

Cevap vermiyorum, Antonia devam ediyor: "Bir bebek bekliyorum, yeniden evlendim."

"Bir başka erkeği seviyorsunuz, başka bir hayatınız var, neden buraya geliyorsunuz?"

"Bilmem. Belki senin için. Yedi yıl boyunca benim oğlum oldun."

"Hayır, asla. Benim tek bir Annem var: O da şu anda birlikte yaşadığım Annem. Sizin yüzünüzden deliren annem. Sizin hatanızdan dolayı babamı, kardeşimi kaybettim, şimdi kız kardeşimi elimden alıyorsunuz."

"İnan bana Klaus, çok pişmanım. Bunların olmasını istemezdim. Sonuçlarını bilemezdim. Babanı gerçekten sevdim."

"Öyleyse Sarah'ya olan aşkımı anlarsınız."

"Bu imkânsız bir aşk."

"Sizinki de öyleydi. Gitmeliydiniz, babamı unutmalıydınız, böylece o "Şey" olmazdı. Antonia, sizinle bir daha burada karşılaşmak istemiyorum. Babamın mezarının başında sizi görmek istemiyorum.

"Peki. Bir daha gelmem. Ama seni asla unutmayacağım Klaus."

Annemin çok az parası var. Malul olduğu için devletten küçük bir miktar para alıyor. Ona yük oluyorum. En kısa zamanda iş bulmalıyım. Véronique bana gazete dağıtma işini buluyor.

Sabah dörtte uyanıyorum, matbaaya gidiyorum, gazete paketini alıyorum, dağıtım yapmam istenen sokaklarda koşuyorum, kapıların önüne, posta kutularına dükkân kepenklerinin altına gazeteleri bırakıyorum.

Eve döndüğüm zaman Anne uyanmamış oluyor. Saat dokuzdan sonra kalkıyor. Kahveyi çayı yapıyorum, okula gidiyorum, öğlen yemeğini okulda yiyorum. Akşam saat beşe doğru eve dönüyorum.

Hemşirenin ziyaretlerinin arası giderek açılıyor. Anne'nin iyileştiğini söylüyor, uyku ilacı ve sakinleştiricileri alması yeterliymiş.

Véronique de daha az uğramaya başladı. Geldiğinde de Anne'ye evlilik hayatının kendisini nasıl hayal kırıklığına uğrattığını anlatıyor.

On dört yaşındayken okuldan ayrılıyorum. Üç yıl boyunca dağıtımını yaptığım gazete beni dizgici çırağı olarak işe alıyor. Gece ondan sabah altıya kadar çalışıyorum.

Ustam Gaspar akşam yemeğini benimle paylaşıyor. Anne'nin aklına bana akşam yemeği hazırlamak gelmiyor, ne de, kış için gerekli olan kömürü sipariş etmek. Lucas'tan başka bir şey düşünmüyor.

On yedi yaşımda dizgici çıraklığından dizgiciliğe geçiyorum. Diğer işlere oranla fena para kazanmıyorum. Anne'yi ayda bir kez saçlarını boyatması, perması, el ve yüz bakımı için güzellik salonuna bile götürebiliyorum. Lucas onu yaşlı ve çirkin görsün istemiyor.

Anne okulu terk etmemi sürekli başıma kakıyor: "Lucas olsaydı, okulunu bırakmazdı. Doktor olurdu. Büyük bir doktor."

Harap evimizin çatısından su akmaya başlayınca Anne: "Lucas mimar olurdu, büyük mimar olurdu."

Ona ilk şiirlerimi gösterdiğimde: "Lucas yazar olurdu. Büyük bir yazar."

Şiirlerimi bir daha göstermiyorum, saklıyorum.

Makinelerin sesi, yazmama yardımcı oluyor. Cümlelerimde bir ahenk, zihnimde yeni imgeler beliriyor. Gece geç saatlere kadar süren gazete sayfalarını dizme işinden sonra, kendi metinlerimi diziyorum ve basıyorum; ölen ya da haber alamadığımız kardeşimin anısına "Klaus Lucas" müstear adıyla imzalıyorum.

Gazetede yazdıklarımız gerçeklerle tümüyle çelişiyor. Her gün yüzlerce kez "Biz özgürüz" cümlesini basıyoruz, ama sokaklarda yabancı bir ordunun askerleri dolaşıyor, herkes çok sayıda siyasi tutuklu bulunduğunu biliyor, yurtdışına seyahatler yasak, ülke içinde bile bazı şehirlere gidemiyoruz. Bunu biliyorum çünkü bir seferinde K. şehrindeki Sarah'nın yanına gitmek istemiştim. Yakınındaki bir şehre kadar gidebildim, orada tutuklandım, bir gece sorgulandıktan sonra başkente gönderildim.

Günde yüz kez "Bolluk ve mutluluk içinde yüzüyoruz" cümlesini basıyoruz, önceleri bu başkaları için geçerli, "Şey" yüzünden Anne ile ben mutsuz ve acınacak durumdayız, diye düşünüyordum, ama Gaspar bizim istisna olmadığımızı, karısı ve üç çocuğuyla kendisinin de hiç olmadığı kadar sefil bir yaşam sürdüğünü söylüyor.

Sabahları erken saatte işten çıktığım zaman, işlerine giden insanlara rastlıyorum, hiçbir yerde mutluluk göremiyorum, bolluk da hak getire. Gaspar'a neden bu kadar yalan bastığımızı sorduğumda, "Sakın soru sorma" diyor. "İşini yap, başka şeyle uğraşma."

Bir sabah Sarah matbaanın kapısında beni bekliyormuş. Onu tanımadan önünden geçiyorum.

"Klaus!"

Adımın söylendiğini duyunca dönüyorum. Birbirimize bakıyoruz. Yorgun, kirli ve tıraşsızım. Sarah güzel, dinç ve zarif. Şimdi on sekiz yaşında. Önce o konuşmaya başlıyor:

"Beni öpmeyecek misin Klaus?"

"Kusura bakma, kendimi pek temiz hissetmiyorum."

Yanağıma bir öpücük konduruyor.

"Burada çalıştığımı nereden öğrendin?"

"Annene sordum."

"Anneme mi? Bizim eve mi gittin?"

"Evet, dün akşam. Gelir gelmez. Sen çıkmışsın."

Mendilimi çıkarıp ter içindeki yüzümü siliyorum. "Anneme kim olduğunu söyledin mi?"

"'Çocukluk arkadaşıyım' dedim. Bana 'Yetimhaneden mi?' diye sordu. 'Hayır, okuldan' dedim."

"Ya Antonia, o geldiğini biliyor mu?"

"Hayır, bilmiyor. 'Üniversiteye kaydolmaya gidiyorum dedim. "

"Sabahın altısında mı?"

"Antonia hâlâ uyuyor. Üniversiteye gittiğim doğru. Biraz daha geç bir saatte tabii. Bir yerde kahve içecek kadar vaktimiz var."

"Uykum var. Yorgunum. Anne'ye kahvaltı hazırlamam lazım."

"Beni gördüğüne sevinmemiş gibisin Klaus."

"Nereden çıkardın Sarah! Anneanne ile deden nasıl?"

"İyiler. Çok yaşlandılar. Annem onları getirtmek istiyor ama Dede küçük şehrinden ayrılmak istemiyor. Sık sık buluşabiliriz istersen."

"Hangi fakülteye yazılacaksın?"

"Tıp okumak istiyorum. Geri döndüğüme göre her gün görüşebiliriz Klaus."

"Bir kız ya da erkek kardeşin olmalı. Antonia'yı son gördüğümde hamileydi."

"Evet iki kız kardeşim, bir de küçük erkek kardeşim var. Ama ben ikimizden söz etmek istiyorum Klaus."

"Bu kadar insana bakmak için üvey baban ne iş yapıyor acaba?"

"Parti yönetiminde. Neden hep kasten başka şeylerden söz ediyorsun?"

"Evet, kasten yapıyorum. İkimizden söz etmek neye yarar? Söylenecek ne var?"

Sarah alçak sesle: "Birbirimizi ne kadar çok sevdiğimizi unuttun mu? Ben seni unutmadım Klaus."

"Ben de unutmadım. Ama görüşmemizin bir anlamı yok. Bunu hâlâ anlamadın mı?"

"Evet, şimdi anladım."

Geçen bir taksiyi durduruyor ve gidiyor.

Ben her sabah olduğu gibi otobüs durağına yürüyorum, on dakika bekledikten sonra pis kokan, tıkış tıkış otobüse biniyorum.

Eve geldiğimde her zamankinden farklı olarak Anne'yi ayakta buluyorum. Mutfakta kahvesini içiyor. Bana gülümsüyor. "Arkadaşın Sarah güzel bir kız. Soyadı ne? Sarah ne?"

"Bilmiyorum Anne. Benim kız arkadaşım değil o. Yıllardır görüşmemiştik. Eski sınıf arkadaşlarını arıyormuş, hepsi bu."

"Hepsi bu mu? Yazık. Artık bir kız arkadaş edinmenin zamanı geldi. Kızların hoşuna gitmeyecek kadar sakarsın belki de. Özellikle de böyle iyi aile kızlarının. Bir de zanaatkârsın. Lucas olsa, çok farklı olurdu. Evet, bu Sarah tam Lucas'a göre bir kız."

"Mutlaka Anne. Kusura bakma, çok uykum var."

Yatıyorum, sonra uzun yıllardır yaptığım gibi kafamda Lucas'la konuşuyorum. Söylediklerim aşağı yukarı hep aynı şeyler. Öldüyse çok şanslı olduğunu, onun yerinde olmak istediğimi söylüyorum tekrar. Parsayı topladığını, işin en güç yanının bana kaldığını söylüyorum. Hayatın tümüyle gereksiz olduğunu; anlamsızlık, aldanma, sonsuz acı demek olduğunu; aklın almayacağı kötülükte Varolmayan bir Tanrı'nın icadı olduğunu söylüyorum ona.

Sarah'yı bir daha görmedim, kimi zaman sokakta görür gibi oluyorum ama hep yanılıyorum.

Bazen Antonia'nın eski evinin önünden geçiyorum, posta kutularındaki isimler tanıdık değil, hem zaten Antonia'nın yeni soyadını bilmiyorum ki.

Yıllar sonra bir düğün davetiyesi geliyor. Sarah bir cerrahla evleniyormuş. Davetiyede belirtilen adreslere göre iki aile de şehrin en zengin, en şık semtinde oturuyor: "Gül Tepesi."

Kız arkadaşlarım oldu. Matbaanın civarındaki meyhanelerde, işten önce uğradığım zaman karşılaştığım kızlar. Bunlar işçi ya da garson kızlar, çok ender birkaç kez görüştüklerim çıkıyor aralarından, hiçbirini eve götürüp Anne'yle tanıştırmıyorum.

Pazar günleri öğleden sonralarını ustam Gaspar'ın ailesiyle geçiriyorum. Bira içip kâğıt oynuyoruz. Gaspar'ın üç çocuğu var. En büyükleri kız, adı Esther, bizimle kâğıt oynuyor; hemen hemen aynı yaştayız, bir tekstil fabrikasında çalışıyor. On üç yaşından beri dokumacılık yapıyormuş. İki küçük oğlu, pazar öğleden sonraları dışarı çıkıyor, onlar da dizgici. Maça, sinemaya gidiyor ya da şehirde geziyorlar. Gaspar'ın karısı Anna, kızı gibi dokuma işçisi; bulaşık, çamaşır yıkayıp akşam yemeklerini hazırlıyor. Esther sarı saçlı, mavi gözlü, yüzü Sarah'nınkini hatırlatıyor. Ama o, Sarah değil, kız kardeşim değil, benim hayatım değil.

Gaspar: "Kızım sana âşık. Evlen. Onu sana veriyorum. Ona ancak sen layıksın."

"Ben evlenemem Gaspar. Annemle ilgilenmek ve Lucas'ı beklemek zorundayım."

Gaspar, "Lucas'ı mı? Zavallı deli" diyor, hemen ardından da, "Esther'le evlenmeyeceksen artık bizim eve gelme."

Gasparlara gitmiyorum. Artık bütün boş vaktimi evde Anne'yle ya da şehirde ve mezarlıkta aylak aylak gezerek geçiriyorum.

Kırk beş yaşında başka bir yayınevinin matbaasında şef oluyorum. Artık geceleri çalışmıyorum, sabah sekizden akşam altıya kadar işteyim, öğle tatilim var. Sağlığım o tarihlerde fazlasıyla bozuluyor. Ciğerlerim kurşunla dolmuş, oksijensiz kalan kanım zehirlenmiş. Matbaacı ve dizgici hastalığına yakalanmışım. Kolit ve mide bulantılarım var. Doktor bol bol süt içip temiz havada dolaşmamı söylüyor. Süt sevmem. Uykusuzluk da çekiyorum, bu hem fiziksel hem ruhsal olarak çok yoruyor beni. Otuz yıl süren gece çalışmasından sonra uyumaya alışmam çok zor.

Yeni yayınevinde her tür metin basıyoruz: Şiir, düzyazı, roman. Yayınevinin müdürü sık sık işi denetlemeye geliyor. Günün birinde, bir rafta bulduğu şiirlerimi bana uzatıyor. "Bunlar ne? Kimin bu şiirler? Klaus Lucas kim?"

Kekeliyorum, çünkü kişisel şeyleri basmak yasak.

"Benim. Benim şiirlerim bunlar. Mesaiden sonra basıyorum."

"Bu şiirlerin yazarı Klaus Lucas siz misiniz?"

"Evet, benim."

"Ne zaman yazdınız bunları?"

"Son yıllarda. Eskiden, gençken de çok yazardım."

"Elinizdekilerin hepsini bana getirin. Yarın sabah bütün yazdıklarınızla büroma gelin."

Ertesi sabah şiirlerimi müdürün odasına götürüyorum. Yüzlerce, belki binlerce sayfa.

Müdür paketi tartıyor. "Ne kadar çok! Bunları hiç yayımlamayı düşünmediniz mi?"

"Düşünmedim. Kendim için yazıyordum; oyalanmak, eğlenmek için."

Müdür gülüyor. "Eğlenmek için mi? Şiirlerinizin pek eğlendirici olduğu söylenemez. En azından benim okuduklarım. Belki gençliğinizde daha neşeliydiniz, kim bilir?"

"Gençliğimde hiç neşeli değildim."

"Doğru ya. O günlerde neşeli olmak için hiçbir neden yoktu. Ama devrimden bu yana çok şey değişti."

"Benim için öyle değil. Bence hiçbir şey değişmedi."

"En azından şimdi şiirlerinizi yayımlayabiliriz."

"Öyle düşünüyorsanız, inanıyorsanız, şiirlerimi basın. Ama lütfen adresimi ve gerçek kimliğimi açıklamayın."

Lucas geldi ve gitti. Onu gönderdim. Yarım kalmış elyazmalarını bıraktı. Onları tamamlıyorum.

Elçiliğin adamı haber vermeden geldi. Kardeşimin gidişinden iki gün sonra, akşam saat dokuzda kapımı çaldı. Neyse ki annem yatmıştı. Kıvırcık saçlı, zayıf, solgun biri. Onu çalışma odama alıyorum.

"Dilinizi çok iyi konuşamıyorum, bu nedenle birden bire söyleyeceğim için kusura bakmayın. Kardeşiniz, yani kardeşiniz olduğunu söyleyen Claus T. bugün hayatına son verdi. Onu ülkesine göndermek için Doğu Garı'na götürdüğümüzde saat on dört on beşte kendini bir trenin altına attı. Elçiliğimize sizin için bir mektup bırakmış.

Adam bana üzerinde "Klaus T.'nin dikkatine" yazan bir zarf uzatıyor.

Zarfı açıyorum. Bir kartın üzerinde "Annemizle babamızın yanına gömülmek isterim" yazıyor. Lucas imzalı.

Kartı elçilik görevlisine uzatıyorum. "Burada gömülmek istiyor."

Adam kartı okuyup, "Neden Lucas imzalı? Gerçekten kardeşiniz miydi?" diye soruyor.

"Hayır, ama buna öylesine inanmıştı ki bu isteğini reddedemem."

"İlginç! Sizi ziyaretinden iki gün sonra ailesinden birini bulup bulmadığını sorduk. 'Hayır' dedi."

"Doğru söylemiş. Aramızda hiçbir akrabalık bağı yok."

"Yine de ailenizin yanına gömülmesine izin veriyor musunuz?"

"Evet. Babamın yanına. Ailedeki ölmüş tek kişi o."

Cenaze arabasını izliyoruz, elçilik görevlisi ve ben. Kar yağıyor. Elimde bir demet beyaz, bir demet de kırmızı karanfil var. Çi-

çekçiden satın aldım. Bahçemizde yazın bile karanfil yok artık. Annem karanfil dışında her tür çiçek ekiyor.

Babamın mezarının yanına yeni bir mezar kazılmış. Kardeşimin tabutu indiriliyor, mezarın üzerine farklı bir imlayla benim adımı taşıyan bir haç dikiliyor.

Her gün mezarlığa gidiyorum. Claus adının yazılı olduğu haça bakıyorum, üzerinde Lucas yazan bir haçla değiştirmeliyim diye düşünüyorum.

Yakında dördümüzün buluşacağını da düşünüyorum. Anne öldükten sonra devam etmemin bir nedeni kalmayacak.

Tren iyi fikir.

Zamanın ve adın olmadığı bir coğrafyada, savaşın, felaketin, yoksulluğun ortasında anneannelerine emanet edilmiş küçük ikizler, bir yandan hayatı anlamaya çalışırken bir yandan da ne pahasına olursa olsun hayata sıkı sıkı tutunmaya çalışırlar. Gün gelir ikizlerin yolu ayrı düşer. Bir daha görüşebilecekler midir? Belki de, sınırları aşmak, sadece mekânları ve kişileri değil, kimlikleri ve hatta geçmişi bile değiştirebilir...

Agota Kristof'tan savaş, yıkım, göçmenlik, kimlik, insanlık ve yazmak üzerine tüyler ürpertici bir üçleme.

Kapak fotoğrafı: Nahide Dikel

ISBN 978-975-08-1798-4

24 TL